Cristina Vuşcan
Colecţia Trifoiul
BIBLIOTECA PENTRU TOŢI COPIII
Desenul copertei şi ilustraţiile de GION MIHAIL

”biblioteca pentru toţi copiii" apare sub îngrijirea lui Tiberiu Utan

COMANDANTUL CETĂŢII DE ZĂPADĂ
Arkadi Gaidar

în româneşte de OTILIA CAZIMIR şi NICOLAE GUMA
EDITURA ION CREANGĂ BUCUREŞTI 1973

CUVÎNT ÎNAINTE

Mulţi scriitori sovietici au trecut în tinereţea lor prin şcoala aspră a revoluţiei şi a războiului civil. Mulţi dintre ei, îndată după victoria Armatei Roşii, au schimbat arma în condei, continuînd pe frontul literar lupta pentru izbînda deplină a idealului care-i însufleţise pe baricade şi în tranşee – făurirea ”luminoasei împărăţii a socialismului" – cum se exprima însuşi Gaidar într-una din scrierile sale. Astfel şi-au început cariera de scriitori Alexandr Fadeev, Dmitri Furanov, Nikolai Ostrovski şi tot astfel a intrat în rîndurile creatorilor de frumos Arkadi Gaidar, confratele lor mai tînăr, unul din fondatorii literaturii sovietice pentru copii.

Arkadi Gaidar s-a născut la 22 ianuarie 1904, în familia unui învăţător. A copilărit în orăşelul Arzamas unde şi-a făcut şi studiile medii, la liceul real. în octombrie 1917 participă alături de comuniştii din localitate la luptele cu duşmanii revoluţiei. Va păstra multă vreme în minte, cu mîndrie, numărul primei carabine ce i-o pusese în mînă revoluţia. în 1918, mulţumită staturii sale impunătoare, reuşeşte să intre în Armata Roşie. La cincisprezece ani, după absolvirea şcolii de infanterie din Kiev, este comandant de companie, ca numai un an mai tîrziu să se afle în fruntea unui regiment. A luptat pe multe fronturi, fiind rănit în numeroase rînduri. ”Îndrăgisem Armata Roşie şi mă gîndeam să rămîn ostaş toată viaţa" – va scrie el mai pe urmă. Această dorinţă însă a rămas neîndeplinită, deoarece tînărul comandant cade grav bolnav, fiind astfel nevoit să-şi îngrijească sănătatea.

La vîrsta de douăzeci de ani este trecut în rezervă, cu gradul de comandant de regiment. ”De atunci am început să scriu, fără îndoială, pentru că în timpul cît am fost în armată nu eram decît un copilandru şi ţineam să povestesc noilor generaţii de băieţi şi fete viaţa pe care o dusesem, cum începuse această viaţă şi cum se desfăşurase, deoarece, orice s-ar zice, am izbutit să văd multe."

într-adevăr, izbutise să vadă şi să trăiască multe. La o vîrstă atît de fragedă, biografia sa era dintre cele mai neobişnuite. El va spune că nu biografia i-a fost neobişnuită, ci vremurile erau neobişnuite. Sensul expresiei este remarcabil, devenind pentru Gaidar parte din crezul său artistic.

Aşadar, militantul pentru idealurile revoluţiei nu va depune armele; de acum el va continua lupta pe un alt front, pe frontul dificil al educării noilor generaţii care să ducă mai departe şi să apere cuceririle înaintaşilor.

Scriitorul, conştient de această misiune nobilă, va declara, cu puţin înainte de declanşarea celui de-al doilea război mondial: ”Fie ca mai tîrziu să se poată spune că au trăit cîndva nişte oameni care din şiretenie se dădeau drept scriitori pentru copii, dar care, în realitate, pregăteau puternica gardă a stelei roşii".

Figura centrală a creaţiei lui Arkadi Gaidar este adolescentul. Ceea ce îl interesează în mod cu totul deosebit în primele sale povestiri este procesul formării omului nou, procesul cristalizării conştiinţei lui în vîrtejul tumultuos al evenimentelor. Eroul său – un adolescent obişnuit, care nu se remarcă prin nimic între cei de o vîrstă cu el – este implicat în desfăşurarea unor evenimente neobişnuite, de multe ori tragice, trece prin încercări aspre, din focul cărora iese călit şi maturizat sufleteşte, fiind de acum în stare să înţeleagă sensul vremurilor pe care le trăieşte şi să aleagă drumul drept. Aşa se întîmplă cu cei doi eroi – Dimka şi Jigan – din povestirea R.V.S., aşa se întîmplă şi cu Boris Gorikov, din Şcoala.
Curajul şi tăria de caracter sînt trăsături des întîlnite la eroii lui Gaidar. Ei nu ştiu ce-i teama şi nu stau în cumpănă atunci cînd împrejurările îi aduc în faţa unor fapte hotărîtoare (Efim, din povestirea Să lumineze, Malciş-Kibalciş, din Secretul militar, Volodea, din Fum în pădure etc).
Cartea care i-a adus scriitorului cea mai mare popularitate, rămînînd în literatură ca una dintre cele mai izbutite scrieri pentru copii, este Timur şi băieţii lui. Pionierul Timur şi tovarăşii săi se ”joacă", dar joaca lor este o treabă dintre cele mai serioase. Ei luptă împotriva huliganismului celor din banda lui Kvakin, ajută bătrînii şi familiile celor plecaţi în război. Şi dacă ceilalţi eroi ai lui Gaidar se formează în cursul evenimentelor, Timur întruchipează idealul omului nou.
Steaua ce o poartă pe piept ne sugerează că ”puternica gardă a stelei roşii" există şi e gata să preia schimbul. Mîndria, demnitatea, curajul, cinstea, mărinimia şi puritatea lui Timur au făcut din el unul din eroii cei mai îndrăgiţi din literatura pentru copii. Puterea exemplului său va declanşa în anii războiului împotriva cotropitorilor hitlerişti o largă mişcare printre pionierii sovietici.
Bun cunoscător al psihologiei copilului, Arkadi Gaidar ştia că prin firea sa, acesta năzuieşte necontenit spre ceva neobişnuit, ieşit din comun. De aceea el a vorbit totdeauna copiilor despre lucruri serioase. Şi a făcut-o Pe înţelesul lor,

simplu şi sincer, ferindu-se de orice urmă de didacticism moralizator. Spiritul de aventură, romantismul şi umorul, însoţite de un lirism nedisimulat ce se degajă pagină de pagină, conferă scrierilor lui, acel farmec şi acea putere de atracţie de care sînt cuceriţi atît cei mici cît şi cei mari.
Arkadi Gaidar a urmat el însuşi pilda eroilor săi pînă în ultima clipă a vieţii. în primele zile ale Marelui Război de Apărare a Patriei pleacă pe front în calitate de corespondent al ziarului ”Komsomolskaia Pravda", unde ia parte la luptă cot la cot cu soldaţii. Nimerind într-o încercuire, rămîne în spatele frontului alături de un detaşament de partizani. în timpul unei recunoaşteri cade într-o ambuscadă şi piere, salvîndu-şi tovarăşii, la 26 octombrie 1941.
NICOLAE ILIESCU
3 noiembrie 1972
R.V.S. 1

1

PE VREMURI, băieţii mai trăgeau cîte o raită pe acolo, să se zbenguiască şi să se caţăre prin hambarele pe jumătate năruite, aplecate pe-o coastă. Era plăcut în hambare.
Cîndva, nemţii care ocupaseră Ucraina depozitaseră acolo fîn şi paie. Dar nemţii fuseseră goniţi de roşii, după roşii veniseră haidamacii 2, haidamacii fuseseră goniţi de petliurişti, iar petliuriştii de alţii. Şi fînul zăcea în grămezi negre, pe jumătate putrede.

Nota 1. R.V.S. – Sovietul Militar-Revoluţionar.
Nota 2. Haidamac – soldat în detaşamentele contrarevoluţionare din Ucraina, în timpul războiului civil.

Dar de cînd atamanul Krivolob – cel care purta o panglică galbenă cu albastru petrecută peste toată căciula – împuşcase acolo patru muscali şi un ucrainean, băieţilor le pierise gustul să se mai caţăre şi să se mai ascundă prin cotloanele îmbietoare. Şi hambarele rămaseră în picioare, negre, mute şi pustii.
Numai Dimka se ducea destul de des la hambare, pentru că soarele încălzea acolo mai bine ca oriunde, pelinul dulce-amărui mirosea frumos, iar bondarii bîzîiau domol pe deasupra brusturilor cu frunzele larg desfăcute.
Dar morţii?... Apoi ei nu mai erau de mult acolo! îi aruncaseră într-o groapă comună şi-i acoperiseră cu pămînt. Iar bătrînul cerşetor Avdei, cel de care se tem aşa de tare băieţii cei mici, închegase din două beţe o cruce trainică şi o înfipsese într-ascuns la căpătîiul mormîntului. Nimeni nu-l văzuse, afară de Dimka. Dimka îl văzuse, dar nu suflase nimănui nici un cuvînt.
...Dimka se opri într-un ungher mai ferit şi se uită cu atenţie în jurul lui. Neobservînd nimic suspect, scotoci prin paie şi scoase de acolo două lame cu cartuşe, o vergea de puşcă şi o baionetă austriacă, ruginită şi fără teacă.
La început Dimka făcu pe cercetaşul. Cu alte cuvinte, se tîrî în genunchi, iar în momentele critice, atunci cînd avea motive serioase să presupună că duşmanul era pe aproape, se culca la pămînt şi, înaintînd cu multă băgare de seamă, cerceta cu de-amănuntul dispozitivul inamicului. Printr-o întîmplare fericită, sau cine ştie din ce altă cauză, toate îi mergeau astăzi din plin. Izbuti să ajungă teafăr pînă în imediata apropiere a închipuitelor posturi inamice şi, urmărit de o grindină de gloanţe de puşcă şi de mitralieră, iar uneori chiar de proiectile de artilerie, se întoarse nevătămat în tabăra lui.
După aceea, luînd în consideraţie rezultatele recunoaşterii, puse în mişcare cavaleria şi se năpusti chiuind în tufele de ciulini şi de scaieţi, care muriră vitejeşte, neacceptînd s-o ia la fugă nici chiar sub presiunea unui atac atît de vijelios.
Dimka preţuia eroismul, de aceea îi lua în captivitate pe toţi cei rămaşi în viaţă. Apoi, comandînd prizonierilor ”alinierea" şi

”drepţi", le ţinea un discurs plin de indignare:
— împotriva cui luptaţi? împotriva fraţilor voştri muncitori şi ţărani?
Sau:
— V-a venit gust să faceţi comună? V-a venit gust de libertate? împotriva puterii legale?...
Asta depindea de armata pe care-şi închipuia că o comandă în momentul acela, deoarece tot el le comanda, pe rînd, cînd pe una, cînd pe cealaltă.
Astăzi se cam întrecuse cu joaca şi nu-şi dădu seama că a întîrziat decît în clipa cînd auzi tălăngile cirezii.
”Ei, drăcia dracului! îşi zise el. Parcă văd ce săpuneală o să-mi tragă maică-mea, ba te pomeneşti că nici de mîncare n-o să-mi dea!" Şi ascunzîndu-şi armele, o luă la goană spre casă, chibzuind ce minciună mai potrivită să cîrpească.
Dar, spre marea lui mirare, nu se alese cu nici un perdaf şi nici nu mai fu nevoie să spună vreo minciună.
Maică-sa nici nu se uită la el, cu toate că Dimka aproape că dăduse buzna peste ea în cerdac. Zăngănindu-şi cheile, bunica scotea din cămară un surtuc vechi şi o pereche de pantaloni.
Fratele lui cel mic, Top, săpa de zor o gropiţă cu o surcea, într-o movilă de lut.
Cineva îl trase încetişor pe la spate de pantaloni.
Băiatul se întoarse şi-l văzu pe Şmel cel lăţos, care-l privea cu tristeţe.
— Ce-i cu tine, măi prostule? îl întrebă Dimka, blînd, şi deodată observă că buza căţelului era plesnită. Mamă, cine a făcut asta? întrebă Dimka, înfuriat.
— Ei, lasă-mă în pace! îi răspunse mama, necăjită, întorcîndu-se în altă parte. Ce, eu stau să-l păzesc pe Şmel?
Dar Dimka simţi că mama îi ascunde ceva.
— I-a dat una unchiul, cu cizma! îl lămuri Top.
— Care unchi?
— Un unchi... unul cenuşiu... stă colo, în casă.
Ocărîndu-l pe ”unchiul cenuşiu", Dimka deschise uşa. Pe pat

stătea un flăcău voinic, îmbrăcat cu bluză soldăţească. Alături de el, pe laviţă, era o manta cazonă, cenuşie.
— Goloveni!... se miră Dimka. De unde-ai ieşit?
— De-acolo — îi răspunse scurt celălalt.
— De ce l-ai bătut pe Şmel?
— Care Şmel?
— Cîinele meu...
— Ca să nu latre. Că dacă mai latră, îi sucesc gîtul!
— Mai bine ţi l-ar suci ţie careva! îi răspunse Dimka cu năduf şi o zbughi după cuptor, deoarece mîna lui Goloveni se şi întinsese după cizma grea, ce zăcea la picioarele lui.
Dimka nu era în stare să înţeleagă de unde ieşise Goloveni. Nu trecuse mult timp de cînd îl luaseră roşii în armată, iar acum era din nou acasă. Nu se poate să fie atît de scurt serviciul la ei!
La masa de seară, Dimka nu mai putu să se stăpînească şi-l întrebă:
— Ai venit în concediu?
— în concediu.
— Aha! Şi pentru multă vreme?
— Pentru multă...
— Minţi, Goloveni! strigă Dimka cu convingere.
Nici roşii, nici albii şi nici verzii nu te lasă acum multă vreme în concediu, pentru că-i război. Nu mai încape vorbă că ai dezertat!
în aceeaşi clipă, Dimka primi o palmă zdravănă peste ceafă.
— De ce baţi copilul? îi luă apărarea mamă-sa. Ţi-ai găsit cu cine să-ţi pui mintea!...
Goloveni se făcu şi mai roşu, Îşi scutură capul cu urechile clăpăuge — din pricina cărora şi primise porecla de ”Goloveni" — şi răspunse grosolan:
— Mai bine tacă-vă gura... proletari din Piter!... Las' că vine ea vremea să vă dau afară din casă!
Atunci mama parcă se închirci, se făcu mai mică şi-l certă pe băiat, care tăcu, înghiţindu-şi lacrimile:
— Iar tu, diavole, nu te amesteca unde nu-ţi fierbe oala! Că de

nu, ai s-o păţeşti şi mai rău decît atîta!
După-masă, Dimka se furişă în tindă, se întinse pe un maldăr de fîn, după nişte lăzi, se înveli cu cojocul maică-si şi rămase multă vreme culcat, fără să poată adormi. într-un tîrziu, Şmel se strecură încetişor lîngă el şi-şi sprijini capul pe umărul lui.
— Mamă, hai să plecăm la Piter, la tata.
— Eh, Dimka! Aş pleca eu chiar în clipa asta... Dar parcă poţi să călătoreşti acum? Trebuie fel de fel de permise. Şi pe urmă, vezi şi tu ce se petrece în jurul nostru...
— Mamă, dar la Piter cine-s acum?
— Cine-i mai ştie! Se zice că roşii. Dar poate că nu-i adevărat. Parcă poţi să mai pricepi ceva?
Dimka era de aceeaşi părere, că-i greu să mai înţelegi ceva. Cît de aproape de ei e satul unde-i reşedinţa plăşii şi uite că tot nu poţi să ştii în mîinile cui se află! Se vorbeşte că a fost ocupat mai zilele trecute de unul Kozolup... Dar cine o fi acest Kozolup şi din ce partid face parte?...
Şi Dimka o întrebă pe mamă-sa, care căzuse pe gînduri:
— Mamă, Kozolup e verde?
— Lua-i-ar dracu pe toţi laolaltă! îi răspunse ea cu năduf. Toţi erau oameni ca toţi oamenii, şi acum, poftim!...
în tindă e întuneric. Uşa-i dată de perete şi se vede cerul presărat cu mii de stele şi un corn de crai nou. Dimka se cuibăreşte mai adînc în fîn, pregătindu-se să-şi reia visul întrerupt de astă-noapte. Şi dormind, îl simte pe credinciosul Şmel, aţipit lîngă dînsul, cum îi încălzeşte plăcut gîtul...
Pe cerul albastru, soarele poleia cu argint marginile norilor. Peste ogoarele întinse, cu holde galbene, se juca vîntul, iar ziua de vară era senină şi liniştită. Numai oamenii nu erau liniştiţi. De dincolo de pădurea întunecată se auzea ţăcănitul viguros al mitralierelor. Undeva, în depărtare, tunurile se strigau unele pe altele, înăbuşit. Un detaşament de cavalerie trecu în galop, nu se ştie încotro.
— Mamă, ăştia cu cine-s?
— Lasă-mă-n pace!
Şi Dimka o lăsă, alergă la gard, se căţără sus şi se uită

îndelung în urma călăreţilor care dispăreau.
în vremea asta, Goloveni umbla tot ursuz. De cîte ori trecea prin sat vreun detaşament roşu, se ascundea. Şi Dimka se convinse că Goloveni era dezertor.
Odată, bunica îl trimise pe Dimka să-i ducă lui Goloveni, în podul de fîn, o halcă de slănină şi un codru de pîine. Apropiindu-se de ascunzătoarea lui, Dimka observă că Goloveni, care stătea cu spatele la el, robotea nu ştiu ce.
”O puşcă! se miră Dimka. Asta-i bună! La ce i-o fi trebuind?"...
Goloveni şterse cu grijă închizătorul, astupă ţeava cu o cîrpă şi vîrî puşca în fîn.
Toată seara şi cîteva zile după aceea Dimka se perpeli de nerăbdare să vadă ce fel de puşcă avea Goloveni: ”Rusească sau nemţească? Ori poate c-o fi chiar un nagan?"...
Se întîmplă că tocmai atunci lucrurile se liniştiră în jurul lor. Roşii îl alungaseră pe Kozolup şi plecaseră mai departe, pe alt front. Acum, sătucul era pustiu şi tihnit, iar Goloveni începu să părăsească podul de fîn şi să dispară nu se ştie unde pentru mai multă vreme. Şi iată că într-o seară, cînd iazul trandafiriu răsuna de orăcăitul broaştelor, cînd rîndunelele iuţi lunecau prin văzduh, iar musculiţele prinseră să bîzîie fără rost, Dimka se hotărî să se furişeze în podul cu fîn.
Uşa era încuiată cu lacătul, însă Dimka îşi avea trecătoarea lui, prin poiata găinilor. Scîndura dată la o parte scîrţîi, şi găinile, tulburate, se porniră să cotcodăcească. Speriat de gălăgia pe care o stîrnise, Dimka o zbughi repede sus. în podul de fîn, zăduf şi linişte. Băiatul se strecură spre ungherul unde se vedea o pernă roşie, umplută cu pene, scotoci sub streaşină şi dădu peste ceva tare. ”Patul puştii!" Trase cu urechea: în curte nu era nimeni. Apucă puşca şi o scoase afară. Nu era nagan. Era o puşcă rusească. Dimka o răsuci multă vreme în mîini, pipăind-o şi cercetînd-o cu băgare de seamă. ”Ce-ar fi să-i trag închizătorul?"...
Niciodată nu trăsese un închizător, dar văzuse de multe ori cum făceau soldaţii. Trase încet şi mînerul se ridică uşor. După aceea îl împinse spre el, pînă la refuz. ”Ehei, mă

pricep!", îşi zicea el, plin de mîndrie. Dar în aceeaşi clipă văzu ţîşnind de sub închizător un cartuş galben. Lucrul acesta îl nelinişti puţin şi băiatul se hotărî să tragă închizătorul la loc. Dar acum mergea mai greu, şi Dimka văzu cum cartuşul cel galben se băga de-a dreptul în ţeavă. Se opri şovăitor, cu puşca întinsă.

"Unde dracu se bagă?"...

Totuşi trebuia să se grăbească. Trase la loc închizătorul şi începu să împingă puşca la loc în fîn, de unde o luase. O vîrîse aproape toată, cînd deodată uşa se deschise şi drept în faţa lui se ivi Goloveni, nedumerit şi furios.

— Ce faci acolo, cîine?

— Nimic, îi răspunse Dimka, speriat. Dormeam...

Şi, pe nesimţite, mai împinse puţin cu piciorul patul puştii în fîn. în aceeaşi clipă răsună o împuşcătură, înăbuşită, dar puternică. Dimka se repezi la uşă, gata să-l răstoarne pe Goloveni de pe scară, sări de sus de-a dreptul pe pămînt şi o luă la goană prin grădinile de zarzavat. Sărind gardul dinspre drum, se împiedică şi căzu în şanţ. Cînd să se ridice în picioare, simţi cum Goloveni, turbat de furie, îl înşfacă de cămaşă.

"Mă ucide! îşi zise Dimka. Nu-i pe-aproape nici mama, nici nimeni. S-a sfîrşit cu mine!" Primi un pumn zdravăn în spinare, de i se făcu negru înaintea ochilor, şi căzu la pămînt, aşteptînd pumnii ce trebuiau să urmeze.

Dar de pe drum se auzi un zgomot. Mîna lui Goloveni slăbi, cine ştie de ce. Şi un glas mînios şi poruncitor strigă:

— Să nu te-atingi de el!

Cînd deschise ochii, Dimka zări întîi mai multe picioare de cai — un gard întreg de picioare de cai!

Mîini puternice îl apucară de umeri şi-l ridicară în sus. Abia atunci văzu călăreţii care-l înconjurau. Unul avea haine negre şi o stea roşie pe piept, iar în faţa lui stătea Goloveni, buimăcit.

— Să nu te-atingi de el! repetă necunoscutul şi, aruncînd o privire spre obrazul plin de lacrimi al lui Dimka, adăugă: Nu plînge, băiete, şi să nu-ţi fie frică! N-o să se mai atingă de tine

nici acum, nici mai tîrziu!
Făcu un semn cu capul către unul dintr-ai lui, apoi plecă înainte cu detaşamentul. Cel rămas îl întrebă pe Goloveni cu asprime:
— Cine eşti?
— Localnic — îi răspunse Goloveni, întunecat.
— De ce nu eşti în armată?
— Nu mi-a venit sorocul.
— Cum te cheamă?... Cînd ne-om întoarce, o să te cercetăm!
Şi cavaleristul dădu pinteni calului, care porni în galop.
Iar Dimka rămase în drum, nedumerit şi parcă buimac. Se uită în urmă — nimeni. Se uită în dreapta, se uită în stînga — Goloveni nicăieri. Se uită înainte şi văzu cîteva puncte negre: detaşamentul roşu zbura, dispărînd dincolo de zare.

2

Lacrimile din ochi i se uscaseră. încetul cu încetul durerea îi trecu. Dar Dimka se temea să se întoarcă acasă, aşa că se hotărî să aştepte pînă s-o înnopta şi s-o culca toată lumea. O luă spre pîrîu. Lîngă mal, pe sub tufe, apa era întunecată şi liniştită, dar la mijloc răsfrîngea o lumină rumenă şi tremura uşor, rostogolindu-se peste pietrele de pe fundul fără adîncime.
Pe malul celălalt, în marginea pădurii Nikolskoe, strălucea mocnit luminiţa unui foc. Lui Dimka i se păru că focul acela era foarte departe, tainic şi atrăgător. ”Oare cine să fie? se gîndi el. Ciobani?... Ori poate bandiţi? îşi fierb mîncarea, cartofi cu slănină sau ceva în felul ăsta..." îi era grozav de foame.
Pe măsură ce se însera, focul părea tot mai viu şi parcă-i făcea cu ochiul de departe, prieteneşte. Dar pădurea Nikolskoe, cea veşnic neliniştită, arăta şi mai mohorîtă, şi mai întunecată în amurg.
Dimka coborî pe cărare, însă deodată se opri: pe mal, dincolo de cotitură, cineva cînta cu glas tremurător de contralto, despărţind cuvintele în silabe în chip ciudat, dar frumos.

— To-va-răşi, to-va-răşi, le răspunse el, Tră-ias-că Rusia! Tră-ias-că Sovietele!
”Măi, lua-l-ar naiba, că straşnic îi mai zice!", se gîndi Dimka cu admiraţie şi o porni în goană la vale.
Pe mal stătea un băiat mărunţel şi slab, culcat lîngă geanta lui ponosită. Auzind paşi, îşi întrerupse cîntecul şi se uită cu frică la Dimka.
— Ce cauţi aici?
— Nimic... aşa!
— Aha-a! lungi vorba celălalt, mulţumit pesemne de răspuns. Va să zică n-ai venit să te baţi cu mine?
— Ce?
— N-ai venit să te baţi cu mine, te întreb?... Bagă de seamă! Nu te uita că-s mic, dar cînd ţi-oi arde una...
Lui Dimka nici nu-i trecuse prin minte să se bată şi-l întrebă la rîndul lui:
— Tu cîntai?
— Eu.
— Dar cine eşti tu?
— Eu sînt Jigan — îi răspunse celălalt cu mîndrie. Jigan, şi am venit din oraş... Aşa-i porecla mea.
Dimka se trînti pe neaşteptate la pămînt şi văzu cum băiatul se trage la o parte, speriat.
— Eşti o cîrpă, nu jigan 1... Parcă jigan-ii îs aşa, ca tine?... Dar de cîntat, ce-i drept, cînţi frumos.
— Eu, măi frate, ştiu fel de fel de cîntece. Tot timpul am cîntat prin trenurile militare de prin gări. Şi la roşii, şi la petliurişti, la toţi... Dacă erau, să zicem, tovarăşi, atunci le cîntam ”Aleşa-şa" sau cîntece despre burjui. Dar albilor le trebuie altceva: ”Altădată erau bani, erau şi bumăşti", ”S-a dus Rosia" sau ”Iablociko". Ăsta, se înţelege, poţi să-l cînţi şi la unii, şi la alţii, numai că trebuie să-i schimbi cuvintele.
Tăcură.

Nota 1. Jigan — (în limba rusă), matahală, sălbăticiune.

— Şi ce cauţi tu pe aici?
— Am venit la nănaşă-mea, la bunica Onufriha. Mă gîndeam c-o să stau la ea măcar o lună, să mă îndop şi eu cît s-o putea. Dar ţi-ai găsit! ”O săptămînă-două, şi pe urmă, să nu te mai văd pe-aici", mi-a spus nănaşa.
— Şi după asta, unde te duci?
— Unde s-o nimeri, unde mi-o fi mai bine.
— Unde anume?
— Unde? Bine-ar fi dacă aş şti!... Trebuie să mă gîndesc.
— Vino mîine dimineaţă la pîrîu, Jigan, să prindem raci!
— Nu cumva vrei să-mi întinzi o cursă...? Bine, o să vin negreşit! îi răspunse celălalt, cît se poate de mulţumit.
Dimka sări gardul, se strecură în curtea întunecată şi o zări pe mamă-sa stînd pe cerdac. Se apropie de ea şi, trăgînd-o de broboadă, îi zise grav:
— Mamă, să nu mă cerţi... Am întîrziat anume, pentru că mi-a tras Goloveni o bătaie cumplită...
— Nu te-a bătut destul! îi răspunse mama, întorcîndu-se. Ar fi trebuit să te bată şi mai vîrtos...
însă Dimka simţi în vorbele ei orice: mîhnire, amărăciune, părere de rău, numai supărare nu.
Odată, Dimka veni la pîrîu grozav de necăjit.
— Hai să fugim, Jigan! îi propuse el băiatului. Să plecăm undeva, cît mai departe, pe cinstea mea!
— Dar o să-ţi dea voie mamă-ta?
— Prost mai eşti tu, Jigan! Cînd vrei s-o ştergi, nu mai ceri voie de la nimeni. Goloveni e rău, mă bate toată ziua. Din pricina mea vrea să-i alunge din casă pe mama şi pe Top.
— Pe care Top?
— Pe frate-meu cel mic. Cînd merge, calcă aşa mărunţel cu picioruşele: top, top, top, aşa că i-am zis Top... Şi pe urmă m-am săturat de toate. Parcă mare scofală e şi acasă?
— Să fugim! încuviinţă Jigan, înviorat. Pentru mine nu-i mare lucru s-o şterg! îs gata să plec chiar şi acum. O să strîngem şi noi prin trenurile militare...
— Cum adică, să strîngem?

— Uite-aşa: eu o să cînt ceva şi pe urmă o să spun: ”Respecte şi plecăciuni la tovarăşii cei buni! De zile bune s-aveţi parte, şi de front cît mai departe. Vă doresc să căpătaţi numai pîine şi cîrnaţi, şi vă mai doresc acum să n-aveţi parte de drum, nici de puşcă, nici de tun, ci de-un pachet de tutun". Atunci toţi or să înceapă a rîde, iar tu ai să-ţi scoţi căciula şi ai să le spui: ”Cetăţeni, Fiţi buni şi răsplătiţi truda unor copii!"

Dimka se minună de uşurinţa şi de siguranţa cu care rostea Jigan aceste vorbe, dar un asemenea mijloc de trai nu-l prea încînta. îi răspunse că ar fi mult mai bine să intre ca voluntari în vreun detaşament sau să-şi organizeze singuri un detaşament al lor, sau să se ducă la partizani. Jigan nu se opuse, dimpotrivă, cînd Dimka începu să vorbească cu simpatie despre roşii — “fiindcă sînt pentru revoluţie" — descoperi că Jigan ţinea cu ei.

Dimka îl privi mirat, adăugînd că nici la verzi nu-i chiar aşa de rău, ”deoarece se mănîncă gîşte multe". Şi atunci află că Jigan umblase şi cu verzii, de la care îşi primise porţia regulat: cîte o jumătate de gîscă pe zi.

îşi pregătiră planul, îndelung şi cu de-amănuntul. Dinka respinse cu hotărîre propunerea lui Jigan de a fugi imediat, fără să mai treacă pe acasă.

— Mai întîi de toate trebuie să ne luăm pîine, măcar pentru primele zile — zise el — că de nu, cum plecăm, cum trebuie să începem a umbla cu cerutul prin vecini. Pe urmă avem nevoie de chibrituri...

— N-ar strica s-avem şi un ceaunel. Scoţi cîţiva cartofi de pe cîmp, şi gata masa!

Dimka îşi aduse aminte că Goloveni adusese cu el un ceaunel, bun, de aramă. Bunica îl frecase cu cenuşă, iar cînd începuse să strălucească întocmai ca un samovar într-o zi de sărbătoare, îl vîrîse în cămară.

— Numai că uşa de la cămară e încuiată şi bunica poartă cheia la ea.

— Nu-i nimic! zise Jigan. Dacă eşti meşter, îl scoţi de sub orice încuietoare!

Se hotărî să înceapă a-şi aduna imediat proviziile. Dimka propuse să le ascundă sub paie, în hambar.
— De ce numaidecît în hambar? se împotrivi Jigan. Doar se poate şi în altă parte... Chiar aşa, lîngă morţi!?
— Ce te-ncurcă morţii? îl întrebă Dimka în bătaie de joc.
în aceeaşi zi, Dimka aduse o bucată de slănină nu prea mare, iar Jigan trei chibrituri înfăşurate cu grijă într-o hîrtiuţă.
— Nu pot s-aduc multe deodată — explică el. Onufriha n-are decît două cutii, aşa că trebuie să şterpelesc beţele fără să bage ea de seamă.
Din clipa aceea, fuga lor era hotărîtă cu tot dinadinsul.
în vremea asta, în jurul lor viaţa clocotea neliniştită. Pe undeva, nu departe de acolo, trecea linia frontului celui mare, iar şi mai aproape, cîteva fronturi secundare, mai mici. Pretutindeni, ostaşii roşii fugăreau bandele contrarevoluţionare, bandele îi fugăreau pe ostaşii roşii, sau se băteau atamanii între ei. Atamanul Kozolup era puternic. O brazdă în zigzag îi tăia de-a latul fruntea de om încăpăţînat, iar ochii lui priveau aspru pe sub sprîncenele cărunte. Ursuz ataman! Atamanul Levko era viclean ca un diavol. Pînă şi calul lui rîdea, arătîndu-şi dinţii albi, întocmai ca şi stăpînu-său. Dar de cînd plecase de sub comanda lui Kozolup, o duşmănie, la început ascunsă, apoi făţişă, se iscase între ei.
Kozolup le-a ordonat ţăranilor: ”Să nu i se dea lui Levko nici slănină pentru oameni, nici fîn pentru cai, nici casă de înnoptat".
Levko a făcut haz şi a dat alt ordin.
Roşii le-au citit pe amîndouă şi au dat şi ei unul: ”Declarăm în afara legii şi pe Levko, şi pe Kozolup". Atît. N-aveau timp să scrie mai mult, deoarece frontul principal se clătina amarnic.
Şi se porni atunci un talmeş-balmeş, de nu-i mai puteai da de rost!
Cît de umblat prin lume era moş Zahari! Doar luase parte la trei războaie. Şi totuşi, cînd se aşeza pe prispă lîngă căţeluşa lui cea roşcată, căreia un petliurist beat îi tăiase cu sabia o ureche, zicea:

— Ce vremuri!
în ziua aceea veniseră verzii, vreo douăzeci. Doi dintre ei trecuseră pe la Goloveni. Stătuseră de vorbă şi băuseră cu ceştile rachiu tulbure şi tare, de casă. Dimka se uita la ei plin de curiozitate. După plecarea lui Goloveni, Dimka, care de mult voia să afle gustul rachiului de casă, turnă ce mai rămăsese prin ceşti într-una singură.
— Dim-ka, şi mie un pic! se rugă Top cu glas plîngător.
— O să-ţi las, o să-ţi las!
Dar abia îşi răsturnă ceaşca pe gît, că şi începu să scuipe cu deznădejde, zbughind-o în curte ca ars. Lîngă hambare dădu peste Jigan.
— Am să-ţi spun ceva, frăţioare.
— Ce anume?
— Verzii sapă un şanţ de-a curmezişul drumului, în spatele casei noastre. De ce, numai dracu ştie. Pesemne ca să nu mai treacă nimeni pe-acolo.
— Cum adică, să nu mai treacă? întrebă Dimka cu neîncredere. Altceva trebuie să fie. Desigur că pun ceva la cale.
Apoi plecară amîndoi să-şi cerceteze proviziile. Erau încă puţine: două bucăţi de slănină, una de carne fiartă şi vreo zece chibrituri.
în seara aceea, soarele rămase multă vreme atîrnat, ca un disc mare şi roşu, deasupra cîmpiilor de la Nadejdino,
apunînd încet şi molcom, de parcă se desfăta, de liniştea nemărginită a pămîntului care se odihnea.
Departe, în Olhovka, ghemuită la poalele pădurii Nikolskoe, se auzi cum bate de cîteva ori clopotul. Dar nu erau bătăi de alarmă, ci bătăi obişnuite, potolite şi domoale. Şi cînd notele pline şi tremurate, trecînd pe deasupra acoperişurilor de paie, ajunseră la urechile lui moş Zahari, bătrînul se cam miră de aceste bătăi tihnite, pe care nu le mai auzise de mult şi, făcîndu-şi cruce fără grabă, se aşeză tacticos la locul lui, lîngă cerdacul strîmb. Iar după ce se aşeză, se gîndi: ”Oare ce sărbătoare o fi mîine?" Şi moş Zahari bătu cu băţul în

ferestruică şi o întrebă pe baba lui, care-şi scoase capul pe gemuşor:
— Gorpina, Gorpina, oare mîine să fie duminică?
— Ce-i cu tine, moşnege? îi răspunse Gorpina, înciudată, plină toată de făină. Cum o să fie duminică, dacă azi e miercuri?
— Aşa mă gîndeam şi eu...
Şi moş Zahari se întrebă dacă nu-şi făcuse cruce degeaba şi dacă nu cumva bătăile de clopot prevesteau vreo năpastă.
Un vînt uşor se abătu pe-acolo, abia mişcîndu-i barba căruntă. Şi moş Zahari văzu cum babele îşi scoteau curioase capetele la ferestre şi cum băieţii dădeau buzna pe portiţe, în uliţă. Deodată, dinspre cîmp, veni un vuiet prelung şi ciudat, de parcă mugea un taur sau o vacă din cireadă, numai că mugetul era mai aspru şi mai prelung:
— U-i-uu-uuu...
Pe neaşteptate, în văzduh răsunară pocnete şi imediat se auziră, dinspre ocolul vitelor, împuşcături. Cît ai clipi, ferestrele se închiseră şi băieţii se făcură nevăzuţi de pe uliţă. Numai moşneagul, speriat, nu putu să se urnească din loc, pînă nu strigă Gorpina la el:
— Mişcă-te mai iute, moşneag prost ce eşti! Nu vezi ce se porneşte?
în vremea asta, inima lui Dimka bătea tot atît de neregulat ca şi împuşcăturile. Mult ar fi dorit să iasă în uliţă, să vadă ce se petrece! Dar îi era frică, deoarece mamă-sa se îngălbenise şi-i spusese cu glas stins şi străin:
— Culcă-te... culcă-te pe podea, Dimuşka! Doamne, de n-ar începe să tragă şi cu tunurile!
Ochii lui Top se făcuseră mari, mari de tot, şi băieţelul încremenise pe podea, cu capul de piciorul mesei. Dar nu-i era la îndemînă acolo şi scînci cu glasul lui plîngător:
— Mamă, nu vreau pe podea! Mai bine mă sui pe cuptor...
— Stai acolo, stai culcat! Las' că vine haidamacul... şi-ţi arată el ţie...
în clipa aceea se auzi o bubuitură mult mai puternică, geamurile zăngăniră, şi lui Dimka i se păru că se cutremură

pămîntul. ”Aruncă grenade!", îşi zise el şi ascultă cum alergau oamenii, strigînd şi bocănind pe sub ferestrele întunecate.
Dar totul se potoli. Mai trecu aşa o jumătate de oră. Apoi se auzi zgomot în tindă şi cineva se împiedică de căldarea goală şi înjură. Uşa se deschise larg şi în odaie intră Goloveni, înarmat. Se vede că era grozav de furios, cine ştie din ce pricină, pentru că, după ce goli dintr-o sorbitură urciorul cu apă, îşi trînti cu necaz puşca într-un colţ şi strigă cu o mînie pe care nu şi-o mai ascundea:
— Eh, fir-ar al dracului să fie!...
A doua zi, băieţii se întîlniră mai devreme.
— Jigan — întrebă Dimka — nu ştii de la ce s-a stîrnit tărăboiul cela aseară? Ce-a fost?
Ochii neastîmpăraţi ai lui Jigan sclipiră de mulţumire. Răspunse luîndu-şi un aer grozav de important:
— Ehei, frate, ce-am avut noi de furcă ieri...
— Numai să nu-mi umbli cu minciuni! Că doar te-am văzut cum fugeai de-ţi scăpărau călcîiele prin fundul grădinii de zarzavat!
— Dar de unde ştii? Poate că anume am luat-o primprejur! se supără Jigan.
Lui Dimka nu-i prea venea a crede, însă nu mai zise nimic.
— O maşină pornise ieri spre satul nostru, dar a trebuit să se oprească la Olhovka, fiindcă avea o pană la motor. îndată ce a plecat de acolo, Gavril, diaconul, a tras clopotul: bang!... Cum s-ar zice, a dat semnalul!
— Ei, şi pe urmă?
— Şi pe urmă... cînd maşina s-a apropiat de sat, au început să tragă în ea cu puştile. Atunci maşina a vrut să se întoarcă, însă prea tîrziu: bariera era închisă!
— Şi au prins pe cineva?
— Nu... Că cei din maşină au deschis un foc grozav, nici gînd să te poţi apropia de ei! Cînd au văzut că se îngroaşă gluma, s-au împrăştiat... Dar i-au împuşcat. Cu toate astea, unul tot a scăpat. A zvîrlit o grenadă, nu departe de aici. La Onufriha s-au făcut ţăndări geamurile. Au tras după el cu puştile, au

alergat după el, însă omul a sărit peste gard, a luat-o prin grădinile de zarzavat, şi pe-aici ţi-e drumul!
— Şi maşina?
— Maşina-i tot acolo... însă nu mai e bună de nimic, pentru că, înainte de a fugi, au aruncat în ea cu o grenadă. E stîlcită de tot... Eu am şi fost acolo... Numai că Fedka Marin mi-a luat-o înainte şi a şterpelit claxonul. Strîngi de gumă, şi cînd începe să urle...
Toată ziua nu se vorbi în sat decît de întîmplarea aceea. Verzii o şterseseră încă de cu noapte. Şi sătucul rămase din nou fără stăpînire.
în vremea asta, pregătirile de fugă ale băieţilor erau pe sfîrşite. Nu le rămăsese decît să fure ceaunelul, lucru pe care hotărîseră să-l facă a doua zi pe seară, vîrînd un băţ lung, cu un cui la capăt, pe ferestruica dinspre grădina de zarzavat.
Jigan se duse să mănînce.
Dimka n-avea astîmpăr şi ieşi să-l aştepte la hambare. Cum ajunse acolo, se trînti în paie şi începu să se joace cu Şmel, apărîndu-se de atacurile lui înverşunate. Dar curînd se ridică într-un cot, neliniştit. I se păru că snopii erau împrăştiaţi altfel decît de obicei... Să fi fost pe-aici vreunul dintre băieţi? ”Ia te uită, diavolii!" Şi se duse să vadă dacă nu descoperise careva locul unde îşi ascunseseră ei proviziile. Scotoci cu mîna. Da, erau acolo! Scoase slănina, chibriturile, pîinea. Mai vîrî o dată mîna după carne, dar carnea... ia-o de unde nu-i!
— Eh, afurisitul! se înfurie el. De bună seamă că Jigan, şi nu altul, a şterpelit-o! Că dacă era vreunul dintre băieţi, lua tot!
Curînd sosi şi Jigan. Abia mîncase şi era foarte bine dispus. Se apropia fluierînd cu nepăsare.
— Ai mîncat carne, hai? îl întrebă Dimka, mînios, privindu-l ţintă.
— Am mîncat — îi răspunse Jigan. Grozav de bună era!...
”Grozav de bună!" se repezi Dimka la el înfuriat. Cine ţi-a dat voie? Aşa ne-a fost vorba? Şi pe drum, ce ne facem?... Cînd ţi-oi trage una peste căpăţînă, ai să vezi tu ce bună o să fie!...
Jigan se uita la el, nedumerit:

— Da' eu acasă am mîncat carne, la prînz. A pălit-o dărnicia pe Onufriha şi mi-a dat cogeamite bucată de carne din borş!
— Şi pe-asta de aici cine-a luat-o?
— Habar n-am!...
— Jură-te!
— Zău! Să mor pe loc dacă am luat-o eu!
Şi, fie din pricină că Jigan nu căzu mort pe loc, fie din pricina căldurii neobişnuite cu care se apăra, Dimka îşi zise că, de data aceasta şi în chip cu totul excepţional, Jigan nu minţea. Uitîndu-se jos, pe paie, Dimka întinse mîna după nuieluşă şi-l strigă pe Şmel:
— Şmel, ia poftim încoace!
Dar lui Şmel nu-i plăcea să i se vorbească pe tonul acesta. Şi lăsînd în pace legătoarea unui snop de care trăgea, îşi vîrî coada între picioare şi se depărtă.
— Să ştii că el a halit-o — zise Jigan indignat. Şi ce bucăţică grasă!
îşi ascunseră apoi proviziile mai sus şi le acoperiră cu o scîndură, peste care puseră o cărămidă. După aceea rămaseră mult timp lungiţi, croindu-şi visuri îmbietoare cu privire la viaţa care-i aştepta în viitor.
— Să te prindă noaptea, în pădure, lîngă un foc... minunat lucru!
— Numai că noaptea-i întuneric — observă Jigan cu părere de rău.
— Ei, şi ce dacă-i întuneric? Doar o s-avem puşti. Şi pe urmă, nici noi...
— Dar dacă ne omoară?... începu din nou Jigan şi adăugă cu seriozitate: Mie, frate, nu mi-ar plăcea să mă omoare.
— Nici mie — recunoscu şi Dimka. Să stau în groapă... ca ăştia... Şi arătă cu capul spre crucea aplecată, care abia se mai desluşea, în umbra înserării.
La gîndul acesta, Jigan se ghemui, ca şi cum aerul s-ar fi răcorit spre seară. Totuşi, căutînd s-o facă pe viteazul, răspunse cu nepăsare:
— Da, frate... ştii, am avut noi un caz...

Dar se opri, deoarece, Şmel, care stătea culcat lîngă Dimka, înălţă capul, ciuli urechile şi mîrîi furios, ca şi cum voia să le dea de veste.
— Ce este? Ce-i cu tine, Şmel? întrebă Dimka, neliniştit, mîngîind cîinele pe cap.
Şmel tăcu şi-şi lăsă din nou capul pe labe.
— Simte guzganii — zise Jigan în şoaptă şi, căscînd prefăcut, adăugă: Ar fi timpul să mergem acasă, Dimka.
— îndată... Şi ce caz zici că aţi avut?
Dar lui Jigan nu-i mai ardea de nici un ”caz" şi, afară de asta, minciuna pe care se pregătea s-o croiască îi zburase din minte.
— Să mergem — se învoi atunci Dimka, bucuros că Jigan renunţase la poveste.
Se ridicară. Şmel se ridică şi el, dar nu plecă imediat. Se opri lîngă paie, mîrîind iarăşi neliniştit, ca şi cum l-ar fi asmuţit cineva din întuneric.
— Simte guzganii! zise de data asta Dimka.
— Guzganii? întrebă Jigan cu glas scăzut. Dar înainte de ce nu-i simţea? Şi adăugă încet: E cam frig. Hai s-o luăm la goană, Dimka!... Bolşevicul cela care-a fugit trebuie să fie pe undeva pe-aici, nu departe de sat.
— De unde ştii?
— Aşa cred eu! Mai adineauri m-a trimis Onufriha la Gorpina, să împrumut o jumătate de ceaşcă de sare. în dimineaţa asta i-a dispărut Gorpinei o cămaşă de pe gard. Cînd am ajuns eu în tindă, am auzit-o ocărînd: ”...şi şi-a aruncat, cine-o fi fost, zicea, cămaşa sub gard. Ne uităm noi la ea, Egoriha şi cu mine: ruptă. Şi nu numai aşa puţin, ci făcută ferfeniţă!" Iar moş Zahari a ascultat, a ascultat, şi la urmă a zis: ”Of, Gorpina..."
Ajungînd aci, Jigan făcu o pauză plină de înţeles, trase cu coada ochiului la Dimka, şi numai cînd băiatul întrebă nerăbdător: ”Ei, şi? Ei, şi?" urmă:
— Da, şi moş Zahari a zis: ”Of, Gorpina, mai bine ţi-ai ţine gura!" Atunci am intrat eu în odaie. Mă uit şi văd pe laviţă o cămaşă ruptă şi plină toată de sînge. Cum m-a văzut, Gorpina

s-a şi aşezat pe cămaşă şi i-a poruncit moşului: ”Moşnege, zice, dă-i băiatului o jumătate de ceaşcă de sare". Ea însă nu s-a urnit din loc. Dar mie nu-mi mai pasă, că doar văzusem tot. De aceea zic că bolşevicul trebuie să fi fost atins de vreun glonţ.
Tăcură o vreme, cîntărind în minte întîmplarea aceea aflată fără voie. Unul rămăsese cu ochii pe jumătate închişi, nemişcaţi şi gravi, în timp ce ochii celuilalt sclipeau jucăuşi.
în cele din urmă, Dimka zise:
— Ascultă, Jigan, mai bine să nu mai spui nici tu la nimeni. Şi aşa au fost ucişi destui roşii lîngă satul nostru, şi tot pe rînd, unul cîte unul.
Fuga fusese hotărîtă pentru dimineaţa următoare. Toată ziua aceea, Dimka nu se simţise în apele lui. Spărsese din nebăgare de seamă o ceaşcă, îl călcase pe Şmel pe coadă şi fusese cît pe ce să răstoarne oala cu lapte acru din mîinile bunică-si, care tocmai intra în odaie, din care pricină primise o palmă zdravănă de la Goloveni.
Iar timpul trecea. Ceas după ceas, se scurse dimineaţa şi după-amiaza, pînă sosi şi seara.
Băieţii se pitiră în grădina cu zarzavat, după tufişurile de lîngă gard, şi începură să aştepte. Dar se ascunseseră prea devreme, deoarece încă mult timp după aceea cei ai casei s-au tot foit prin curte, cînd unul, cînd altul. în sfîrşit sosi şi Goloveni. Mama îl chemă pe Top. Apoi strigă din cerdac:
— Dimka! Dimuşka! Unde eşti?
”Masa!", îşi zise Dimka, dar bineînţeles că nu crîcni. Mama aşteptă ce aşteptă, apoi intră în casă.
Au mai stat şi ei puţin, pîndind momentul prielnic. Apoi au ieşit pe furiş şi s-au oprit sub peretele cămării. Ferestruica era înaltă. Dimka se aplecă, sprijinindu-şi mîinile pe genunchi, iar Jigan se urcă pe spatele lui şi-şi vîrî capul cu băgare de seamă pe ferestruică.
— Mai repede, măi! Că doar spinarea mea nu-i de piatră.
— E întuneric beznă — răspunse Jigan în şoaptă. Prinse cu mare greutate ceaunul în cîrlig, îl trase şi sări jos: Gata!

— Jigan — întrebă Dimka — dar cîrnatul de unde l-ai luat?
— Era atîrnat acolo, lîngă ceaun... Hai s-o ştergem mai repede!
Se depărtară în grabă, dar dincolo de gard îşi aduseră aminte că uitaseră sub perete băţul cu cîrlig. Dimka se întoarse îndărăt. Abia înşfăcase băţul, cînd deodată îl văzu pe Top, care-şi scosese capul printre ostreţe şi se uita la el, curios.
Cu băţul într-o mînă şi cu cîrnatul în cealaltă, Dimka se zăpăci aşa de tare, încît nu-şi veni în fire decît atunci cînd Top îl întrebă:
— De ce-ai şterpelit cîrnatul?
— Nu l-am şterpelit, Top — îi răspunse Dimka, grăbit. îmi trebuie ca să le dau de mîncare la vrăbiuţe. Ţie nu ţi-s dragi vrăbiuţele, Top? Cirip-cirip!... Cirip-cirip!... Numai să nu spui la nimeni. Nu-i aşa că n-ai să spui? C-apoi mîine am să-ţi dau un cui cum nu s-a mai pomenit!
— Vrăbiuţele?... întrebă Top, serios.
— Da, crede-mă!... Ele n-au... că-s sărace!...
— Şi zici că ai să-mi dai un cui?
— Am să-ţi dau un cui... Dar n-ai să spui, Top, nu-i aşa? Că de nu, nu-ţi dau nici un cui şi nici cu Şmel nu te mai las să te joci.
După ce Top îi făgădui că o să tacă — deşi Dimka se îndoia grozav de asta — alergă la Jigan, care-l aştepta nerăbdător.
Amurgul se lăsa repede. Cînd băieţii ajunseră în goană la hambare, ca să ascundă ceaunelul şi cîrnatul cu bucluc, se înnoptase de-a binelea.
— Ascunde-le mai repede!
— Dă-le încoace! Şi Jigan se vîrî printr-o spărtură sub acoperiş: Dimka, da' tare-i întuneric! şopti el, îngrijorat. N-o să găsesc nimic...
— Ce fel de vorbă-i asta, prostule, că n-o să găseşti nimic? Te-ai speriat, şi atîta tot!
Şi Dimka se vîrî după el. îi căută mîna pe întuneric şi văzu că tremura.
— Ce-i cu tine? îl întrebă, simţind că-l prinde frica şi pe el.
— Acolo... Şi Jigan îl strînse şi mai tare de mînă.

Atunci Dimka auzi desluşit un geamăt adînc şi înăbuşit, care venea din fundul întunecat al hambarului. în clipa următoare se rostogoleau amîndoi la pămînt, urlînd, şi, fără să mai ţină seama nici de drum, nici de gropi, nici de cărări, o luară la fugă în neştire, îngroziţi.
în noaptea aceea, Dimka nu putu să adoarmă pînă tîrziu. încetul cu încetul, în mintea lui începură să se înfiripe fel de fel de bănuieli: ”Guzganii... Dar cine a mîncat carnea?... Cămaşa... gemetele... Şi dacă cumva..." Se răsucea mereu de pe-o parte pe alta, fără să poată alunga gîndul care-l urmărea cu încăpăţînare.
Cum se lumină de ziuă, alergă la hambare. Dădu la o parte paiele şi intră prin spărtură. Razele soarelui, furişîndu-se prin nenumăratele crăpături, străpungeau întunericul hambarului părăsit. Stîlpii din faţă, care ar fi trebuit să susţină uşa, căzuseră şi acoperişul se lăsase, astupînd cu totul intrarea. ”Undeva, pe-aici" — îşi zise Dimka, tîrîndu-se înăuntru. O luă pe după grămada de cărămizi nearse şi sfărîmate şi se opri speriat: într-un colţ, pe paie, zăcea cu faţa în jos un om. Auzind zgomot, omul ridică puţin capul şi întinse mîna spre naganul de lîngă el. Dar, fie că puterile îl părăsiseră, fie din altă pricină, se uită doar la băiat cu ochii lui tulburi şi înroşiţi, îşi desfăcu degetele de pe armă şi, ridicîndu-se uşor, şopti răguşit, mişcîndu-şi limba anevoie:
— Apă!
Dimka făcu un pas înainte. Deodată, o steluţă rubinie sclipi în lumina slabă din hambar, şi băiatul fu gata-gata să ţipe de mirare, recunoscînd în rănit pe necunoscutul care-l scăpase nu de mult din mîinile lui Goloveni.
Toată frica, toate îndoielile lui se risipiră şi nu-i rămase decît un sentiment de milă pentru omul care-i luase apărarea cu atîta căldură.
Înşfăcînd ceaunelul, Dimka alergă cît putu mai repede la pîrîu, după apă. în timp ce se întorcea în goană îndărăt, era cît pe ce să dea peste Fedka Marin, care-i ajuta maică-si să care acasă rufele spălate. Cît ai clipi, Dimka o zbughi într-un tufiş,

de unde îl văzu pe Fedka cum încetinea pasul, întorcînd mereu capul, curios, spre partea unde era el. Şi dacă maică-sa, care simţise că i se îngreuiase coşul, n-ar fi strigat înciudată: ”Dar mişcă-te o dată, diavole, ce tot caşti gura?", fără îndoială că Fedka n-ar fi putut să se stăpînească şi să nu cerceteze cine se ascunsese aşa de repede în tufiş.
Cînd se întoarse în hambar, Dimka văzu că necunoscutul zăcea cu ochii închişi şi-şi mişca încet buzele, ca şi cum ar fi vorbit prin somn. îl atinse uşor pe umăr. Cînd rănitul deschise ochii şi-l văzu, un fel de zîmbet şters trecu peste buzele-i uscate. După ce-şi potoli setea, necunoscutul întrebă, de data aceasta mai tare şi mai desluşit:
— Roşii sînt departe?
— Departe. Nu se mai aude nimic despre ei.
— Dar în oraş cine-i acum?
— Mi se pare că-s petliuriştii...
Rănitul îşi lăsă capul în jos şi zise:
— Ascultă, băiete, n-o să spui nimănui?
Şi în cuvintele lui era atîta îngrijorare, încît Dimka se aprinse şi căută să-l asigure că n-o să sufle nici un cuvinţel.
— Numai lui Jigan!
— Băiatul cu care te pregăteai să fugi?
— Da — îi răspunse Dimka, ruşinat. Uite, mi se pare că vine şi el.
Se auzi un tril răsunător de privighetoare: era Jigan, care-şi căuta tovarăşul, întrebîndu-se unde-a putut să dispară. Cum nu voia să-l strige, Dimka ieşi prin spărtură şi aruncă în el cu o pietricică.
— Ce te-a apucat? îl întrebă Jigan.
— Mai încet! Vino încoace... Am nevoie de tine.
— Păi puteai să mă strigi, nu să dai în mine cu pietre! Mă mir că n-ai aruncat cu vreo cărămidă...
Se întoarseră amîndoi în hambar. Văzîndu-l pe străin şi văzîndu-i naganul în paie, Jigan se opri speriat. Necunoscutul deschise ochii şi întrebă simplu:
— Ei, cum e povestea, băieţi?

— Ăsta-i Jigan! Şi Dimka îşi împinse încetişor prietenul de spate.

Necunoscutul nu răspunse nimic, doar îşi aplecă uşor capul. Dimka scoase din rezervele lor o bucată de pîine şi cîrnatul furat cu o seară înainte. Rănitul era flămînd. Totuşi, la început mîncă puţin; mai mult bău decît mîncă.

în vremea asta, Jigan şi Dimka aproape că nu scoteau o vorbă. Un glonţ de-al verzilor îl rănise pe necunoscut în picior. Şi, pe deasupra, de trei zile omul nu pusese în gură o picătură de apă, aşa că era peste măsură de istovit. După ce mîncă puţin, păru a se simţi mai bine şi ochii începură să-i strălucească.

— Băieţi! zise el, de data aceasta desluşit. Auzindu-i glasul, Dimka recunoscu încă o dată în el pe străinul care strigase atunci la Goloveni: ”Să nu te-atingi de el!" Voi sînteţi băieţi buni... De multe ori v-am ascultat vorbind... Dar dacă scăpaţi cumva vreo vorbă, să ştiţi c-o să mă ucidă...

— N-ar trebui... — începu Jigan, nesigur.

— Cum adică, n-ar trebui? se înfurie Dimka. Spune ”nu", şi gata!... Nu-l asculta — zise el, întorcîndu-se către necunoscut aproape cu lacrimi în ochi. Zău că n-o să spunem! Să nu mă mişc de-aici, uite, mă jur pe orice... Las' că-i arăt eu lui!

Dar Jigan îşi dăduse seama că spusese o prostie şi răspunse de parcă îşi cerea iertare:

— E adevărat că eu, Dim... da, văd şi singur... că nu trebuie, adică, în nici un caz...

Şi Dimka văzu că necunoscutul zîmbea din nou.

La masă, Top tăcu cît tăcu, apoi îi dădu drumul:

— Dimka, dă-mi cuiul! Că de nu, îi spun mamei că ai luat cîrnatul pentru vrăbiuţe.

Dimka era cît pe ce să se înece cu un cartof. îşi hîrşîi scaunul pe podele, ca să facă zgomot. Spre norocul lui, Goloveni nu se afla acolo, mama scotea ciorba din cuptor, iar bunica era cam tare de urechi. Şi Dimka îi şopti lui Top, făcîndu-i semn cu piciorul pe sub masă.

— Stai să terminăm masa! Ţi-am şi pregătit cuiul.

”Lua-te-ar naiba! îl certă el în gînd, ridicîndu-se de la masă. Te mănîncă limba, hai?"
După ce căută puţin Dimka, scoase din peretele şopronului un cui mare de fier şi i-l aduse lui Top.
— E prea mare, Dimka! zise Top, uitîndu-se nedumerit la cuiul lung şi gros.
— Cum mare? Apoi tocmai asta-i, că-i mare! Ce să faci cu unul mic! îl baţi dintr-o dată, şi gata. Pe cînd cu ăsta, ai de lucru: toc, toc!... Straşnic cui!
în aceeaşi seară, Jigan găsi la Onufriha o fîşie de pînză curată, bună de legat o rană. Iar Dimka, în timp ce lua din rezervele lor o bucată bună de slănină, se hotărî să facă rost de tinctură de iod.
Părintele Perlamutri, în anteriu, dar desculţ, stătea lungit pe divan şi se gîndea cu amărăciune că tare mult îi scăzuseră veniturile de cînd arsese biserica, anul trecut, incendiată de un proiectil. Dar după ce mai stătu puţin culcat, îşi aduse aminte că se apropia hramul, cu nelipsitele pomeniri. Şi imaginea purceilor fripţi, a boţurilor de unt şi a oalelor pline cu smîntînă îi întoarse, pesemne, gîndurile în altă parte, deoarece tuşi vîrtos şi zîmbi amintindu-şi de ceva.
Dimka intră în odaie şi, ţinînd bucata de slănină la spate, zise încet:
— Bună ziua, părinte.
Părintele Perlamutri oftă, se uită la Dimka şi-l întrebă fără să se ridice:
— Ai venit la mine, fiule, sau la preoteasă?
— La dumneaei, părinte.
— Hm... Dar fiindcă ea nu-i acasă, deocamdată, îi ţin eu locul.
— M-a trimis mama, că s-a zdrelit puţin, şi mi-a spus: ”Du-te şi vezi dacă nu ţi-o da coana preoteasă un pic de tinctură de iod". Uite, mi-a dat şi un şipuşor.
— Hm... şipuşor... şi părintele Perlamutri tuşi a îndoială. Şipuşor, zici?... Da' de ce ţii mîinile la spate?
— Am o bucată de slănină. Mi-a dat-o mama şi mi-a spus aşa: ”Dacă-ţi toarnă iod, dă-i-o drept mulţumire".

— ”Dacă-ţi toarnă iod", zici?
— Zău că aşa mi-a spus!
— O-ho-ho! făcu părintele Perlamutri, ridicîndu-se. în loc să mi-o trimită aşa, dumneaei nu: ”Dacă-ţi toarnă!"... Şi părintele clătină din cap: Ei, haide, dă încoace slănina... Hm, e veche!
— N-am tăiat porc anul ăsta încă, părinte.
— Asta ştiu eu, dar chiar dacă-i veche, trebuia să fie mai grasă. Unde ţi-e şipul? De ce nu ţi-a dat încalte unul de un sfert? Apoi se poate să-ţi umplu un şip ca ăsta?
— Dar nu încap în el nici două degete, părinte! Cum putea să fie mai mic?
Părintele rămase cîtva timp pe gînduri.
— Du-te la maică-ta şi spune-i să vină mai bine singură. Am s-o ung eu. Ce rost are să mai torn în şip?
însă Dimka scutură din cap cu disperare.
— Hm... De ce dai din cap?
— Da’ toarnă o dată, părinte! strigă băiatul grăbit. Că mama mi-a spus aşa: ”Dacă nu-ţi dă, ia slănina, Dimka, şi ad-o înapoi acasă".
— Uite ce să-i spui mamă-ti: ”Cel ce dăruieşte să nu mai poarte de grijă darului său, că el va fi de-a pururi în faţa celui de sus"... Ai să ţii minte?
— Am să ţiu!... Cu toate astea, toarnă, părinte.
Părintele Perlamutri îşi vîrî picioarele goale în papuci, cu care prilej Dimka se minună de mărimea lor neobişnuită şi, luînd slănina şi şipul, trecu în altă odaie.
— Ţine — zise el, întorcîndu-se. Asta, numai fiindcă-s eu om bun... Şi după ce se mai gîndi puţin, întrebă: Dar găinile voastre nu ouă, băiete?
— Asta înseamnă bunătate? se înfurie Dimka. Nici măcar jumătate de sticluţă... Iar la a doua întrebare, îi răspunse cu seriozitate, în timp ce ieşea pe uşă: Apoi, noi, părinte, n-avem găini, avem numai cocoşi!
în vremea asta nu se mai auzea nimic despre roşii, aşa că băieţii trebuiau să fie cu ochii în patru. Şi totuşi se duceau destul de des la hambare şi petreceau mult timp în tovărăşia

necunoscutului. Omul stătea bucuros de vorbă cu ei, le povestea felurite întîmplări, ba cîteodată mai şi glumea. Numai rareori, mai ales atunci cînd venea vorba despre fronturi, o brazdă adîncă i se săpa între sprîncene şi el tăcea, gîndindu-se îndelung la nu ştiu ce.
— Ei, băieţi, n-aţi mai auzit nimic de pe-acolo?
”Pe-acolo" însemna frontul. Dar zvonurile care umblau prin sat erau nelămurite şi se băteau cap în cap.
Atunci necunoscutul se încrunta şi se mînia. Se vede că inactivitatea şi nesiguranţa îl apăsau mai mult decît primejdia clipei de faţă, decît teama pentru soarta lui.
Cei doi băieţi se împrieteniseră cu el. Mai ales Dimka. Odată, după ce o lăsase pe mamă-sa acasă plîngînd, Dimka veni la hambare, trist şi întunecat.
— Goloveni mă bate... — îi explică el străinului. Din pricina mea vrea să-i dea afară din casă pe mama şi pe Top... Ne-am duce la tata, la Piter... Dar nu se poate.
— De ce nu se poate?
— Nu putem răzbate: trebuie tot soiul de permise. Pe urmă, de bilete, de la cine să faci rost? Şi fără bilete nu se poate.
Necunoscutul se gîndi puţin, apoi zise:
— Dacă ar fi roşii aici, ţi-aş face eu rost de permis, Dimka.
— Dumneata? se minună băiatul. Şi după ce stătu puţin la îndoială, îi puse întrebarea care-l urmărea de-atîta timp: Cine eşti dumneata? Las' că ştiu eu: eşti comandant mitralior. Te-am văzut odată cu un soldat şi cu o mitralieră ”Louis".
Necunoscutul începu să rîdă şi să dea din cap în aşa fel, încît putea să însemne şi ”da", şi ”nu".
Şi de atunci Dimka dori şi mai fierbinte să vină roşii, să vină cît mai curînd.
Necazurile se ţineau lanţ de capul lui. Fără milă, Top îi cerea pentru a cincea oară un cui. Şi cu toate că îl căpătase de fiecare dată, tot scăpase o vorbă către maică-sa. Apoi, mama găsise în buzunarul pantalonului fărîmituri din mahorca pe care Dimka i-o ducea rănitului. Dar abia în ziua aceea îi lovi nenorocirea cea mare. Cu prilejul sărbătorii, Perlamutri se

abătu şi pe la masa lor, ca să adune daruri benevole. Vorbind aşa, de una şi de alta, îi spuse la un moment dat mamei:

— Cu toate astea, slănina a fost veche, aşa că n-ar strica să mai dai vreo zece ouşoare pe deasupra pentru doctoria ceea...

— Pentru care doctorie?

Dimka se răsucea pe scaun cu nelinişte, făcîndu-se mic sub privirile aţintite asupra lui.

— Eu, mamă... pentru căţel, pentru Şmelik... — îngăimă el în doi peri. Avea o zgîrietură grozavă...

Tăcură cu toţii, iar Goloveni, răsucindu-se pe laviţă, zise:

— Chiar astăzi am să-ţi împuşc javra! Adăugă apoi, privindu-l cam ciudat: De altfel, eu cred că minţi. Şi nu mai spuse nimic, nici măcar nu-l cîrpi.

— Cum se poate?! Pentru o javră ca asta, o doctorie aşa de scumpă? făcu părintele Perlamutri, indignat. Iar pentru că ai minţit, eşti de două ori vinovat: o dată pe pămînt şi o dată în ceruri! Zicînd acestea, el înălţă cu un aer plin de înţeles degetul cel mare, îşi mută privirea de la podeaua de lut în tavan, şi, după ce se încredinţă că vorbele lui îşi făcuseră efectul cuvenit, adăugă întorcîndu-se către mama lui Dimka: Atunci, pot să contez pe zece ouşoare...

în aceeaşi seară, ieşind din casă, Dimka întoarse capul şi-l văzu pe Goloveni stînd lîngă gard şi petrecîndu-l cu o privire ascuţită.

Băiatul o luă înadins spre pîrîu.

— Dimka, ştii că se vorbeşte în sat despre rănitul nostru? îl sperie Jigan, de cum se întîlniră. Se zice că ar fi pe undeva pe-aici, prin apropiere. Asta din pricina cămăşii celeia... Şi, pe deasupra, Semka al starostelui a găsit lîngă gardul Gorpinei un carnet, plin tot de sînge. Am văzut şi eu o foaie. Era albă, iar într-un colţ avea trei litere: ”R.V.S." şi două beţişoare ca minutarele de la ceas. Lui Dimka i se păru că-l pocneşte cineva în moalele capului:

— Jigan — spuse el în şoaptă, cu toate că nu era nimeni în jurul lor — ştii... nu trebuie să te mai duci acolo de-a dreptul... Mai bine s-o iei cu ocol, să nu te vadă careva.

îi dădură de veste şi necunoscutului.
— Ei, băieţi — zise el — trebuie să fiţi mai cu băgare de seamă. Dar dacă nu s-o putea altfel, ce să-i faci?... E drept că n-aş vrea să mă curăţ aşa, prosteşte.
— Dar neprosteşte?...
— Asemenea cuvînt nu există, Dimka. În zadar, da, s-ar putea spune...
— Este şi un cîntec în felul ăsta — se amestecă în vorbă Jigan. Dacă n-am fi aşa cum sîntem, ţi l-aş cînta. Frumos cîntec! Un comunist e pus la zid, dar înainte de a fi împuşcat, el îi lămureşte pe ceilalţi: ”Noi ştim, zice el, pentru ce luptăm, ştim pentru ce murim"... Numai că, vezi, spus aşa,cu vorbele mele, cîntecul nu-i frumos. însă cînd plecau soldaţii pe front grozav îl mai cîntau!... Pînă şi feroviarii rămîneau cu gurile căscate, aşa-ţi răscoleşte sufletul cîntecul ăsta...
Ieşiră pe rînd. Dimka plecă cel dintîi; conştiincios cum era, o apucă spre pîrîu şi de acolo spre casă, în timp ce Jigan, nepăsător ca de obicei, luă bidonul necunoscutului ca să-i aducă apă şi, uitînd de învoiala lor, porni pe drumul cel mai scurt, prin grădinile de zarzavat. Fluiera, cu gîndul aiurea. Dar se opri îndată, auzind cum trosnesc tufişurile.
— Stai, diavole! strigă cineva. Stai tu, cîine!
Se trase înapoi speriat şi o luă la goană, apoi se căţără pe un gard, însă se simţi înşfăcat zdravăn de pantaloni. Zbătîndu-se din răsputeri, Jigan îşi smulse piciorul din strînsoare, nimerindu-şi pesemne urmăritorul drept în obraz. Sări apoi gardul în straturile cu varză, scăpă bidonul din mînă şi dispăru în întuneric...
Dimka se întoarse acasă şi, fără să bănuiască nimic, se culcă imediat. Nu trecură nici douăzeci de minute, şi Goloveni intră în odaie înjurînd şi se repezi cu gura la mama:
— Ar face mai bine diavolul tău de băiat să nu se mai întoarcă acasă... M-a izbit cu piciorul drept în obraz... Am să-l ucid!
— Cînd te-a izbit? îl întrebă mama, speriată.
— Cînd? Chiar adineauri.
— Dar el doarme de cîmd!

— Aha, diavolul! Va să zică a venit acasă într-un suflet? Mă izbeşte cu gheata în obraz, iar dumneaei îmi cîntă că doarme! Şi Goloveni deschise uşa, îndreptîndu-se spre Dimka.
— Ce tot spui! Ce tot spui! se repezi mama, îngrozită. Cu care gheată? Doar ştii că din primăvară băiatul nu mai are nici un fel de încălţăminte. Umblă desculţ! Cine era să-i cumpere?... Ce, ţi-ai pierdut minţile?
Se vede că Goloveni îşi aduse şi el aminte că Dimka n-avea ghete. Se opri, înjură şi se întoarse în odaie.
— Hm... — mîrîi el, aşezîndu-se pe laviţă şi aruncînd bidonul pe masă. Mi s-a părut... Cu toate astea, cine-l ascunde şi unde? întîi cămaşa, apoi carnetul, acum bidonul... După ce tăcu un timp, adăugă: Dar cîinele tot l-am ucis!
— Cum l-ai ucis? întrebă mama.
— Uite-aşa! I-am dat una în cap, şi gata.
Cu obrazul înfundat în blană, ghemuit adînc în şuba mamei, Dimka tremura din tot trupul şi plîngea pe tăcute, dar cu adîncă amărăciune. Cînd toată casa se linişti şi Goloveni plecă în podul cu fîn, mama veni lîngă el şi, văzîndu-l cum plînge în hohote, îi zise ca să-l liniştească:
— Ei, lasă, Dimuşka! Pentru un cîine...
Dar auzind-o, lui Dimka i se păru că vede şi mai desluşit privirea blîndă a lui Şmel, îşi aduse aminte cum dădea el mereu din coadă şi, înfundîndu-şi şi mai adînc obrazul în blana de oaie udă de lacrimi, începu să suspine cu obidă...
— Eh, tu! făcu Dimka şi nu mai adăugă nimic.
Dar Jigan simţi în vorbele lui atîta dojană şi atîta durere, încît îşi pierdu cu desăvîrşire cumpătul.
— Parcă eu am ştiut, Dimka?
— “Parcă am ştiut!" Dar eu ce ţi-am spus?... Ce, ţi-era greu să ocoleşti? Şi-acum, poftim! Goloveni pune şaua pe cal, să plece încotrova. Dar unde? Desigur că la Levko, sau la altul ca el, să ceară oameni pentru percheziţie!
Necunoscutul îi aruncă şi el lui Jigan o privire, în care nu se citea decît o uşoară dojană, apoi zise cu blîndeţe:
— Sînteţi băieţi buni... Şi nu se supără deloc, de parcă nici n-

ar fi fost vorba de dînsul.
Jigan stătea mut. Nu-i mai jucau ochii în toate părţile, ca de obicei. Nu putea să spună nimic ca să se apere, şi de altfel nici nu voia s-o facă. Răspunse mohorît, dar nu la întrebarea lui Dimka:
— Ştiţi că roşii sînt în oraş? A venit Avdei, cerşetorul. Zice că-s mulţi şi că cea mai mare parte sînt călări. Apoi ridică ochii şi adăugă încet, cu acelaşi glas de om vinovat: Eu aş încerca... Poate că o să mă pot strecura... cred c-o să izbutesc s-o fac la timp.
Dimka rămase mirat. Se miră şi necunoscutul, văzînd ochii mari şi întunecaţi ai băiatului aţintiţi cu seriozitate asupra lui. Dar mai mult decît ei se miră însuşi Jigan de gîndul care-i venise pe neaşteptate.
într-adevăr, chiar aşa şi hotărîră. Necunoscutul rupse în grabă o foaie, dintr-un carnet şi, în timp ce scria, Dimka văzu în colţul stîng al hîrtiei literele misterioase ”R.V.S." şi cele două beţişoare ca minutarele ceasului.
— Uite — zise necunoscutul, întinzîndu-i lui Jigan foaia — ia-o! Stai să însemn şi viteza: două cruci. Cînd o vedea semnul ăsta, oricare soldat o s-o ducă comandantului, ziua sau noaptea. Numai bagă de seamă să nu te prindă.
— Vezi să n-o buclariseşti! adăugă şi Dimka. Altminteri, mai bine nu te prinde... Lasă-mă pe mine.
Dar ochii lui Jigan străluceau din nou. Răspunse cu îngîmfarea lui obişnuită:
— Ştiu eu cum să mă descurc!... Ce, parcă asta mi se întîmplă întîia oară?
Jigan ieşi prin spărtură, se uită în jur şi, nevăzînd nimic suspect, trecu drumul şi o luă drept înainte.
Soarele era încă sus, deasupra pădurii Nikolskoe, cînd Jigan, care ajunsese în şosea, îl văzu pe Goloveni trecînd pe lîngă el în trap şi îndreptîndu-se nu se ştie încotro. Nu departe de marginea pădurii, Jigan ajunse din urmă cîteva căruţe, încărcate cu făină şi cu slănină, însoţite de cinci oameni înarmaţi. Căruţele se urneau cu greu, iar Jigan trebuia să se

grăbească. De aceea trecu prin hăţiş şi o luă înainte, dar nu pe drum, ci prin marginea pădurii.
Întîlni poieni pline de flori înalte şi galbene. în umbră începeau să bîzîie musculiţele. Ici şi colo se zăreau bobiţe de zmeură sălbatică. Culese cîteva din mers, fără să se oprească o clipă.
”Oi fi făcut vreo cinci verste! îşi zise el. Bine-ar fi s-o ţin şi de aici înainte tot aşa, fără să mă împiedice nimic." Cioatele îi îngreuiau mersul şi băiatul ieşi din nou la drum.
După ce trecu de cotitură, îşi închise pe jumătate ochii: razele ascuţite şi roşii ale soarelui în apus îl băteau drept în faţă. în vîrful unui arţar înalt şuieră ca pe înserat, o păsărică, iar în desiş foşni nu ştiu ce.
— Hei! auzi el un strigăt înăbuşit.
Jigan se întoarse, dar nu văzu pe nimeni.
— Hei, băiete, ia fă-te încoace!
în dosul unui stoguleţ de fîn de la marginea drumului, Jigan zări doi bărbaţi cu puşti, care aşteptau, se vede, pe cineva. Mai la o parte, lîngă copaci, stăteau caii lor.
Jigan se apropie.
— De unde vii?... Şi încotro te duci?
— De-acolo... — se încurcă Jigan, arătînd cu mîna şi chibzuind ce să mai spună după aceea. Sînt din cătun. Ne-a fugit vaca... Poate că aţi întîlnit-o pe undeva? Una roşcată, cu cornul rupt... Parcă a intrat în pămînt, pe cinstea mea! Iar fără ea, nici nu mă mai întorc acasă!
— N-am văzut-o... Rătăcea pe aici o juncană, dar au mîncat-o ai noştri încă de dimineaţă. Dar ia spune, n-ai întîlnit pe drum nişte căruţe?
— Ba da, vin cîteva... trebuie să fie pe-aproape.
Această veste păru a-i interesa grozav pe cei care-l iscodeau, deoarece se şi repeziră la cai.
— Urcă-te! îi strigă unul lui Jigan, aducînd caii. Urcă-te la spatele meu.
— Dar eu trebuie să mă duc acasă, trebuie să caut vaca... — se tîngui jalnic băiatul. Unde vreţi să mă duceţi?...
— Haide, urcă-te cînd îţi spun! Mai încolo o să-ţi dăm drumul.

Altfel, eşti în stare să ne dai de gol faţă de căruţaşi.
în zadar încercă Jigan să-i convingă că trebuie să-şi caute vaca, că trebuie să se întoarcă acasă şi că n-o să sufle nici o vorbă căruţaşilor. Totul fu în zadar. Fără să-şi dea seama cînd, se pomeni călare la spatele unuia dintre verzi. Porniră în trap. Altă dată, lucrul acesta i-ar fi plăcut grozav, acum însă nu-l încînta deloc, mai ales cînd înţelese din vorbele lor că se îndreptau spre detaşamentul lui Levko, care aştepta nu ştiu ce în pădure. ”Şi dacă Goloveni e acolo şi mă recunoaşte — îi trecu deodată prin minte — ce mă fac?"
Şi fără să mai stea pe gînduri, cuprins de groază, se rostogoli de pe cal şi părăsi drumul în goana mare.
— încotro, afurisitule? strigă unul dintre oameni, oprindu-şi calul şi luînd puşca la ochi.
Şi poate că Jigan n-ar fi ajuns nici pînă-n marginea pădurii, dacă celălalt călăreţ nu l-ar fi apucat pe cel dintîi de braţ, răcnind înciudat:
— Stai!... Nu trage, că ne strici toate socotelile!
Jigan intră în pădure ca o furtună. Alerga de-a dreptul prin tufişuri, afundîndu-se tot mai mult. Şi numai cînd se trezi în mijlocul unui desiş de plopi tineri şi-şi dădu seama că în nici un caz călăreţii nu puteau pătrunde pînă acolo, se opri şi-şi trase sufletul.
”La Levko! îşi zise el. Nu mai încape vorbă că tot la el s-a dus Goloveni." Şi deodată i se strînse inima: Măcar de n-ar ajunge înainte de a se întuneca! Noaptea tot n-or să-l găsească, iar dimineaţa poate că vin roşii...
Dinspre drum se auzi întîi o împuşcătură, pe urmă alta... Apoi împuşcăturile nu mai conteniră.
”S-au încăierat cu căruţaşii! îşi zise Jigan. Trebuie să mă grăbesc. însă cum să mă grăbesc, dacă nu ştiu pe unde-i drumul".
Dar pădurea se rări curînd şi în faţa lui se ivi un drumuşor. Jigan răsuflă uşurat şi o luă la fugă tot înainte. Nu trecură nici douăzeci de minute, şi deodată în calea lui apăru un detaşament călare, gonind în trap întins. înainte de a-şi veni în

fire, Jigan se pomeni înconjurat de călăreţi. Speriat, se uită jur-împrejur şi cît pe ce să cadă din picioare de spaimă cînd îl văzu în mijlocul lor pe Goloveni. Dar, fie că Goloveni nu-l recunoscu, deoarece nu-l văzuse decît o dată sau de două ori, fie că nu se aştepta să dea peste el acolo, fie că era ocupat să strîngă chinga şeii uzate puse la repezeală, important e că nu-i dădu nici o atenţie.
— Măi băiete — îl întrebă un călăreţ greoi, cu mustăţi mari şi cărunte — încotro te-mpinge păcatul?
— Sînt din cătun... — începu Jigan. Vaca noastră... o vacă neagră, bălţată...
— Minţi! Nu-i nici un cătun pe-aici.
Jigan se sperie şi mai amarnic şi răspunse bîlbîindu-se:
— Nu-i pe aici... Dar cînd au început împuşcăturile, m-am speriat şi am luat-o la goană.
— Aţi auzit? îl întrerupse cel dintîi. V-am spus eu că se aud pe undeva împuşcături?
— Zău că au tras! stărui Jigan, începînd să bănuiască cîte ceva. Pe drumul Nikolskoe... Nişte ţărani îi duceau provizii lui Kozolup şi oamenii lui Levko i-au atacat.
— Cum i-au atacat? strigă furios unul din călăreţi. Cum au îndrăznit?
— Să mor dacă nu i-au atacat!... I-am auzit eu, cu urechile mele, cum spuneau: ”N-are decît să crape de foame Kozolup, diavolul cel bătrîn! Că destul s-a îndopat pînă acum!"...
— Aţi auzit? urlă cel verde. Cică m-am îndopat!
— Aşa ziceau, că s-a îndopat — întări Jigan, căruia începuse să-i umble gura ca o meliţă. ”Dacă o să se dea la noi, ziceau, o să-i arătăm noi lui!"... Astea-s vorbele lor, că eu n-am nici un interes...
Jigan era gata să arunce încă multe duzini de cuvinte care să atingă demnitatea lui Kozolup. Dar Kozolup, şi aşa nespus de înfuriat, strigă cu glas înspăimîntător:
— încălecaţi!
— Şi cu ăsta ce facem? întrebă unul dintre călăreţi, arătîndu-l pe Jigan.

— Arde-i una cu nuiaua, să nu mai audă de aci înainte asemenea vorbe!
Detaşamentul o luă la galop într-o parte, în timp ce Jigan, după ce fu ”mîngîiat" pe negîndite cu nuiaua pe spinare, o luă la goană în cealaltă parte, bucuros că scăpase numai cu atîta.
”Acuşi or să-şi dea seama — se gîndea el, alergînd. Dar pînă s-or dezmetici, poate că se înnoptează."
Soarele asfinţise. Se iviră stelele şi se lăsă noaptea. Iar Jigan aci alerga, aci mergea la pas, respirînd din greu, aci se oprea să-şi mai tragă răsuflarea. Odată, auzind un clipocit neîntrerupt, căută prin întuneric pîrîiaşul şi, înfierbîntat, sorbi cîteva înghiţituri de apă rece. Altă dată se izbi de o cruce singuratică, aplecată la marginea drumului, şi se trase îndărăt speriat. încetul cu încetul începu să-l cuprindă deznădejdea. Alerga, alerga şi nu ajungea nicăieri. Poate că de mult rătăcise drumul. Dacă ar putea să întrebe pe cineva!...
Dar n-avea pe cine să întrebe. Nu întîlnea pe drum nici ţărani cu boi leneşi, nici cosaşi stînd în preajma focului, nici băieţi cu caii la păscut, nici drumeţi întîrziaţi venind de la oraş. Drumul negru era pustiu şi mut. Numai privighetoarea cînta mereu, numai ei nu-i era frică şi rîdea cu glasu-i răsunător sus, deasupra nălucilor nopţii, deasupra pămîntului liniştit acum.
Şi iată că tocmai cînd Jigan pierduse orice nădejde de a ieşi la liman, ajunse la o răscruce de drumuri. ”Alta acum! Pe care să apuc?" Şi se opri în loc.
”Ga-ga-ga"... auzi atunci un gîgîit domol. ”Gîşte!", era gata să strige Jigan. Şi abia atunci văzu chiar în faţa lui, dincolo de tufişuri, o casă.
Un cîine urlă deznădăjduit, de parcă se apropia un urs, nu un biet băieţel. Treziţi din somn, porcii începură să grohăie. Jigan bătu în uşă:
— Hei! Deschideţi!
La început nu-i răspunse nimeni. Apoi se auzi o tuse, cineva se mişcă şi un glas de femeie bătrînă zise încet:
— Doamne, dar cine-o mai fi?
— Deschideţi! repetă Jigan.

însă vremurile nu îngăduiau nimănui să deschidă uşa la miezul nopţii. Un glas adînc şi răguşit întrebă somnoros:
— Care-i acolo?
— Deschideţi! Sînt Jigan!
— La dracu, ce fel de jigan mai eşti şi tu? Cînd ţi-oi trimite acuşi un glonţ prin uşă!
Jigan se trase repede la o parte şi, înţelegînd că greşise, strigă:
— Nu, nu-s chiar jigan! Nu-s jigan deloc... Asta-i numai o poreclă. Mă cheamă Vaska... şi-s încă mic... Vreau numai să ştiu care-i drumul spre oraş.
— Cel din margine duce spre oraş, celălalt spre Poddubovka.
— Apăi amîndouă sînt la margine!... Parcă ce, poţi să înţelegi ceva prin uşă!
în casă se făcu tăcere. Pesemne că cei dinăuntru se sfătuiau.
— Vino la ferestruică şi-ţi arăt. Dar înăuntru nu te las... asta nu! Ce-i dacă eşti mic? Poate că la spatele tău e cine ştie ce vlăjgan.
Ferestruica se deschise şi cineva îi arătă drumul.
— Nu-i departe, să tot fie o verstă. îndată ce ieşi în marginea pădurii.
— Numai atît? Şi Jigan o luă din nou la goană, ca şi cum nădejdea i-ar fi dat aripi.
Pe uliţele întortocheate îl opri imediat o patrulă care-i arătă unde era comandamentul. Acolo, un ostaş roşu, somnoros, îi răspunse în silă:
— Ce bilet?! Vino mîine dimineaţă... Dar văzînd cruciuliţele care arătau că era grabă, luă biletul şi strigă: Hei, care-i acolo?... Unde-i cel de serviciu?
Ostaşul de serviciu se uită la Jigan, despături biletul şi, văzînd în colţul din stînga cele trei litere misterioase ”R.V.S.", îl apropie numaidecît de lampă. Îndată ce-l citi, chemă la telefon pe comandant şi pe comisar, apoi începu să se plimbe grăbit prin odaie. Nu trecu mult şi intrară doi bărbaţi.
— Nu se poate! strigă mirat unul din ei.
— El e!... Fără îndoială că-i el! îl întrerupse celălalt cu veselie.

E iscălitura lui, e parafa lui... Cine-a adus biletul?
Şi abia atunci privirile tuturor se îndreptară spre ungherul unde stătea liniştit Jigan.
— Cum e cel care te-a trimis?
— Cu haine negre... poartă cizme... şi are şi o stea cu un steguleţ roşu.
— Da, da, aceea e decoraţia!
— Numai grăbiţi-vă! se rugă Jigan. Acuşi se luminează... Dacă-l găsesc bandiţii, îl ucid.
Şi se porni o zarvă!... Alergau toţi care încotro, telefoanele zbîrnîiau, caii băteau din copite. Şi în mijlocul acelei învălmăşeli, Jigan, obosit, prinse cîteva cuvinte răzleţe care se repetau mereu: ”Fără îndoială... armata!... El trebuie să fie... Sovietul militar-revoluţionar!"
Goarna sună grăbită şi geamurile se cutremurară de tropotul cailor.
— Unde-i? Şi izbind uşa de perete, un comandant cu pistol şi sabie intră în casă. Tu eşti băiatul cu pricina? Vasilcenko, ia-l pe calul tău...
Nici nu se dezmetici bine Jigan, cînd braţele vînjoase îl ridicară şi-l aşezară în şa. Şi iarăşi se auzi goarna.
— Mai repede! strigă poruncitor cineva din cerdac. Trebuie să ajungeţi la timp.
— Sîntem gata! răspunseră laolaltă zeci de glasuri. Apoi: A-arrrş!
Şi detaşamentul de călăreţi, luînd-o la galop, se mistui în beznă.
în vremea asta, necunoscutul şi Dimka aşteptau neliniştiţi şi trăgeau cu urechea, atenţi la tot ce se petrecea în jurul lor.
— Mai bine te-ai duce acasă — îl sfătui de cîteva ori necunoscutul pe Dimka.
Dar un fel de încăpăţînare pusese stăpînire pe băiat.
— Nu! şi clătina din cap. Nu mă duc!
Ieşi prin spărtură, răscoli paiele, astupă cu ele intrarea şi se strecură îndărăt.
Stăteau tăcuţi. Nu le ardea de vorbă. Numai o dată, Dimka

zise, şi atunci cu oarecare sfială:
— I-am spus deunăzi mamei: ”Poate c-o să plecăm curînd la tata". Era cît pe ce să se înăbuşe de bucurie, dar după aceea a început să mă certe: ”Ce tot baţi cîmpii!"
— O să plecaţi, o să plecaţi, Dimka! Numai...
Dimka îşi dădea şi el seama cît de necuprins şi de înspăimîntător era acest ”numai". De aceea rămase tăcut în paie, gîndindu-se nu ştiu la ce.
Se însera. în hambar, umbrele întunecate de prin ungherele năruite se îngroşau tot mai mult. Şi razele de lumină care mai răzbăteau încă prin crăpături se topeau pe nesimţite în umbră.
— Auzi?
Dimka se cutremură:
— Aud!
Necunoscutul îl prinse de umăr şi-l strînse cu putere.
— Cine să fie?
Pe cîmpie, dincolo de sat, se auzeau împuşcături grăbite şi neregulate. Vîntul le aducea pînă la ei — un fel de pocnete înăbuşite, de-ai fi zis că-s tunurile cu care se joacă copiii.
— Poate că-s roşii?...
— Nu, Dimka, nu! Roşii n-au avut timp să ajungă...
Totul se linişti. Mai trecu o oră. Apoi tropotul cailor şi strigătele care umplură satul aduseră pînă la hambare vestea cumplită că străinii erau chiar acolo lîngă ei. Glasurile cînd păreau că se apropie, cînd se depărtau. Şi iată că se auziră aproape de tot.
— Şi prin beciuri? Şi prin hambare? întrebă un glas aspru.
— Peste tot — răspunse altul. Dar eu tot cred că trebuie să fie pe undeva, pe-aici.
”Goloveni!", îl recunoscu Dimka după glas. Necunoscutul întinse mîna, şi naganul rece şi calm sclipi uşor în întuneric.
— Ce beznă, lua-i-ar dracu! Am întîrziat din pricina lui Levko.
— Da, beznă — repetă altul. Poţi să-ţi frîngi gîtul pe-aici. Am intrat într-un hambar, dar au început să cadă de sus grinzile peste mine... Cît pe ce să-mi spargă capul!
— Cred că ăsta e locul cu pricina... N-ar fi bine să punem în jurul hambarelor vreo cinci băieţi, pînă s-o lumina de ziuă?

— Ba să punem!
Cei doi se simţiră mai uşuraţi. Prinseră curaj. Printr-o crăpătură se vedea, nu departe de ei, un foc. Un cal se apropie de uşa dărîmată şi apucă în silă o gură de paie.
...Dimineaţa întîrzia. în sfîrşit, zorile începură să pîlpîie şi stelele să pălească.
Curînd or să înceapă a căuta... Pesemne că Jigan ori nu izbutise, ori nu ajunsese la timp.
— Dimka — zise necunoscutul în şoaptă. Curînd or să se-apuce să scotocească pretutindeni. în partea unde s-a năruit uşa este o spărtură îngustă, chiar lîngă prag. Tu eşti mic şi o să poţi trece... Strecoară-te pe-acolo şi du-te.
— Şi dumneata?
— Eu rămîn aici... Am ascuns porthartul, ştampila şi un bilet în care e vorba de tine, sub cărămizi, ştii tu unde. Să le dai roşilor cînd vor veni. Haide, şterge-o mai repede! Şi necunoscutul îi strînse mîna ca unui om în toată firea şi-l împinse încetişor de lîngă el.
Dimka simţea că-l îneacă lacrimile. Îi era şi frică, dar îi era şi milă de celălalt să-l lase singur. Muşcîndu-şi buzele şi înghiţindu-şi lacrimile, se tîrî afară, împiedicîndu-se de cărămizile sfărîmate şi împrăştiate.
”Tara-ta-ta!" şi sunetul goarnei străpunse fără veste văzduhul. ”Tara-ta-ta! Bum-bum!... Ţiu-u, ţiu-u!...” şuieră pe deasupra hambarelor.
Strigătele oamenilor, tropotul cailor şi ecoul sonor al rafalelor de mitralieră se înfipseră în liniştea premergătoare zorilor, sfîşiind-o şi sfîşiind odată cu ea şi aşteptarea nesfîrşită a celor doi. Totul se petrecu atît de fulgerător, încît Dimka nici nu-şi dădu seama cînd se pomeni din nou lîngă necunoscut. Şi nemaiputînd să se stăpînească, izbucni într-un plîns neistovit.
— De ce eşti prost? îl întrebă necunoscutul, fericit.
— Apoi ăştia-s ei — îi răspunse Dimka, zîmbind, cu toate că nu contenea să plîngă.
Nici nu încetaseră bine împuşcăturile dincolo de sat şi tot se mai auzeau pe undeva strigăte, cînd răsună lîngă hambar

tropot de copite. Şi un glas cunoscut strigă cu înfocare:
— încoace! Veniţi încoace!
Snopii zburară cît colo. Lumina năvăli prin spărtură. Şi cineva întrebă repede, îngrijorat:
— Aici eşti, tovarăşe Sergheev?
în jurul lor răsăriră ca din pămînt o mulţime de oameni: şi comandantul, şi comisarul, şi ostaşii roşii, şi sanitarul cu trusa lui! Şi toţi vorbeau în acelaşi timp, strigînd cuvinte cu totul neînţelese.
— Dimka — se grăbi să povestească Jigan, înecîndu-se de mîndru ce era — am scos-o la capăt... îndărăt am venit călare... Mai adineauri m-am încăierat cu verzii... chiar în desişul pădurii... Cînd i-am tras unuia o sabie peste căpăţînă, s-a dus de-a berbeleacul!
— Minţi, Jigan... Fără doar şi poate că minţi! Nici măcar n-ai sabie — îi răspunse Dimka, rîzînd cu ochii încă plini de lacrimi.
Toată ziua a fost numai veselie.
Dimka era peste tot. Băieţii se uitau la el cu gura căscată şi se duceau droaie să vadă locul unde stătuse ascuns fugarul, aşa încît, spre seară, paiele de lîngă culcuşul lui erau atît de frămîntate şi de bătătorite, de parcă trecuse pe-acolo o întreagă cireadă de vaci.
Pesemne că prizonierul de pînă atunci era o căpetenie de seamă, deoarece îl ascultau şi comandanţii, nu numai ostaşii roşii. Scrise pentru Dimka fel de fel de hîrtii, iar pe fiecare din ele i se puse cîte o ştampilă, ca să nu le stea în cale nici o piedică, nici lui Dimka, nici mamei şi nici lui Top, pînă vor ajunge la Petrograd.
Iar Jigan umbla ca un titirez printre ostaşi şi le cînta atîtea cîntece, de nu se mai săturau ascultîndu-l. Ostaşii rîdeau şi în acelaşi timp se minunau de glasul lui.
— Ce-ai de gînd să faci acum, Jigan?
Jigan se opri o clipă; o umbră uşoară păru că lunecă peste obrazul lui mic, apoi băiatul scutură din cap cu semeţie:
— Eu, frate, mă întorc de unde am venit. îmi iau din nou în primire gările şi eşaloanele... Am prins de la ăştia un cîntec

nou:

”în spital, noapte grea, pe sfîrşite,
Zi de vară senină-ncepea,
Şi în zorile cald însorite,
Comandantul cel tînăr murea..."

Frumos cîntec! îl cînt eu aşa, şi cînd mă uit, Gorpinei îi curgeau lacrimile! ”De ce plîngi, bunicuţă?" o întreb. ”Apoi cum să nu plîng dacă moare!" ”Ei, bunicuţo, moare numai aşa, în cîntec." ”Dac-ar fi numai în cîntec, zice. Dar cîţi nu mor cu adevărat!"... Uneori însă — adăugă el, bîlbîindu-se puţin — unii tovarăşi din eşaloane n-au încredere în mine. ”Şterge-o, îmi spun. Poate că eşti o haimana, ori un pungaş... Cine ştie pe ce pui mîna!" Eh, straşnic ar fi dacă mi s-ar da şi mie o hîrtie...

— Bine zici, hai să-i scriem şi lui una — propuse nu ştiu cine.

— Să-i scriem, să-i scriem!

Şi au scris aşa: că Jigan nu e nici haimana şi nici pungaş, ci un element care şi-a dovedit prin fapte spiritul revoluţionar, prin urmare, să i se dea tot concursul ca să cînte cîntece sovietice prin toate gările, trenurile şi eşaloanele.

Şi mulţi ostaşi au iscălit hîrtia aceea: o jumătate de coală de iscălituri, ba au trecut şi pe partea cealaltă. Pînă şi Pantiuşkin cel ciupit de vărsat, care învăţase să scrie abia săptămîna trecută, îşi mîzgăli acolo numele de familie, literă cu literă, pînă la cea din urmă.

Duseră apoi hîrtia la comisar, ca să-i pună parafa. Comisarul o citi.

— Nu se poate — zise el — să punem parafa regimentului pe o hîrtie ca asta.

— Cum nu se poate? Parcă o să se tocească ştampila? Pune-o, te rugăm noi. Ce, degeaba s-a căznit prichindelul?

Comisarul zîmbi:

— Care, acela datorită căruia l-am găsit pe Sergheev?

— El, mînca-l-ar puricii de şmecher!

— În sfîrşit, în mod excepţional... Şi apăsă ştampila pe hîrtie.
Iar pe hîrtie apărură imediat: R.S.F.S.R., secera şi ciocanul. Şi hîrtia se prefăcu în act.
A fost o seară cum nu-şi aduceau aminte oamenii din sat să mai fi fost vreodată. Ce să mai vorbim de stelele care străluceau de parcă erau frecate cu praf de cărămidă, sau de vîntul care îmbălsăma văzduhul cu parfumul pătrunzător al lanurilor de hrişcă în floare. Şi ce era pe uliţe! Toţi oamenii, pînă la unul, ieşiseră din case. Ostaşii roşii rîdeau din toată inima, fetele chicoteau de răsuna tot satul. Iar Pridorojnîi, ajutorul sanitarului, aşezat pe unul din buştenii care ţineau loc de estradă la mitinguri, cînta din armonică mulţimii care-l înconjura.
Noaptea se lăsa încetul cu încetul. Prin căsuţele împrăştiate începură să se aprindă luminile. Bătrînii şi copiii plecaseră acasă. Dar rîsetele tineretului răsunară încă mult timp pe uliţele scăldate în lumina lunii. Şi încă multă vreme cîntă cu măiestrie armonica lui Pridorojnîi, luîndu-se la întrecere cu trilurile în cascadă ale privighetorilor din dumbrava răcoroasă din apropiere.
A doua zi, necunoscutul plecă. Jigan şi Dimka îl petrecură pînă la ocolul vitelor. Lîngă gardul aplecat, el se opri. în urma lui se opri întreg detaşamentul.
Şi, în faţa tuturor ostaşilor, necunoscutul strînse cu putere mîinile băieţilor.
— Poate că o să te mai văd cîndva la Petrograd — zise el către Dimka. Iar pe tine... Şi se opri puţin.
— Poate, undeva... — îi răspunse Jigan cu îndoială.
Vîntul îi flutura uşor părul de pe capul mic şi zburlit. Mîinile subţirele se ţineau cu putere de leaturi, iar ochii lui mari şi adînci se uitau ţintă în depărtare...
Detaşamentul se mai vedea încă pe drum, ca un punct negru. Iată-l făcîndu-şi vînt pe cea din urmă colină, lîngă rîpa din Nikolskoe... Apoi dispăru. Nouraşul de praf, stîrnit de copitele cailor deasupra colinei, se risipi. Prin vălul de colb se zări ogorul de hrişcă, dar pe ogor nu mai era nimeni.

Anul 1926

ADĂPOSTUL NUMĂRUL PATRU

KOLKA AVEA ŞAPTE ANI. Niurka opt. Iar Vaska numai şase.
Kolka şi Vaska erau vecini. Vilele în care stăteau erau una lîngă alta. Le despărţeau numai gardul, iar în gard era o spărtură. Prin spărtura aceea băieţii îşi făceau vizite.
Niurka stătea peste drum de ei. La început, băieţii nu se împrieteniseră cu Niurka. În primul rînd, pentru că Niurka era fetiţă, în al doilea rînd, pentru că în curtea ei se afla o cuşcă cu un cîine rău, iar în al treilea, pentru că ei se distrau bine şi fără ea.
Dar să vă spun în ce împrejurări s-au împrietenit.
Odată veni la Vaska cel mai bun prieten al lui, Isaika Goldin, din Moscova.
Isaika avea aceeaşi vîrstă cu Vaska şi chiar semăna cu el. Numai că era ceva-ceva mai plinuţ, cu părul mai negru, şi mai avea şi o puşcă, o puşcă cu dop, ceea ce Vaska n-avea.
Isaika venise la ţară cu tată-său, într-o zi de odihnă. Şi băieţii se gîndiră să joace ”lapta". Iar ”lapta", e lucru ştiut, nu se poate juca în trei, ci negreşit în patru.
Atunci se duseră să-l cheme pe Pavlik Fomin. însă pe Pavlik îl durea stomacul şi cei de-acasă nu l-au lăsat să se ducă la ”lapta". Bietul băiat era tare amărît, deoarece cu puţin înainte luase unt de ricin.
Ce era de făcut? Unde să găsească pe cel de-al patrulea jucător?
Şi atunci Vaska îi spuse lui Kolka:
— Ce-ar fi s-o chemăm pe Niurka?
— Hai s-o chemăm — se învoi Kolka. Unde mai pui că are picioare lungi şi fuge mai dihai ca o capră!
Isaika se învoi şi el.
— Dar să ştiţi — adăugă Isaika — că şi eu alerg bine, cu toate că am picioare scurte. Atît doar, că Niurka fuge fără să sară,

iar eu sar cînd alerg.
O chemară pe Niurka:
— Niurka, hai să joci ”lapta" cu noi.
La început, Niurka rămase grozav de mirată. Dar pe urmă văzu că băieţii o poftesc cu tot dinadinsul.
— Aş merge, dar mai întîi trebuie să stropesc castraveţii. Că dacă răsare soarele, mi se veştejesc răsadurile.
Băieţii îşi dădură seama că chestia stropitului era lucru cu zăbavă. Atunci lui Isaika îi veni o idee:
— Hai să-i ajutăm şi noi la stropit. Unii cărăm apă, alţii stropim, şi, în doi timpi şi trei mişcări, gata treaba! Pentru că, dacă o lăsăm singură, nici pînă la amiază nu se descurcă.
Aşa şi făcură. După ce isprăviră treaba, jucară zece partide de ”lapta". Apoi traseră o fugă pînă la pîrîu să se scalde, după care Isaika şi tată-său plecară la oraş.
Şi din ziua aceea, Vaska şi Kolka se împrietenină cu Niurka.
Stăteau la marginea unui tîrguşor din apropierea Moscovei. Dincolo de casa lor începea o cîmpie plină de tufăriş mărunt. Iar şi mai departe, pe un deluşor, se zăreau o moară, o biserică şi cîteva căsuţe cu acoperişuri roşii;— poate o gară, poate un sătuc, e greu să-ţi dai seama de departe. Odată, Vaska îl întrebă pe tată-său cum îi zice sătucului aceluia.
— Vezi că nu-i un sat adevărat — îi răspunse tata — e făcut numai aşa...
— Cum nu-i adevărat? se miră Vaska. Cum nu-i adevărat, cînd are şi moară, şi biserică, şi case? Doar se văd toate.
— Uite-aşa, nu-i sat ca toate satele — spuse tata, izbucnind în rîs. Numai de aici ţi se pare că e şi moară, că sînt şi case... Dar cum te apropii, nu mai vezi nimic.
Vaska rămase nedumerit, dar nu-l crezu pe tată-său. Se gîndi că voia doar să rîdă de el, sau îi spusese aşa ca să-l lase în pace.
Vaska se duse pînă la Kolka, strecurîndu-se prin spărtura gardului. Cînd colo, ce să vezi? Kolka şi Niurka stăteau cocoţaţi pe gard şi urmăreau cu mare atenţie nu ştiu ce pe cîmpie. Vaska se supără:

— Bravo, frumos vă şade! Aţi descoperit ceva interesant şi pe mine nu m-aţi chemat!
Iar Kolka îi răspunse:
— De mult voiam să trag o fugă să te chem. Urcă-te mai repede pe gard. Uite, au venit soldaţi roşii cu tunuri.
Vaska se căţără şi el pe gard. Şi, într-adevăr, la cîţiva paşi numai, în tufişuri, văzu mai mulţi cai, cîteva căruţe pe două roate şi tunuri.
— Ia te uită! se miră Vaska. Oare ce-o să se mai întîmple?
— Păi o să vedem — îi răspunse Niurka. Noi de mult stăm şi aşteptăm.
— Lasă, lasă! îi ameninţă Vaska. Altă dată o să vin eu întîi, o să mă urc înaintea voastră şi n-o să vă spun nimic!
Totuşi de data asta nu se certară, deoarece chiar atunci începu în tufişuri o vînzoleală ciudată, care le atrase atenţia.
La fiecare tun erau înhămaţi cîte şase cai, adică trei perechi. Deodată caii se desprinseră de tunuri, aşa fără veste. După aceea, ostaşii din jurul lor începură să alerge încoace şi încolo şi, după ce învîrtiră şi suciră nu ştiu ce, o luară la fugă îndărăt. Nu rămase lîngă tun decît un singur om. Şi acela se ţinea cu mîna de un şnur lung, legat de tun.
— Ascultă, Kolka, tu nu ştii de ce s-o fi ţinînd ăla de sfoară? întrebă Vaska, aşezîndu-se mai bine pe gard.
— Nu ştiu — mărturisi Kolka. Numai că, dacă se ţine, înseamnă că aşa trebuie.
— Fără îndoială că aşa trebuie — întări şi Niurka.
— Şi dacă nu s-ar ţine, oare ce s-ar întîmpla? întrebă Kolka.
— Chiar aşa — zise şi Vaska. Dacă nu s-ar ţine, ce s-ar întîmpla?...
Dar chiar în clipa aceea, comandantul care stătea cu receptorul în mînă strigă ceva în gura mare.
Alt comandant, care stătea mai aproape de tun, strigă şi el ceva şi făcu un semn cu braţul. Atunci ostaşul trase de şnur.
întîi sclipi o flacără vie, apoi se auzi o bubuitură aşa de puternică, de parcă ar fi tunat chiar acolo, deasupra hogeacului.

Cît ai clipi, copiii se rostogoliră de pe gard în iarbă.
— Da' ştiu c-a bubuit, nu glumă! zise Vaska, ridicîndu-se de jos.
— Grozav a mai bubuit! încuviinţă şi Niurka, palidă la faţă.
— Vedeţi cum vine treaba: cînd tragi, răbufneşte! îi lămuri Kolka. Şi voi care tot întrebaţi cum şi de ce e nevoie de şnur! Eu însă mi-am dat seama îndată... Dar ia spune-mi, Vaska, de ce ai sărit de pe gard şi ne-ai îmbrîncit şi pe noi, pe Niurka şi pe mine?
— N-am sărit — îi răspunse Vaska, necăjit. Niurka a sărit întîi, a clătinat gardul şi atunci am căzut şi eu.
— Nu-i adevărat, n-am sărit eu întîi — se indignă Niurka. Dacă aş fi sărit eu întîi, atunci cum aş fi căzut în spinarea lui Kolka? Kolka a sărit întîi!
— Ia te uită! se supără Kolka. Mai bine spune că ţi-a fost frică să nu cazi în urzici şi ai făcut ce-ai făcut ca să cazi în spinarea mea! Uite, mie nu mi-a fost frică şi mi-am urzicat toată mîna! Şi, întorcîndu-se către Vaska, adăugă: Aşa-s fetele, se tem de urzici. Ce, parcă se compară ele cu noi!
De atunci, soldaţii cu tunurile veneau acolo aproape în fiecare zi. Numai lunea şi miercurea nu se făceau trageri.
îndată ce soseau artileriştii, băieţii dădeau fuga în tufişuri. Se aşezau pe un dîmbuşor, cît mai aproape, şi se uitau. De pe dîmbuşorul acela vedeau şi auzeau tot.
îl vedeau pe telefonist cum ascultă la receptor şi-l auzeau apoi spunînd comandantului:
— înălţător 6-5, focos 7-2.
Atunci comandantul striga:
— Tunul doi!... înălţător 6-5, focos 7-2.
Şi ostaşii roşii se repezeau imediat la tunul doi, începeau să învîrtă de nu ştiu ce rotiţă, şi ţeava se ridica puţin în sus. învîrteau apoi de altă rotiţă, şi ţeava se muta puţin într-o parte. După ce artileriştii terminau cu ochitul, comandantul făcea un semn cu braţul, iar ochitorul trăgea de şnur. Şi imediat se auzea: bum-bum-bum!
Dar cum zbura proiectilul, băieţii nu puteau să vadă. Numai

cînd ajungea la ţintă şi se spărgea, atunci îl vedeau, pentru că deasupra locului unde cădea, se ridica un nor gros şi negru de praf şi de fum.
Şi proiectilele se spărgeau cînd lîngă biserică, cînd lîngă moară, cînd lîngă căsuţele ce se zăreau hăt-departe pe deluşor.
— Groaznic trebuie să fie să stai în satul cela! zise odată Niurka. Pentru nimic în lume n-aş sta acolo. Dar tu, Vaska?
— Nici eu n-aş sta — îi răspunse Vaska. Dar de ce spunea tata că acolo nu-i nici un fel de sat, că numai aşa ni se pare nouă de-aici?
— Ba nu, sat este — hotărî Kolka — numai că, înainte de tragere, pleacă toţi oamenii din el.
— Dar cu caii ce fac?
— Iau şi caii cu ei.
— Iau şi vacile? întrebă Vaska.
— Iau şi vacile, şi porcii, şi berbecii...
— Iau şi găinile? se interesă Niurka. Şi raţele... şi tot, tot?
— Cred şi eu că iau tot, tot — îi răspunse Kolka, apoi tăcu, deoarece lucrul i se păru şi lui cam ciudat.
Tocmai atunci tragerea se termină şi sosi un cazan pe roate — bucătăria. Şi bucătarul începu să toarne în gamele — parcă supă, parcă ciorbă — iar ostaşii se aşezară pe iarbă, chiar acolo, şi se apucară să mănînce.
Atunci Vaska zise:
— Hai să tragem o fugă pînă acasă, că parcă mi s-a făcut şi mie foame.
Dar Kolka îl opri:
— Stai puţin, uite că vine comandantul spre noi...
Comandantul, călare, se apropie şi se opri chiar în faţa dîmbuşorului: îi venise gust să fumeze. Scoase ţigările, scoase chibriturile şi încercă să-şi aprindă ţigara. Dar calul, fie că-l pişcase vreun tăun, fie că-i venea să zburde, se smuci şi începu să sforăie. Comandantul apucă frîul.
— Stai, nebunule! strigă el. Ce tot te învîrteşti? Şi scăpă cutia cu chibrituri. Băieţi — îi rugă el — daţi-mi, vă rog, chibriturile.

Cel mai aproape era Vaska. Ridică repede cutia, dar lunecă şi căzu. Atunci Kolka, înciudat că Vaska voia să dea el comandantului chibriturile, se repezi la băieţel şi-i smulse cutia din mînă. Vaska se porni să urle şi să-i care lui Kolka pumni în cap, pînă se încăierară de-a binelea. în vremea asta, Niurka se apropie încetişor, tiptil, ridică de jos chibriturile şi i le întinse comandantului. Ia te uită, neruşinata!
Comandantul făcu haz de copii, le mulţumi şi plecă în galop.
Atunci Vaska şi Kolka lăsară baltă bătaia, hotărîndu-se să-i dea Niurkăi o lecţie, ca să se înveţe minte să le-o mai ia înainte altă dată.
Dar Niurka, speriată, o rupse la fugă. Şi acum, cearcă s-o ajungi dacă poţi, cînd are nişte picioroange aşa de lungi!
Uite aşa se certară copiii.
A doua zi, nici Vaska nu se mai duse la Kolka prin spărtura gardului, nici Kolka nu veni la Vaska. Iar Niurka rămase şi ea acasă, făcîndu-şi de lucru prin curte.
Vaska umblă cît umblă prin grădină, dar degeaba: îi era urît singur. Atunci luă o prăjină, încălecă şi făcu de trei ori înconjurul curţii, la trap. Dar degeaba, că tot îi era urît.
îşi aruncă ochii prin spărtura gardului. Şi ce să vadă? Kolka, cu o pană înfiptă în şapcă, înarmat cu arc şi cu săgeţi, umbla de colo-colo, făcînd pe indianul. Pe Vaska îl prinse ciuda. îşi vîrî capul prin spărtură şi începu să strige:
— Kolka, dă-mi pana! Nu-i a ta, e a mea! Ai smuls-o din coada cocoşului nostru!
Atunci Kolka luă de jos un bulgăre de pămînt şi-l aruncă în Vaska, nimerindu-l drept în pîntece. Cu toate că nu simţi nici o durere, Vaska se porni să urle.
Deodată ieşi în cerdac mama lui Vaska şi începu să-l certe pe Kolka. Nici Vaska nu scăpă de ocară. A doua zi, băieţii erau duşmani. A treia zi, la fel.
Se întîmplase ca tot pe-atunci să fie şi timpul ciupercilor. Băieţii de pe uliţele învecinate se adunau de dimineaţă şi plecau în cete, fie în pădurea Borkovski, fie la Tihie Ovraghi. Către amiază îi vedeai întorcîndu-se încărcaţi, care cu cîte un

coş, care cu cîte un paner. Şi ce ciuperci! Albe, albe — zahăr, nu ciuperci!
Lui Vaska îi era urît să se ducă singur după ciuperci, de aceea nici nu se ducea. Nu se ducea nici Kolka. Iar Niurka, nici atît: îi era frică să meargă singură.
într-una din zile, Vaska începu să se joace de-a trenul în curte la el. Cu toate că nu avea o locomotivă adevărată, iar vagoanele erau făcute din lăzi, petrecea de minune. Luă un burlan vechi de samovar, îl mai drese şi prinse să sufle în el: du-u-u-u! în vremea asta burlanul se clătina. Şi cu toate că lăzile nu se urneau din loc, totuşi se ciocneau una de alta: tac-tac, tac-tac. Ce să mai vorbim: întocmai ca vagoanele!
Deodată, Vaska auzi ceva căzînd lîngă el. Se uită: era o săgeată. Şi tot atunci îl văzu pe Kolka, cu capul vîrît prin spărtura gardului. Lui Kolka îi părea rău după săgeata care zburase întîmplător peste gard, dar se temea să treacă dincoace ca să şi-o ia.
Vaska se uită la el şi zise:
— Kolka, vrei să-ţi dau săgeata?
Şi se coborî de pe locomotivă, ridică săgeata şi i-o întinse. Kolka o luă, nu zise nimic şi plecă.
După ce umblă cît umblă, îşi vîrî iarăşi capul prin spărtură şi începu să strige:
— Ştii, Vaska? Am un ţignal aşa cum au conductorii! Vrei să ţi-l dau să te joci? Dar ştii, nu de tot...
Kolka aduse ţignalul şi nu mai plecă din curtea lui Vaska. Se jucară pînă se săturară, iar la urmă se înţeleseră ca a doua zi dimineaţă să se ducă împreună la cules ciuperci.
Kolka se apropie de gard şi începu să strige:
— Niurka, vii mîine cu noi după ciuperci?
Dar Niurka prinsese frică de băieţi.
— Iar o să începeţi să vă bateţi — îi răspunse ea.
— Ei, asta-i! Doar nu sîntem huligani! Numai huliganii se bat în fiecare zi. Noi nu ne batem în fiecare zi!
Şi se împăcară.
Fiind mic, Vaska nu ştia carte. Iar Kolka nu ştia decît puţină. în

aceeaşi seară, înainte de a se duce la culcare, Kolka se apropie de calendar, rupse o filă şi citi: ”marţi". îşi aruncă ochii pe fila următoare şi citi: ”miercuri".
”Prin urmare, mîine e miercuri" — se gîndi Kolka şi zise lăudîndu-se:
— Mamă, eu ştiu de ce miercurii i se zice miercuri. Asta-i din pricină că e la mijlocul săptămînii.1 Nu-i aşa că am dreptate?
— Ai — încuviinţă mama. Dar mai bine te-ai duce la culcare.
”Şi asta-i adevărat — îşi zise Kolka. Mîine trebuie să mă scol mai de dimineaţă, la ora şase, doar mă duc la cules ciuperci."
Kolka dormea cînd tată-său se întoarse de la nu ştiu ce şedinţă. Se uită la calendar şi întrebă:
— Cum, mîine e miercuri?
— Da' de unde — răspunse mama. Mîine e marţi. Dar Kolka a rupt din greşeală încă o filă şi de aceea calendarul arată miercuri.
Fără îndoială că Vaska şi Kolka ar fi dormit pînă cine ştie cînd, dacă nu-i trezea Niurka.
...Soarele abia răsărise, iarba era încă udă de rouă şi, la început, copiilor le era frig cu picioarele goale.
O luară spre crîng. Dar în crîng nu prea găsiră ciuperci şi se hotărîră să se ducă la Tihie Ovraghi, unde tufişurile erau mai dese şi locul mai uscat.
Pe fundul coşului lui Kolka şi al Niurkăi tot se mai zăreau cîteva ciuperci, dar în coşul lui Vaska nu era nici una.
— Ascultă, Niurka, nu mai umbla pe lîngă mine — o rugă el pe fetiţă. Mereu îmi iei ciupercile de sub nas! Mergi mai la o parte şi culege de-acolo.
— Iar tu nu umbla ca un gură-cască! îi răspunse Niurka, şi, repezindu-se spre o tufă, scoase de acolo o mînătarcă de mesteacăn mare şi proaspătă. Uite, vezi ce ciupercă ţi-a scăpat?

Nota 1. Deducţia aceasta e explicabilă în ruseşte, datorită asemănării celor două cuvinte: ”sreda" (miercuri) şi ”seredina" (mijlocul), amîndouă cuvintele avînd aceeaşi rădăcină.

— Nu mi-a scăpat — îi răspunse Vaska, amărît — tocmai voiam să mă uit sub tufă, dar tu te-ai şi repezit.
Curînd însă, cînd ajunseră aproape de Tihie Ovraghi, dădură peste un loc unde erau atîtea ciuperci, încît pînă şi Vaska găsi patru pitărci şi o mînătarcă frumoasă, fără nici un viermuşor.
Rătăciră aşa multă vreme. Soarele se ridicase sus şi roua din poieni se zvîntase, cînd ieşiră la marginea crîngului.
— Ia te uită... ia te uită! se miră Kolka. Ia uitaţi-vă, băieţi, unde am ieşit!
Crîngul, mai curînd un tufăriş înalt, se terminase. Mai departe, cît cuprindeai cu ochii, se întindea în faţa lor o cîmpie unduitoare, acoperită cu tufişuri scunde. Şi peste cîmpia aceea nu trecea nici un drum şi nu se vedeau decît tufe şi iarbă. Doar ici şi colo se desluşeau cîteva turnuleţe înalte de lemn, cu platforme goale deasupra. Iar spre dreapta, cam la un kilometru depărtare, era sătucul acela cu bisericuţă şi cu moară, ce se zărea de la marginea tîrguşorului.
— Hai să-l vedem — îi îndemnă Kolka pe ceilalţi doi. N-o să întîrziem mult... Doar ne uităm puţin, pe urmă coborîm în vale şi de acolo o ţinem tot înainte, tot înainte... Şi ieşim drept acasă!
— Dar dacă încep să tragă?
— Şi dacă vin soldaţii roşii? îl întrebară, aproape într-un glas, Vaska şi Niurka.
— Astăzi nu vin. Astăzi e miercuri — îi linişti Kolka. Mergem, ne uităm, şi pe urmă ne ducem acasă.
Cîmpia peste care o luară era toată numai tufe şi muşuroaie. Şi cu cît se apropiau mai mult de sătuc, cu atît mai des întîlneau în calea lor moviliţe de pămînt proaspăt răscolit, pe care încă nu crescuse iarba, şanţuri înguste şi adînci şi gropi rotunde, pline cu apă de ploaie.
Ai fi zis că o cîrtiţă uriaşă răscolise cu puţin înainte cîmpia aceea pustie şi liniştită.
Gropile astea îs făcute de obuze — îi veni în minte lui Kolka. Cade proiectilul, explodează, şi groapa-i gata! Iar astea-s

tranşee. în ele se ascund de gloanţe soldaţii, în timp de război.
— Tare-i murdar, Kolka! zise Niurka, uitîndu-se nedumerită în şanţul umed, de lut. Dacă te-ascunzi aici, te murdăreşti toată!
în clipa aceea, scotocind nu ştiu ce lîngă o tufă mică, cu frunzele înnegrite, ca arse, Vaska strigă:
— Uite ce-am găsit! Uite ce-am găsit!
Şi veni în goană spre ceilalţi, ţinînd ceva în mîini.
La început, ceilalţi crezură că aduce o ciupercă, dar cînd băiatul se apropie, văzură că nu era ciupercă, ci o bucată groasă de metal, cu marginile ascuţite şi neregulate.
— Asta-i o schijă de obuz — ghici iarăşi Kolka. Dă-mi-o mie, Vaska. îţi dau pe ea trei ciuperci... Ia pune mîna şi tu, Niurka, să vezi cît e de grea.
Dar Niurka îşi trase repede mîna şi se feri ascunzîndu-se în spatele lui Vaska.
— Pune-o jos, Kolenka — îl rugă ea cu sfială — să nu facă cumva explozie!
— Prostuţo! o linişti Kolka. E explodată gata. Cum o să facă explozie fără praf de puşcă? Dă-mi-o, Vaska — se rugă el din nou — îţi dau pe ea trei ciuperci. Şi-ţi mai dau pe deasupra şi o săgeată cu cui, îndată ce ajungem acasă.
— Ce ciuperci! îi răspunse Vaska, aşezîndu-şi cu băgare de seamă schija în coş. Ciupercile le-ai mîncat, şi gata! Mai bine nu ţi-o dau, Kolka. Las-o să stea la mine. Tăcu cîtva timp, apoi adăugă: Ai să vii la mine şi ai să te uiţi la ea. Cum ai să mi-o ceri, cum am să ţi-o dau să te uiţi. Ce, crezi c-o să-mi pară rău? Poţi să te uiţi la ea cît vrei!
Se apropiau de sătuc. Nu se zăreau nici ţărani, nici copii. Nu se auzeau nici porci guiţînd, nici vaci mugind, nici cîini lătrînd, ca şi cum totul ar fi dormit somnul de veci.
— V-am spus eu că toţi au plecat din sat? zise Kolka încet. Parcă se poate sta aici? Uite ce gropi adînci au săpat obuzele!
Mai făcură cîţiva paşi şi deodată se opriră cu gura căscată. Abia acum văzură limpede că nu era nici un sat acolo. Şi moara, şi biserica, şi căsuţele erau făcute din scînduri subţiri şi vopsite, fără pereţi şi fără acoperişuri.

Ai fi zis că cineva tăiase cu o foarfecă uriaşă desene colorate, le lipise pe scînduri şi le aşezase în mijlocul cîmpiei înverzite.
— Ce mai sat! Ce mai moară! strigă Vaska. Şi noi care credeam...
înveseliţi, copiii intrară rîzînd în satul jucărie. De jur împrejur crescuse iarbă înaltă. Era linişte, nu se auzea decît bîzîitul bondarilor şi foşnetul fluturilor cu aripi viu colorate, care străbăteau văzduhul.
Copiii începură să alerge în jurul căsuţelor, cercetîndu-le din toate părţile. Din loc în loc, în pămînt erau înfipţi stîlpi avînd bătute scînduri groase şi grele, sfărîmate ici şi colo de obuze: erau ţintele în care trăgeau artileriştii. în faţa satului închipuit se întindeau două rînduri de tranşee în zigzag, împrejmuite cu sîrmă ghimpată ruginită.
După cîtva timp, copiii descoperiră o pivniţă. Uşa care dădea înăuntru stătea pe jumătate deschisă. Coborîră sfioşi treptele de piatră şi se pomeniră într-o hrubă adîncă, căptuşită tot cu piatră. în hruba aceea se afla o bancă, iar pe unul din pereţi o poliţă cu un capăt de lumînare.
— Hai s-o aprindem! zise Kolka. Am şi chibrituri. Le-am luat ca să aţîţăm focul.
Şi Kolka îşi scoase cutia cu chibrituri. Dar chiar în clipa aceea se auzi pe undeva, pe sus, tropot de copite.
— Mai bine hai acasă... — se rugă Niurka în şoaptă.
— Las' că mergem acuşi. Umblă cineva pe sus... îndată ce-o pleca, o ştergem şi noi. Altfel, ar putea să ne ia la rost. ”De ce v-aţi vîrît acolo?" o să ne întrebe.
Tropotul încetă. Copiii ieşiră din pivniţă şi văzură doi călăreţi care se depărtau în galop.
— Ia uitaţi-vă la turnul cela... — arătă cu mîna Vaska — cel de colo... S-a urcat cineva sus!...
Niurka şi Kolka se uitară. într-adevăr, pe unul din turnuleţe se urcase un om, care, din locul unde stăteau ei, li se păru mic, mic de tot, numai cît o vrabie.
Erau gata s-o ia la fugă spre casă, cînd Vaska începu să scîncească, pentru că-şi uitase schija în pivniţă.

Coborîră din nou şi aprinseră lumînarea. Acum, la lumina ei tulbure, puteau să vadă mai bine pereţii cenuşii şi groşi, turnaţi în beton, şi tavanul făcut din grinzi trainice de fier.
Deodată, un bubuit înăbuşit răsună în depărtare, făcîndu-i să tresară. Ai fi zis că undeva, cine ştie unde, se prăbuşise la pămînt un buştean uriaş şi greu.
— Kolka — întrebă Niurka în şoaptă — ce-o fi asta?
— Nu ştiu — îi răspunse Kolka tot în şoaptă.
Bubuitul se repetă, dar acum răbufni aproape, aproape de tot. Copiii amuţiră înspăimîntaţi, ghemuindu-se unul în altul. Vaska rămăsese cu gura căscată; îşi strîngea cu putere la piept schija şi se uita la Kolka. Kolka stătea încruntat, iar Niurka, pe al cărei obraz se prelingea o lacrimă, zise cu glas jalnic, gata să izbucnească în plîns:
— Kolka, mi se pare... mi se pare că astăzi nu-i miercuri...
— Aşa mi se pare şi mie — şopti, Vaska, abătut.
Şi deodată izbucni în hohote de plîns, iar ceilalţi doi începură să plîngă şi ei.
Ghemuiţi într-un colţ, copiii, peste care căzuse asemenea năpastă, plînseră multă vreme. Sus, bubuiturile nu mai conteneau. Uneori răbufneau aproape de tot, alteori păreau că se depărtează. Erau şi răstimpuri de linişte trecătoare. într-unul din aceste răstimpuri, Kolka se urcă să închidă uşa ce dădea afară. Dar chiar în clipa aceea răbufni undeva, în apropiere, o bubuitură atît de puternică, încît băiatul veni de-a rostogolul pe scări în jos, apoi o luă tîrîş spre ungherul unde plîngeau încet Vaska şi Niurka şi se aşeză lîngă ei.
După ce plînse şi el, se tîrî din nou spre uşa grea, ferecată în fier, a pivniţei, o închise, apoi coborî.
Dintr-o dată bubuiturile încetară. Numai după tremurul uşor al zidurilor, asemănător cu al pereţilor unei case pe lîngă care trece un camion greu sau un tramvai, puteai să-ţi dai seama că obuzele explodau aproape, foarte aproape.
— Nu ajung ele pînă la noi — zise Kolka printre sughiţuri, căutînd să-i liniştească pe ceilalţi. Uitaţi-vă la ce adîncime sîntem! Unde mai pui că zidurile sînt de piatră şi tavanul de

fier. Nu mai plînge, Niurka... nici tu, Vaska. Dintr-o clipă în alta se termină tragerile şi atunci ieşim de aici şi fugim acasă!
— Da, fu-fugim re-repede! repetă Niurka, înghiţindu-şi lacrimile.
— Cînd ne-om lua... cînd ne-om lua odată avînt, ajungem acasă într-o clipă — adăugă Vaska. Şi cînd ajungem acasă, nu spunem nici un cuvînt nimănui.
Lumînarea era pe sfîrşite. Flacăra topi ultima fărîmă de stearină. Căzu şi fitilul şi se stinse. Se făcu întuneric beznă.
— Kolka — scînci Niurka, în timp ce-i căuta mîna prin întuneric — să stai aici, că mie mi-e frică.
— Şi mie mi-e frică — mărturisi Kolka, apoi tăcu.
în pivniţă se făcu linişte deplină. Doar din cînd în cînd pătrundea de sus ecoul înăbuşit al exploziilor tot mai dese, de parcă bătea cineva cuie mari în pămînt cu un ciocan uriaş.
— Kolka, Vaska! se auzi din nou glasul înlăcrimat al Niurkăi. De ce nu spuneţi nimic? După ce că-i aşa de întuneric, mai şi tăceţi!...
— Nu tăcem — îi răspunse Kolka. Vaska şi cu mine ne gîndim. Stai cuminte şi gîndeşte-te şi tu.
— Da' eu nu mă gîndesc defel! sări cu gura Vaska. Stau şi eu aşa...
Şi începu să se mişte pe loc. Bîjbîind prin întuneric, găsi un picior şi trase de el.
— Ăsta-i piciorul tău, Niurka?
— Al meu! strigă Niurka, speriată, trăgîndu-şi piciorul. Dar ce s-a întîmplat?
— S-a întîmplat... — îi răspunse Vaska cu necaz — s-a întîmplat că... piciorul tău a nimerit drept în coşul meu şi mi-a turtit o ciupercă!
Imediat ce Vaska pomeni de ciupercă, se înveseliră cu toţii — şi Kolka, şi Niurka, ba chiar şi Vaska.
— Hai să vorbim — le propuse Kolka — sau mai bine hai să cîntăm ceva. Tu, Niurka, să cînţi, iar Vaska şi cu mine o să te acompaniem. Tu să cînţi, subţire, eu cu glasul meu obişnuit, iar Vaska o să cînte gros.

— Eu nu pot să cînt gros — se împotrivi scurt Vaska. Isaika poate, dar eu, nu!
— Atunci cîntă şi tu cu glasul tău obişnuit. începe, Niurka!
— Nu ştiu ce cîntec să cînt... — se tulbură Niurka. Nu-l ştiu decît pe acela pe care-l cîntă mama.
— Bine, cîntă atunci cîntecul mamei...
Niurka smîrcîi pe nas şi-şi trecu mîna peste obraz, ştergîndu-şi lacrimile. Apoi îşi umezi buzele şi începu să cînte cu glas subţirel, uşor întretăiat de suspine:

Căzăcelul a plecat
La război, lăsînd în sat
Şi nevastă tinerică,
Şi fetiţă mititică...

Ei, haide, cîntaţi şi voi cuvintele de la urmă: ”Şi fetiţă mititică..." — îi îndemnă Niurka.
Şi după ce Kolka şi Vaska reluară refrenul, Niurka urmă mai liniştită şi cu mai multă căldură:

An cu an a tot trecut,
Nimeni nu l-a mai văzut.
S-au întors de mult în sat
Toţi acei care-au plecat.
Numai unul n-a venit —
Căzăcelul meu iubit.
A murit de mult, şi-n sat
Numai eu nu l-am uitat...

Pe măsură ce cînta, glasul Niurkăi răsuna tot mai plin; în timp ce Kolka şi Vaska o acompaniau voioşi cu glasurile lor obişnuite. Şi numai cînd bubuiturile răbufneau din cale-afară de puternic, glasurile lor tresăreau puţin; totuşi cîntecul urma fără întrerupere.
— Frumos cîntec! zise Kolka atunci cînd isprăviră, îmi plac cîntecele în care-i vorba de război şi de eroi. Frumos cîntec...

numai că e cam trist.
— E cîntecul mamei — îi explică Niurka. De cînd a murit tata în război, îl cîntă întruna...
— Cum, Niurka, tatăl tău era cazac?
— Cazac. Numai că nu era cazac ca toţi cazacii, ci cazac roşu. Ceilalţi erau albi, dar el era roşu. Din pricina asta, cei albi l-au ucis. Cînd eram mică de tot, stăteam departe, tocmai în Kuban. Dar după ce a murit tata, am venit aici, la uzină, la unchiul Fedor.
— Şi a murit în război?
— Da, în război. Mi-a povestit mama. Zice că tata făcea parte din nu ştiu ce detaşament. Odată,comandantul i-a chemat, pe tata şi pe încă unul, şi le-a spus: ”Vă încredinţez plicul ăsta. încălecaţi numaidecît şi mînaţi în goana mare pînă în staniţa Ust-Medvedinskaia. Aveţi grijă să ni se trimită cît mai repede ajutoare". Şi au plecat în galop tata şi celălalt cazac. Caii lor erau sfîrşiţi de oboseală, iar pînă la Ust-Medvedinskaia mai era o bucată bună de drum. Deodată i-au observat cazacii albi, care s-au şi năpustit în urmărirea lor. Caii albilor erau odihniţi, aşa că distanţa dintre urmăritori şi urmăriţi se micşora văzînd cu ochii. Atunci tata i-a spus celuilalt cazac: ”Ţine plicul, Fedor, şi mînă înainte, că eu rămîn lîngă podeţul ăsta". A descălecat, s-a culcat pe burtă lîngă podeţ şi a început să tragă în cazacii albi. Şi a tras aşa multă vreme, pînă cînd albii s-au strecurat pe ocolite, au trecut pîrîul prin vad şi au pus mîna pe el. Şi chiar acolo, pe loc, l-au ciopîrţit cu săbiile... în vremea asta, Fedor, celălalt cazac, care avea la el plicul, ajunsese departe, aşa că albii nu l-au mai putut prinde. Uite ce fel de cazac a fost tata! încheie Niurka.
Un zgomot neaşteptat îi făcu să tresară. Se vede că vîntul deschisese uşa pivniţei, aşa că bubuiturile exploziilor se auzeau şi mai puternic.
— Kolka... în-c-chide! se rugă Vaska, bîlbîindu-se.
— închide-o tu — îi răspunse Kolka. Eu am închis-o o dată.
— închide-o, Kolka! repetă Vaska, izbucnind în hohote de plîns.

— Eh, tu! exclamă Niurka, ridicîndu-se dintr-o dată, tulburată încă de povestea ei. Eh, ce mai băieţi sînteţi şi voi!... Dădu la o parte mîna lui Vaska, se urcă pe scări, ajunse la uşă, o închise şi trase zăvorul.
Bubuiturile nu se mai auzeau.
Tăcură din nou. Şi rămaseră aşa multă vreme, pînă cînd Kolka, simţindu-se vinovat şi faţă de Vaska cel mic, şi faţă de Niurka, le spuse:
— Ei, dar ştiţi că nu mai bubuie sus?
Traseră cu urechea: era linişte. Mai aşteptară vreo zece minute — tot linişte.
— Să plecăm acasă! strigă Kolka, sărind în picioare.
— Acasă, acasă! se bucură Vaska. Hai, ridică-te, Niurka!
— Mi-e frică... — începu să scîncească Niurka. Şi dacă...?
— Să fugim! Să fugim! începură să strige într-un glas Kolka şi Vaska. Nu te teme, Niurka, cînd ne-om lua odată vînt...
Ieşiră afară. După întunericul de sub pămînt, ziua părea strălucitoare ca însuşi soarele. Se uitară în jurul lor.
Scîndurile groase de lemn din apropierea pivniţei erau ţăndări.
Peste tot nu vedeai decît aşchii risipite şi nenumărate gropi negre, ce se căscau în mijlocul cîmpului răscolit, umed încă.
— Să fugim, Niurka! Lasă-mă să-ţi duc eu coşul — căuta să-i dea curaj Kolka. îndată o să...
Săriră peste tranşee, trecură printr-o spărtură făcută în gardul de sîrmă ghimpată şi o luară la goană devale.
Vaska, dolofanul, ţinîndu-şi cu o mînă coşul, iar cu cealaltă strîngînd cît putea schija lui nepreţuită, alerga cu o viteză neaşteptată, luînd-o înaintea celorlalţi.
Kolka şi Niurka veneau în urma lui, alături, iar băiatul îi ajuta fetiţei, cu mîna cea slobodă, să ducă coşul mare, care o împiedica la fugă.
Tocmai coborîseră povîrnişul şi alergau pe podişul năpădit de tufe mărunte, cînd deodată văzduhul se cutremură din nou, un proiectil le trecu vîjîind pe deasupra capetelor şi explodă undeva departe, în urma lor. Niurka se lăsă deodată la pămînt, de parcă o schijă i-ar fi retezat picioarele.

— Haide, Niurka! îi strigă Kolka, aruncînd coşul şi apucînd-o de mînă. Azvîrle coşul şi să fugim!
De pe platforma turnului său, observatorul de artilerie văzu trei puncte care se mişcau printre tufe.
”Trebuie să fie nişte capre" — îşi zise el, ducîndu-şi binoclul la ochi. Dar după ce se uită cu binoclul, încremeni şi, apucînd receptorul telefonic, comunică bateriei să oprească tragerea.
Văzuse bine cum alergau pe cîmpie doi băieţi şi o fetiţă, cînd apărînd, cînd dispărînd pe după tufe.
Unul dintre băieţi ţinea fetiţa de mînă. Celălalt, care venea puţin mai în urmă, încurcîndu-se în iarba înaltă şi poticnindu-se la fiecare pas, strîngea ceva la piept cu amîndouă mîinile. Văzu apoi ieşind de după tufe doi călăreţi, trimişi fără îndoială de baterie, care se opriră în dreptul copiilor, apoi săriră de pe cai.
însoţiţi de cei doi ostaşi, băieţii ajunseră la baterie. Comandantul era supărat foc că fusese nevoit să întrerupă tragerea, dar cînd văzu că vinovaţii erau trei copii care plîngeau înspăimîntaţi, îi trecu supărarea şi-i chemă la el.
— Cum de v-aţi strecurat prin cordonul de pază? îi întrebă comandantul.
Copiii tăceau. Unul din călăreţii care-i adusese răspunse în locul lor:
— Apăi ei au trecut devreme, tovarăşe comandant, înainte de a se aşeza cordonul. Cînd au început patrulele să cerceteze tufele, ei, după cum spun singuri, se şi aflau în pivniţă. Eu cred că au stat ascunşi în adăpostul numărul patru. Dintr-acolo veneau.
— în adăpostul numărul patru? întrebă comandantul şi, apropiindu-se de Niurka, o mîngîie pe cap. în adăpostul numărul patru! repetă întorcîndu-se către ajutorul său. Şi tocmai sectorul acela a fost ţinta tragerilor de astăzi... Bieţii copii!
îşi trecu mîna peste părul zburlit al Niurkăi şi o întrebă blînd:
— Ia spune-mi, fetiţo, ce-aţi căutat acolo?
— Am vrut să vedem... — răspunse Niurka încet.

— Am vrut să vedem sătucul — sfîrşi Kolka în locul ei.
— Am crezut că-i un sat adevărat, şi cînd colo erau numai scînduri! adăugă Vaska.
Prinsese curaj văzînd faţa blîndă a comandantului.
Comandantul şi ostaşii roşii zîmbiră, apoi comandantul se uită la Vaska: băieţelul ascundea ceva la spate.
— Ce ai acolo, băieţele?
Vaska se înroşi, trase aer pe nas şi-i întinse comandantului, în tăcere, schija de obuz.
— Să nu credeţi că a furat-o! Nu, a găsit-o sub o tufă — sări să-i ia apărarea Kolka.
— Am găsit-o sub o tufă — repetă Vaska, cu un aer vinovat.
— Şi ce nevoie ai tu de ea?
Zicînd aşa, comandantul zîmbi din nou, iar soldaţii roşii care se adunaseră în jurul lor începură să rîdă zgomotos. Vaska nu putea să înţeleagă cu nici un chip de ce rîdeau ostaşii. Răspunse încruntat:
— Păi cine mai are o schijă ca a mea? Numai eu am!
— Ei, acum plecaţi repede — zise comandantul. Eh, copii!... După aceea se întoarse, se uită grăbit într-un carnet şi strigă, dar de data aceasta cu alt glas, mai răsunător şi mai aspru: Trage tunul trei! înălţător 6-6, focos 6-2!
Bum-bumm!... răbufni în spatele copiilor, care o porniseră întins spre casă, sărind într-un picior, fericiţi că scăpaseră atît de ieftin. Bum-bumm!... Dar bubuitul tunului nu mai speria acum pe nimeni.
într-una din zilele libere, Isaika veni iarăşi cu tată-său, aducîndu-şi şi puşca lui cu dop. Şi începu să se laude în faţa lui Vaska. Dar, lucru ciudat: de data aceasta, Vaska nu se mai arăta deloc gelos că Isaika avea puşcă, iar el nu.
în timp ce Kolka şi Niurka cercetau şi admirau puşca lui Isaika, Vaska se duse pînă acasă şi trase sertarul în care-şi ţinea un briceag stricat, mingile — una mare, cu gaură, şi alta mică, fără gaură — un ciocan, cîteva piuliţe, trei cuie şi alte lucruşoare, care erau toată averea lui. Scoase de acolo schija înfăşurată cu grijă şi se întoarse să i-o arate lui Isaika.

— Ia te uită ce am eu, Isaika — zise el în timp ce-i întindea schija.
Dar, ori că era prost, ori că nu voia să se trădeze, Isaika se uită cu nepăsare la schijă şi spuse:
— Şi ce-i cu asta? La noi în magazie avem fier vechi cît pofteşti!
Vaska nici măcar nu se supără. Dar se uită la Niurka şi la Kolka, zîmbindu-şi unul altuia cu înţeles. Apoi toţi patru o luară la goană spre marginea tîrguşorului, acolo unde începea cîmpul de instrucţie.
în ziua aceea, artileriştii lipseau. Băieţii îi arătară lui Isaika unde se aşază tunurile şi-i explicară rostul turnuleţelor de lemn din mijlocul cîmpiei. îi povestiră apoi despre sătucul acela ciudat de pe deal, în apropierea căruia sînt şi tranşee, şi o pivniţă de piatră cu tavanul de fier, care se cheamă ”adăpost". îi mai povestiră cum au nimerit ei în adăpostul acela şi cum au stat acolo pînă s-a terminat tragerea.
Isaika asculta cu interes, dar cînd băieţii îşi încheiară povestirea, le răspunse cu destulă nepăsare:
— îmi pare rău că n-am fost şi eu cu voi. Aş fi stat şi eu în adăpost... Acum, hai să jucăm ţurca!
Vaska, Kolka şi Niurka îşi zîmbiră din nou.
Prostul de Isaika! Crede că a sta în adăpost şi a juca ţurca e acelaşi lucru!
Isaika nu auzise niciodată pînă atunci o bubuitură de tun. Nu văzuse nici fumul şi nici flacăra unei explozii de obuz. Nu avusese prilejul să închidă uşa grea a unui adăpost, ca Niurka şi Kolka, şi nici să alerge cu o cogeamite schijă, în braţe, de-a curmezişul cîmpiei sfîrtecate de obuze, ca Vaska.
Şi, schimbînd între ei priviri pline de înţeles, Vaska, Kolka şi Niurka rîdeau de Isaika cel bun şi dolofan, cu duioşia şi îngăduinţa cu care rîd oamenii cei mari de un copil.
Iar cînd Isaika, în faţa acestui rîs tainic, îşi ridică spre ei ochii plini de mirare şi de ciudă, copiii îl prinseră de mîini şi-l luară cu ei să joace ţurca.
Anul 1931

SĂ LUMINEZE! 1

TATA ÎNTÎRZIA, aşa că la masa de seară se aşezară numai ei trei: Efimka, un flăcău desculţ, Valka, sora lui cea mică, şi frăţiorul lor de şapte ani, zis Nikolaşka-balovaşka.
Mama se dusese să scoată mîncarea din cuptor, cînd, dintr-o dată, se stinse lumina.
De după paravan se auzi glasul mamei:
— Cine se Joacă la lumină? Tu, Nikolaşka? Bagă de seamă, drăcuşorule, că-ţi arăt eu acuşi!...
Nikolaşka se supără şi bombăni îmbufnat:
— Vorbeşte fără să ştie... N-am stins-o eu, trebuie să se fi ars siguranţa.
Atunci mama zise cu glas poruncitor:
— Du-te, Efimka, şi adu scara din tindă. Dar mai întîi pune zaharniţa pe poliţă, că altminteri cetăţenii ăştia sînt în stare să şterpelească prin întuneric tot zahărul.
Efim ieşi în tindă şi rămase nedumerit: ce-o mai fi însemnînd şi asta? întuneric pe uliţă, întuneric la uzină, întuneric peste tot. Şi parcă dinadins cerul era învăluit în nori negri şi luna dispăruse.
Efim se întoarse repede în casă, zicînd:
— Mamă, aprinde opaiţul. Nu s-a ars siguranţa, desigur că s-a întîmplat ceva la uzină.
Mama se duse în cămară să ia gaz, iar Efimka se vîrî imediat sub pat să-şi caute cizmele. Pe cea stîngă o găsi, dar pe cea dreaptă, nici pomeneală.
— Iar mi-aţi rătăcit cizma cine ştie pe unde, nu-i aşa? îi întrebă el pe copiii care stăteau smeriţi.
— Valka a rătăcit-o — spuse Nikolaşka. A urcat-o pe cuptor, a vîrît măturoiul în ea şi zicea că-i grădină! Efimka, Efimka! şopti Nikolaşka, îngrijorat. Ce-o fi zbîrnîind aşa afară?

Nota 1. Nuvela ”Să lumineze!" a fost scrisă cu prilejul aniversării a 15 ani de la întemeierea Uniunii Tineretului Comunist Leninist din U.R.S.S. (Nota red. ruse.)

— Las' că v-arăt eu vouă zbîrnîit! răspunse Efimka. Şi aruncînd cît colo măturoiul din cizmă, vîrî cu băgare de seamă mîna în carîmb, pentru că odată, afurisita de Valka, vrînd să-şi stropească grădina, îi turnase în cizmă o cană întreagă cu apă din fîntînă. Las' c-o zbîrnîi eu acuşi cu nuiaua!
Dar dintr-o dată tăcu şi el, deoarece pe fereastra deschisă se auzea într-adevăr un zbîrnîit ciudat, un fel de duduit parcă.
îşi trase cizmele şi ieşi repede din odaie. în tindă se izbi de mamă-sa.
— Încotro? strigă ea şi-l apucă strîns de mînă, cu degetele pline de gaz.
— Lasă-mă, mamă! Şi Efimka se smuci, repezindu-se pe cerdac.
După ce se uită în jur, îşi strînse în grabă cureaua, îşi îndesă şapca pe cap şi o luă la goană pe uliţa întunecoasă. Trecu alergînd peste rîpă şi podeţ şi porni la deal, spre mica lor fabrică de sticlă.
în tindă se auzi un zgomot. Prin întuneric, cineva căuta clanţa uşii.
— Cine-i acolo? întrebă mama, iar Valka şi Nikolaşka se strînseră şi mai tare lîngă ea.
— Maşa, nu dormi? se auzi un glas tremurat, bătrînesc.
Atunci mama înţelese că era Marfa Alexeevna, vecina lor.
— Cum să dorm? începu repede mama, bucuroasă. Lumina s-a stins, afară aeroplanul huruie, iar omul meu încă n-a venit. Şi, pe deasupra, Efimka ăsta aşa s-a smucit din mîinile mele, de parcă l-a opărit cineva cu apă clocotită.
— Ce vrei, îs comsomolişti! zise bătrîna cu obidă. O auziră cum împinge scăunelul şi pune mîna pe masa acoperită cu muşama. S-o vezi pe Verka mea! urmă ea. Cum s-a stins lumina şi a început să huruie avionul, s-a şi repezit la uşă. Eu de colo: ”Unde te duci, nebuno?... înţeleg să se ducă bărbaţii, băieţii... Dar tu eşti o fetişcană... N-ai decît şaisprezece ani"... Ea a stat ce-a stat, s-a gîndit şi mi-a răspuns: ”Nu te supăra, bunicuţo, Avionul ăsta e de-al albilor. S-a dat alarma. Avem o adunare... Acolo-s tovarăşii mei". A luat geanta agăţată în

tindă şi a sărit ca o pisică. Zău aşa, Maşa! Şi n-am mai văzut-o.
— Ce fel de geantă a luat? întrebă mama.
— Dumnezeu ştie! O adusese mai zilele trecute şi o aninase într-un cui în odaie. Dar eu i-am spus: ”Du-o în tindă, Vera, că ne împute toată casa cu acid fenic!"
— E o trusă sanitară de campanie — explică Nikolaşka. Cînd cineva e rănit de vreun glonţ sau e atins de vreo schijă, sanitarul scoate din trusă ce-i trebuie şi-l pansează... Pe toate le ştiu.
— Tu să nu ştii!... oftă maică-sa. Apoi, auzind că se mişcă scăunelul, îl întrebă: Unde te vîri, Nikolaşka? De ce nu te mai astîmperi? Valka abia a adormit şi tu tot bocăneşti mereu!
— Mamă — spuse încet de tot Nikolaşka, trăgîndu-se îndărăt de la fereastră — oare ce bubuie acolo, departe? Bu-u, bu-u...
— Unde bubuie, împieliţatule? zise mama în şoaptă, tresărind.
La vorbele acelea prosteşti ale lui Nikolaşka, braţele i se muiară, iar Valka cea mică, adormită, i se păru grea ca un pietroi.
Se apropie de fereastră. Şi, într-adevăr, undeva, nu prea departe, ceva tresărea şi apoi amuţea întocmai ca răbufnirile unui vînt năprasnic sau ca ecoul unei furtuni care s-ar apropia; dar nu era nici vîntul, nici furtuna: erau salvele înăbuşite şi dese ale tunurilor.
Cu cît Efimka se apropia mai mult de fabrică, cu atît mai des întîlnea oameni grăbiţi şi auzea portiţe trîntindu-se, porţi deschizîndu-se şi căruţe uruind. în timp ce urca la deal, o ajunse din urmă pe Verka.
— Hai să iuţim pasul, Verka. Nu ştii unde bubuie?
— Stai, Efim! Ţine-mi puţin trusa, să-mi prind ciorapul. Tocmai mă pregăteam să mă culc, cînd am auzit huruitul. Abia am putut scăpa din mîinile bunicăi!
— Ce ciorap?! îi răspunse Efim, luîndu-i din mînă trusa care mirosea a doctorie. Ce ciorap?! Eu am încălţat una din cizme pe piciorul gol! Hai mai repede, Verka!
La cotitură se ciocniră nas în nas cu doi oameni. Pe unul, un

bărbat înalt, cu puşcă, nu-l cunoşteau. Celălalt era Semion Sobakin, membru în comitetul revoluţionar. N-avea puşcă, dar în schimb avea un nagan.
— Staţi! le porunci Sobakin. încotro vă duceţi? La adunare? Deocamdată treaba o să meargă acolo şi fără voi. Trageţi o fugă pînă la răscrucea drumului Malahov. îndată or să plece căruţele pentru refugiaţi. Staţi acolo de pază şi număraţi-le. Cincisprezece căruţe să se ducă la Colinele Verhnie şi să aştepte la şcoală, zece s-o ia pe Spasskaia, pînă la capăt, iar celelalte toate să vină la comitetul revoluţionar.
— Dă-mi o puşcă, Sobakin — îi ceru Efim. Dacă-i vorba să stau de pază, îmi trebuie numaidecît o puşcă.
— Dă-i puşca ta, Stepa — se întoarse Sobakin către tovarăşul cel înalt şi adus de spate.
— N-o dau — îi răspunse tovarăşul. Ce mai modă şi asta!
— Dă-i-o, şi cînd om ajunge la adunare, o să spun să-ţi dea alta.
— N-o dau! repetă tovarăşul, de data asta supărat. Cine ştie dacă mai capăt alta sau ba, de asta însă sînt sigur! Şi bătînd cu palma peste patul puştii, şi-o petrecu îndemînatic pe după umăr.
— Ei, dă-i atunci măcar baioneta — se înfurie Sobakin, care se grăbea.
— Baioneta i-o dau — se învoi tovarăşul.
Şi, desprinzînd-o din centiron, îi întinse lui Efim o baionetă grea, nemţească, într-o teacă veche, dar lustruită.
— Taie ca briciul! îi zise el cu voie bună lui Efim, care se încruntase. Am ascuţit-o cu mîinile mele un ceas încheiat!
Ajunseră în goană pînă la răscrucea drumului întunecat şi pustiu.
— Hai să ne-aşezăm sub tufiş — zise Efim, încet. În vremea asta o să-mi vîr iarbă în cizmă, să nu mă roadă fără obială.
Se depărtară de drum şi se aşezară. Efim îşi scoase cizma, pipăi iarba cu mîna şi întrebă:
— Ascultă, Verka, nu cumva ai în trusă o faşă mai lată sau o bucăţică de tifon? Aici nu-i iarbă, nu-i decît pelin uscat.

— Ce-ţi vine în minte, Efimka! Am şi faşă, am şi tifon, dar nu pot să-ţi dau: astea-s pentru răniţi, nu ca să-ţi faci tu obiele.
— Nu ţi-e milă de mine, proasto?! se supără Efim şi, păşind cu băgare de seamă, o luă printre tufe.
Se urzică la o mînă. Un spin îl înţepă în călcîi. în sfîrşit, pipăind cu mîna, dădu peste un brusture mare, se aşeză la pămînt şi începu să-şi înfăşoare piciorul gol în frunzele lui late şi prăfuite.
Apoi se încălţă şi rămase pe gînduri. Nu mai departe decît alaltăieri trecea liniştit pe drumul acesta. Izvorul şoptea ca şi acum. Ca şi acum, fluiera încet o păsărică. Şi tunurile nu bubuiau. Cerul întunecat nu era luminat de răsfrîngerile flăcărilor şi nici nu răsuna în depărtări clopotul cel mare al bisericii: bang!... bang!...
— Sînt albii — şopti el, aducîndu-şi aminte de placardele de la club. Sînt cazacii albi.
Şi deodată înţelese cu adevărat, pentru întîia oară în seara aceea, că cei care veneau acum nu erau cazacii paşnici de pe placardele atîrnate pe pereţii comitetului revoluţionar şi ai clubului, ci gardişti albi în carne şi oase, sosind în goana cailor iuţi, înarmaţi cu săbii grele şi cu nagaici împletite.
Efim sări în picioare şi se îndreptă spre Verka.
— Verka — îi zise, strîngîndu-i mîna cu putere — ce-i cu tine? Să nu-ţi fie frică. Nu mai avem mult şi ne ducem la adunare, acolo sînt toţi ai noştri.
— Efimka, dă-mi un briceag. De ce ai stat atîta?
— Uite, ia-o! Şi Efim îi întinse baioneta nemţească, rece şi unsă cu unsoare.
în întuneric se auzi ceva fîşîind şi rupîndu-se.
— Ţine — îi zise Verka. Tot e mai bine să-ţi înfăşori piciorul. Auzi? Se aude huruind. Cred că vin căruţele noastre.
— Da' proastă mai eşti! o certă Efim, simţind că-i vîră în mînă, odată cu baioneta, ceva moale şi călduţ. Proastă de tot! De ce ţi-ai tăiat bunătate de basma de lînă?
— Haide, ia-o! Ce-mi trebuie mie o basma aşa de lungă? Pe cînd tu ai putea să-ţi răneşti piciorul... Şi tot spre răul nostru ar

fi.
Cincisprezece căruţe plecară spre Colinele Verhnie. Zece, pînă la capătul uliţei Spasskaia. Dar celelalte întîrziau din cale-afară de mult. Iar Efim şi Verka, uitaţi de toată lumea, se întoarseră la comitetul revoluţionar abia spre miezul nopţii.
în vremea asta, tunurile se auzeau bubuind tot mai aproape. Alături, satul cel vechi, Sciupovka, luase foc. Lumina se stinse din nou. Peste tot se trăgeau obloanele şi se închideau porţile, iar uliţele se goleau în grabă.
— Ce-mi umblaţi haihui? strigă Sobakin, răsărind de nu ştiu unde.
— Ei, Sobakin, lovi-te-ar moartea! strigă Efim cu ciudă, făcîndu-se alb ca varul. Cine umblă haihui? Unde-i detaşamentul? Unde-s comsomoliştii?
— Stai puţin — îi răspunse Sobakin după ce-i recunoscu. Detaşamentul a şi plecat. Sînteţi cu căruţele? Luaţi două şi mînaţi în goană în uliţa Pesocinîi. Acolo o să găsiţi cîteva femei şi cîţiva copii. Mai adineauri a fost aici Solomon Samoilov. Zicea că toţi au plecat, numai ei au rămas. De acolo vă duceţi de-a dreptul spre podul cel nou. Dincolo de pod e locul de adunare. Pe urmă vă duceţi la Kojuhovka, unde sînt ai noştri.
Zicînd acestea, Sobakin se depărtă în grabă, dar, de undeva din întuneric, îi mai strigă o dată lui Efim:
— Bagă de seamă... eşti ostaş! Voi o să răspundeţi, dacă refugiaţii din uliţa Pesocinîi n-or să ajungă unde trebuie!
— Verka — şopti Efim — păi cei rămaşi sînt tocmai ai noştri: Samoilovii, Vasilievii, mama mea cu copiii, bunică-ta...
— N-am eu grijă de bunica! Ea e bătrînă, ce-or să-i facă? îi răspunse Verka, tot în şoaptă. Mai rău e de Samoilovi, că-s evrei.
Şi luîndu-se strîns de mînă, alergară spre locul unde mai adineauri lăsaseră două căruţe.
Dar unul dintre căruţaşi parcă intrase în pămînt. îl căutară, îl strigară, degeaba.
— Plecăm fără el — hotărî Efim. Urcă-te, Verka. Nu-l mai

putem aştepta.
La cotitură, cît pe ce să dea peste o femeie. Ţinea într-o mînă o boccea, în cealaltă un copil, iar în urma ei veneau scîncind încă doi.
— încotro, Evdokia? O căruţă e pentru voi! îi strigă Efim. Stai aici şi nu pleca. Ne întoarcem numaidecît.
Nici n-ajunse bine la casa lor, că şi auzi strigăte, plînsete şi ocări.
— Solomon, unde ai întîrziat atîta? strigă bunica Samoilova. Şi, cu o uşurinţă neaşteptată pentru piciorul ei şchiop, se prinse cu mîna de căruţa lui Efimka.
— Eu sînt, nu Solomon! îi răspunse Efim. Aduceţi mai repede copiii şi urcaţi-vă.
— Vai, Efimka! strigă mamă-sa bucuroasă.
Şi se repezi să încarce în căruţă saci, vase, panere, perne, copii, toate claie peste grămadă.
— Mamă, nu încărca prea multe — îi atrase atenţia Efim. Trebuie s-o luăm şi pe mătuşa Evdokia cu copiii. Ne-aşteaptă în drum.
— Unde-i Solomon? întrebă pentru a zecea oară Samoilova. Se dusese să caute o căruţă. Cum să plec eu fără Solomon?
— Nu l-am văzut pe Solomon. Astea-s căruţele mele — îi răspunse Efim, apoi intră repede în curte şi dădu drumul din lanţ căţeluşei Suraşka.
Cînd se întoarse la căruţă, o văzu pe mamă-sa încărcînd maşina de cusut cu picior.
— Lasă maşina, mamă — o rugă Efim. Nu vezi că nu mai este loc? Şi mai trebuie s-o luăm şi pe mătuşa Evdokia cu copiii.
— Ce Evdokia?... îţi arăt eu ”lasă maşina!" se repezi la el mama, suflînd greu şi ameninţîndu-l. Îţi arăt eu, diavole, să-mi mai fugi de-acasă... Şi mai trînti în căruţă, peste maşină, un samovar de aramă turtit.
— Aruncă maşina! strigă Efim cu o mînie neaşteptată. Şi urcîndu-se în căruţă, făcu vînt samovarului cu o lovitură de picior, apoi luă de un capăt maşina de cusut şi o răsturnă în drum.

— Verka! strigă el, împingînd-o la o parte pe maică-sa, care încremenise. Pune mîna pe hăţuri! Plecăm imediat.
Bum, bum-bum!... trăsni undeva foarte aproape.
— Solomon! gemu bătrîna Samoilova. Cum să plec eu fără Solomon?
— N-avem timp să-l aşteptăm pe Solomon... Nu se prăpădeşte el, doar nu-i copil... Verka, dă-i drumul!
Bum, bum-bum!... răbufni undeva mai aproape.
După ce încărcă repede, la răscruce, pe Evdokia Vasilievna cu copiii, Efim plesni caii cu hăţurile. Şi cele două căruţe, zăngănind din ceainice, din coşuri, din cratiţe şi din tinichele, o luară la goană pe drumul pustiu şi plin de praf.
Bum, bum-bum!... — mai trăsni de trei ori la rînd.
Speriaţi, caii se feriră în lături. Căţeluşa Suraşka o zbughi pe-o ulicioară. Iar Efim întoarse la dreapta, deoarece chiar lîngă podul cel nou se şi aprinsese, lovită de obuze, casa veche a unui birjar.
Abia la capătul celălalt al tîrguşorului izbutiră să treacă, cu chiu, cu vai, peste un pod şubred, putred tot... Cînd se văzură pe malul celălalt, mama tăcu, bunica începu să plîngă, Evdokia îşi făcu cruce, iar Efimka întoarse pe loc spre pădure.
Drumul se nimeri îngust şi întortocheat. Se crăpa de ziuă, dar în pădure stăruia un întuneric atît de adînc, încît Efimka doar după uruitul roţilor îşi dădea seama că cealaltă căruţă venea în urma lui.
Dădu bici calului şi căruţele ieşiră la marginea pădurii, spre un loc mai larg, unde începea să se lumineze.
Şi abia acum Înţelese Efim unde se aflau.
Kojuhovka, unde se adunau detaşamentele şi refugiaţii, era departe, la stînga, dincolo de păduri. Iar în faţa lor, aproape de tot, se vedea înălţîndu-se fumul din hogeacurile satului Kabakino, care se trezea. însă, ghicind în ce loc ajunsese, Efim nu se bucură deloc. Lăsă calul la pas şi căzu pe gînduri.
— Kabakino — îi şopti el Verkăi, arătînd cu mîna spre satul cenuşiu şi mohorît, învăluit în ceaţă.
— Ce spui? întrebă Verka, speriată.

— Ba chiar aşa-i. Uite colo clopotniţa cu crucea aurită. E clopotniţa din Kabakino, nu alta.
— Unde am ieşit, Doamne! strigă mama, îngrozită. Ei, ce ne facem acum, Efimka?
— De unde să ştiu? răspunse Efimka, ursuz, curăţindu-şi cu biciuşca cizmele pline de unsoarea de la osii. Mai înainte mă certai, şi acum mă întrebi ce ne facem?"... Verka, ţine hăţurile.
Sări din căruţă şi o luă spre marginea pădurii. Acolo se opri şi începu să cerceteze cu atenţie împrejurimile, să vadă dacă nu e vreun drum pe care să poată ocoli, prin stînga, satul acela primejdios.
Kabakino era un sat vestit, de horticultori bogaţi, unde, cu o jumătate de an în urmă, pierise în întregime plutonul întîi al detaşamentului de aprovizionare din Tambov, şi în apropierea căruia, înainte cu două săptămîni, fusese distrus cu grenade automobilul comitetului de aprovizionare al guberniei. Aşa fiind, la ce se puteau aştepta refugiaţii pe drumul acela necunoscut, acum cînd pretutindeni mişunau albii, care străpunseseră frontul? Dar spre stînga nu se vedea nici un drum.
Deodată, Efimka zări trei căruţe care ieşeau din Kabakino şi se îndreptau spre ei, iar în jurul lor îşi jucau caii o ceată de călăreţi îmbrăcaţi în negru.
Atunci, Efim sări îndărăt şi, aplecat adînc, de parcă-l lovise cineva cu băţul peste pîntece, o luă la goană spre căruţele lui.
Prinse calul de căpăstru şi întoarse brusc căruţa.
— Mînă, Verka! Şi mai tăceţi odată, lua-v-ar dracu!... strigă el, asurzit de urletele copiilor treziţi de izbituri şi de hurducături.
Şi cele două căruţe o luară îndărăt, sărind peste hopuri şi peste gropi. O ţinură aşa multă vreme. Efimka bătea cu biciul calul istovit şi se uita mereu la dreapta şi la stînga, căutînd un loc pe unde ar putea să părăsească drumul.
în sfîrşit, descoperi o cărare îngustă.
Căruţele înaintau acum încet pe cărarea aceea întortocheată şi îngustă, trecînd peste cioturi şi rădăcini — Uneori crengile copacilor stăteau atît de aplecate, încît căpestrele cailor se

agăţau de ele cu zgomot.
De mult nu se auzea uruitul căruţelor din Kabakino, rămase mult în urmă, dar refugiaţii mergeau înainte, adîncindu-se tot mai mult în desişul pădurii.
în sfîrşit, crengile făcură loc soarelui strălucitor şi căruţele intrară încet într-o poiană mică şi rotundă.
Acolo se termina cărarea. Trebuiau să se oprească în poiană să se odihnească şi să chibzuiască ce aveau de făcut.
Se opriră şi începură să se sfătuiască.
— Vezi, Verka, am ajuns! zise Efim, întunecat, şi, aruncînd hăţurile, se lăsă obosit pe o buturugă putredă.
Se uitară unul la altul în tăcere.
Faţa lui Efimka ardea şi era toată numai pete roşii, de parcă băiatul intrase chiar atunci cu capul într-o tufă de urzici. Cămaşa îi era prăfuită, cizmele pline de noroi. Şi numai teaca zgîriată a baionetei care-i atîrna la brîu sclipea în soare, de parcă ar fi fost de argint.
în părul negru şi zbîrlit al Verkăi se aninaseră firişoare de iarbă uscată şi o măciulie roşcată de ciulin. De la gît spre umăr i se întindea o dîră trandafirie, ca urma unei plesnituri de bici, iar rochia ei de stambă mototolită era sfîşiată de la şold şi pînă la genunchi.
Verka luă căldarea şi plecă să caute apă. Căută multă vreme, însă nu găsi şi aduse apă dintr-o baltă. Era limpede, dar caldă şi mirosea a mucegai. Trebuiră să aprindă focul şi s-o fiarbă.
Efim deshămă caii şi se pregăti să-i ducă la adăpat.
— Unde-ai găsit apă? o întrebă el pe Verka.
Fata se învelise cu un sac şi chibzuia cum să-şi cîrpească rochia ruptă.
— Hai să-ţi arăt... Tot n-am timp să mi-o cîrpesc acum — zise ea, arătîndu-i zdrenţele prinse cu ace. Efimka, ia uită-te tu ce am pe gît...
— O zgîrietură — îi răspunse Efim. Şi încă zdravănă... Te-ai lovit tare, Verka?
— M-am lovit la umăr. Mă doare şi acum. Şi mi-am zdrelit şi genunchiul. Dar ce mă întrebi, nu cumva ţi-e milă de mine?

— Bine că nu ţi-ai rupt gîtul! rînji Efim. Doar ţi-am spus ”Hai să iuţim pasul!" Dar tu: ”Stai... să-mi prind ciorapul!" Şi a dat Sobakin peste noi! Băieţii sînt acum la detaşament, toţi la un loc... Iar noi trebuie să dădăcim copiii, ca babele!
— Efimka — întrebă Verka, după o tăcere — nu-i aşa că albii ucid toţi evreii, fără excepţie?
— Nu pe toţi. Dacă găsesc vreun bancher... De ce să-l ucidă, dacă se scaldă în aceeaşi baie cu el? Mai bine ai mai citi şi tu cîte o carte decît ai umbla tot pe la petreceri. Doar te-am văzut: stăteai ca o prinţesă şi ronţăiai seminţe, iar alături de tine, Vanka Balandin zdrăngănea din balalaică... zdranga-zdranga...
— Dar bătrînul Samoilov nu-i bancher, e fochist — zise Verka, înroşindu-se. Iar Stepan al Evdokiei e la mitraliere, comandant de pluton, dacă nu mă-nşel. Şi pe urmă, parcă de Valka şi de Nikolaşka nu ne-ar fi părut rău?... Iar tu îi dai înainte: Sobakin şi Sobakin!...
— Dar de ce ”şi pe urmă"? se înfurie Efim, care ghicise cum stăteau lucrurile. Şi ca s-o necăjească, îi aminti cu răutate: Cînd e vorba de şedinţe, stă ca proasta, iar acum ”şi pe urmă..." Au întrebat -o cine-i Friederich Engels, iar dumneaei s-a gîndit, s-a gîndit, şi pe urmă a trîntit-o: ”Trebuie să fie un comisar al poporului..."
— Uitasem — zise Verka, încăpăţînată. îl confundasem cu Lunacearski...
— Cum se poate să-l confunzi pe Engels cu Lunacearski? rămase trăsnit Efimka. Unul e Friederich Engels şi altul e Lunacearski. Unul e în Germania şi altul în Rusia. Unul a murit şi celălalt trăieşte!
— Uitasem — mărturisi Verka, fără să se supere. N-am prea învăţat carte... Şi după ce tăcu puţin, adăugă încruntată: De ce să ne certăm, Efimka? Doar din toţi ai noştri n-am rămas decît noi...
Curînd focul începu să ardă cu vîlvătăi, ceainicul să cînte, cartofii să fiarbă şi casa să forfotească. Totul mergea strună.
Iar cînd întinseră prelata pe iarbă şi se aşezară cu toţii să

mănînce, flămînzi şi obosiţi, în mijlocul liniştii sonore a pădurii, parcă uitaseră de toate: şi de nenorocirea lor neaşteptată, şi de gîndurile apăsătoare.
Dar, oricît li s-ar fi părut că uitaseră, grija care-i apăsa nu era mică: încotro s-o ia şi cum să iasă de acolo?
Şi după ce isprăviră masa şi culcară copiii, se adunară toţi în jurul lui Efimka: şi bunica, cea care bombănea mereu, şi Evdokia cea liniştită, şi mama, pe care o supărase aşa de mult...
Chibzuiră şi socotiră în toate chipurile. în cele din urmă hotărîră să rămînă deocamdată toţi pe loc, iar Efimka să plece prin pădure ca să caute vreun drum. Efimka n-avea deloc chef să plece, îi era grozav de somn. Totuşi se ridică în picioare şi-l chemă la el pe Nikolaşka. Băieţaşul trăsese cu urechea la ce vorbiseră cei mari.
— Ia-o, Nikolai — îi zise Efimka, desprinzîndu-şi baioneta de la brîu — şi prinde-ţi-o la cingătoare! Te las comandant în locul meu.
— De ce faci asta? întrebă mama. îţi arde de joacă? Te pomeneşti că se taie copilul! Dă-o încoace, Nikolaşka, s-o ascund.
Dar Nikolaşka, ţinînd strîns baioneta, o zbughi spre celălalt capăt al poienii. Mamă-sa dădu doar din mînă şi nu mai zise nimic.
— Ascunde-l, Verka — spuse Efim căscînd, întinzîndu-i un portofel de muşama, din care ieşea la iveală carnetul cărămiziu de comsomolist.
— De ce?... întrebă mama, nedumerită. înţelegînd apoi, se întunecă şi şopti fără să se uite în ochii băiatului: Ascultă, Efimka... să fii cu băgare de seamă...
— Mi-e frică c-o să rămînem la noapte aici — zise Efim, punînd mîna pe prăjinile înnegrite ale cortului. Eu zic, Verka, să te duci cu comandantul şi să tăiaţi cîteva crengi, ca să dregeţi acoperişul cortului. Că de s-o stîrni vreo furtună, unde adăpostim copiii?
După ce-şi puse cizmele, Efim se apropie de căruţe, bătu

şargul cu palma peste grumaz, îşi luă biciuşca şi, privind spre soare, porni către desişul pădurii, fără a-şi mai întoarce faţa.
— De n-ar veni furtuna — zise Evdokia, uitîndu-se la cer — ian priveşte cum se învîrt norii.
Verka îşi trase în jos fusta cîrpită la repezeală, apoi, aducîndu-şi aminte de ordinul lui Efim, îl strigă pe Nikolaşka să vină repede cu baioneta, ca să taie crengi şi să acopere cortul lor zdrenţuit.
O ceată de copii se aruncară asupra tufelor: şi Nikolaşka, şi Abramka, şi Stepka. Curînd adunară un maldăr de crengi. Astupară cu ele spărturile, apoi cărară înăuntru cîteva braţe de iarbă înmiresmată şi astupară intrarea. Pe urmă, fără să mai aştepte furtuna, copiii intrară voioşi, unul după altul, în cort.
Cerul se întuneca treptat. Caii îşi ciuleau urechile, neliniştiţi. Peste poiana verde, încremenită, se lăsa amurgul tulbure.
Verka stătea lungită lîngă foc şi întorcea din cînd în cînd cartofii care se coceau. Deodată se gîndi: ”Oare ce-o să se întîmple dacă albii or să atace cu atîta putere, încît Armata Roşie n-o să le poată ţine piept şi o să fie nimicită? Cum o să trăim noi atunci?"
Focul se stingea, cărbunii prindeau o pojghiţă de scrum şi numai un singur tăciune negru şi găunos trosnea încetişor, scoţînd un fum albăstrui, care făcea să te usture ochii.
Şi Verka îşi aduse aminte, fără să ştie de ce, cum odată tatăl ei se întorcea vesel acasă. Era sărbătoare: se născuse sau se însurase un ţar. Tata adusese vestea că, în cinstea sărbătorii, unchiul Alexei fusese iertat de o parte din pedeapsă: în loc de un an şi jumătate, cît mai avea de ispăşit, trebuia să mai stea la închisoare numai opt luni.
Se bucuraseră cu toţii, dar mai ales se bucurase Verka, pentru că de cîte ori venea unchiul Alexei la dînşii, pe vremea cînd nu intrase în puşcărie, îi dădea cîte o copeică sau cîte o felie de turtă dulce.
Iar odată îi dăruise de ziua ei o panglică albastră şi lucioasă, atît de frumoasă, încît Verka, nebună de fericire, înşfăcase darul şi se urcase cu el în pod ca o pisică şi nu se dăduse jos

decît atunci cînd o gonise de acolo mama, cu măturoiul.
”Nu, nu se poate să fie nimicită..." — îşi zise ea.
Şi-şi mai aduse aminte cum odată, după moartea tatii, o luase mama cu ea într-o casă.
Acolo, în timp ce mama spăla rufe, uşa se deschisese încetişor şi un cîine uriaş şi mîndru, căscînd leneş, intrase în bucătărie. Se îndreptase spre ungherul unde era o cratiţă mare şi grea, îi ridicase cu botul capacul şi-şi luase o bucată mare de carne grasă, fiartă. Cu ochii larg deschişi şi temîndu-se să facă vreo mişcare, Verka se uitase cu cîtă linişte, aproape cu nepăsare, îşi mîncase dulăul bucata lui de carne, cum pusese apoi capacul la loc şi cum, fără să se uite la nimeni, plecase tot atît de leneş şi de mîndru în odăile răcoroase şi largi.
”Nu, n-or s-o nimicească! îşi zise Verka, mai liniştită. Parcă e cu putinţă să fie nimicită, să piară?"...
O şuviţă de fum dintr-un tăciune trecu peste faţa fetei. închise ochii, îşi frecă pleoapele cu pumnul, şi înaintea ei răsări chipul blînd şi senin al cerşetoarei Maremiana, al cărei bărbat, topitor de sticlă, murise din pricina arsurilor pe care le căpătase lucrînd în fabrică. Cerşetoarea aceea umbla pe la casele oamenilor şi cerea sfios de pomană, dar cînd ajungea sub cerdacul lui Grigori Babîkin, proprietarul fabricii de sticlă, începea să bată furioasă cu cîrja în porţile grele, făcîndu-şi cruce şi blestemînd cît o ţinea gura.
Atunci, Grigori Babîkin trimitea după portarul Ermil. Iar portarul Ermil o împingea uşurel de spate şi-i spunea încurcat, cu durere în glas: ”Pleacă, Maremiana. Din partea mea... Dar îs tocmit la el. Pleacă, nu-ţi căuta năpasta. Se vede că numai Dumnezeu o să vă facă dreptate".
— Parcă e cu putinţă să fie nimicită? repetă Vera cu convingere şi se plesni mînioasă peste umărul gol, unde o înţepau dureros ţînţari negri, nevăzuţi.
— De ce stai singură? Să stăm împreună — se auzi la spatele ei un glas cunoscut.
— Efimka... Prostule! strigă Verka, speriată. Şi neştiind, de

bucurie, ce să-i spună, îl apucă de umeri, apoi scoase din spuză doi cartofi fierbinţi şi, după ce-i rostogoli în palme, i-i întinse: Stai jos! Mănîncă! Pentru tine i-am copt. Te-am aşteptat, te-am aşteptat, dar tu nu veneai...
— Da, nu-i rău — încuviinţă Efimka, lăsîndu-se greu pe iarbă, de obosit ce era. Mi-e o foame de lup.
Auzind vorbă, mama ieşi din cort, iar în urma ei, ieşi Evdokia. Pînă şi bunica Samoilova, care nu putea cu nici un chip s-o adoarmă pe Rozka, îşi scoase afară capul cărunt.
Dar Efimka nu aducea nici o veste bună. Aflase de la un cioban bătrîn, pe care-l întîlnise, că două patrule de cazaci călări trecuseră în galop pe drum: una de dimineaţă, alta spre amiază, şi că în Kabakino îşi făcea de cap o bandă albă.
Asta însemna că nu le rămînea decît să părăsească cele două căruţe, să încarce tot ce se putea încărca pe cai şi să-şi urmeze drumul pînă la Kojuhovka pe jos, prin păduri şi peste rîpe.
Tăcură cu toţii.
— Efim, ce-ar fi dacă am încerca să ne strecurăm altfel? întrebă mama.
— Cum ”altfel"?! se miră Efimka.
— Uite-aşa. Doar nu ni-e scris în frunte că sîntem refugiaţi. Am putea să fim şi altceva. De pildă, fugari dintr-o gubernie înfometată... sau sinistrată... Sîntem numai femei şi copii. Cine o să se-atingă de noi?
— Nu se poate — zise Verka, îngrijorată. Samoilovii sînt evrei. Şi albii le fac de petrecanie evreilor.
— Atunci, să ne despărţim! zise mama, iritată. Să plece fiecare pe socoteala lui. Dacă mergem grămadă, toată lumea o să ne bănuiască. Dar aşa, cîte unul, o să fie mult mai uşor.
— Nici aşa nu se poate — o întrerupse din nou Verka, uitîndu-se cu mirare la Efim, care tăcea.
— Nu te-a întrebat nimeni — îi tăie vorba mama. Iar ca să facem douăzeci de verste prin rîpe, prin păduri şi peste bălţi, şi încă cu copiii, eu cred că ar fi peste puterile noastre! Poate crezi că-mi pare rău de buclucuri? Ducă-se dracului! Să-i dăm

o căruţă Evdokiei şi cealaltă Samoilovei. Iar noi s-o luăm încet-încet pe jos. Eu o s-o duc pe Valka, iar din cînd în cînd o să-mi ajuţi şi tu, Efimka.
Efimka tăcea, dar vedea cum Samoilova îşi scotea tot mai mult capul tremurător şi cărunt prin crăpătura cortului, căutînd să nu scape o vorbă, şi cu cîtă mînie încerca s-o adoarmă pe Roza, care scîncea.
Efimka se ridică în tăcere de lîngă foc.
— Unde te duci? îl întrebă mama, potolindu-se dintr-o dată.
Efimka nu-i răspunse, lovi cu pumnul în căluţul cel şarg, scuipă într-o parte scîrbit şi o luă spre căruţe.
— Ce vrei să faci, Efimka? îl întrebă Verka, apropiindu-se de el în clipa cînd scotea din căruţă o prelată.
— Nimic — îi răspunse scurt Efimka. Doar trebuie să dormim, cu ce vrei să ne învelim?
Cînd Verka aduse un lăicer lat şi aspru, Efimka stătea pe prelată şi-şi punea obielele.
— Arză-l-ar focul să-l arză pe Sobakin! Blestemă Efimka, apoi întrebă îngrijorat: De ce-o fi plîngînd Kozka? Atîta ne-ar mai lipsi, să se îmbolnăvească!
Se culcară unul lîngă altul şi se acoperiră cu lăicerul. Tăceau.
Norii negri, care învăluiau de cu seară orizontul, se îndreptau acum, greoi, dar semeţi, spre apus, descoperind cerul rece, sclipitor de stele.
Şi deodată, în puzderia aceea de stele, Verka recunoscu una. Se întoarse pe spate ca s-o cerceteze mai bine, să vadă dacă nu cumva se înşela. Nu, nu se înşela. Ca şi altădată, cele trei stele din oişte stăteau la dreapta şi celelalte patru la stînga. Deasupra lor se vedea ceva, ca un cap de şarpe sau un plisc de pasăre, iar la mijloc strălucea o stea albastră, liniştită şi luminoasă — aceeaşi pe care Verka o mai văzuse o dată, pe fereastra barăcii pentru exantematici, în timp ce zăcea pe un pat tare...
— Efimka — întrebă ea, curioasă, întorcîndu-se pe o coastă — cum crezi tu c-o să fie socialismul? Pînă acum, oamenii au trăit aşa cum ştim că au trăit, dar atunci cum or să trăiască?

— Ce te-a apucat? îi răspunse Efimka, somnoros. Cum or să trăiască? Foarte simplu.
— Adică cum, simplu? Să zicem, de pildă, că munceşti, munceşti, pînă vine vremea să iei salariul. îl iei, cheltuieşti ce ai de cheltuit şi munceşti înainte... Pe urmă vine duminica, te duci să te plimbi, să bei, ori te duci la vreun cunoscut şi pe urmă iar munceşti pînă la cealaltă duminică... Sau să luăm, de pildă, un ţăran... Şi-a treierat omul grîul, l-a vîndut la oraş şi şi-a luat o vacă. Dar peste puţin îi piere vaca. Şi el seamănă din nou... Şi iată că face grîu mult şi-şi cumpără altă vacă. Dar se poate întîmpla ca altul să nu facă grîu sau să i-l bată grindina...
— Şi de ce numaidecît să-i piară vaca? o întrebă Efimka, nedumerit. Mai bine ai mai citi şi tu cîte ceva. O ţii mereu: ba că nu s-a făcut grîu... ba că a pierit vaca... Vorbeşti într-aiurea, dar nici tu nu ştii ce vrei să spui!...
— Bine, să zicem că nu i-a pierit vaca — urmă Vera cu încăpăţînare. Asta n-are a face. Cît despre cărţi, Efimka, să ştii că am citit. Am citit şi programul comuniştilor. Şi am înţeles tot ce e mai de seamă în el. Dar cum o să fie viaţa în adevăr, asta încă n-am înţeles. Să zicem, de pildă, că un muncitor lucrează bine, iar altul prost. Mă întreb: se poate oare ca şi unul, şi altul să primească tot atît din toate?
— Dormi, Verka — o rugă Efimka, cu un glas de parcă-i venea să plîngă. Ce-s eu, mă rog: referent? Mîine trebuie să ne sculăm cu noaptea în cap. Doar e război... Albii sînt pe-aproape... Şi ea, poftim la ce se gîndeşte!
— Cu toate acestea, Efimka, ar fi interesant să ştim — îi răspunse Verka, dezamăgită. Şi trăgînd de lăicer, bombăni supărată: Bună treabă, Efimka, te-ai învelit cu tot lăicerul! Şi doar tu eşti încălţat cu cizme, pe cînd eu sînt cu picioarele goale!
— Ei, asta-i bună, lua-te-ar naiba! mormăi Efimka şi, lăsîndu-i un capăt de lăicer, se întoarse cu spatele şi-şi trase şapca pe ochi.
într-un tîrziu, Efimka se trezi; cineva îi potrivea încetişor lăicerul la căpătîi.

Deschise ochii şi o recunoscu pe mama.
— Ce este? o întrebă el, blînd.
— Nimic — îi răspunse mama, căscînd şi aşezîndu-se lîngă el. Nu mi-e somn, nu ştiu de ce. Am stat culcată şi m-am gîndit. M-am gîndit în fel şi chip. Degeaba...
Cum o s-o scoatem la capăt, Efimka? Mi-e inima grea...
— Da, nici o bucurie! încuviinţă Efimka. Pentru toată lumea e la fel. Crezi că pentru mine e mai bine?
— Ţie ce-ţi pasă! urmă mama cu amărăciune. Pentru voi, pentru tine şi pentru ea, e floare la ureche. Ea are cincisprezece ani, tu şaisprezece... Pe cînd eu am trecut de patruzeci şi şase. Uite, dormeam... deodată mă trezesc şi mă uit în jurul meu... Ce să fie asta? De jur împrejur, pădure... cortul. Nici casă, nici Semion. Copiii culcaţi în iarbă, grămăjoară, ca nişte pisoi... Am ieşit din cort şi te văd lungit jos, învelit cu lăicerul. ”Doamne — mi-am zis — de ce m-oi fi străduit eu vreme de treizeci de ani?... Mereu mi-am dat silinţa să fie toate ca la oameni, să fie cît mai bine." Şi dintr-o dată, ce să vezi? Se stinge lumina, se aude un bîzîit, pe urmă un bubuit. Şi nici n-am apucat să-mi vin în fire, şi deodată... pădure, cort... Ca şi cum cei treizeci de ani s-ar fi prăbuşit în prăpastie...
Mama tăcu.
— Cînd ai să te scoli mîine dimineaţă, să te încalţi cu cizmele lui tată-tu — urmă apoi, cu un fel de nepăsare, îs nou-nouţe, lui îi erau mici. Voia să facă schimb, să le dea pe făină. Decît să le-aruncăm, mai bine ia-le tu, c-or să-ţi prindă bine.
— Mă bucur de cizme, mamă — zise Efimka. Dar nu mai ofta atîta! Aşteaptă puţin, numai să treacă războiul, şi o să începem o viaţă nouă. Să vezi ce case mari or să se ridice... cu cîte patruzeci de etaje! O să ai acolo tot ce-ţi trebuie: şi cantină, şi spălătorie, şi magazine — mă rog, tot ce pofteşti! Numai sănătos să fii, ca să poţi munci cu spor. De ce te îndoieşti? Da, o să construim. Iar deasupra etajului al patruzecilea, o să ridicăm un turn de piatră cu o stea roşie în vîrf şi cu un proiector mare... Să lumineze!

— Şi ce să lumineze? întrebă Vera, curioasă, scoţînd capul pe sub lăicer.
— Ei, ce să lumineze! se încurcă Efimka, luat prin surprindere. Nimic. De ce să nu lumineze? Ce, poate că ai ceva împotrivă?
— N-am nimic — încuviinţă Verka. Şi mie-mi place cînd e lumină. Lasă-l să lumineze!
Verka ar fi vrut să-l mai iscodească, să mai afle amănunte, dar i se păru că mama lui Efimka plînge încetişor. Atunci îşi vîrî iarăşi capul sub lăicer şi tăcu. Ghicind ce voia să-i spună mama, Efimka se prefăcu că nu mai poate de somn şi tăcu şi el.
Mama mai stătu puţin, apoi oftă, se ridică şi intră în cort.
— S-a supărat pe mine — o lămuri Efim pe Verka în şoaptă. Şi acoperindu-şi capul, o ameninţă: Iar dacă începi din nou să vorbeşti cu mine, să ştii că-ţi fac vînt de pe prelată de nu te vezi! Să te duci să dormi unde-oi şti!
A doua zi dimineaţa, în timp ce bătrîna Samoilova alegea şi zvîrlea deoparte catrafusele de care n-aveau nevoie, găsi pe fundul căruţei, sub paie, o puşcă veche militară. Cum ajunsese acolo, nimeni nu ştia.
Bucuros de această întîmplare, Efimka se gîndi că puşca trebuie să fi fost uitată de căruţaşul care se rătăcise.
Tot felul de vechituri şi de boarfe — saci, boccele, haine de iarnă — au fost cărate în mijlocul unui aluniş şi acoperite cu prelata. Peste ele aruncară grămezi de vreascuri, pentru cazul cînd soarta le-ar îngădui să se mai întoarcă vreodată îndărăt.
încărcară pe căluţul cel şarg plapumele, panerele cu resturi de alimente, ceaunul, căldarea şi ceainicul. Pe spinarea ciolănoasă a celuilalt cal izbutiră să lege un coş vechi, împletit, în care aşezară o pernă, iar deasupra doi copii, dintre cei mai mici.
— Plecăm îndată — zise Efim, trecîndu-şi puşca la spate. Dar unde-i Verka?
— Aici, aici! N-am plecat nicăieri — strigă Verka, arătîndu-se de după tufe.
În locul rochiei rupte de ieri, îşi pusese o fustă scurtă, plisată şi

o bluză albastră marinărească.
— Ia te uită la ea cum s-a gătit! De unde le-ai scos? se miră Efim.
— Le-a vîrît bunica într-o boccea. Decît să le-arunce!... răspunse Verka, mîndră, prinzîndu-şi din mers ciorapii noi.
Şi în acelaşi timp, Efimka băgă de seamă că nu numai Verka, dar şi mama, şi Evdokia cea liniştită erau îmbrăcate cu rochii şi cu ghete noi.
— Ca de sărbătoare — zîmbi Efim şi, plesnindu-se cu coada biciuştii peste carîmbii înalţi şi noi ai cizmelor lui taică-său, se întoarse către băieţi şi le comandă: Ei, cavaleria... Daţi-i drumul înainte!
La început nu era tocmai rău. Băieţii alergau prin tufişuri, culegînd ciuperci, rupîndu-şi nuieluşe sau ciupind din bobiţele roşii şi negre de tulichina lupului.
Curînd însă, drumul începu să fie mai rău. Dădeau mereu peste rîpe nu prea adînci, dar dese, şi erau nevoiţi să se oprească mereu, să-şi tragă sufletul şi să-şi potrivească din nou poverile încărcate la repezeală.
Se lăsa amurgul, cînd refugiaţii, obosiţi şi istoviţi, se pomeniră iarăşi în mijlocul unei păduri atît de dese, încît nu era chip să zăreşti prin frunzişul des şi fremătător nici un peticuţ de cer şi nici o steluţă, cît de mică.
Aleseră în grabă un loc mai înalt şi mai uscat, îşi înjghebară cum se nimeri culcuşuri din hainele pe care le mai aveau, aprinseră focul şi se culcară îndată cu toţii.
Verka se trezi cea dintîi. Tremurînd de frig, se aşeză lîngă foc. Cîteva picături mari îi căzură pe umeri. Deodată se stîrni vîntul, iar norii nevăzuţi îşi dezlănţuiră tunetele în rostogoliri înfricoşătoare.
Refugiaţii îşi adunară copiii la un loc, întinseră peste ei o prelată şi, învelindu-se fiecare cu ce avea la îndemînă, se adăpostiră cu toţii sub un copac.
Furtuna se potoli abia spre ziuă. Uzi pînă la piele, refugiaţii tremurau de frig, iar în jurul lor nu rămăsese nici un petic de iarbă uscată. Ca să se încălzească cît de cît, se hotărîră să

plece. Dar îi aştepta un nou necaz: calul cel bătrîn, speriat se vede de furtuna de peste noapte, se smucise din pripon şi o luase razna. Căluţul cel şarg, ud şi el, păştea prin apropiere, dar gloaba lipsea.
Efimka o căută mult prin pădure. Alergă în dreapta, alergă în stînga, fluieră, strigă, trase cu urechea — zadarnic.
în timp ce cobora un povîrniş de lut, lunecă şi căzu într-o băltoacă cu noroi rece şi lipicios. Se ridică în tăcere, se aşeză pe o buturugă şi-şi lăsă capul în pămînt.
— Apoi, frăţioare, acum ştiu c-ai dat de dracu! mormăi el încet, clipind din ochii înroşiţi şi umflaţi.
— Efimka! îl strigă Verka, alergînd înaintea lui. Uite-aici, aproape de tot, e un drum!
— Ce drum, care drum?
— Nu ştiu. M-am dus şi eu să caut calul şi deodată văd un drum, iar în mijlocul drumului un cal ucis. Alături, în tufişuri, o căruţă, şi sub căruţă doi oameni, unul bătrîn şi celălalt tînăr, un băieţandru.
— Aşteaptă-mă aici, Verka — zise Efim cînd ajunseră aproape de drum.
Ieşi apoi din tufişuri şi se uită cu băgare de seamă.
Un cal sur zăcea ud, cu capul atîrnîndu-i în şanţul din marginea drumului. Alături, lîngă o căruţă, stăteau pe paie un bătrîn şi un băieţandru. Văzînd un om cu puşcă, băieţandrul se sperie. Dar bătrînul întoarse capul şi rămase, ca şi pînă atunci, nemişcat.
— Bună ziua, bunicule — zise Efim, uitîndu-se în jur şi încercînd să ghicească ce se întîmplase.
— Bună ziua, dacă zici — îi răspunse bătrînul, gros şi răguşit. Dincotro te-aduce Dumnezeu aşa de dimineaţă?
— Apoi eu nu-s de pe-aici — îl lămuri Efimka. Spune-mi, te rog, unde duce drumul ăsta?
— Asta, după cum vrei: un capăt duce într-o parte, celălalt în alta. încotro vrei să mergi?
— încotro? şi Efim se încurcă. Nicăieri... întreb şi eu aşa.
— Ei, dacă-i vorba că nu te duci nicăieri, atunci plimbă-te prin

pădure. Ce-ţi trebuie drum? îi răspunse bătrînul cu asprime. Apoi, încruntîndu-şi sprîncenele stufoase, îl întrebă pe faţă, fără frică: Nu cumva erau din banda voastră cei care mi-au ucis astă-noapte calul? Mergeam cu băiatul, cînd aud deodată: ”Stai! Cine-i?" Şi îndată: poc, poc!... Dar lasă, tîlharilor, că vă vine şi vouă rîndul. Bătrînul se întoarse greoi şi urmă: De unde-i banda voastră? Nu cumva din Kabakino? Şi cine-i mai mare acolo, nu cumva Grişka Kumakov? Să-i spui ticălosului celuia că-i prea mică pedeapsa să fie spînzurat... Ei, ce stai cu gura căscată şi taci? Ori poate crezi că mă tem de puşca ta?
— Eu n-am nici în clin nici în mînecă cu Grişka Kumakov — răspunse Efimka, uitîndu-se cu respect la moşneagul cel voinic. Mai bine mi-ai spune cum să ajung mai repede şi mai uşor la Kojuhovka?
— Păi de ce nu-mi spui din capul locului că te duci la Kojuhovka? zise bătrînul, după ce tăcu puţin. Şi-i arătă binevoitor pe care drum trebuie să apuce.
Efimka se întoarse în tabără, adăpă calul cel şarg, îşi alcătui dintr-o pernă şi o frînghie o şa — ce-i drept cam şubredă — îşi potrivi puşca în spate şi-şi îndesă în buzunar o bucată de pîine.
Toţi îl înconjurau în tăcere. Nu mai aveau decît o singură nădejde: că Efimka va izbuti să răzbată prin pădure, să treacă rîul înot şi să ajungă la Kojuhovka, de unde să ceară ajutor.
Verka îl petrecu pînă la drum. Acolo se opriră.
— Acum du-te — îi zise Efimka. Dacă nu mă întorc pînă la noapte, încearcă să te strecori tu. Ei, haide, du-te... Ce stai aşa, ca un stîlp?
— Efimka — rosti Verka aproape în şoaptă, atingînd cu mîna scara de sfoară — să ştii că dacă o să ţi se întîmple ceva, o să ne pară foarte, foarte rău, şi mie, şi tuturor celorlalţi...
— Parcă mie, proasto, nu-mi pare rău de voi? zise Efim, supărat şi mişcat în acelaşi timp, apoi îşi îmboldi calul cu călcîiele.
Ieşind din tufe, Verka îl zări zburînd ca vîntul pe drumul ud de ploaie. îl văzu oprindu-se lîngă podeţul vechi de peste pîrîu,

întorcînd capul şi făcîndu-i semn cu mîna. Apoi coti brusc spre pădure.
Acum tabăra părea pustie, tristă şi fără viaţă. Nu se mai auzeau strigăte, înjurături şi porunci. Copiii, rebegiţi de frigul de peste noapte, se încălziseră la soare şi adormiseră. Lemnele ude se aprindeau anevoie.
Spre seară se auzi din nou răbufnind şi bubuind. După aceea, cîţiva călăreţi trecură în galop pe drum, stîrnind larmă. Atunci, cei din tabără stinseră focul şi se strînseră toţi la un loc.
Şi începură să-l aştepte pe bunul şi curajosul lor Efimka, în care-şi puseseră toată nădejdea, să-l aştepte cu toată ardoarea.
După ce Efimka părăsi drumul, luînd-o spre pădure, se pomeni curînd pe cărarea despre care-i vorbise bătrînul. Era pustiu şi linişte. Căluţul cel şarg mergea parcă mai vioi şi mai cu spor.
Efimka şi căluţul trecură în trap pe lîngă tufişuri dese de plop de munte. Apoi zburară, împroşcînd noroi, peste o baltă. După aceea, călcînd pe nisip uscat, urcară un deluşor. Făcură un cot... Şi încă unul... Vîntul călduţ şi umed le trecea şuierînd pe la urechi. Efimka îşi îndesă şi mai bine şapca, îşi potrivi din goana calului puşca la spinare şi zîmbi mulţumit că făcuse, atît de uşor şi de repede, atîtea verste.
Mai făcu un cot, apoi încă unul. Pe neaşteptate se auzi ceva răbufnind, iar Efimka se opri, cît pe ce să se rostogolească peste capul calului.
Cam la o sută de paşi de el, acolo unde cărarea se încrucişa cu drumul, stăteau trei călăreţi, dintre care doi trăgeau la ţintă în paharele de izolare ale cablurilor telegrafice, spărgîndu-le.
Şi nici n-apucă Efimka să se dezmeticească, şi un glonţ şuieră pe lîngă capul lui, iar altul, izbindu-se cu putere de patul puştii trecute pe după umăr, era gata să-l răstoarne din şa.
Efimka se lipi de grumazul calului, atît de strîns, încît aproape că-l cuprindea cu braţele, şi nu-şi veni în fire decît atunci cînd îşi văzu şargul mergînd la pas prin mijlocul unei păduri scunde şi mlăştinoase.
Se opri. Nu mai avea şapcă pe cap. O bucată bună din patul

puştii îi fusese smulsă de glonţ. îşi pipăi fruntea udă şi degetele i se înroşiră. Se vede că din goana calului îl zgîriase vreo creangă. Se uită la soare.
Soarele nu mai era acum la stînga lui, ci în faţă, puţin spre dreapta.
”Cum să ies de aici? O să mă rătăcesc" — îşi zise Efimka, îngrijorat.
în răcoarea umedă se auzea bîzîitul monoton al musculiţelor de baltă, ca o coardă atinsă din nebăgare de seamă. Undeva, departe, răsuna trist chemarea cucului.

...Ce folos de vechiul jurămînt, De făgăduielile tîrzii...

Îşi aduse aminte Efimka de un cîntec simplu, pe care-l cîntau mai zilele trecute fetele de la fabrică, întorcîndu-se de la o petrecere dată de comsomolişti.

Acum stai cu capul în pămînt, Fir-ai blestemat pe veci să fii!

Îl cîntaseră cu toţii, îl cîntase şi Verka, îl cîntase şi el...
Şi deodată Efimka simţi că inima îi bate din ce în ce mai tare, că faţa i se aprinde tot mai mult şi că o mînie adîncă şi plină de mîndrie începe să-i strîngă gîtul uscat. A fost cîndva o fabrică, a fost o şcoală, a fost o casă, a fost un Comsomol şi au fost şi cîntece... Iar acum nu mai era nimic din tot ce fusese, nu mai erau decît femeile obosite şi copilaşii lor palizi şi istoviţi, care-l aşteptau, care-şi puseseră toată nădejdea în el, în timp ce el, aici, frămînta fără nici un rost noroiul din baltă.
— Eh, cîinilor!... Eh, împăraţilor?... strigă băiatul deodată, cu aceeaşi mînie, lungind cuvintele ca şi ţăranul cel bătut de bandiţi pe care-l întîlnise mai adineauri în pădure.
Efim coborî de pe cal. îşi stropi fruntea însîngerată cu apă din baltă, îşi strînse mai bine şaua şi-şi potrivi puşca în spinare.
Soarele trecuse iarăşi la stînga lui. Şargul cel cuminte o luă din nou la trap. Şi cum călărea aşa, uşor aplecat, lui Efimka i se păru deodată că nimeni şi nimic nu l-ar putea împiedica de aici

încolo să răzbată, să se strecoare şi să ajungă la ai lui, la Kojuhovka.
Calul îl scoase la aceeaşi cărare. Curînd se deschise în faţa lui o cîmpie întinsă. La dreapta, pe un dîmb, se zărea o casă. Cineva îi făcea semne cu căciula şi striga — se vede că-i poruncea să se oprească. Puţin după aceea, trei călăreţi se desprinseră de lîngă un gard şi se luară după el.
Cel dintîi glonţ şuieră undeva, pe sus, la dreapta lui. Al doilea îi urmă imediat.
”Degeaba, n-o să mă nimereşti, şi nici de ajuns n-o să mă ajungi!" îşi zise Efim cu ură, intrînd într-o dumbravă rară. Dar dumbrava nu ţinu mult. Jos, la poalele colinei, şerpuia, albastru, un rîu liniştit şi lat, iar dincolo de rîu, dincolo de cîmpia întinsă, se zărea pe un deal un sat: Kojuhovka.
Iată moara, iată clopotniţa, iată şi casa veche, boierească, din vîrful dealului, iată şi steagul roşu, care abia se desluşea fluturînd mîndru pe acoperiş.
Ţi-u!... fluieră din nou un glonţ, de data aceasta mai aproape.
”Degeaba, n-o să mă nimereşti, şi nici de ajuns n-o să mă ajungi!" repetă Efim cu mîndrie, aruncîndu-se cu cal cu tot în rîu.
Apa rece îi trecu peste cizme. După cîţiva paşi îi ajunse pînă la şa. în dreapta şi în stînga calului săreau stropi. Fără să mai stea pe gînduri, Efimka se aruncă în apă şi se prinse de coama calului. Uşurat, şargul îşi ridică botul şi începu să înoate.
Abia ieşiseră pe mal, într-un tufiş, cînd deodată şargul se cutremură, se ridică în două picioare, apoi căzu în genunchi. încercă din nou să se ridice, dar nu izbuti şi se prăbuşi greoi pe o parte, dînd din picioare şi horcăind. în clipa următoare, Efimka auzi apa plescăind.
”Aha, aşa!"... mormăi el, furios, scrîşnind din dinţi. Şi aplecîndu-se pînă aproape de pămînt, se tîrî îndărăt spre mal.
De acolo, din spatele unei tufe, îi văzu pe cei trei călăreţi coborînd cu hotărîre în apă. Atunci, cu răsuflarea oprită, Efimka trase încet piedica şi ochi în pieptul celui dintîi. Dar

mîna îi tremura şi nu voia să-l asculte. Sprijini ţeava de o creangă, ochi din nou şi, închizînd ochii fără să vrea, trase.
Cînd îi deschise, îi văzu pe doi dintre călăreţi întorcîndu-şi caii, în timp ce un cal fără călăreţ urca sforăind şi scuturîndu-se pe malul pe care se afla el. Era un roib auriu, cu coama albă, purtînd o şa bună, căzăcească. Şi Efimka prinse vîrtos frîul ud de piele.
Soarele îi bătea drept în faţă. Cu ochii pe jumătate închişi, Efimka ajunse pînă la cimitir, fără să întîlnească pe nimeni. Acolo cineva strigă la el şi-l opri.
Efimka nu cunoştea parola şi, de emoţionat ce era, nu putea să scoată o vorbă. Atunci îl dădură jos de pe cal, îi luară puşca şi-l duseră la comandament, cu cal şi cu puşcă cu tot.
Dar încetul cu încetul băiatul începu să-şi vină în fire. Iată căruţele, furgoanele, bucătăria de campanie, porţi larg deschise, cai înşeuaţi, chesoane de mitralieră... Şi deodată răsună de undeva cîntecul acela cunoscut, atît de drag inimii sale.
Efimka înălţă ochii spre însoţitorul lui şi zîmbi.
— De ce rîzi? se miră flăcăul lung cît o prăjină şi cu capul mare, ridicînd puşca bănuitor.
— Straşnic! zise Efimka, apoi tăcu.
— Asta-i drept — încuviinţă flăcăul cu îngăduinţă. Straşnic i-am mai bătut pe albi, ieri, la Kozlovo!
Dar deodată flăcăul se trase îndărăt şi luă puşca la ochi, deoarece Efimka începuse să strige şi o luase pe neaşteptate la dreapta, unde era un grup de comandanţi.
— Sobakin! Lovi-te-ar moartea! ocăra el în gura mare, nebun de bucurie.
— Tu erai? De u-unde vii? Şi Sobakin îşi desfăcu braţele.
— De a-acolo! îl îngînă Efimka. Ai noştri sînt aici? Şi tata, şi Samoilov?
— Aici... Toţi sînt aici... — îi răspunse Sobakin şi, întorcîndu-se spre flăcăul cel lung, îi strigă în batjocură: Ei, tu, gură-cască, de ce întorci puşca spre noi? Bagă de seamă! Cine-o să ne îngroape, dacă ne ucizi?

Noaptea, tîrziu, patruzeci de călăreţi înaintau încet pe drum, însoţind căruţele cu refugiaţi.
Cu toate că se sculase de cu noapte şi aproape nu se dăduse jos de pe cal, lui Efimka nu-i era somn.
Undeva, dincolo de ogoarele negre, se vedea cerul înroşit şi se auzeau ecourile exploziilor de obuze.
— Asta-i la Kabakino — zise încet comandantul detaşamentului. Acolo se bate Regimentul 4 Doneţ.
— Atunci, rămîn? întrebă Efimka, pentru a doua oară, pe comandantul detaşamentului.
— Unde să rămîi?
— La voi în detaşament, unde în altă parte? Am cal, am şa, am puşcă... De ce n-aş rămîne?
— I-auzi cum bubuie! zise comandantul, ridicîndu-se în scări şi ascultînd canonada. Se vede că se pregăteşte o luptă grea... Rămîi! rosti el, întorcîndu-se apoi către Efimka, şi imediat îi porunci: Aleargă şi spune-le celor de la căruţele din urmă să nu mai hodorogească aşa. Parc-ar duce căldări, nu alta!
La întoarcere, Efimka trecu la pas prin dreptul căruţei din faţă.
— Nu dormi, Verka?
— Nu, Efimka, nu dorm.
— Ştii, Verka, eu rămîn în detaşament! Aşa că mîine o să ne luăm rămas bun.
Tăcură amîndoi.
— Ai să-ţi aduci aminte? întrebă Verka, dusă pe gînduri.
— De ce să-mi aduc aminte?
— De toate. Cum am mers noi cu copiii prin pădure, pe cărări, şi cum am stat în noaptea aceea de vorbă... Eu n-o să uit pînă la moarte.
— Parcă se poate uita!...
Efimka vîrî mîna în buzunar şi scoase un măr:
— Ia-l, Verka, şi mănîncă-l. E dulce... Auzi cum bubuie? Aşa-i acum peste tot: bubuie şi arde.
— Bubuie şi arde — repetă Verka.
Cînd ajunseră pe un dîmb, Efimka se opri şi se uită în partea unde se vedea arzînd în vîlvătăi satul Kabakino, distrus de

obuze.
Răsfrîngerea roşiatică de pe cer se întindea tot mai mult, luminînd vîrfurile copacilor din pădurea apropiată şi oglindindu-se, tulburătoare, în apa neagră a rîului liniştit.
— Să lumineze! strigă Efimka, înflăcărat, aducîndu-şi aminte de vorba lor din noaptea trecută şi arătînd cu mîna spre orizontul însîngerat.
— Să lumineze! încuviinţă Vera cu căldură. Şi după ce tăcu puţin, îl rugă: Vezi să nu pleci fără să-ţi iei rămas bun de la mine... Poate că n-o să ne mai vedem niciodată.
— Nu, n-o să plec. Şi Efimka îşi flutură mîna în chip de salut.
Apoi smuci frîul şi o luă în trap întins pe lîngă căruţe şi pe lîngă călăreţii tăcuţi, ca să raporteze comandantului că ordinul a fost executat.
Anul 1933

CEAŞCA ALBASTRĂ

PE ATUNCI, EU AVEAM TREIZECI ŞI DOI DE ANI. Marusia, douăzeci şi nouă, iar Svetlana, fetiţa noastră, şase şi jumătate.
în anul acela îmi luasem concediul abia la sfîrşitul verii şi închiriasem o vilă în împrejurimile Moscovei, să ne petrecem acolo ultima lună călduroasă.
Plănuisem, Svetlana şi cu mine, să ne ducem la pescuit, să ne scăldăm şi să culegem ciuperci şi alune în pădure. Dar, îndată ce am ajuns, a trebuit să măturăm curtea, să dregem gardurile dărăpănate, să întindem frînghii pentru uscat rufele şi să batem cuie şi piroane.
Ne săturasem pînă peste cap de toate treburile astea, însă Marusia găsea mereu cîte ceva de făcut, şi pentru ea, şi pentru noi.
în sfîrşit, spre seara celei de-a treia zi, totul era gata. Şi tocmai cînd ne pregăteam să ieşim cîteşitrei la plimbare, veni la Marusia un tovarăş de-al ei, un pilot polar. Stătură de vorbă amîndoi mult timp în grădină, sub vişini. Iar Svetlana şi cu

mine ne-am dus sub şopron şi, de necaz, ne-am apucat să meşterim o morişcă de lemn.
Cînd se întunecă, Marusia îi strigă Svetlanei să-şi bea laptele şi să se ducă la culcare, iar ea plecă să-şi petreacă oaspetele pînă la gară.
însă mie mi-era urît fără Marusia, iar Svetlana nu voia să se culce singură în casa pustie. Atunci am luat din cămară un pic de făină, am amestecat-o cu apă clocotită şi am făcut pap. Am lipit pe morişcă o hîrtie colorată şi, după ce-am netezit-o bine, ne-am urcat în podul plin de praf, iar de acolo, pe casă.
Şi iată-ne pe amîndoi călare pe coama acoperişului. De-acolo, de sus, vedeam în grădina vecină, lîngă cerdac, un samovar din care ieşea fum. Iar pe cerdac şedea un moşneag şchiop cu balalaica în mînă, înconjurat de o droaie de copii.
Deodată, o bătrînă adusă de spate şi cu picioarele goale ieşi din tinda întunecoasă, goni copiii, se stropşi la moşneag şi, luînd o cîrpă, începu s-o vînture deasupra samovarului, ca să fiarbă mai repede.
Svetlana şi cu mine am rîs şi ne-am gîndit: o să se stîrnească vînt, morişca noastră o să înceapă să se învîrtă şi să zbîrnîie, şi toţi copiii de prin toate curţile or să alerge spre casa noastră. Şi atunci o s-avem şi noi cu cine să petrecem.
Iar mîine o să născocim altceva.
Poate că o să săpăm o peşteră adîncă pentru broasca ceea care-şi are culcuşul în grădina noastră, lîngă beciul cel umed.
Poate că o să-i cerem Marusiei o sfoară şi o să înălţăm un zmeu, care o să se ridice mai sus decît turnul silozului, mai sus decît vîrful pinilor şi poate chiar mai sus decît vulturul care a pîndit astăzi toată ziua, din tăriile cerului, puişorii şi iepuraşii de casă ai gazdei...
Sau poate că mîine, în zori, o să pornim cîteşitrei cu barca: eu o să vîslesc, Marusia o să stea la cîrmă, iar Svetlana o să fie pasager — şi o să coborîm pe rîu la vale, pînă acolo unde se spune că este o pădure întinsă şi se înalţă pe mal doi mesteceni scorburoşi, sub care fetiţa vecinilor a găsit ieri trei ciuperci mari şi albe. Păcat, doar, că erau viermănoase.

Deodată, Svetlana mă apucă de mînecă şi-mi spuse:
— Ia uite, tată, mi se pare că vine mama. De nu ne-ar trage o săpuneală...
în adevăr, Marusia noastră venea pe cărare, de-a lungul gardului. Şi noi care credeam că n-o să se întoarcă aşa de curînd!
— Apleacă-te — i-am zis Svetlanei. Poate că n-o să ne observe...
Dar Marusia ne şi zărise. înălţă capul şi strigă:
— Ce căutaţi pe acoperiş, păcătoşilor? Vremea e umedă. Svetlana ar fi trebuit să doarmă de mult. Aţi profitat că am plecat de-acasă, credeaţi, pesemne, că o să vă faceţi de cap pînă la miezul nopţii?
— Marusia — i-am răspuns — nu ne facem de cap, aşezăm o morişcă. Aşteaptă puţin, mai avem de bătut numai trei cuie.
— Las' că le bateţi mîine — ne porunci Marusia. Daţi-vă jos imediat, că de nu, mă fac foc!
Svetlana şi cu mine ne-am uitat unul la altul. Ne-am dat seama că nu-i de glumit şi am coborît. Dar ne-am supărat pe Marusia. Cu toate că ne adusese de la gară, Svetlanei un măr mare, iar mie un pachet de tutun, tot ne-am supărat. Şi am adormit supăraţi.
A doua zi dimineaţă, alt bucluc! Abia deschisesem ochii, cînd ne pomenim că vine Marusia şi ne întreabă:
— Spuneţi-mi drept, neastîmpăraţilor, nu-i aşa că voi mi-aţi spart ceaşca albastră din cămară?
N-o spărsesem eu. Svetlana susţinea că nici ea n-o spărsese. Ne-am uitat unul la altul, gîndindu-ne că de data aceasta Marusia ne certa pe nedrept.
Dar ea nu voia să ne creadă.
— Ceştile nu sînt vii — zicea ea — şi n-au picioare. Nu sar singure jos. Şi, afară de voi, nimeni n-a intrat ieri în cămară. Voi aţi spart-o şi nu vreţi să recunoaşteţi. Ruşine, tovarăşi!
După ceai, Marusia s-a îmbrăcat fără veste şi a plecat în oraş, iar noi am rămas singuri şi am căzut pe gînduri.
— Poftim, s-a dus dracului plimbarea noastră cu barca!

Şi cu toate că soarele rîdea la ferestre şi vrăbiuţele săreau pe cărările presărate cu nisip, cu toate că puişorii ieşeau şi intrau mereu prin gardul de nuiele, din curte în uliţă şi din uliţă în curte, noi eram trişti.
— Vezi, Svetlana! am zis. Ieri ne-a gonit de pe acoperiş. Mai alaltăieri ne-a luat din mînă bidonul cu gaz, iar acum ne-a certat pe degeaba pentru nu ştiu ce ceaşcă albastră... Asta-i viaţă?
— Aşa-i — îmi răspunse Svetlana. Păcătoasă viaţă!
— Ştii ceva? îmbracă-te cu rochiţa trandafirie. Apoi luăm geanta mea de campanie de după cuptor, punem într-însa mărul tău, tutunul meu, o cutie de chibrituri, briceagul, o franzelă, şi plecăm din casa asta încotro om vedea cu ochii!
Svetlana se gîndi puţin, pe urmă mă întrebă:
— Dar încotro o să vedem cu ochii?
— Vezi poiana de colo, cu floricele galbene, unde paşte vaca gazdei? Dincolo de poiană e un iaz în care se scaldă gîştele, dincolo de iaz e o moară de apă, iar dincolo de moara de apă, pe un deal, e o pădurice de mesteceni. Dar ce e dincolo de deal, nu mai ştiu nici eu.
— Bine — se învoi Svetlana — să luăm şi pîinea, şi mărul, şi tutunul. Numai vezi să nu uiţi să iei şi un ciomag mai gros, că prin părţile acelea este un cîine grozav de rău. îl cheamă Polkan. Mi-au spus băieţii că era cît pe ce să mănînce de-a binelea pe unul dintre ei...
Aşa am şi făcut. Am pus în geantă ce trebuia, am închis cele cinci ferestre, am încuiat amîndouă uşile, şi cheia am vîrît-o sub cerdac.
— Rămîi cu bine, Marusia! Dar să ştii că n-am spart noi ceaşca!
Abia ieşisem pe portiţă, că ne-am întîlnit cu lăptăreasa:
— N-aveţi nevoie de lapte?
— Nu, mătuşico! Nu mai avem nevoie de nimic.
— Am lapte bun şi proaspăt, de la vaca mea — se supără lăptăreasa. Cînd o să vă întoarceţi, o să vă pară rău că n-aţi luat.

Sunînd din bidoane, femeia îşi văzu de drum. De unde să-i treacă ei prin minte că noi plecam departe şi poate că nici n-aveam să ne mai întoarcem?...
Nimănui nu putea să-i dea prin minte aşa ceva. Un băiat ars de soare trecu pe bicicletă. Trecu apoi un unchiaş gras, cu pantaloni sport şi cu pipa în gură: pesemne că se ducea la pădure, să culeagă ciuperci. După aceea am întîlnit o tînără bălaie, cu părul încă ud de la scăldat. Dar n-am întîlnit pe nimeni cunoscut.
Am luat-o prin grădinile de zarzavat şi am ieşit în poiana plină de flori, de ”orbul găinilor". Acolo ne-am scos sandalele şi am pornit cu picioarele goale pe cărăruia încălzită de soare, de-a dreptul peste cîmp, spre moară.
Cum mergeam noi aşa, am văzut deodată un băiat alergînd spre noi de-i scăpărau picioarele. Fugea aplecat, iar de după tufele de răchită cineva arunca în el cu bulgări de ţarină.
Lucrul ni se păru ciudat. Ce putea să fie? Svetlana, care are ochi ageri, se opri şi-mi spuse:
— Eu ştiu cine-i băiatul care fuge. E Sanka Kareakin, stă lîngă grădina aceea în care au intrat nişte porci de-ai nu ştiu cui şi au stricat straturile cu pătlăgele roşii. Ieri se plimba prin faţa vilei noastre, călare pe o capră străină. îţi aduci aminte?
Cînd ajunse în dreptul nostru, Sanka se opri şi-şi şterse lacrimile cu un săculeţ de stambă. L-am întrebat:
— De ce fugeai de rupeai pămîntul şi cine arunca în tine cu bulgări de după tufe?
Sanka întoarse capul şi-mi răspunse:
— M-a trimis bunica să cumpăr sare de la cooperativa colhozului. Dar la moară m-am întîlnit cu pionierul Paşka Bukamaşkin, care-a sărit să mă bată.
Svetlana se uită lung la el. Asta-i bună! Cum, există în Ţara Sovietelor o lege care-ţi dă voie să baţi aşa, nitam-nisam, pe cineva care se duce să cumpere sare de la cooperativă, fără să se lege de nimeni?
— Hai cu noi, Sanka! zise ea. Nu te teme. Şi noi mergem într-acolo şi o să te apărăm.

O luarăm tustrei prin tufele dese de răchită.
— Uite-l pe Paşka Bukamaşkin — zise Sanka şi se trase îndărăt.
Ne uităm noi şi vedem moara. Lîngă moară, o căruţă. Sub căruţă, un căţel lăţos şi plin de scai stătea şi se uita numai cu un ochi la vrăbiuţele sprintene care ciuguleau grăunţele risipite pe jos. Iar pe o moviliţă de nisip stătea Paşka Bukamaşkin, fără cămaşă şi ronţăind un castravete proaspăt.
Paşka ne văzu, dar nu se sperie. Aruncă în cîine cu restul de castravete şi, fără să se uite la nimeni, asmuţi cîinele:
— Şo, Şarik!... Şo!... Iată că vine vestitul fascist Sanka, din garda albă. Lasă, lasă, fascist păcătos, că ne socotim noi odată!
Şi Paşka scuipă departe, în nisip. Căţelul cel lăţos mîrîi. Speriate, vrăbiuţele zburară cu zgomot într-un copac. Iar noi, auzind asemenea vorbe, ne-am apropiat şi mai mult de Paşka.
— Stai puţin, Paşka — i-am zis eu. Poate că te înşeli... De unde ai scos-o că-i fascist şi că-i în garda albă? Doar e Sanka Kareakin, care stă lîngă grădina aceea unde au intrat nişte porci străini şi au stricat straturile cu pătlăgele roşii...
— Orice-aţi spune, e din garda albă! repetă cu încăpăţînare Paşka. Iar dacă nu mă credeţi, o să vă istorisesc toată pătărania... Vreţi?
Svetlana şi cu mine eram foarte curioşi să aflăm pătărania lui Sanka. Ne-am aşezat pe nişte butuci, Paşka în faţa noastră, iar căţeluşul cel lăţos pe iarbă la picioarele noastre. Numai Sanka n-a vrut să stea jos, ci s-a dus după căruţă, de unde a strigat cu ciudă:
— Atunci, cel puţin spune tot! Spune şi cum mi-a dat după ceafă... Crezi că nu te doare cînd îţi dă cineva după ceafă? Ia încearcă, să vezi!
— Este în Germania un oraş care se cheamă Dresda — începu Paşka, liniştit. Şi din oraşul acela a fugit de fascişti un muncitor evreu. A fugit şi a venit la noi.
Şi-a adus cu el şi pe fetiţa lui, Berta. Acum, el lucrează colea, la moară, iar Berta se joacă cu noi. în momentul ăsta nu-i aici,

s-a dus în sat, după lapte... Şi cum vă spuneam, alaltăieri jucam ţurca: Berta şi cu mine, Sanka cel de colo şi încă un băiat din tîrguşor. Berta a vrut să bată ţurca, dar din greşeală a nimerit, pe cît se pare, peste ceafa ăstuia... cum îi zice... Sanka...

— Ba m-a pocnit drept în creştetul capului! strigă Sanka de după căruţă. M-a pocnit de-am văzut stele verzi! Şi încă mai şi rîdea...

— Şi cum vă spun — urmă Paşka — l-a pocnit pe Sanka ăsta cu ţurca în creştet. Atunci el s-a repezit la Berta cu pumnii, dar după aceea s-a liniştit. Şi-a pus o frunză de brusture pe cap şi a jucat înainte. Numai că a început să facă coţcării. Ba ne fura la paşi, ba încerca să vîre ţurca în cerc...

— Minţi, minţi! sări Sanka de după căruţă. Cîinele tău a împins ţurca cu botul, de s-a rostogolit spre cerc!

— Dar tu nu jucai cu cîinele, jucai cu noi! Trebuia să iei ţurca şi s-o pui la locul ei. Aşa... cînd a venit rîndul Bertei, ea a lovit ţurca cu atîta putere, încît a zburat tocmai la capătul celălalt al cîmpului, în urzici. Noi ne-am pus pe rîs, dar Sanka s-a supărat. Se-nţelege, n-avea chef să se vîre în urzici... Atunci a sărit peste gard şi a început să strige cît îl ţinea gura: ”Jidancă proastă! Cară-te în Germania ta!" Berta ştia cum se zice ”proastă" pe ruseşte, dar nu ştia cum se zice ”jidancă". Aşa că a venit la mine şi m-a întrebat: ”Ce înseamnă jidancă?" Mie mi-a fost ruşine să-i spun. Şi am început să strig: ”Taci, Sanka!" însă el striga înainte, din ce în ce mai tare. Atunci am sărit peste gard şi m-am luat după el. Dar Sanka se făcuse nevăzut în tufişuri. Cînd m-am întors, am zărit băţul aruncat în iarbă şi pe Berta stînd într-un colţ, pe nişte butuci. Am strigat-o: ”Berta!" Nu mi-a răspuns. M-am apropiat şi am văzut că avea ochii plini de lacrimi. Asta însemna că ghicise... Atunci am luat de jos o piatră, am băgat-o în buzunar şi mi-am zis: ”Ei, lasă tu, afurisitule, că ţi-arăt eu ţie! Aici nu-i Germania! Te satur eu de fascism!"

Ne-am uitat la Sanka şi ne-am gîndit: ”Ei, frate, urîtă poveste! Ţi-e şi silă s-o asculţi! Şi noi care eram gata să-ţi luăm

apărarea..."
Tocmai deschisesem gura să-i spun ce gîndeam, cînd deodată moara tresări şi începu să huruie: odihnită, roata porni din nou să se învîrtească în apă. O pisică, albă de făină, sări pe fereastra morii, speriată. Somnoroasă cum era, făcu un salt greşit şi căzu drept în spinarea lui Şarik, care moţăia. Căţelul schelălăi şi sări în sus. Cît ai clipi, pisica se căţără în copac, speriind vrăbiuţele, care se mutară pe acoperiş. Calul înălţă capul, smucind căruţa. în clipa aceea, un unchiaş cu părul vîlvoi şi plin tot de făină ieşi de sub şopron şi, neştiind ce s-a întîmplat, îl ameninţă cu biciul pe Sanka, care tocmai atunci se depărta de căruţă.
— Ia vezi, ia vezi!... Lasă joaca, că de unde nu, mănînci bătaie cît ai zice peşte!
Svetlana începu să rîdă, dar deodată i se făcu milă de bietul Sanka, pe care toată lumea voia să-l bată.
— Tată — îmi zise ea — ce zici, poate că Sanka nu-i nici un pic fascist... Poate că-i numai prost?... mă întrebă, privindu-l cu blîndeţe drept în faţă.
în loc de răspuns, Sanka mormăi îmbufnat, clătină din cap, smîrcîi pe nas şi păru că vrea să spună ceva. Dar ce putea să spună, cînd era aşa de vinovat şi cînd, la drept vorbind, nici n-avea cum să se apere?
însă chiar în clipa aceea, căţelul lui Paşka încetă să mai latre la pisică, se întoarse spre cîmp şi ciuli urechile.
Undeva, dincolo de pădurice, răsună o împuşcătură, apoi alta. Şi cînd se porni să bubuie!...
— Se dă o bătălie prin apropiere! strigă Paşka.
— Da, se dă o bătălie prin apropiere — am repetat şi eu. Astea-s pocnituri de puşcă. Iar acum, auziţi? Se aud ţăcănind mitraliere.
— Dar cine se bate şi cu cine? întrebă Svetlana, şi glasul ei tremura. Cum, a început războiul?...
Paşka se repezi cel dintîi. Căţelul porni după el. Am luat-o pe Svetlana în braţe şi am alergat şi eu spre pădurice.
Nu făcusem nici jumătate din drum, cînd am auzit pe cineva

strigînd în urma noastră. Am întors capul şi l-am văzut pe Sanka.
Venea în goană, de-a dreptul peste şanţuri şi muşuroaie, ţinînd braţele în sus ca să-l vedem de departe.
— Ia te uită la el, sare ca un ţap! bombăni Paşka. Dar ce-o fi ţinînd, dobitocul, deasupra capului?
— Nu-i dobitoc deloc! Mi-aduce sandalele! strigă Svetlana, bucuroasă. Le-am uitat pe grinzi, dar el le-a găsit şi mi le aduce... Ar fi bine să te împaci cu el, Paşka!
Paşka se încruntă şi nu-i răspunse nimic. L-am aşteptat pe Sanka şi am luat sandalele cafenii ale Svetlanei. Apoi toţi patru, cu cîinele după noi, am străbătut păduricea.
Cînd am ajuns în marginea ei, am văzut în faţa noastră o cîmpie unduitoare, năpădită de tufăriş. Lîngă un izvor păştea, sunîndu-şi clopoţelul de tinichea, o capră priponită de un par. Iar sus, în înaltul cerului, plutea lin un uliu singuratic. Asta era tot. Nu se zărea altceva nimic pe cîmpia aceea.
— Păi unde-i războiul? întrebă Svetlana, nerăbdătoare.
— O să văd îndată — zise Paşka, urcîndu-se pe o buturugă.
Şi rămase multă vreme aşa, cu palma streaşină la ochi şi clipind des din pricina soarelui. Cine ştie ce vedea el acolo!
Svetlana se plictisi să mai aştepte şi, împiedicîndu-se prin iarba înaltă, plecă singură să afle adevărul.
— E prea mare iarba pentru mine, sînt mică şi nu văd nimic! se plînse ea, ridicîndu-se în vîrful picioruşelor.
— Bagă de seamă să nu-mi atingi firul! strigă deodată cineva de sus.
Cît ai clipi, Paşka sări de pe buturugă, Sanka se trase repede, dar stîngaci, la o parte, iar Svetlana se întoarse în goană lîngă mine şi mă apucă strîns de mînă.
Ne-am dat puţin îndărăt şi am descoperit, drept deasupra noastră, un ostaş roşu ascuns printre crengile dese ale unui copac singuratic. Lîngă el era agăţată de un ciot puşca lui. Ostaşul stătea neclintit. Ţinea într-o mînă receptorul telefonic, iar în cealaltă un binoclu negru şi strălucitor, prin care se uita undeva, spre marginea cîmpiei pustii.

N-am apucat să spunem nici un cuvînt, cînd deodată răbufni departe o salvă înspăimîntătoare de artilerie, de parcă se rostogolea tunetul, bubuind. Pămîntul se cutremură sub picioarele noastre. Undeva, drept în faţa noastră, se înălţă pe cîmp un nor uriaş de praf negru şi de fum. Speriată, capra sări în sus şi o rupse la fugă, ca o nebună, cu frînghia de gît. Iar uliul, dînd grăbit din aripi, făcu iute cale întoarsă pe bolta cerească.

— Au pus-o de mămăligă fasciştii! zise Paşka în gura mare, uitîndu-se la Sanka. Ia te uită cum trag bateriile noastre!

— Aşa-i, au pus-o de mămăligă fasciştii! repetă, ca un ecou, un glas răguşit.

Şi abia atunci am văzut că la umbra unor tufe stătea un bătrîn cărunt, cu barba lungă.

Bătrînul avea umeri puternici. într-o mînă ţinea un ciomag greu şi noduros. Lîngă el, un cîine mare şi lăţos îşi arăta colţii, mîrîind la Şarik, care se făcuse mic şi-şi vîrîse coada între picioare.

Bătrînul îşi ridică puţin pălăria de pai cu margini uriaşe şi ne salută grav. Întîi pe Svetlana, apoi pe noi, ceilalţi. După aceea îşi lăsă ciomagul în iarbă, îşi scoase luleaua încovoiată, o îndesă bine cu tutun şi încercă s-o aprindă. Dar luleaua se aprindea greu. îndesă tutunul cu degetul, apoi îl scormoni cu un cui, aşa cum scormoneşti cu vătraiul în sobă. Degeaba. Abia tîrziu începu să iasă fum din lulea. Dar un fum atît de gros şi de înecăcios, încît soldatul care stătea în copac începu să strănute şi să tuşească.

în clipa aceea se auzi din nou bubuitul tunurilor, şi imediat cîmpia pustie şi liniştită prinse viaţă, umplîndu-se de zgomot şi de mişcare. Cu puşca în cumpănire, soldaţii roşii ţîşneau de după tufişuri, de după moviliţe, de după muşuroaie şi de prin şanţuri — într-un cuvînt, de pretutindeni.

Alergau, săreau, se aruncau la pămînt, se ridicau din nou şi, pe măsură ce înaintau, se strîngeau în rînduri tot mai dese. în sfîrşit, porniră în formaţie compactă şi cu urale la asaltul unei creste de deal, deasupra căreia plutea încă norul de fum şi de

praf.
Apoi totul se linişti. De pe creasta dealului, un semnalizator abia vizibil, mic ca un soldat de plumb, flutură două steguleţe. Goarna, cu glasul ei strident, sună ”încetarea manevrei". Rupînd crenguţele cu cizmele lui grele, observatorul coborî din copac. Mîngîie în treacăt părul Svetlanei, îi strecură în palmă
trei boabe frumoase de ghindă şi se depărtă în goană, strîngînd pe mosor firul telefonic subţire. Exerciţiul se terminase.
— Ei, ai văzut? zise Paşka cu dojană, împungîndu-l cu cotul pe Sanka. Asta-i cu totul altceva decît o lovitură cu ţurca după ceafă. Ăştia or s-o sfîrşească repede cu de-alde voi!
— Anapoda lucruri aud — zise moşneagul cel bărbos, apropiindu-se de noi. Pesemne că degeaba am ajuns la şaizeci de ani, că tot n-am prins destul la minte şi nu pricep o mulţime de lucruri. Colhozul nostru, ”Zorile", e la poalele dealului. Tot ce vedeţi împrejur e al nostru: şi lanurile cu ovăz, şi cele cu hrişcă, şi cele cu mei, şi cele cu grîu. A noastră e şi moara cea nouă de pe malul rîului. Iar în pădurea de colo avem şi o cogeamite prisacă. Şi peste toate astea eu sînt paznicul cel mare. Am văzut în viaţa mea tot soiul de pungaşi, ba mi s-a întîmplat să prind chiar hoţi de cai. Dar ca să dau în sectorul meu peste un fascist, asta încă nu mi s-a întîmplat niciodată! Ia apropie-te, Sanka, să văd şi eu cît eşti de fioros. Numai, stai puţin, nu te repezi, şterge-ţi întîi caşul de la gură şi nasul. Că şi fără asta mă apucă groaza cînd te văd!
Moşneagul cel hîtru spusese toate astea cu glas molcom şi rar, uitîndu-se curios la Sanka pe sub sprîncenele-i stufoase. Sanka rămăsese cu ochii holbaţi, nedumerit.
— Nu-i adevărat! strigă el, mînios, simţindu-se jignit şi smîrcîind pe nas. Nu-s fascist, îs sovietic cu trup şi suflet! Cît despre Berta, de mult nu mai e supărată pe mine, ba ieri a mîncat mai mult de jumătate din mărul meu. Paşka asmute toţi băieţii împotriva mea. Mereu mă vorbeşte de rău, dar mi-a furat arcul. Apoi, dacă eu îs fascist, înseamnă că şi arcul meu e fascist! Mi l-a furat ca să facă din el un leagăn pentru căţel...

I-am spus: ”Hai, Paşka, să ne împăcăm". Dar el mi-a răspuns: ”Mai întîi să-ţi trag o chelfăneală zdravănă, şi numai după aceea mă împac!"
— Trebuie să vă împăcaţi fără să vă bateţi — zise Svetlana cu convingere. Să vă prindeţi de degetele cele mici, să scuipaţi în ţărînă şi să spuneţi aşa: ”Fără ceartă, vino încoace, ca să fie veşnic pace!" Hai, prindeţi-vă de degetul cel mic. Iar tu, mare paznic, strigă la cîinele tău cel fioros să nu se lege de Şarik al nostru, că-i mititel.
— înapoi, Polkan! strigă paznicul. Culcă-te! Şi vezi să nu te legi de prietenii mei!
— Aha, ăsta-i Polkan? Polkan-velikan, cel miţos şi colţos!
Svetlana rămase puţin pe gînduri, se frămîntă pe loc, apoi se apropie de cîine şi-l ameninţă cu degetul:
— Şi eu sînt prietenă cu el, şi de prieteni nu trebuie să te legi!
Polkan se uită la ea: ochii fetiţei erau limpezi, iar mîinile ei miroseau a iarbă şi a flori. Şi cîinele îşi ridică buza ca într-un zîmbet şi dădu din coadă.
Atunci, Sanka şi Paşka, geloşi, se apropiară şi ei, rugîndu-se:
— Şi noi îi sîntem prieteni şi de prieteni nu trebuie să te legi!
Dar Polkan adulmecă, bănuitor: oare nu cumva şmecherii ăştia miroseau a morcovi şterpeliţi din grădinile colhozului? însă, parcă înadins, în clipa aceea un mînz zănatic trecu în galop pe cărare, stîrnind nori de praf. Polkan strănută şi nu mai putu să-şi dea seama a ce miroseau băieţii. Nu se atinse de ei, dar nici nu dădu din coadă şi nici nu-i lăsă să-l mîngîie.
— E timpul să plecăm, mi-am adus eu aminte deodată. Soarele e sus, acuşi e ora douăsprezece. Uf, ce căldură!
— La revedere! zise Svetlana cu voce sonoră, luîndu-şi rămas bun de la toţi. Noi plecăm undeva foarte departe.
— La revedere! îi răspunseră într-un glas băieţii, împăcaţi acum. Cînd o să vă întoarceţi de-acolo, de departe, opriţi-vă la noi.
— La revedere! zise la rîndul lui şi bătrînul paznic, rîzînd cu ochii. Nu ştiu nici unde vă duceţi şi nici ce căutaţi acolo, departe. Dar eu atîta vă spun: că locul cel mai rău, după mine,

e cimitirul cel vechi al satului, care e la stînga, pe malul rîului. Iar locul cel mai bun e la dreapta. Ca să ajungeţi acolo, trebuie să treceţi peste o pajişte, peste rîpa de unde se scoate piatră, apoi s-o luaţi printr-o dumbravă şi să ocoliţi o mlaştină. După aceea o să daţi de un lac, iar pe malul lacului o să vedeţi o pădure uriaşă de pini. în pădurea aceea o să găsiţi şi ciuperci, şi flori, şi zmeură. Tot pe malul lacului e o căsuţă în care stă fata mea, Valentina, cu băiatul ei, Fedor. Dacă ajungeţi pînă la ei, vă rog să le spuneţi multe plecăciuni de la mine...
După ce rosti toate astea, bătrînul cel ciudat îşi ridică uşor pălăria, îşi fluieră cîinele, pufăi din lulea şi, lăsînd în urma lui un nor gros de fum, porni spre lanul galben de mazăre.
M-am uitat la Svetlana, ea s-a uitat la mine şi ne-am zis: ”Ce nevoie avem noi de cimitir, de un loc atît de trist? Ce să căutăm acolo?" Şi, ţinîndu-ne de mînă, am făcut la dreapta, către locul cel mai bun care era într-acolo, departe.
Am trecut peste pajişte şi am coborît în rîpă.
Acolo am dat de cîţiva oameni care scoteau, din gropi negre şi adînci, pietre albe ca zahărul. Şi nu aşa, cîteva pietricele culese la întîmplare, ci munţi întregi de piatră! Roţile se învîrteau, se învîrteau, iar roabele scîrţîiau. Şi oamenii cărau mereu pietre şi le răsturnau grămezi-grămezi.
Se vede că acolo, sub pămînt, stăteau ascunse nenumărate pietre.
Atunci Svetlanei îi veni gust să vadă ce se petrece sub pămînt. Stătu mult timp culcată pe burtă şi se uită în groapa cea neagră. Iar cînd am tras-o de picioare, mi-a spus că la început n-a văzut nimic decît întuneric. Pe urmă a început să desluşească, sub pămînt, o mare neagră. Şi în marea aceea se mişca cu zgomot ceva. Pesemne un rechin cu două cozi: o coadă în faţă şi alta la spate. Pe urmă i s-a părut că vede o dihanie mare, un balaur cu trei sute douăzeci şi cinci de picioare şi cu un ochi de aur. Şi balaurul acela urla îngrozitor...
M-am uitat la Svetlana, zîmbind cu viclenie, apoi am întrebat-o dacă nu văzuse, cumva şi un vapor cu două coşuri, o maimuţă cenuşie stînd într-un copac şi un urs alb pe o banchiză.

Svetlana a stat şi s-a gîndit căutînd să-şi aducă aminte. Şi, închipuiţi-vă că le văzuse şi pe-astea!
Am ameninţat-o cu degetul. Adică nu cumva minţea? Drept răspuns, a izbucnit în rîs şi a luat-o la fugă cît o ţineau picioarele.
Mult timp am mers tot înainte. Ne opream mereu, ne odihneam şi culegeam flori. Cînd ne săturam să le tot purtăm cu noi, le lăsam în drum.
Un buchet de flori l-am aruncat în căruţa unei bătrîne care trecea pe lîngă noi. La început băbuţa s-a speriat şi ne-a ameninţat cu pumnul. Dar cînd a văzut că erau flori, ne-a zîmbit şi ne-a aruncat din căruţă trei castraveţi mari şi proaspeţi.
Am ridicat castraveţii, i-am şters de praf, i-am vîrît în geantă şi ne-am căutat de drum, plini de voie bună.
în calea noastră am întîlnit un sat mic, unde stăteau cei care ară pămîntul, care seamănă pe ogoare grîu, cartofi, varză şi sfeclă, sau care muncesc în livezi şi în grădinile de zarzavat.
Dincolo de sat am dat peste morminte scunde, năpădite de iarbă, în care zăceau cei care au isprăvit cu semănatul şi cu munca prin livezi...
Mai încolo am văzut un copac lovit de trăsnet.
Am întîlnit şi o herghelie de cai atît de frumoşi, încît pe oricare dintre ei ar fi putut încăleca însuşi Budionnîi.
După aceea ne-a ieşit în drum un popă, îmbrăcat cu un anteriu negru şi lung. Ne-am uitat în urma lui, mirîndu-ne că au mai rămas pe lume oameni aşa de ciudaţi.
în vremea asta, cerul se întunecase. Ne uitam neliniştiţi cum se adunau norii din toate părţile, cum împresurau şi încercau să înăbuşe soarele. Dar soarele căuta să scape, cu încăpăţînare, cînd printr-o gaură, cînd prin alta. în sfîrşit, izbuti să iasă din încleştarea norilor şi străluci deasupra întinderilor necuprinse ale pămîntului, şi mai fierbinte, şi mai orbitor decît înainte.
Căsuţa noastră cenuşie, cu acoperiş de şindrilă rămăsese departe în urmă.

Marusia trebuie să se fi întors de mult. S-o fi uitat în toate părţile — nimeni. Ne-o fi căutat peste tot, dar nu ne-a găsit. Şi acum stă şi aşteaptă, prostuţa!
— Tată! zise Svetlana, obosită. Hai să stăm undeva şi să mîncăm.
Am căutat şi am găsit o poieniţă atît de încîntătoare, cum nu fiecare are norocul să întîlnească în viaţa lui.
Crengile foşnitoare şi pline de umbră ale unui alun se dădură la o parte în faţa noastră. Şi, ca din pămînt, răsări înaintea ochilor noştri un brad tînăr şi argintiu, cu vîrful ascuţit proptit în cer. Şi mii de flori parfumate, albastre, roşii şi liliachii, nemişcate şi mai strălucitoare ca drapelele de la 1 Mai, înconjurau bradul din toate părţile.
Nici păsărelele nu îndrăzneau să cînte în poiana aceea, atît de necuprinsă era liniştea. Numai o stăncuţă proastă, cenuşie se lăsă greoi pe o creangă. Dar văzînd că nu nimerise unde trebuie, cîrîi mirată: ”Cîrr!... Cîrr!..." şi zbură îndată spre gropile cu gunoaie.
— Stai jos, Svetlana, şi păzeşte geanta, că eu mă duc repede să umplu bidonul cu apă. Să nu te temi: singura fiară sălbatică de prin părţile astea e iepuraşul cel urecheat.
— Nu mă tem eu nici de o mie de iepuri — îmi răspunse Svetlana, plină de curaj. Cu toate astea, caută şi te întoarce cît mai iute.
N-am găsit apă prin apropiere şi, înapoindu-mă, eram îngrijorat din pricina Svetlanei.
Dar ea nici nu se speriase şi nici nu plîngea. Cînta.
M-am ascuns după un tufiş şi m-am uitat la Svetlana mea cea durdulie şi cu părul roşu; stătea în mijlocul florilor, care-i ajungeau pînă la umăr, şi cînta cu foc un cîntecel pe care-l născocise chiar atunci:

Hei!... Hei!...
N-am spart noi ceşcuţa cea albastră,
Nu!... Nu!...
Peste cîmp trece Armata Roşie,

Dar noi nu ne-am dus în grădină după morcovi,
Nici eu nu m-am dus, nici tata.
Numai Sanka s-a furişat odată.
Hei!... Hei!...
Peste cîmp trece Armata Roşie,
(A venit de la oraş.)

Armata Roşie e cea mai roşie,
Iar armata albă e cea mai albă.
Tra-tu-tu! Tra-ta-ta!
Ăştia-s toboşarii,
Ăştia-s aviatorii,
Ăştia-s toboşarii care zboară cu avioanele,
Şi eu sînt toboşăriţă... şi stau aici.

Florile înalte îi ascultau cîntecul, tăcute şi serioase, şi îşi aplecau încet în faţa ei capetele lor mîndre.
— Vino încoace, toboşăriţo! am strigat, dînd la o parte crengile tufişurilor. Avem apă rece, mere roşii, pîine albă şi turtă dulce aurie. Pentru un cîntec aşa de frumos, sînt gata să-ţi dau orice!
Svetlana se ruşină puţin. Clătină din cap a dojană şi, închizîndu-şi ochii pe jumătate,întocmai ca Marusia, zise:
— Va să zică, aşa, ne ascundem şi tragem cu urechea... Să-ţi fie ruşine, dragă tovarăşe!
Dar deodată tăcu şi rămase pe gînduri.
Şi, peste toate celelalte, în timp ce mîncam, un scatiu ca de cenuşă se aşeză pe o creangă şi începu să ciripească. Era un scatiu grozav de îndrăzneţ. Stătea în faţa noastră, sărea, ciripea, nici gînd să zboare.
— îl cunosc — zise Svetlana cu convingere. L-am văzut într-o zi cînd mă dădeam cu mama în scrînciob, în grădină. îmi făcea mama vînt, de ajungeam departe-departe... Cirip!... Cirip!... De ce a venit după noi pînă aici?
— Nu! i-am răspuns eu cu hotărîre. Ăsta-i altul. Te înşeli, Svetlana. Celuilalt îi lipseau cîteva pene din coadă, i le

smulsese motanul cel chior al gazdei. Şi pe urmă, acela era mai voinic şi avea alt glas...
— Nu, ăsta-i! repetă Svetlana cu încăpăţînare. Ştiu eu, a venit după noi tocmai aici.
— ”Hei, hei — am început eu să cînt cu glas gros şi trist — n-am spart noi ceaşca cea albastră. Şi ne-am hotărît să plecăm departe, departe de tot!"...
Scatiul cenuşiu ciripi supărat. Nici una din milioanele de flori care ne înconjurau nu se clinti şi nu se aplecă înaintea mea. Iar Svetlana se încruntă şi zise cu asprime:
— Ăsta nu-i glasul tău. Numai urşii cîntă aşa, nu oamenii!
Ne-am ridicat în tăcere şi am ieşit din dumbravă. Şi iată că, spre bucuria mea, am văzut sclipind la poalele dealului un pîrîu albastru şi răcoros.
Atunci am luat-o pe Svetlana în braţe. Cînd a văzut malul nisipos şi insulele înverzite, a uitat de toate şi a început să bată din palme, fericită, strigînd:
— Hai să ne scăldăm! Hai să ne scăldăm! Hai să ne scăldăm!
Ca să scurtăm din drum, am luat-o de-a dreptul peste o păşune mlăştinoasă. Curînd ne-am trezit în mijlocul unor tufişuri dese, de baltă. Fiindcă n-aveam nici un chef să ne întoarcem îndărăt, ne-am hotărît să încercăm a ne strecura cum s-o putea. Dar cu cît înaintam, cu atît mlaştina se strîngea în jurul nostru.
Rătăceam prin baltă, luînd-o cînd la dreapta, cînd la stînga, trecînd de ici-colo, ţinîndu-ne de crengile lucii sau sărind din moviliţă în moviliţă. Eram uzi, plini de noroi şi nu izbuteam cu nici un chip să ieşim de acolo.
Undeva, foarte aproape, dincolo de tufişuri, se auzeau o cireadă mugind, plesniturile de bici ale văcarului şi lătratul furios al unui căţeluş care ne simţise. Dar noi nu vedeam nimic decît apa ruginită a bălţii, tufişurile putrede şi rogozul.
Svetlana se potolise dintr-o dată. Pe faţa ei pistruiată se citea îngrijorarea. Se întorcea spre mine din ce în ce mai des şi mă privea drept în ochi cu o mustrare mută: ”Cum vine asta, tată? Tu, care eşti mare şi voinic, nu eşti în stare să ne scoţi din

buclucul ăsta?"
— Rămîi aici! i-am poruncit, aşezînd-o pe o movilă de pămînt uscat.
Am intrat adînc în desiş, dar nici acolo n-am dat decît de noroi verzui şi ici-colo de flori grase de baltă.
M-am întors de unde plecasem şi am văzut-o pe Svetlana venind în întîmpinarea mea, ţinîndu-se cu băgare de seamă de tufe.
— De ce nu stai acolo unde ţi-am spus? am strigat la ea cu asprime.
Fetiţa se opri. Ochii începură să-i clipească şi buzele să-i tremure.
— De ce strigi la mine? mă întrebă ea încet, cu glas şovăitor. îs desculţă, iar acolo sînt o mulţime de broaşte şi mi-e frică.
Mi se făcu tare milă de biata Svetlana, care suferea din pricina mea.
— Ia băţul ăsta — i-am strigat — şi alungă broaştele alea afurisite. Arde-le unde-i nimeri! Numai să stai pe loc! îndată o să ieşim de aici!
M-am afundat din nou în desiş. Eram furios. Cum adică? Mlaştina asta mică şi păcătoasă se poate compara cu stufărişul nesfîrşit de la izvoarele Niprului, sau cu păpurişul întunecat de pe Ahtîrka, unde am înghesuit şi-am nimicit pe vremuri un desant vranghelist, care debarcase acolo?...
Săream din moviliţă în moviliţă, de la tufă la tufă. Am intrat apoi în apă pînă la brîu şi am răsturnat un plop uscat. După ce am terminat cu plopul, am aruncat în noroi un buştean găunos, peste care am mai trîntit şi o cioată putredă. în felul acesta mi-am făcut un podeţ. Am mai trecut o băltoacă — şi iată-mă pe malul cel uscat!
Cînd am dat la o parte stuful, m-am pomenit nas în nas cu o capră, care s-a speriat grozav.
— Ehei, Svetlana! am strigat. Tot acolo eşti?
— Ehei! a ajuns pînă la mine un glas subţirel şi tînguitor. Da, tot acolo!
Am ajuns la pîrîu. Ne-am curăţat de noroiul şi de mîlul de care

eram plini din cap pînă-n picioare, ne-am spălat hainele şi, în timp ce se uscau pe nisipul încins, ne-am scăldat.
Toţi peştii fugeau la fund, speriaţi de cascadele spumoase şi strălucitoare pe care le stîrneam rîzînd în hohote.
Un rac negru şi mustăcios, pe care-l scosesem din împărăţia lui de sub apă, începu să sară cuprins de spaimă, rotindu-şi ochii rotunzi. Fără îndoială că vedea pentru întîia oară în viaţa lui un soare aşa de sclipitor şi o fetiţă aşa de roşcovană. Şi răsucindu-se cu îndemînare, o apucă pe Svetlana de deget, furios.
Fetiţa scoase un ţipăt şi-l aruncă drept în mijlocul unui cîrd de gîşte. Bobocii cei prostănaci şi graşi fugiră care încotro.
Dar un gîscan bătrîn şi cenuşiu se apropie pieziş. Văzuse el lucruri şi mai grozave în viaţa lui. îşi răsuci puţin capul, se uită la el cu un ochi, îl izbi cu ciocul — şi gata: zilele racului se sfîrşiseră.
După ce ne-am scăldat, ne-am uscat, ne-am îmbrăcat şi am plecat mai departe.
Şi iarăşi am întîlnit în drumul nostru oameni, cai, căruţe, maşini, ba am dat chiar şi peste o dihanie mică şi cenuşie — un arici pe care l-am luat cu noi. Dar curînd, ariciul ne-a împuns aşa de tare cu ţepii lui, încît l-am dat de-a rostogolul în apa rece a unui pîrîiaş.
Ariciul pufni furios şi trecu înot pe malul celălalt. Fără îndoială că se gîndea: ”Ia te uită ce mi-au făcut, neruşinaţii! Cum o să-mi mai găsesc acum culcuşul?"...
în sfîrşit, am ajuns la lac. Acolo se termina ogorul cel mai depărtat al colhozului ”Zorile", iar pe malul celălalt începeau pămînturile colhozului ”Zorile Roşii".
De acolo am văzut o pădure şi, la marginea ei, o căsuţă de bîrne. Ne-am dat seama numaidecît că era casa în care locuiau Valentina, fata paznicului, şi băiatul ei, Fedor.
Ne-am apropiat de gard, dinspre partea unde străjuiau pîlcuri de floarea-soarelui, înalte cît nişte soldaţi.
Pe cerdacul ce dădea în grădină stătea chiar Valentina. Era o femeie înaltă, cu umeri largi, ca şi tatăl ei, paznicul. Gulerul

bluzei albastre îi era descheiat, într-o mînă ţinea o perie de podele, în cealaltă o cîrpă udă.
— Fedor! strigă cu asprime. Unde ai pus cratiţa cea vînătă, ştrengarule?
— Uite-o! se auzi din zmeuriş un glas serios, şi Fedor, un băieţel bălai, arătă cu degetul spre o băltoacă pe care cratiţa înota, plină cu iarbă şi surcele.
— Dar sita unde-ai ascuns-o, neruşinatule?
— Uite-o! răspunse Fedor, tot atît de serios, şi-i arătă sita, fixată locului cu o piatră. Sub sită se mişca nu ştiu ce.
— Las' că-ţi arăt eu ţie, haiducule!... Numai să vii tu acasă, să vezi cum te mîngîi cu nuiaua! îl ameninţă Valentina. Dar văzîndu-ne, se opri şi-şi trase în jos fusta suflecată în brîu.
— Bună ziua — i-am zis. Tatăl dumitale îţi trimite multe plecăciuni.
— Mulţumesc — îmi răspunse femeia. Poftiţi în grădină, să vă odihniţi.
Am intrat pe portiţă şi ne-am lungit sub un măr încărcat cu fructe coapte.
Fedor, grăsunul, era numai în cămaşă: îşi lăsase în iarbă pantalonii uzi şi plini de lut.
— Eu mănînc zmeură — ne dădu el de veste cu gravitate. Am dat gata două tufe şi o să mai mănînc una!
— Mănîncă sănătos! i-am urat eu. Numai bagă de seamă, prietene, să nu plesneşti...
Fedor se opri, se bătu cu palma peste burtă, îmi aruncă o privire mînioasă şi, luîndu-şi pantalonii, se îndreptă legănîndu-se spre casă.
Mult timp am stat aşa, întinşi, fără să scoatem o vorbă. Mi se păru că Svetlana aţipise. M-am întors spre ea. Nu dormea, ci urmărea, ţinîndu-şi răsuflarea, un fluture argintiu, care se plimba fără grabă pe mîneca rochiţei ei trandafirii. Deodată izbucni un zgomot cumplit, văzduhul se cutremură şi un avion sclipitor trecu ca o furtună pe deasupra vîrfurilor merilor liniştiţi. Svetlana tresări, fluturele îşi luă zborul, cocoşul cel galben care stătea cocoţat pe gard se dădu repede jos, o cioară

speriată trecu cîrîind de-a curmezişul bolţii — şi totul se cufundă din nou în tăcere.
— Ăsta-i aviatorul care a fost ieri la noi — zise Svetlana cu necaz.
— De ce crezi că-i acela care a fost ieri la noi? am întrebat-o, ridicînd puţin capul. Poate că e altul.
— Nu, e chiar acela. L-am auzit cu urechile mele cum îi spunea mamei că pleacă astăzi cu avionul undeva, foarte departe, şi pentru totdeauna. Tocmai mîncam o pătlăgică frumoasă şi roşie. Şi mama i-a răspuns:
”Ei, atunci mergi sănătos. Drum bun!"... Tată — urmă ea, aşezîndu-se pe pîntecele meu — povesteşte-mi ceva despre mama. Spune-mi, de pildă, ce se întîmpla pe vremea cînd nu eram eu pe lume...
— Păi era ca şi acum: mai întîi era zi, pe urmă noapte, apoi iarăşi zi, şi iarăşi noapte...
— Şi au urmat aşa o mie de zile! mă întrerupse Svetlana cu nerăbdare. Dar eu vreau să-mi spui ce s-a întîmplat în zilele acelea. Doar ştii bine ce vreau, şi te faci că nu pricepi!...
— Bine, bine, o să-ţi spun, numai aşază-te jos pe iarbă, altfel o să-mi fie greu să-ţi povestesc. Aşa... Acum ascultă! Pe vremea aceea, Marusia noastră avea şaptesprezece ani. într-o zi, albii au atacat orăşelul lor, l-au arestat pe tatăl ei şi l-au aruncat în închisoare. Şi cum mamă nu mai avea de mult, Marusia noastră rămăsese singură pe lume...
— începe să-mi fie milă de ea — mă întrerupse Svetlana, trăgîndu-se mai aproape de mine. Hai, spune mai departe.
— Atunci Marusia şi-a pus broboada pe cap, a ieşit în stradă şi a văzut cum soldaţii albi duceau la puşcărie muncitori şi muncitoare. Burghezii, se înţelege, erau foarte fericiţi de venirea albilor, şi în toate casele lor ardeau lumini şi se auzea muzică. Iar Marusia noastră n-avea unde să se ducă şi cui să-şi spună durerea...
— Chiar mi-e tare milă de ea — mă întrerupse iarăşi Svetlana cu nerăbdare. Spune-mi mai repede ce făceau roşii.
— Descumpănită, Marusia ieşi din oraş. Era o noapte cu lună.

Bătea vîntul. Şi în faţa Marusiei se deschideau întinderile necuprinse ale stepei.
— Erau şi lupi în stepă?
— Nu, lupi nu erau. Lupii se înfundaseră în păduri de frica împuşcăturilor. Şi Marusia se gîndea: ”Ia s-o iau prin stepă şi să mă duc în tîrgul Belgorod. Acolo e Armata Roşie a tovarăşului Voroşilov. Se zice că-i grozav de viteaz. Dacă o să-l rog, poate c-o să mă ajute".
Nu ştia, prostuţa, că Armata Roşie nu aşteaptă niciodată s-o rogi şi că acolo unde au năvălit albii aleargă singură să dea ajutor. în vremea aceea, detaşamentele roşii porniseră prin stepă şi nu erau departe de Marusia. Şi în fiecare puşcă se aflau cîte cinci cartuşe, şi în fiecare mitralieră, cîte două sute cincizeci...
Iar în fruntea patrulei de cercetare s-a nimerit să fiu tocmai eu. Deodată, după o movilă, am văzut lunecînd o umbră. ”Aha! mi-am zis. Trebuie să fie vreun cercetaş alb. Stai tu, că din mîna mea nu mai scapi!"
Am dat pinteni calului şi m-am urcat pe movilă. Cînd mă uit, ce să văd? în loc de cercetaş alb, în lumina lunii, stătea o fetişcană. Faţa nu i se vedea, numai părul îi flutura în bătaia vîntului.
Am sărit de pe cal şi, pentru orice întîmplare, am păstrat naganul în mînă. M-am apropiat de fată şi am întrebat-o:
— Cine eşti şi ce cauţi noaptea prin stepă?
Şi era o lună maare, mare!Fata a zărit steluţa roşie de pe căciula mea, m-a îmbrăţişat şi a început să plîngă.
Şi aşa am făcut cunoştinţă cu Marusia.
Iar pînă în zori am alungat pe albi din oraş, am deschis porţile închisorilor şi am pus muncitorii în libertate.
Mă lovise un glonţ în piept şi mă durea şi umărul, deoarece, cînd căzusem de pe cal, mă izbisem de o piatră. Stăteam în spital.
într-o zi, vine la mine comandantul escadronului şi-mi spune:
— Ei, rămîi cu bine, că noi plecăm mai departe, să-i urmărim pe albi. Tovarăşii îţi trimit în dar tutun bun şi foiţă. Stai aici

liniştit şi fă-te repede sănătos.
Trecu ziua şi veni seara. Rana de la piept mă durea grozav, mă durea şi umărul. Şi inima mi-era grea. E trist, fetiţo dragă, să rămîi singur, fără tovarăşi!
Deodată, uşa s-a deschis şi în odaie a intrat repede, în vîrful picioarelor, Marusia. Am fost aşa de bucuros c-o văd, încît chiar am strigat. Iar Marusia s-a apropiat de patul meu, s-a aşezat lîngă mine, şi-a lăsat mîna pe fruntea care-mi ardea şi mi-a spus:
— Te-am căutat după luptă toată ziua. Te doare, prietene?
Eu i-am răspuns:
— Mă doare, dar nu-i nimic, Marusia. însă, spune-mi, tu de ce eşti atît de palidă?
— Dormi, dormi! a zis Marusia. Dormi liniştit! Eu o să stau tot timpul lîngă tine...
Aşa ne-am întîlnit noi a doua oară, şi de atunci nu ne-am mai despărţit.
— Tată — m-a întrebat Svetlana, tulburată — asta înseamnă că n-am făcut bine c-am plecat de acasă, nu-i aşa? Că doar ea ne iubeşte... Hai să ne mai plimbăm puţin, şi pe urmă să ne întoarcem.
— De unde ştii tu că ne iubeşte? Poate că pe tine te iubeşte, pe mine însă nu mă mai iubeşte.
— Nu-i adevărat! şi Svetlana clătină din cap. Astă-noapte m-am trezit din somn şi am văzut-o pe mama cum a pus cartea la o parte, s-a întors şi s-a uitat la tine lung, lung de tot.
— Ei, mare lucru că s-a uitat la mine! Doar se uită şi pe fereastră, şi la oameni. Pentru asta are ochi, ca să se uite!
— Nu, nu-i aşa! se împotrivi Svetlana cu convingere. Cînd se uită pe fereastră, se uită altfel, uite-aşa... Şi Svetlana îşi ridică sprîncenele subţiri, îşi aplecă uşor capul pe umăr, îşi strînse buzele şi se uită cu nepăsare la un cocoş care trecea pe-acolo. Cînd iubeşti, altfel te uiţi...
Şi ochii ei albaştri străluciră de o lumină vie, genele lăsate tresăriră şi privirea dulce şi îngîndurată a Marusiei se opri asupra mea.

— Hoţoaico! am strigat, luînd fetiţa în braţe. Dar tu cum te-ai uitat la mine ieri, cînd ai vărsat cerneala?
— Ei, atunci m-ai dat afară. Şi oamenii pe care-i dai afară se uită totdeauna urît.
— Nu, n-am spart noi ceaşca albastră. Poate că a spart-o chiar Marusia. Dar noi am iertat-o. Fiecăruia i se poate întîmpla să gîndească rău despre celălalt pe nedrept. Şi Svetlana a gîndit odată rău despre mine. Şi eu am gîndit rău despre Marusia. Aşa că m-am dus la Valentina şi am întrebat-o care-i cel mai scurt drum spre casă.
— îndată o să plece bărbatu-meu la gară — mi-a răspuns femeia. Vă ia cu el pînă la moară, iar de-acolo nu-i departe.
Cînd m-am întors în grădină, am găsit-o pe Svetlana lîngă cerdac, cam ruşinată.
— Tată — îmi spuse ea în şoaptă, cu glas tainic — Fedor ăsta a ieşit din zmeuriş şi s-a apucat să scoată turtă dulce din sacul tău de campanie.
Ne-am îndreptat amîndoi spre mărul sub care stătusem întinşi, dar ştrengarul de Fedor, cum ne văzu, se ascunse în grabă în tufele de brusturi înşirate de-a lungul gardului.
— Vino încoace, Fedor! l-am strigat eu. Nu-ţi fie frică!
Frunzele brusturilor se legănau. Se vedea bine că Fedor se depărtează.
— Fedor! am repetat. Vino încoace! Vreau să-ţi dau toată turta dulce!
Brusturii nu se mai mişcară şi curînd îl auzii pe Fedor suflînd greu pe nas, în mijlocul tufelor.
— îs fără pantaloni — se auzi deodată un glas necăjit — şi pe-aici, peste tot, îs numai urzici!
Atunci am păşit peste brusturi, cum ar păşi un uriaş peste o pădure, l-am găsit pe Fedor cel necăjit şi am răsturnat în faţa lui tot ce mai aveam în sac. Fedor adună de pe jos resturile de turtă dulce, le puse în poala cămăşii şi, fără să-mi mulţumească măcar, o luă spre celălalt capăt al grădinii.
— Ia te uită la el cît e de serios! rosti Svetlana cu dispreţ. Şi-a scos pantalonii şi face pe boierul.

în vremea asta, o căruţă trasă de doi cai se opri în faţa casei. Valentina strigă de pe cerdac:
— Ei, sînteţi gata? Caii îs buni, o s-ajungeţi repede.
Fedor se arătă din nou. Acum era îmbrăcat cu pantalonii şi păşea mărunţel şi repede, ţinînd de ceafă un motănaş fumuriu, tare drăguţ. Pesemne că motănaşul era învăţat cu apucături de-astea, deoarece nici nu se zbătea, nici nu mieuna, ci dădea liniştit din coada-i stufoasă.
— Na! zise Fedor, întinzîndu-i Svetlanei motănaşul.
— Mi-l dai de tot? se bucură Svetlana, uitîndu-se la mine nehotărîtă.
— Luaţi-l, luaţi-l, dacă vă trebuie — adăugă şi Valentina. Marfă de-asta avem destulă. Fedor, dar de ce-ai ascuns turta dulce în straturile de varză? Te-am văzut pe fereastră.
— Dacă-i vorba aşa, mă duc s-o ascund în altă parte — o linişti Fedor şi plecă legănîndu-se mîndru şi stîngaci ca un ursuleţ.
— Leit bunicu-său! zîmbi Valentina. Cînd te gîndeşti că n-are decît patru ani, şi uite cît e de voinic!
...Mergeam pe un drum larg şi neted. Se însera, întîlneam oameni obosiţi, dar veseli, care se întorceau de la muncă.
Un camion de-al colhozului intră, hurducîndu-se, în garaj. O goarnă sună departe, pe cîmp, iar în sat se auzi bătînd clopotul de seară.
Undeva, dincolo de pădure, şuiera o locomotivă grea, făcea:Tu-u... tu!... învîrtiţi-vă, roţi,grăbiţi-vă, vagoane, că aveţi cale lungă de făcut! Şi strîngînd la piept motănaşul cel pufos, Svetlana cînta fericită, în timp ce căruţa huruia întruna:

Chiţ, chiţ!
Umblă şoriceii
Cu cozile lungi.
Şoriceii-s răi.
Se vîră peste tot,
Se urcă pe poliţă.
Trosc!

Şi ceşcuţa cade jos!
Cine, cine-i vinovat?
Nimeni nu e vinovat!
Numai şoriceii
Din găurile lor negre.
— Bună ziua, şoriceilor,
Uite, ne-am întors!
Şi ce credeţi voi
C-am adus cu noi?...
Miaună
Şi sare,
Şi bea lapte dulce din farfurioare.
Ştergeţi-o acum
În găurile voastre negre!
Altfel vă sfîşie
În bucăţele,
În zece bucăţele,
În douăzeci de bucăţele,
Într-o sută de milioane
De bucăţele cu păr!...

În dreptul morii ne-am dat jos din căruţă. Se auzea cum jucau ţurca, dincolo de gard, Paşka Bukamaşkin, Sanka, Berta şi încă un băiat.

— Nu umbla cu şoalda!... striga indignat Sanka către Berta. Spuneaţi de mine, şi cînd colo chiar voi încărcaţi la paşi!

— Cineva trage chiulul la numărătoarea paşilor — mă lămuri Svetlana. Sigur c-or să se certe din nou! Şi adăugă oftînd: Aşa-i jocul ăsta!

Ne apropiam de casă. Eram emoţionaţi. Nu ne mai rămînea decît să dăm colţul şi să urcăm la deal.

Deodată ne-am oprit şi ne-am uitat unul la altul, nedumeriţi. Nu se zărea încă nici gardul cel dărăpănat, nici cerdacul cel înalt, nu se vedea decît acoperişul de şindrilă al casei noastre cenuşii, iar deasupra lui se învîrtea zbîrnîind vesel morişca noastră, mîndră şi strălucitoare!

— S-a urcat chiar mama pe acoperiş şi a pus-o! strigă Svetlana şi mă trase înainte.

Am ajuns în vîrful deluşorului. Razele portocalii ale soarelui în asfinţit luminau cerdacul, de unde Marusia, îmbrăcată cu o rochie roşie, fără basma pe cap şi cu picioarele goale în sandale, se uita la noi zîmbind.

— Rîzi tu, rîzi! îi strigă Svetlana, alergînd spre ea. Noi, oricum, te-am iertat.

M-am apropiat şi eu şi m-am uitat la Marusia. Ochii ei căprui ne priveau blînd. Era limpede că ne aştepta cu nerăbdare şi că era fericită că ne vede acasă.

”Nu — mi-am zis eu cu tărie, dînd la o parte cu vîrful cizmei cioburile ceştii albastre — numai şoarecii cenuşii şi răi sînt de vină! N-am spart-o noi. Şi nici Marusia n-a spart-o..."

Veni apoi seara, cu lună şi stele.

Mult timp am stat toţi trei în grădină, sub vişinul cu vişine coapte. Marusia ne povesti unde fusese, ce făcuse şi ce văzuse.

Veni apoi rîndul Svetlanei, şi fără îndoială că ne-ar fi ţinut pînă la miezul nopţii cu poveştile ei, dacă Marusia nu şi-ar fi adus aminte că trebuie s-o trimită la culcare.

— Ei, ce zici? mă întrebă Svetlana cu înţeles, luînd cu ea motănaşul cel somnoros. Poţi să mai spui acum că viaţa nu-i frumoasă?...

Ne-am ridicat să plecăm şi noi.

Luna de aur strălucea peste grădina noastră.

Undeva trecu huruind un tren care alerga departe, spre miazănoapte.

Un avion de noapte zbîrnîi în văzduh, apoi dispăru în nori.

Ce frumoasă era viaţa, tovarăşi!

Anul 1936

FUM ÎN PĂDURE

MAMA MEA A ÎNVĂŢAT, apoi a muncit într-o uzină mare şi nouă, străjuită de jur-împrejur de păduri seculare.
în aceeaşi curte cu noi, în apartamentul şaisprezece, locuia o fetiţă pe care o chema Fenia. Tatăl ei era aviator.
într-o zi, în timp ce Fenia stătea în curte şi se uita la cer, un băiat necunoscut se repezi pe neaşteptate la ea şi-i smulse bomboana din mînă.
Tocmai atunci eu mă urcasem pe acoperişul şopronului şi mă uitam spre asfinţit, peste regiunea mlaştinilor de turbă, hăt dincolo de rîul Kalva, unde se spunea că încă de alaltăieri ar fi arzînd pădurea.
Dar nu vedeam flăcări, abia dacă se desluşea un nor mic de fum albicios, al cărui miros usturător ajunsese pînă în tîrguşorul nostru şi nu-i lăsase pe oameni să doarmă astă-noapte.
Auzind ţipătul deznădăjduit al Feniei, mi-am dat drumul de pe acoperiş şi m-am repezit ca un hultan asupra băiatului, înşfăcîndu-l de umeri. Speriat, băiatul începu să urle. Scuipă apoi bomboana pe care o băgase în gură şi, dîndu-mi un pumn în piept, o luă la sănătoasa.
I-am spus Feniei să nu mai ţipe şi am oprit-o cu străşnicie să ia bomboana de jos, explicîndu-i că, dacă oamenii ar mînca bomboanele pe care le scuipă alţii, numai bine nu le-ar fi.
Iar ca să nu se piardă de pomană bunătate de bomboană, Fenia şi cu mine l-am strigat pe Brutik, căţeluşul cenuşiu, şi i-am vîrît mai mult cu sila bomboana în gură. La început căţelul a schelălăit şi s-a zbătut să scape, crezînd, fără îndoială, că vrem să-i vîrîm în gură vreo surcică sau vreo piatră. Dar cînd a simţit gustul bomboanei, a început să se gudure şi să dea din coadă cu bucurie, muşcîndu-ne în joacă de picioare.
— Ştii — zise Fenia, dusă pe gînduri — eu i-aş cere mamei alta, dar azi e supărată şi mă tem că n-o să-mi dea.
— Trebuie să-ţi dea — i-am spus cu hotărîre. Să mergem amîndoi la ea. O să-i povestesc ce ţi s-a întîmplat şi sînt sigur

că o să-i fie milă de tine.
Şi zicînd aşa, ne-am luat de mînă şi ne-am îndreptat spre corpul de case în care se afla apartamentul numărul şaisprezece. Cînd am ajuns la şanţul săpat de instalatorii de apă, peste care era aruncată o scîndură, am apucat-o pe Fenia de guler şi am ţinut-o zdravăn, să nu cadă. Asta, pentru că Fenia avea pe atunci patru, poate cinci ani, în timp ce eu împlinisem de mult unsprezece.
Ne-am urcat sus la etaj şi abia atunci am observat că Brutik cel viclean urca şi el scările, gîfîind în urma noastră.
Uşa care dădea în apartamentul lor nu era încuiată. De cum am trecut pragul, mama Feniei se repezi înaintea fetiţei. Avea ochii plînşi. într-o mînă ţinea o eşarfă albastră şi o geantă de piele.
— Păcatele mele, păcatele mele! strigă ea, luînd-o pe Fenia în braţe. Unde te-ai încleiat, unde te-ai murdărit în halul ăsta?... Ci stai odată locului şi nu te mai suci atîta, fiinţă nenorocită ce eşti! Că şi fără asta, am eu destule necazuri pe capul meu!...
Toate acestea le spunea repede-repede. Şi în timp ce vorbea, aci înşfăca un şervet ud, aci descheia şorţul murdar al Feniei, ştergîndu-şi în acelaşi timp lacrimile care-i curgeau pe obraji. Se vedea bine că se grăbeşte să plece undeva.
— Drăguţă — mă rugă ea — ştiu că eşti băiat bun şi că ţii la fetiţa mea. Am văzut pe fereastră tot ce s-a întîmplat. Rămîi, te rog, aici cu Fenia vreo oră. Trebuie neapărat să plec. Poate că odată şi odată o să-ţi fac şi eu vreun bine...
Zicînd aşa, mama Feniei îşi puse mîna pe umărul meu. Ochii ei plînşi mă priveau fără prietenie, dar stăruitor.
Aveam treabă, promisesem să mă duc la cizmar şi să scot pantofii mamei. Totuşi n-am putut să nu primesc şi am rămas, gîndindu-mă că, dacă pentru un lucru de nimic, un om te roagă cu vorbe atît de stăruitoare şi pe un ton atît de tulburător, înseamnă că lucrul acela nu e chiar aşa de nimic, ci că îl paşte o primejdie.
— Bine, mamă — zise Fenia cu năduf în glas, ştergîndu-şi obrazul ud. Dar pentru asta ne dai ceva bun şi dulce, că altfel

o să ne fie urît...
— Luaţi-vă singuri — îi răspunse mama şi, aruncînd pe masă legătura cu chei, îşi îmbrăţişă în grabă fetiţa şi ieşi.
— Ia te uită ce minune! strigă Fenia, surprinsă, luînd legătura cu chei de pe masă. Ne-a lăsat pînă şi cheile de la bufet!
— Şi ce găseşti aşa de grozav în asta? am zis mirat. Doar nu sîntem nici hoţi şi nici bandiţi, ci de-ai casei.
— E drept că nu sîntem bandiţi — încuviinţă Fenia. Cu toate astea, de cîte ori cotrobăiesc prin bufet, totdeauna sparg cîte ceva. Mai deunăzi am vărsat un borcan cu dulceaţă, de-a curs pe podea...
Ne-am luat cîte o bomboană şi cîte o felie de turtă dulce, iar lui Brutik i-am aruncat un covrig uscat şi l-am uns cu miere pe bot.
Ne-am apropiat de fereastra deschisă.
Ehei! Dar asta nu mai era casă, ci munte în toată puterea cuvîntului! De acolo, ca de pe o stîncă semeaţă, se vedeau şi poienile înverzite, şi iazul cel întins, şi rîpa şerpuită, dincolo de care un muncitor ucisese iarna trecută un lup. Şi de jur-împrejur, numai păduri...
— Stai, nu te apleca, Fenka! am strigat, dînd-o jos de pe pervazul ferestrei. Şi punîndu-mi palma streaşină la ochi, m-am uitat afară.
Dar ce-o mai fi asta? Cu toate că fereastra în faţa căreia stăteam nu dădea spre rîul Kalva şi spre mlaştinile depărtate de turbă, pe care le văzusem învăluite în fum, totuşi, cam la trei kilometri de noi, din desişul pădurii se ridica un nor gros de fum cenuşiu întunecat. în ce chip şi cînd izbutise să se mute focul în partea astalaltă, nu puteam să înţeleg.
Am întors capul. Lungit pe podea, Brutik ronţăia cu lăcomie bucata de turtă dulce pe care i-o aruncase Fenia, iar Fenia stătea într-un colţ şi se uita la mine cu ochi duşmănoşi.
— Eşti un huligan! strigă ea, îmbufnată. Mama te-a rugat să rămîi aici şi să te joci cu mine, iar tu mă faci ”Fenka" şi mă alungi de la fereastră! Dacă-i vorba aşa, mai bine pleacă de tot de la noi!

— Fenicika! am strigat-o. Vino repede încoace, să vezi ce se petrece jos!
Iar jos, iată ce se petrecea: Doi călăreţi alergau în galop pe stradă. Un grup de vreo patruzeci de oameni, cu lopeţi pe umeri, treceau grăbiţi pe lîngă monumentul lui Kirov din Piaţa 1 Mai.
După aceea porţile cele mari ale uzinei se deschiseră larg şi cinci camioane grele, ticsite cu muncitori, ieşiră în stradă. Claxonînd fără întrerupere, camioanele trecură pe lîngă detaşamentul care mergea pe jos, îl lăsară în urmă şi dispărură după clădirea şcolii. Pe toate străzile se vedeau alergînd grupuri de băieţi. Fără îndoială că dibuiseră şi aflaseră tot, tot... Iar eu trebuia să stau şi s-o păzesc pe Fenia! Nu mai ştiam ce să fac de necaz.
însă cînd a început să urle sirena de incendiu, nu m-am mai putut stăpîni.
— Fenicika — am rugat-o pe fetiţă — rămîi puţin singură, mă duc numai o clipă în curte.
— Nu — se împotrivi Fenia — mi-e frică. N-ai auzit cum urlă?
— Ei, şi ce dacă urlă? Doar nu urlă un lup, ci o sirenă! Crezi c-o să te mănînce? Haide, nu mai scînci. Dacă vrei, vino şi tu cu mine în curte. O să stăm puţin şi o să ne întoarcem înapoi...
— Da, dar ce facem cu uşa? mă întrebă Fenia cu viclenie. Mama nu ne-a lăsat şi cheia de la uşă. Dacă ieşim şi trîntim uşa, broasca se încuie şi atunci cum mai intrăm? Nu, Volodka, mai bine stai aici, şi gata!
Eu însă n-aveam astîmpăr. Mereu mă repezeam la fereastră şi-mi vărsam necazul pe Fenia în gura mare.
— Dar ia spune-mi, te rog, de ce trebuie numaidecît să te păzesc? Ce eşti tu: vacă ori cal? Să nu fi tu în stare să stai singurică şi s-o aştepţi pe mamă-ta? Alte fetiţe cum stau şi aşteaptă? Caută vreo cîrpă sau vreun petic să-ţi fac o păpuşă: ”Haide, nani, puiul mamei"... Dacă nu vrei o cîrpă, apucă-te să desenezi un elefant cu coadă şi cu colţi.
— Nu pot — îmi răspunse Fenia cu încăpăţînare. Dacă rămîn singurică, se poate întîmpla să deschid robinetul şi să nu-l mai

închid. Sau să vărs pe masă călimara cu cerneală. Doar s-a întîmplat odată să răstorn o cratiţă de pe plită, altă dată să uit un cui în broască. Cînd s-a întors mama, a dat să vîre cheia în broască. Degeaba, n-a putut deschide uşa. A trebuit să cheme un moş, să strice încuietoarea... Aşa că mi-e tare greu să rămîn singurică! oftă Fenia.
— Nenorocito! am strigat. Cine te pune să deschizi robinetele, să verşi călimările, să răstorni cratiţele şi să vîri cuie în broască? În locul mamei tale, eu aş lua o nuieluşă şi ţi-aş arde cîteva!
— Nu mai e voie să baţi! îmi răspunse Fenia cu îndrăzneală şi, ţipînd de bucurie, se repezi în sală în întîmpinarea mamă-sii, care tocmai intra în casă.
După ce cercetă repede şi cu atenţie întîi fetiţa, apoi odaia, mama se lăsă obosită pe divan.
— Du-te de te spală pe faţă şi pe mîini — îi zise ea Feniei. Peste cîteva minute vine maşina ca să plecăm la aerodrom, la tata.
Fenia chiui de bucurie, îl călcă pe Brutik pe lăbuţă, smulse prosopul din cui şi, tîrîndu-l pe podea, fugi în bucătărie.
Am simţit că mi se urcă sîngele în obraji. Nu fusesem niciodată la aerodrom, care se afla doar la cincisprezece kilometri depărtare de uzina noastră.
Nu fusesem nici măcar de Ziua Aviaţiei, cînd toţi elevii se duseseră acolo cu camioanele, şi asta din pricină că băusem cu puţin înainte patru căni de cvas atît de rece, încît era cît pe ce să rămîn surd. Trei zile după aceea a trebuit să stau în pat, oblojit cu comprese calde.
Am înghiţit în sec, apoi am luat-o pe departe pe mama Feniei:
— Şi o să staţi mult cu Fenia la aerodrom?
— Nu. Doar ne ducem pînă acolo şi ne întoarcem îndărăt.
Fruntea îmi era numai broboane de năduşeală. Aducîndu-mi aminte că-mi făgăduise să-mi facă, drept răsplată, o plăcere, mi-am luat inima în dinţi şi am rugat-o:
— Ştiţi... ce-ar fi să mă luaţi şi pe mine la aerodrom?...
Mama Feniei nu-mi răspunse. Părea că nici nu auzise

rugămintea mea. îşi apropie de faţă o oglinjoară, îşi trecu o bucăţică de vată muiată în pudră peste obrajii palizi, şopti ceva, apoi se uită la mine.
Se vede că aveam o înfăţişare grozav de abătută şi de caraghioasă, deoarece zîmbi, îmi potrivi cingătoarea care lunecase peste pîntece şi zise:
— Bine! Ştiu că ţii la fetiţa mea. Aşa că, dacă ai tăi îţi dau voie, te iau cu noi.
— Ba nu ţine deloc la mine! strigă Fenia cu asprime în glas, scoţîndu-şi nasul din prosopul cu care se ştergea pe obraz. M-a făcut vacă şi a zis că n-ar strica să-mi tragi vreo două cu nuiaua!
— Vezi că tu m-ai certat întîi, Fenicika — am sărit eu, speriat. Şi pe urmă, am glumit. Doar ştii că totdeauna îţi iau apărarea.
— Asta aşa-i — încuviinţă Fenia, ştergîndu-şi obrajii de zor. Totdeauna îmi ia apărarea. Pe cînd Vitka Kriukov nu mi-a luat-o decît o dată. Şi sînt unii băieţi, adevăraţi huligani, care nu mi-o iau niciodată.
Am alergat acasă, dar în curte am dat peste Vitka Kriukov, care-mi spuse pe nerăsuflate că trei indivizi din garda albă trecuseră graniţa spre noi şi dăduseră foc pădurii, ca să incendieze uzina noastră.
Mare bucluc! Am intrat în casă ca o furtună. La noi însă era linişte. Mama stătea la masă şi, aplecată asupra unei foi de hîrtie, desena nişte cerculeţe cu un compas mic.
— Mamă! am strigat-o, emoţionat. Eşti acasă?
— Ia seama şi nu clătina masa — îmi răspunse mama.
— Mamă, ce stai? N-ai auzit de gardiştii albi?
Mama luă rigla şi trase pe hîrtie o linie lungă şi subţire.
— N-am timp de aşa ceva, Volodenka. Şi ce dacă au trecut? Or să-i prindă şi fără mine. Mai bine ai da o fugă pînă la cizmar şi mi-ai aduce pantofii.
— De asta ne arde nouă acum, mamă? am zis, apoi am rugat-o: Lasă-mă să mă duc cu Fenia şi cu mama ei pînă la aerodrom. Mă laşi? Ne ducem repede pînă acolo şi ne întoarcem îndată...

— Nu — îmi răspunse mama. N-are nici un rost.
— Mamă — am stăruit — îţi aduci aminte cum ai vrut, tu şi cu tata, să mă luaţi cu maşina pînă la Irkutsk? Mă pregătisem, eram gata de plecare, cînd deodată a venit tovarăşul acela... Şi fiindcă nu mai erau locuri, m-ai rugat frumos (mama îşi ridică ochii de pe desen şi se uită la mine), m-ai rugat să nu mă supăr şi să rămîn. Şi eu nu m-am supărat, am tăcut şi am rămas. îţi mai aduci aminte?
— Da, acum mi-aduc aminte.
— Şi mă laşi să plec cu Fenia cu maşina?
— Te las, haide! îmi răspunse mama şi adăugă cu amărăciune: Eşti barbar, nu om, Volodka! Mi-e timpul măsurat pînă la clipă, şi tot eu trebuie să mă duc să-mi scot şi pantofii.
— Mamă — am şoptit fericit — să nu-ţi pară rău... Pune-ţi pantofii cei noi şi rochia cea roşie. Cînd o să fiu mare, o să-ţi cumpăr un şal de mătase...
— Bine, bine, haide, şterge-o! şi mama zîmbi. Ia-ţi din bucătărie două pîrjoale şi o franzelă şi înveleşte-ţi-le în hîrtie. Nu uita să iei şi cheia, poate să nu fiu acasă cînd te-oi întoarce.
M-am pregătit în grabă de drum. în buzunarul stîng am vîrît pacheţelul cu mîncare, în cel drept un pistol de plumb, dar care semăna cu un browning veritabil, şi am ieşit repede în curte. În aceeaşi clipă intra pe poartă şi automobilul. Întîi veni Fenia, după ea Brutik. Ne-am aşezat grozavi nevoie mare, pe pernele moi de piele. Copiii care se îngrămădiseră în jurul maşinii se uitau la noi cu invidie.
— Ştii ceva? îmi şopti Fenia, trăgînd cu coada ochiului la şofer: Hai să-l luăm şi pe Brutik. Uită-te la el Cum sare şi se gudură...
— Dar ce-o să spună mama ta?
— Nimic. La început n-o să-l observe, şi pe urmă o să-i spunem că nici noi nu l-am observat cînd s-a urcat. Vino încoace, Brutik!... Haide, vino odată, prostuţule!
Apucînd căţelul de ceafă, Fenia îl trase în maşină, îl împinse într-un colţ, aruncă peste el o basma şi — ce şireată! —

văzînd că se apropie mamă-sa, se făcu că cercetează cu atenţie becul electric de pe plafonul maşinii.
Automobilul ieşi pe poartă, coti şi o luă la goană pe uliţa zgomotoasă şi foarte animată. Bătea un vînt puternic şi mirosul de fum începea să ne înţepe nările.
Din pricina drumului plin de hopuri maşina se clătina şi se hurduca necontenit. Scoţîndu-şi botul de sub basma, Brutik asculta nedumerit zgomotul motorului.
Sus, pe cer, ciorile zburau agitate. Pe drum, văcarii mînau îndîrjiţi cireada, pocnind cu putere din bici. Vitele, neliniştite şi ele, mugeau întruna. Lîngă un pin singuratic stătea priponit un cal şi, ciulindu-şi urechile, adulmeca văzduhul...
Un motociclist trecu în goană pe lîngă noi. Şi aşa de repede zbura maşinuţa lui, încît nici n-am întors bine capul spre ferestruica din spate, că l-am văzut mic, mic de tot, cît un bondar, poate chiar cît o muscă.
Am ajuns, în sfîrşit, la marginea unei păduri înalte, unde un ostaş roşu, înarmat, ne opri.
— Mai departe nu-i voie — zise el. întoarce maşina.
— Ba-i voie — îi răspunse şoferul. E soţia aviatorului Fedoseev.
— Bine — făcu ostaşul — în cazul acesta aşteptaţi puţin.
îşi scoase fluierul şi fluieră de două ori, chemîndu-l pe comandant.
în timp ce aşteptam, se apropiară de noi încă doi militari, fiecare ţinînd de zgardă cîte un cîine mare. Erau cîinii poliţişti ai detaşamentului de pază, copoii Veter şi Liutta.
L-am luat pe Brutik şi l-am scos cu capul afară pe fereastră. Văzînd nişte namile ca acelea, căţeluşul dădu din codiţă, înfricoşat. Dar Veter şi Liutta nici nu-l băgară în seamă.
în sfîrşit, un ostaş fără puşcă, înarmat doar cu un nagan, se apropie de noi. Aflînd că în maşină era soţia aviatorului Fedoseev, îşi duse mîna la cozoroc şi, îngăduindu-ne să trecem înainte, făcu un semn santinelei.
— Mamă — întrebă Fenia — de ce dacă mergi aşa, fără să spui nimic, nu te lasă, dar dacă spui ”soţia aviatorului

Fedoseev", atunci te lasă? E bine să fii soţia lui Fedoseev, nu-i aşa?
— Taci, prostuţo! zise mama. Singură nu ştii ce tot îndrugi!
Deodată ne învălui un miros greu de umezeală. Printre copaci se zărea licărind o apă. Şi iată-l întinzîndu-se în dreapta noastră lacul cel lung şi lat, Kuiciuk.
O privelişte ciudată şi neasemuită ni se desfăşura înaintea ochilor: vîntul ridica pe faţa lacului valuri albe de spumă, în timp ce pe malul depărtat, de cealaltă parte, pădurea ardea cu vîlvătăi dogoritoare. Vuietul şi trosnetele, împreună cu aerul fierbinte, ajungeau peste lac pînă la noi, cu toate că ne despărţea un kilometru.
Cuprinzînd cetina pinilor răşinoşi, flăcările se înălţau cu iuţeala fulgerului spre cer, ca să cadă apoi într-o clipă la pămînt şi să alerge ca nişte sfîrleze printre copaci, prelingîndu-se în limbi lungi şi arzătoare peste faţa apei. Uneori se prăbuşea cîte un copac şi, în cădere, se stîrnea o coloană de fum negru. Dar, era destul să se abată o pală de vînt, ca s-o destrame.
— I-au dat foc astă-noapte — ne lămuri şoferul, posomorît. I-ar fi prins de mult cu ajutorul cîinilor, dar flăcările le-au şters urmele şi Liutta nu poate să-i caute...
— Cine i-a dat foc? mă întrebă Fenia în şoaptă. Adică, cum? I-au dat foc înadins?
— Oamenii răi i-au dat foc — i-am răspuns încet. Ei ar vrea să dea foc la tot pămîntul!
— Şi o să-i dea foc?
— Ei, asta-mi place! Tu nu i-ai văzut pe ai noştri cu puştile la umăr? Fără doar şi poate că or să-i prindă repede.
— Sigur că or să-i prindă! întări Fenia. Numai de i-ar prinde cît mai iute, că altfel ne-ar fi frică să trăim. Nu-i aşa, Volodea?
— Poate că ţie ţi-ar fi frică, dar mie, deloc. Tata a fost pe front şi tot nu i-a fost frică!
— Bine, tata... Aşa şi tatăl meu...
Maşina ieşi din pădure şi ne pomenirăm într-o poiană mare, unde era instalat aerodromul.
Mama Feniei ne porunci să coborîm, dar să nu ne depărtăm

de lîngă maşină. Apoi se îndreptă spre uşa unei clădiri mari de bîrne. Am băgat de seamă că, în timp ce trecea pe lîngă ei, toţi piloţii, mecanicii şi alţi oameni care stăteau în faţa cerdacului tăceau deodată, salutînd-o.
în timp ce Fenia alerga cu Brutik în jurul maşinii, m-am dat pe lîngă un grup de oameni, şi din vorbele lor am înţeles că aviatorul Fedoseev, tatăl Feniei, pilotînd un aparat uşor, decolase aseară, plecînd să cerceteze zona focului din pădure. Şi iată că trecuseră aproape douăzeci şi patru de ore şi el încă nu se întorsese.
Asta însemna că avionul suferise o avarie sau că fusese nevoit să aterizeze forţat. Dar unde? Ar fi un mare noroc să nu fi aterizat în regiunea unde ardea pădurea, pentru că într-o zi şi o noapte focul se întinsese pe aproape douăzeci de kilometri pătraţi...
Mare bucluc! Trei bandiţi înarmaţi trecuseră graniţa, îi văzuse grăjdarul de la sovhozul “Iskra". Dar, trăgînd în urma lui, bandiţii îi uciseseră calul, iar pe el îl împuşcaseră în picior. De aceea ajunsese grăjdarul aşa de tîrziu la marginea tîrguşorului nostru!
Cu pistolul de plumb în mînă, am început să mă învîrt, furios şi indignat, pînă cînd m-am ciocnit cu fruntea de decoraţia de pe pieptul unui bărbat înalt, care se îndrepta spre maşină alături de mama Feniei.
Cu braţ puternic, omul mă opri. Se uită apoi la fruntea mea zgîriată şi-mi luă din mînă pistolul de plumb.
Mi-am pierdut cumpătul şi m-am înroşit. Dar omul nici nu zîmbi şi nici nu-mi spuse vreo vorbă de batjocură. Se uită la revolverul meu şi-l cîntări în palmă. Apoi îl şterse de haina lui de piele şi mi-l dădu îndărăt, politicos.
Am aflat mai tîrziu că era comisarul escadrilei. Ne petrecu pînă la maşină şi mai repetă o dată că aviatorul Fedoseev era căutat fără încetare, atît pe pămînt, cît şi în aer.
Am plecat spre casă.
Se însera. Simţind că ceva nu este aşa cum trebuie să fie, Fenia se întristă şi rămase cuminte într-un colţişor, fără să se

mai joace cu Brutik. Pînă la urmă se cuibări pe genunchii mamă-sii şi pe nesimţite adormi.
De data aceasta am fost nevoiţi să micşorăm viteza din ce în ce mai des, ca să facem loc celor cu care ne încrucişam pe drum: treceau camioane şi căruţe militare. Trecu apoi o companie de geniu. Ceva mai tîrziu zbură pe lîngă noi un automobil roşu. Nu era de la uzina noastră, ci unul străin: fără îndoială, al vreunui şef din Irkutsk.
Abia se mai liberase drumul şi şoferul mărise viteza, cînd fără veste se auzi un pocnet şi maşina se opri.
Şoferul se dădu jos, făcu înconjurul maşinii, scăpă o înjurătură, ridică din drum un dinte de greblă pierdut de cine ştie cine şi, oftînd, ne spuse că s-a spart o cameră şi că va trebui să schimbe cauciucul.
Ca să-i vină mai uşor şoferului să ridice maşina pe cric, mama Feniei şi cu mine, iar după mine şi Brutik, am coborît din automobil.
în timp ce şoferul se pregătea să dreagă stricăciunea, scoţînd de sub pernă fel de fel de unelte, mama Feniei se plimba prin marginea pădurii, iar eu, cu Brutik după mine, am intrat adînc în desiş. Şi acolo, printre copaci, am început să ne zbenguim şi să ne jucăm amîndoi de-a v-aţi ascunselea. Cînd nu mă găsea, Brutik începea să urle de frică cît îl ţinea gura.
Ne-am luat aşa cu joaca. Ca să mă odihnesc, m-am aşezat pe o buturugă şi am rămas pe gînduri. Deodată am auzit un claxon. Am sărit în picioare, l-am strigat pe Brutik şi am luat-o la goană în direcţia sunetului.
Dar după două-trei minute mi-am dat seama că nu era claxonul maşinii noastre şi m-am oprit. Claxonul nostru avea un sunet melodios şi sonor, pe mai multe tonuri, pe cînd acela era aspru şi strident, ca al unui camion. Atunci am luat-o la dreapta şi am pornit, după cum mi se părea, spre drum.
De departe se auzi un semnal. De data aceasta claxona maşina noastră. Dar din ce direcţie venea sunetul, nu puteam să-mi dau seama.
Luînd-o şi mai spre dreapta, am început să alerg din răsputeri.

Brutik cel mic alerga în urma mea, împiedicîndu-se prin iarbă.
Dacă nu mi-aş fi pierdut capul, ar fi trebuit să rămîn pe loc sau să înaintez încet, aşteptînd alt semnal. Dar mă cuprinsese frica. Din repezeală am nimerit într-un smîrc, din care abia am ieşit la loc uscat. Stai, iar un semnal! Ar trebui s-o iau îndărăt... Dar, de frică să nu intru din nou în baltă, am încercat s-o ocolesc şi, tot sucindu-mă şi învîrtindu-mă aşa, m-am încurcat şi mai rău. Atunci, îngrozit, am început să alerg cît mă ţineau picioarele de-a dreptul prin desişul pădurii, încotro vedeam cu ochii.
Soarele asfinţise de mult. Printre nori strălucea luna, ca un talger uriaş de argint. Iar drumul meu era şi greu, şi primejdios. Acum nu mă mai îndreptam încotro credeam că ar trebui, ci pe unde mi se părea drumul mai uşor.
Resemnat şi mut, Brutik alerga în urma mea. De mult mi se uscaseră lacrimile, de mult răguşisem de cît strigasem. Fruntea îmi era asudată, şapca o pierdusem, iar de-a curmezişul obrazului mi se întindea o zgîrietură care sîngera.
în cele din urmă, istovit, m-am oprit şi m-am lăsat în iarba uscată de pe coama unui dîmb povîrnit şi nisipos.
Şi am rămas acolo lungit, fără să mă mişc, pînă cînd am simţit că Brutik, care se odihnise, îşi vîra botul în burta mea cu o stăruinţă disperată şi mă zgîria nerăbdător cu laba. Simţise că aveam în buzunar pachetul cu mîncare şi-mi cerea să-i dau şi lui. Am rupt o bucată de franzelă şi i-am dat şi o jumătate de pîrjoală. Ce a mai rămas, am mîncat eu, însă fără nici un chef.
Apoi mi-am scobit un culcuş în nisipul călduţ, am smuls puţină iarbă uscată, mi-am scos din buzunar pistolul de plumb, am luat căţeluşul în braţe şi m-am culcat, cu gîndul să aştept să se facă ziuă, fără să adorm.
Dar nu trecu mult şi începu să mi se pară că în golurile negre dintre copaci şi în lumina schimbătoare şi nesigură a lunii se vedeau cînd ochii verzi ai unui lup, cînd botul miţos al unui urs şi că pretutindeni, ascunşi după trunchiurile groase ale copacilor, stăteau la pîndă oameni străini şi răi. Trecea un minut, treceau două, şi vedeniile se risipeau, dispăreau, pentru

ca imediat să se ivească iarăşi din toate părţile. Şi erau atît de multe, încît, peste măsură de obosit de atît ce-mi tot sucisem gîtul după ele, m-am culcat pe spate şi m-am hotărît să nu mă mai uit decît la cer.
Clipind din ochii somnoroşi, m-am apucat să număr stelele ca să nu dorm. Am ajuns pînă la şaizeci şi trei, apoi m-am încurcat, am scuipat de necaz şi am început să urmăresc un nor negru care semăna cu un buştean. Norul alerga în urma altui nor, căutînd să-l pocnească peste gura larg deschisă şi plină de colţi. Dar în clipa cînd era gata să-l ajungă, se amestecă al treilea nor, lung şi subţire, care se apucă să astupe cu laba lui strîmbă lampionul luminos al lunii.
S-a făcut întuneric. Iar cînd s-a mai luminat puţin, n-am mai văzut nici norul în chip de buştean, nici pe cel cu colţi. în schimb, un avion uriaş zbura lin pe cerul înstelat.
Ferestrele lui deschise erau luminate ca-n poveşti, în faţa unei mese stătea mama. împingînd mai la o parte glastra cu flori, se apleca asupra desenelor ei şi, aruncîndu-şi din cînd în cînd ochii la ceas, se mira că întîrzii atît de mult...
Şi atunci, de teamă ca nu cumva avionul să treacă pe lîngă poiana unde mă aflam, am scos pistolul meu de plumb şi am tras. Fumul învălui toată poiana şi-mi intră în nări şi în gură. Iar ecoul împuşcăturii, ajungînd pînă la aripile largi ale avionului, zăngăni de nouă ori la şir, ca tabla unui acoperiş peste care ar fi căzut o piatră grea.
Am sărit în picioare.
Se crăpa de ziuă. Browningul meu de plumb zăcea pe nisip. Alături de el şedea Brutik şi strîmba din nas, supărat, pentru că vîntul, care îşi schimbase peste noapte direcţia, aducea în poiană o şuviţă de fum usturător. Am tras cu urechea. înaintea mea, spre dreapta, se auzea zăngănit de fier... Visul meu nu fusese numai vis: însemna că acolo erau oameni şi, prin urmare, nu mai aveam de ce să mă tem.
Mi-am potolit setea cu apă dintr-un pîrîiaş ce alerga pe fundul unei rîpi. Apa era caldă, aproape fierbinte, şi mirosea a răşină şi a funingine. Se vede că izvoarele pîrîiaşului erau pe undeva

pe unde ardea pădurea.
Dincolo de rîpă se ridica o pădure înfrunzită, din care tot ce era vietate fugise la cea dintîi adiere de fum. Numai furnicile se agitau,ca totdeauna de altfel, pe lîngă muşuroaiele lor afînate. Iar broaştele cenuşii, care, oricum, tot n-ar fi putut ajunge prea departe de uscat, orăcăiau de zor lîngă o baltă înverzită.
Ocolind balta, am intrat într-un desiş. Deodată undeva, foarte aproape, am auzit răsunînd trei lovituri scurte date cu fierul în fier, ca şi cum bătea cineva cu ciocanul în fundul unei căldări de tablă.
Am luat-o cu băgare de seamă înainte. Trecînd pe lîngă copaci cu vîrfurile rupte, de parcă fuseseră retezate, pe lîngă crengi şi frunze proaspăt căzute, care acopereau din belşug pămîntul, am ieşit într-o poieniţă. Acolo, într-o poziţie nefirească — cam pe o coastă, cu botul în sus şi cu o aripă întinsă peste trunchiul unui plop frînt — zăcea un avion. Sub avion stătea un bărbat şi, cu o cheie de oţel, lovea regulat în carapacea de metal a motorului.
Bărbatul acela era aviatorul Fedoseev, tatăl Feniei.
Rupînd crengile în calea mea, m-am strecurat pînă aproape de el şi l-am strigat. Aviatorul lăsă cheia din mînă. Apoi se întoarse spre mine cu tot trupul (pe cît se vedea, nu se putea ridica în picioare) şi, cercetîndu-mă cu atenţie, mă întrebă mirat:
— Hei, arătare miraculoasă! Din care cer ai coborît ca să-mi mîntuieşti sufletul?
— Dumneata eşti? l-am întrebat, neştiind cum să încep vorba.
— închipuieşte-ţi că-s chiar eu! Iar ăsta... — zise bătînd cu degetul în avionul prăbuşit — ăsta e calul meu. Dă-mi un chibrit. Oamenii sînt departe?
— N-am chibrit, Vasili Semionovici. Şi nici oameni nu-s pe-aici.
— Cum nu sînt? Ei, drace! Şi faţa i se strîmbă dureros, deoarece îşi mişcase piciorul înfăşurat în cîrpe. Dar unde-i poporul, unde-s oamenii?
— Nu sînt oameni pe aici, Vasili Semionovici. Numai eu şi... şi cîinele meu.

— Numai tu? Hm... Şi cîinele?... Apoi ştiu că ai un cîine!... Atunci, spune-mi, te rog, ce cauţi singur pe-aici? Culegi ciuperci fripte, cenuşă ori cărbuni?
— Nu fac nimic, Vasili Semionovici. Fugeam, cînd deodată aud lovituri şi zăngănit de fier. Am crezut şi eu că sînt oameni pe-aici. Şi cînd colo, erai dumneata. Dar să ştii că toată lumea te caută, te caută mereu...
— Aşa, ai crezut că sînt oameni... Prin urmare, eu nu mai sînt “om". Dar de ce ţi-e obrazul plin de sînge? Ia borcanul de colo, dă-te cu tinctură de iod şi întinde-o, frate, cît poţi mai repede la aerodrom. Spune-le acolo, cum te pricepi mai frumos, să trimită cît mai repede pe cineva să mă ridice de aici. Cine ştie pe unde mă caută ei, iar eu nu-s decît la doi paşi! Stai puţin... Simţi? Şi trase aer în piept, adulmecînd şuviţa de fum dulceag şi usturător care se abătuse peste noi.
— Da, am simţit şi eu, Vasili Semionovici. Dar eu nu cunosc drumul spre aerodrom. Pentru că, ştii, şi eu m-am rătăcit...
— Tii! fluieră aviatorul. După cum văd, tovarăşe, treburile noastre merg tare prost... Dar ia spune-mi, crezi în Dumnezeu?
— Ce întrebare! m-am mirat eu. Mi se pare, Vasili Semionovici, că dumneata nu mă recunoşti. Eu sînt Volodka. Stau în apartamentul o sută douăzeci şi patru, în aceeaşi curte cu dumneata.
— Ei, vezi, Volodka? Nu crezi nici tu, nu cred nici eu. Prin urmare, slabă nădejde de vreo minune! Mai bine urcă-te într-un copac şi să-mi spui tot ce vezi de-acolo.
Peste cinci minute eram în vîrful unui copac. Din trei părţi nu se vedea decît pădure... Iar din a patra, cam la cinci kilometri de noi, se zărea un nor de fum, înălţîndu-se din mijlocul pădurii şi mişcîndu-se încet în direcţia noastră.
Sufla un vînt schimbător şi nestatornic, care în orice moment putea să se dezlănţuie cu toată puterea.
M-am coborît din copac şi i-am povestit aviatorului Fedoseev tot ce văzusem. El se uită în sus: cerul era tulbure.
Fedoseev rămase pe gînduri.

— Ascultă, ştii să citeşti o hartă? mă întrebă el.
— Ştiu — i-am răspuns. Moscova, Leningrad, Minsk, Kiev, Tiflis...
— Ehei, ai luat-o pe o scară prea mare! Mă mir că n-ai început cu: Europa, America, Africa, Asia... Altceva te-ntreb: dacă ţi-aş desena drumul pe hartă, ai să ştii să te descurci?
M-am fîstîcit:
— Nu, Vasili Semionovici. Aşa ceva am învăţat la geografie, dar vezi, nu prea...
— Măi căpăţînosule! ”Nu prea"... hai? Bine, dacă-i vorba că “nu prea", atunci nici nu trebuie. Uite, să-ţi arăt eu. Şi Fedoseev întinse braţul: Dă-te mai îndărăt... mai mult! întoarce-te cu faţa spre soare. Aşa. Acum răsuceşte-te aşa fel, încît soarele să-ţi bată exact în coada ochiului stîng. Bun! Asta să-ţi fie direcţia. Vino încoace şi stai.
M-am apropiat şi m-am aşezat lîngă el.
— Ei, acum spune-mi ce-ai înţeles?
— Am înţeles că soarele trebuie să-mi sclipească drept la coada ochiului stîng — am început eu, şovăitor.
— Nu să sclipească, ci să bată. Că dacă sclipeşte, soarele poate să te şi orbească. Şi ascultă ce-ţi spun: să nu cumva să-ţi treacă prin minte să te-abaţi de la această direcţie! Să mergi înainte, în linie dreaptă, pînă cînd o să dai de malul rîului Kalva, care e cam la şapte sau opt kilometri de aici. Rîul vine în direcţia asta, aşa că nu se poate să nu-l găseşti. Şi, odată ajuns la Kalva, în locul care se cheamă “Patru bulboane", o să dai de oameni. Acolo găseşti oricînd şi pescari, şi plutaşi, şi cosaşi, şi vînători... Peste oricine o să dai, apropie-te imediat de ei. Iar de spus... Fedoseev se uită la avionul sfărîmat, la piciorul cel ţeapăn înfăşurat în cîrpe, trase în piept aerul otrăvit şi clătină din cap: Iar de spus... cred că ştii şi singur ce trebuie să le spui.
Am sărit în picioare.
— Stai! zise Fedoseev, scoţîndu-şi din buzunarul de dinăuntru al hainei portofelul şi întinzîndu-mi-l: Ia-l cu tine.
— Dar de ce? l-am întrebat nedumerit.

— Ia-l! repetă el. Se poate întîmpla să mi se facă rău şi să-l pierd... O să mi-l dai tu cînd ne-om întîlni. Iar dacă nu, să-l dai soţiei mele sau comisarului...
Vorbele acestea nu-mi plăcură. Simţeam cum lacrimi amare îşi făceau drum spre ochi şi cum îmi tremurau buzele.
Dar aviatorul Fedoseev se uita la mine atît de serios, încît n-am îndrăznit să mă împotrivesc. Am luat portofelul, l-am vîrît în sîn, am strîns şi mai tare cingătoarea şi am fluierat după Brutik.
— Stai! mă opri iarăşi Fedoseev. Dacă vezi cumva înaintea mea pe cineva de la N.K.V.D. sau pe comisarul nostru, să le spui că alaltăieri, la ora nouăsprezece şi treizeci, am văzut trei indivizi în zona incendiului, pe parcela douăzeci şi patru. Credeam că-s vînători. Dar cînd am vrut să cobor mai jos, au deschis foc asupra avionului şi un glonţ a nimerit în rezervorul de benzină.
Ce a urmat, se înţelege de la sine. Şi acum, eroule, dă-i drumul!
Nu-i tocmai uşor, atunci cînd trebuie să salvezi viaţa unui om, să fii nevoit să alergi prin păduri necunoscute şi înfricoşătoare spre apa depărtatului rîu Kalva, fără să ai în faţa ta nici drum, nici cărare, ci să te călăuzeşti numai după soare, a cărui lumină trebuie să bată tot timpul în coada ochiului tău stîng.
În drumul meu am fost de multe ori silit să ocolesc desişuri nepătrunse, rîpe adînci sau mlaştini duhnind a umezeală. Dacă n-ar fi fost ordinul aspru al lui Fedoseev, m-aş fi încurcat şi m-aş fi rătăcit prin pădure cel puţin de zece ori, deoarece mereu mi se părea că merg îndărăt, spre locul unde poposisem noaptea trecută, cu toate că aveam soarele în stînga mea.
Şi uite aşa, înaintam cu hotărîre. Mă opream doar din cînd în cînd să-mi şterg fruntea şi să-l mîngîi pe prostul de Brutik, care nu mă slăbea un pas, de bună seamă că numai de frică. Scoţînd limba de un cot, mă privea trist cu ochii lui neştiutori.
Cam după o oră de drum se stîrni un vînt puternic şi curînd o pîclă ca cenuşa acoperi cerul. Soarele se mai desluşi cîtva

timp ca o pată întunecată şi difuză şi în curînd dispăru cu totul. Mergeam repede şi cu băgare de seamă. Dar de la o vreme mi-am dat seama că începusem să încurc drumul.
Acum, cerul de deasupra mea era pretutindeni deopotrivă de întunecat. Şi nu numai cu ochiul stîng, dar nici cu amîndoi ochii nu mai puteam desluşi nici cea mai mică zare de lumină.
Se scurseră aşa cam două ore. Soarele nu se mai arătă, peste Kalva nu dădusem, puterile mă părăsiseră şi pînă şi frica îmi pierise. Nu mai simţeam altceva decît Oboseală şi o sete cumplită, aşa că în cele din urmă m-am trîntit la umbra unei tufe de anin.
”Iată ce-nseamnă viaţa! Mă gîndeam, stînd cu ochii închişi. Trăieşti şi aştepţi. Aştepţi să se ivească vreo întîmplare, vreo aventură şi atunci... atunci, de pildă ca acum, cînd cu... eu... Dar ce importanţă am eu! Acolo zace un avion sfărîmat. Într-acolo se tîrăşte focul. Acolo, un pilot rănit aşteaptă ajutor! Şi eu stau aici în iarbă, ca un buştean, şi nu-s în stare să-l ajut cu nimic!”
Deodată un fluierat sonor de păsărică se auzi undeva pe aproape. Am tresărit. Toc-toc! Toc-toc! Răsună sus. Am deschis ochii şi am văzut drept deasupra capului meu, pe trunchiul unui frasin gros, o ciocănitoare.
Şi abia atunci mi-am dat seama că pădurea în care mă aflam nu era nici pustie, nici moartă. În poiană zburau fluturi galbeni şi albaştri, sclipeau libelule cu aripi străvezii şi de pretutindeni răzbătea ţîrîit neîntrerupt de greieri.
Şi nici n-am apucat să mă urnesc din loc, că Brutik, ud ca o mănuşă de baie, se trînti drept pe pîntecele meu, apoi se ridică şi începu să se scuture, împrăştiind în toate părţile stropi mărunţi şi reci de apă: pesemne că se scăldase. Am sărit în picioare, m-am repezit în tufăriş şi am ţipat de bucurie: în faţa mea, la vreo patruzeci de paşi cel mult, în lumina mohorîtă a zilei, îşi rostogolea la vale apele cenuşii rîul cel lat, Kalva.
M-am apropiat de mal şi m-am uitat în jur. Nu era ţipenie de om, nici la dreapta, nici la stînga, nici pe apă şi nici pe mal. Nu se vedea nici o aşezare omenească, şi nicăieri, nici urmă de

oameni — pescari, plutaşi, cosaşi sau vînători. Se vede că mă depărtasem de locul care se chema “Patru bulboane” şi unde, după indicaţiile aviatorului Fedoseev, trebuia să ies. Doar pe malul celălalt, chiar la marginea pădurii, se zărea şi o şuviţă de fum, iar lîngă o colibă mică stătea un cal înhămat la o căruţă. De la mine şi pînă acolo era cel puţin un kilometru.

Un fior rece mă străbătu din creştet pînă-n tălpi. Simţeam că mă furnică prin mîini şi în gît, iar umerii îmi tremurau ca de friguri: îmi dădeam seama că va trebui să trec înot rîul Kalva. Iar eu înotam prost. E drept că eram în stare să trec înot iazul din tîrguşorul nostru, cel din spatele şoproanelor de cărămidă. Mai mult încă: puteam să-l trec şi să mă întorc. Dar numai pentru că, în locul cel mai adînc, apa iazului abia îmi ajungea pînă la bărbie.

Stăteam aşa, încremenit şi mut. Pe apă pluteau surcele, crengi, smocuri de iarbă verde şi bucăţi de spumă umflată.

Ştiam că, odată ce nu se putea altfel, o să trec înot dincolo, că doar apa nu era chiar aşa de lată ca să mă părăsească puterile şi să mă înec. Dar mai ştiam că ar fi fost de ajuns să-mi pierd cumpătul o clipă, să mă sperii de adîncime şi să înghit o singură gură de apă, ca să mă duc la fund, cum mi s-a întîmplat anul trecut cînd mă scăldam în Lugarka, un pîrîiaş mult mai îngust decît Kalva.

M-am apropiat de mal, am scos din buzunar pistolul de plumb, l-am răsucit în palmă şi l-am aruncat în apă.

Pistolul acela nu era decît o jucărie, iar mie nu-mi ardea de joacă.

M-am mai uitat o dată la malul celălalt, apoi am luat în palmă un pic de apă rece şi am băut. După ce am respirat adînc de cîteva ori, am intrat în apă. Şi, ca să nu-mi irosesc puterile în zadar, am mers pe fundul neted şi nisipos al rîului pînă cînd apa mi-a ajuns la bărbie.

Deodată, la spatele meu se auzi un urlet sălbatic: era Brutik, care alerga ca un nebun de-a lungul malului.

I-am făcut semn cu degetul să mă urmeze, am tuşit de cîteva ori, am scuipat şi, sprijinindu-mă cu picioarele de fund, mi-am făcut vînt, căutînd să înot fără să împroşc apa.

Acum, cînd capul abia îmi ieşea deasupra apei, malul către care mă îndreptam mi se părea nespus de depărtat. Şi, ca să nu mă sperii, mi-am lăsat ochii în jos.

Aşa, încetul cu încetul, făcînd totul ca să nu-mi pierd cumpătul, dar mai ales să nu mă grăbesc, înaintam cu fiecare aruncătură de braţ.
Şi pe măsură ce înaintam, apa devenea tot mai rece, iar tufele de pe mal începură să alerge spre dreapta. Asta însemna că mă luase apa la vale. Dar cum mă aşteptam la asta, nu m-am speriat. “N-are decît să mă ia — îmi ziceam. Totul e să fiu calm şi să dau regulat din braţe: un, doi... şi tot aşa înainte..." încetul cu încetul, malul din faţa mea se apropia. începuseră să se desluşească frunzele argintii şi acoperite de puf ale desişului de plopi, iar apa mă purta repede spre cotitura malului nisipos.
Deocamdată, nici în asta nu era vreo primejdie. Dar, pe neaşteptate, în urma mea se auziră glasuri. Aş fi vrut să întorc capul, însă nu mă puteam hotărî.
Puţin după aceea am auzit la spatele meu plescăit de apă şi, după cîteva clipe, l-am văzut pe Brutik, care, cu botul ridicat, bătea deznădăjduit din lăbuţe şi, adunîndu-şi cele din urmă puteri, venea înot spre mine, pieziş.
“Bagă de seamă, frăţioare! mi-am zis îngrijorat. Nu te vîrî în mine, că ne înecăm amîndoi!"
Am făcut o sforţare să mă dau la o parte, dar curentul apei m-a împins îndărăt. Atunci,prinzînd momentul, blestematul de Brutik mi se căţără, zgîriindu-mă, drept în ceafă.
“Gata! M-am gîndit, în timp ce mă cufundam cu capul în apă. S-a sfîrşit cu mine!”
Sforăind şi scuipînd, am ieşit la suprafaţă şi mi-am aruncat braţul înainte ca să înot. Dar în aceeaşi clipă am simţit că, schelălăind cu deznădejde, Brutik încerca să mi se urce pe cap.
Atunci, adunîndu-mi cele din urmă puteri, l-am aruncat cît colo. Însă, ca un făcut, unn val m-a izbit peste gură şi nas. Am înghiţit apă şi am început să dau din mîini fără nici un rost. Şi iarăşi am auzit dinspre malul de unde plecasem glasuri, larmă şi lătrat de cîini.
În vremea asta mă mai izbi un val, răsturnîndu-mă de pe burtă

pe spate. Şi n-am mai ţinut minte decît Sclipirea unei raze de soare ce se strecura printre nori şi botul înspăimîntător al unei dihănii care, deschizîndu-şi larg gura plină de colţi, mi se aruncă pe piept.
Am aflat mai tîrziu că, la două ore după plecarea mea de lîngă aviatorul Fedoseev, căţeaua Liutta, luîndu-se pe urmele mele, adusese un grup de oameni pînă la pilotul rănit. Şi, fără a se gîndi la el, Fedoseev le arătase cerul înnourat, poruncindu-le să se ia după mine.
În aceeaşi seară, alt cîine, Veter, dădu în pădure peste trei indivizi înarmaţi, erau cei trei oameni răi, care trecuseră graniţa, cu gînd să dea foc pădurilor, pentru ca odată cu ele, să ardă şi uzina noastră, cea nouă şi mare.
Unul dintre ei a fost ucis pe loc, ceilalţi doi, prinşi. Dar şi aceştia — o, de asta nu ne îndoim! — n-or să fie cruţaţi.
...Stăteam culcat în pat, la noi acasă.
Sub plapumă era plăcut. Deşteptătorul ticăia ca de obicei. De la bucătărie se auzea cum săreau stropii de apă sub robinet. Se spăla mama. Iat-o că intră în odaie, se apropie de pat şi trage plapuma de pe mine.
— Scoală-te, lăudărosule! Zise şi începu să-şi pieptene încet şi cu răbdare părul negru şi des. Am intrat aseară la voi, la şedinţă, şi am auzit din uşă cum îţi turuia guriţa: “Şi cînd am sărit”, “Şi cînd m-am repezit”, “Şi cînd mi-am făcut odată vînt”... Şi proştii ceia de băieţi stăteau cu gurile căscate. Credeau că chiar aşa a şi fost.
Eu însă nu m-am tulburat deloc.
— Uşor de zis — i-am răspuns cu mîndrie. Dar ia încearcă să treci Kalva înot, şi încă cu hainele pe tine!
— Cum, “să treci înot”, cînd te-a scos din apă căţeaua Liutta? Mai bine ai tăcea, eroule! L-am întrebat după aceea pe Fedoseev cum a fost. “Mă pomenesc deodată, zice, cu Volodka al vostru. Mă uit la el — era palid, tremura... «La geografie, zice băiatul, nu mă pricep.»
Abia l-am putut face să tragă o fugă pînă la Kalva...”
— Asta-i minciună! M-am înroşit, am sărit din pat şi m-am uitat

furios drept în ochii mamei.

Şi abia atunci am băgat de seamă că mama glumea, că cearcănele de un galben albăstrui nu-i dispăruseră încă de sub ochi. Asta însemna că nu era mult de cînd plînsese lacrimi amare pentru mine. Numai că nu voia să recunoască. Ce să-i faci, seamănă cu mine!

Îşi trecu mîna prin părul meu şi-mi spuse:

— Haide, Volodka, scoală-te şi dă o fugă să-mi aduci pantofii. Nici pînă acuma nu m-am învrednicit să mi-i scot.

Îşi luă desenele, cutia cu compasuri şi riglele şi plecă să se pregătească de examen.

Alerg la cizmar să scot pantofii mamei, dar cînd cobor în curte, aud că mă strigă cu glas deznădăjduit Fenia, care mă zărise din balcon.

— Vino la noi! zice. Dar mai repede, că te cheamă tata!

”Să mă duc — îmi zic. Că pantofii, am vreme să-i scot şi mai tîrziu."

Şi mă întorc, ca să urc scările din nou.

Cînd ajung sus, Fenka se repede la mine, mă apucă din fugă de mîini şi mă trage în odaia tatălui ei. Fedoseev are un picior scrîntit şi stă în pat bandajat. Pe măsuţă, lîngă doctorii, văd un briceag bine ascuţit şi o sulă de oţel. Pesemne că lucra ceva. După ce-mi dă bună ziua, mă întreabă cum s-a făcut de m-am rătăcit şi cum totuşi am dat de rîul Kalva. După aceea, văd că-şi vîră mîna sub pernă, scoate o busolă şi mi-o întinde: seamănă cu un ceas, e sclipitoare şi nichelată, are capac, buton şi un ac fosforescent care oscilează.

— Ia-o — îmi zice el — şi caută să înveţi cum se citeşte o hartă. S-o ai amintire de la mine.

Am luat busola. Pe capac sînt gravate îngrijit anul, luna şi ziua cînd am dat peste Fedoseev în pădure, lîngă avion. În partea de jos e scris: “Lui Vladimir Kurnakov, din partea aviatorului Fedoseev".

Am rămas în picioare, mut. “Da, i-am dat gata! I-am dat gata pe toţi băieţii din curtea noastră, şi nu numai aşa, ci definitiv. Să nu mai aştepte de-acum milă sau cruţare din partea mea!"

îi strîng mîna aviatorului şi trec în odaie la Fenia. Ne apropiem amîndoi de fereastră şi rămînem o vreme aşa, duşi pe gînduri. Fenia şopteşte nu ştiu ce, eu însă n-o aud.

În cele din urmă, fetiţa mă trage de mînecă şi-mi spune:

— Toate-s bune, numai că-mi pare rău de bietul Brutik! S-a înecat, săracul...

— Într-adevăr, şi mie îmi pare rău de Brutik. Dar ce să-i faci? Aşa-i la război...

— Dacă nu i-am fi vîrît atunci, cu sila, bomboana în gură, poate că nu s-ar fi ţinut scai după noi — zice Fenia cu tristeţe.

— Cine ştie — caut eu s-o mîngîi. Dacă nu s-ar fi întîmplat aşa, poate că ar fi venit hingherii, l-ar fi prins cu laţul, l-ar fi aruncat în ladă şi la urmă l-ar fi jupuit de viu... Ar fi avut altă moarte. Şi parcă ar fi fost mai bine?...

În faţa noastră se văd pădurile. Focul a fost stins, doar ici şi colo se mai înalţă cîte o şuviţă de fum. însă ultimele brigăzi sînt încă acolo şi-şi termină opera de stingere.

Pe fereastra larg deschisă vedem uzina uriaşă, uzina în care lucrează aproape tot tîrguşorul nostru cel nou.

Un gard de sîrmă ghimpată pe două rînduri, o împrejmuieşte. Iar la colţuri, în gheretele de scînduri, veghează zi şi noapte santinelele.

Chiar de aici, de unde stă Fenia şi cu mine, se aude zornăit de lanţuri, zăngănit de fier, larmă de motoare şi bufniturile grele ale ciocanului pneumatic. Ce se lucrează în această uzină, noi nu ştim. Şi chiar dacă am şti, n-am spune-o nimănui, decît unui singur om: tovarăşului Voroşilov.

Anul 1939

TIMUR ŞI BĂIEŢII LUI

SE ÎMPLINISERĂ TREI LUNI de cînd colonelul Alexandrov, comandantul unui divizion blindat nu mai dăduse pe acasă. Fără îndoială că era undeva pe front.

Pe la mijlocul verii trimise o telegramă, în care le propunea

fetelor lui, Olga şi Jenia, să-şi petreacă sfîrşitul vacanţei în vila lor de lîngă Moscova.

Sprijinită în coada periei şi cu basmaua înflorată căzută pe ceafă, Jenia stătea bosumflată în faţa Olgăi, care-i spunea:

— Eu plec cu bagajele, iar tu rămîi să faci curat prin casă. Ai putea să nu-ţi încrunţi sprîncenele şi să nu-ţi lingi buzele. După ce termini, încui uşa şi duci cărţile la bibliotecă. Apoi vezi să nu te opreşti pe la prietene, ci să te duci de-a dreptul la gară. De acolo trimite tatii telegrama asta. După aceea urcă-te în tren şi vino la vilă... Trebuie să mă asculţi, Evghenia. Sînt sora ta...

— Şi eu sînt sora ta.

— Da... dar eu sînt mai mare... Şi pe urmă, aşa a poruncit tata.

Cînd se auzi în curte maşina pornind, Jenia oftă şi se uită în jurul ei prin odaie. Peste tot era o neorînduială înspăimîntătoare. Fetiţa se apropie de oglinda prăfuită în care se răsfrîngea portretul tatălui ei, atîrnat pe perete.

Bun! Ce importanţă are că Olga e mai mare, ce importanţă are că deocamdată e silită s-o asculte? în schimb, ea, Jenia, are nasul, gura şi sprîncenele întocmai ca ale tatii. Şi fără îndoială că o să-i semene şi la caracter.

Jenia îşi legă mai strîns basmaua pe cap, îşi scoase sandalele, luă o cîrpă, trase de pe masă faţa de masă, puse căldarea sub robinet şi, înfăşcînd peria, împinse grămada de gunoi spre prag.

Curînd se auzi bîzîitul lămpii cu gaz şi vîjîitul primusului. Podeaua era leoarcă de apă. într-o albie de zinc pentru spălat rufe se umflau şi plesneau clăbuci de săpun. Iar trecătorii de pe stradă se uitau cu mirare la fetiţa aceea desculţă, îmbrăcată într-un sarafan roşu, care stătea cocoţată pe o fereastră larg deschisă de la etajul al doilea şi ştergea de zor geamurile.

Camionul alerga pe şoseaua largă şi plină de soare. Rezemată de o boccea moale şi cu picioarele întinse pe un geamantan, Olga stătea într-un fotoliu de trestie şi ţinea pe genunchi un motănaş roşcat, care se juca cu un bucheţel de

albăstrele.
La kilometrul treizeci i-a ajuns din urmă o coloană motorizată din Armata Roşie. Unul lîngă altul pe băncile de lemn, ostaşii roşii îşi ţineau puştile cu ţevile îndreptate spre cer şi cîntau cu voie bună.
Cînd răsunau aceste cîntece, ferestrele şi uşile izbelor se deschideau larg, iar peste garduri şi pe portiţe ieşeau buluc copii, cuprinşi de bucurie. îşi fluturau braţele, aruncau ostaşilor mere crude, strigau “ura” în urma lor şi chiar acolo, pe loc, puneau la cale bătălii, desfăşurînd şarje vijelioase de cavalerie asupra pelinului şi a urzicilor.
Camionul o luă spre staţiunea de odihnă, oprind în faţa unei vile mici, acoperită cu iederă.
Şoferul şi ajutorul lui lăsară în jos obloanele camionului şi începură să descarce bagajele, iar Olga se duse să descuie veranda.
De acolo se vedea o grădină întinsă şi părăginită. În fund se afla un şopron cu etaje, destul de dărăpănat, deasupra căruia, flutura un steguleţ roşu.
Olga se întoarse spre camion. Acolo o aştepta o femeie bătrînă, dar sprintenă: era vecina lor, lăptăreasa. Ea se oferi să le facă curat prin casă, să spele geamurile, podelele, şi pereţii.
în timp ce vecina îşi pregătea lighenele şi cîrpele, Olga luă în braţe motănaşul şi se duse în grădină.
Pe trunchiurile vişinilor, ciuguliţi de vrăbii, sclipea cleiul fierbinte. Mirosea tare a coacăze, a romaniţă şi a pelin. Acoperişul şopronului, înverzit de muşchi, era plin de găuri. Şi prin găurile acelea porneau în sus, dispărînd în frunzişul copacilor, nenumărate ”cabluri" subţiri de sfoară.
Olga se strecură prin tufele de alun, ştergîndu-şi de pe obraz o pînză de păianjen.
Dar ce însemna asta? Steagul roşu de deasupra şopronului dispăruse şi nu rămăsese decît prăjina lui.
Deodată, Olga auzi şoapte neliniştite şi înfierbîntate şi, imediat, scara cea grea, care stătea rezemată de fereastra

podului, lunecă cu zgomot de-a lungul peretelui, rupînd în cădere crengi uscate, şi se prăbuşi la pămînt, împrăştiind în jurul ei frunze de brusturi.
Sfoara de deasupra acoperişului începu să tremure. Speriat, motănaşul o zgîrie pe Olga şi o zbughi în urzici. Fata se opri nedumerită, se uită împrejur şi ascultă... Dar nici în mijlocul tufişurilor verzi, nici peste gard, nici în pătratul negru al ferestrei şopronului, nu se vedea şi nu se auzea nimic.
Olga se întoarse pe verandă.
— Ăştia-s băieţii care-şi fac de cap noaptea prin grădinile oamenilor — o lămuri lăptăreasa. Ieri au scuturat doi meri la un vecin de-al meu, ba i-au rupt şi un păr. Ce copii mai sînt în ziua de azi... adevăraţi huligani! Mie, drăguţă, mi-a plecat feciorul în Armata Roşie. Şi la plecare nici vin n-a vrut să bea. Atîta mi-a spus: ”Rămîi cu bine, mamă". Şi a plecat fluierînd, drăguţul de el. Spre seară m-a apucat jalea şi, după cuviinţă, am plîns puţintel. Noaptea, cînd m-am trezit, mi s-a părut că umblă cineva prin curte. Ei, m-am gîndit, acum am rămas singură, n-are cine să mă apere... Că parcă mult îi trebuie unui om bătrîn ca mine? O cărămidă în cap, şi gata! Dar Dumnezeu mi-a purtat de grijă, că nu mi-au furat nimic. S-au învîrtit ei ce s-au învîrtit, pe urmă au plecat. Avean în curte un butoi, un butoi de stejar, greu de nu l-ar fi putut urni din loc doi oameni. L-au dat de-a dura cam douăzeci de paşi spre poartă. Atîta tot. Dar cine-o fi fost şi ce au vrut, nimeni nu poate să ştie...
Spre seară, după ce termină treburile casei, Olga ieşi în cerdac. Apoi scoase cu băgare de seamă, dintr-o cutie de piele, un acordeon alb şi sclipitor, de sidef, pe care-l primise de la tata de ziua ei de naştere.
Luă acordeonul pe genunchi, îşi petrecu pe după umăr cureaua şi începu să cînte un cîntec pe care-l auzise de curînd:

“O, ce n-aş da
Să te mai văd o dată!
Să te mai văd o dată...

De două ori... de trei...
Cum ai putea să-nţelegi,
Tu, ce ca fulgerul zbori,
Cum te-aştept nopţi întregi,
Cum te-aştept pînă-n zori?
Da!
Aviatori! Mitraliere, bombe!
Plecaţi acum
În lungul vostru drum.
De-o să vă-ntoarceţi curînd,
Asta eu nu pot să ştiu,
Dar să vă-ntoarceţi oricînd,
Fie chiar şi mai tîrziu!”

în timp ce cînta, Olga se uită de cîteva ori cu nelinişte spre un tufiş întunecat, care se înălţa în curte lîngă gard.
După ce-şi sfîrşi cîntecul, se ridică repede în picioare şi, întorcîndu-se spre tufă, întrebă tare:
— Hei, dumneata de colo, ascultă! De ce te-ascunzi? Şi ce cauţi aici?
Atunci, din tufiş ieşi un bărbat îmbrăcat într-un costum alb obişnuit. îşi aplecă uşor capul şi-i răspunse politicos:
— Nu mă ascund. Dar sînt şi eu puţin artist. N-aş fi vrut să te tulbur, de aceea am stat şi te-am ascultat.
— Da, dar puteai să stai şi să asculţi şi din stradă. Dumneata însă, cine ştie de ce, ai sărit peste gard!
— Eu, peste gard?... se supără străinul. Iartă-mă, dar nu-s pisică. Acolo, în colţ, lipsesc cîteva scînduri, pe-acolo am intrat.
— Am înţeles! şi Olga zîmbi. Dar pentru a intra aveai portiţa. Şi acum fii bun şi ieşi pe portiţă...
Străinul părea ascultător. Fără să spună o vorbă, ieşi pe portiţă, trăgînd zăvorul în urma lui, lucru care-i plăcu Olgăi.
— Stai! îl strigă ea, coborînd treptele cerdacului. Cine eşti dumneata? Eşti artist?
— Nu — îi răspunse străinul. Sînt inginer-mecanic, dar în

timpul liber cînt şi joc în trupa de operă a uzinei noastre.
— Ascultă — îi propuse Olga pe neaşteptate, simplu — hai cu mine, te rog, pînă la gară. O aştept pe sora mea cea mică. E întuneric, e tîrziu şi văd că nu mai vine. Mie nu mi-e frică de nimeni, însă nu cunosc încă străzile pe-aici. Dar stai, de ce vrei să deschizi portiţa? Poţi foarte bine să mă aştepţi şi dincolo de gard...
Fata îşi duse acordeonul în casă, îşi aruncă un şal pe umeri şi ieşi în strada învăluită în întuneric, unde mirosea a rouă şi a flori.
Olga era supărată pe Jenia, de aceea nu prea vorbi cu însoţitorul ei pe drum. Dar el îi spuse că-l chema Gheorghi Garaev şi că lucra ca inginer-mecanic la uzina de automobile.
O aşteptară pe Jenia în gară. Trecuseră deja două trenuri. în sfîrşit, sosi şi al treilea, cel din urmă.
— Cu fetişcana asta afurisită n-am decît bătaie de cap! strigă Olga, necăjită. Ei, dacă aş avea patruzeci de ani sau măcar treizeci! Dar eu n-am decît optsprezece şi ea treisprezece, aşa că nu m-ascultă deloc!
— Nu trebuie să ai patruzeci de ani! zise Gheorghi, hotărît. E mult mai bine să ai optsprezece... Şi nu mai fi îngrijorată, sora dumitale o să sosească desigur mîine dimineaţă.
Peronul se golise. Gheorghi îşi scoase portţigaretul. În clipa aceea se apropiară de el doi băieţandri zdraveni, care, în aşteptarea focului, îşi scoaseră şi ei ţigările.
— Ascultă, tinere — zise Gheorghi, aprinzînd un chibrit şi luminînd faţa celui mai mare dintre băieţi — înainte de a te vîrî în mine cu ţigara, trebuia să-mi dai bună seara, deoarece am avut onoarea să facem cunoştinţă în parc, unde dumneata încercai, cu multă sîrguinţă, să rupi o scîndură din gardul cel nou. Te cheamă Mihail Kvakin. Nu-i aşa?
Băiatul începu să gîfîie şi să se tragă îndărăt, iar Gheorghi stinse chibritul, o luă pe Olga de braţ şi plecară spre casă.
După ce se depărtară, celălalt băiat îşi puse după ureche ţigara udă de scuipat şi întrebă cu nepăsare:
— Cine-o mai fi şi propagandistul ăsta? E de pe-aici?

— De-aici — îi răspunse Kvakin în silă. E unchiul lui Timka Garaev. Ştii, ar trebui să punem mîna pe Timka şi să-i tragem o mamă de bătaie. Şi-a adunat o ceată de băieţi şi mi se pare că pun ceva la cale împotriva noastră.
Chiar atunci cei doi prieteni văzură la capătul peronului, sub un felinar, un domn cărunt şi prezentabil, care cobora scările sprijinindu-se în baston.
Era doctorul F. G. Kolokolcikov, din staţiune. Băieţii se luară în grabă după el, întrebîndu-l cu glas ridicat dacă n-avea chibrituri. Dar nici înfăţişarea şi nici vorba lor nu-i plăcură bătrînului. Se întoarse spre ei, îi ameninţă cu bastonul lui cel noduros, apoi, grav, îşi căută de drum.
Jenia n-avusese cînd să expedieze telegrama pentru tata din gara Moscova. De aceea, cînd coborî din trenul de centură, se gîndi să caute oficiul poştal al staţiunii de odihnă.
După ce traversă parcul bătrîn, unde culese clopoţei, fata se pomeni pe neaşteptate la o răscruce de uliţe, cu case înconjurate de grădini, a căror înfăţişare părăsită dovedea că nu nimerise acolo unde trebuia.
La cîţiva paşi de ea, Jenia văzu o fetiţă isteaţă, care, ocărînd, trăgea de coarne o capră încăpăţînată.
— Spune-mi, te rog, drăguţă — îi strigă Jenia — pe unde s-o iau ca să ies la poştă?
însă chiar în clipa aceea capra se smuci şi, cu capul în piept, o rupse la fugă prin parc, iar fetiţa alergă plîngînd în urma ei. Jenia se uită în jur: începea să se întunece şi nu se vedea nicăieri ţipenie de om. Atunci deschise o portiţă, care dădea în grădina unei vile cenuşii cu un etaj, şi o porni pe cărare spre cerdac.
— Vă rog să-mi spuneţi — întrebă ea tare, însă cît se poate de politicos, fără să deschidă uşa — pe unde s-o iau ca să ajung la poştă?
Dar nu-i răspunse nimeni. Fata stătu puţin pe gînduri, apoi deschise uşa şi, trecînd printr-un coridor, intră într-o odaie. Stăpînul vilei nu era acasă.
Tulburată, se întoarse cu gîndul să plece, cînd un cîine mare şi

roşcat ieşi fără zgomot de sub masă, o cercetă cu luare-aminte pe fetiţă şi, mîrîind domol, se întinse lîngă prag, tăindu-i drumul. Jenia se zăpăci.
— Tare mai eşti prost! strigă ea, speriată, răsfirîndu-şi degetele. Doar nu-s hoaţă. N-am luat nimic de la voi. Uite, asta-i cheia casei noastre, iar asta e telegrama pentru tata. Tata e comandant... înţelegi?
Cîinele tăcea, dar nu se urnea din loc. Iar Jenia, înaintînd încetişor spre fereastra deschisă, continua să vorbească:
— Aşa? Prin urmare, stai culcat? Foarte bine, stai cum pofteşti... Eşti un cîine aşa de bun... pari a fi şi deştept, şi simpatic.
Dar abia puse Jenia mîna pe pervazul ferestrei, că dulăul cel simpatic mîrîi înspăimîntător şi se ridică în picioare, aşa că Jenia, speriată, se urcă pe divan, strîngîndu-şi picioarele sub ea.
— Asta-i chiar frumos! urmă fata, aproape plîngînd. N-ai decît să prinzi hoţii şi spionii, dar eu... eu sînt om de treabă. Să ştii tu!... Şi Jenia scoase limba: Na, prostule!
Aşeză apoi cheia şi telegrama pe marginea mesei. Trebuia să aştepte să se întoarcă stăpînii.
Trecu un ceas, trecură două... Se întunecase de-a binelea. Pe fereastra deschisă veneau din depărtare fluierat de locomotivă, lătrat de cîini şi bufniturile unei mingi de volei. De undeva se auzea o ghitară. Şi numai acolo, în jurul vilei cenuşii, era pustiu şi linişte.
Jenia îşi lăsă capul pe sulul aspru al divanului şi începu să plîngă domol.
Pînă la urmă adormi buştean.
Se trezi abia a doua zi dimineaţă.
Dincolo de ferestre se auzea freamătul frunzişului de un verde proaspăt, spălat de ploaie. Prin apropiere scîrţîia roata unei fîntîni, iar pe undeva se tăiau lemne. Numai în vilă domnea aceeaşi linişte ca şi înainte.
Avea sub cap o pernă moale de piele, iar picioarele îi erau acoperite cu un cearşaf subţire. Cîinele nu se mai afla acolo.

Asta însemna că fusese cineva în odaie astă-noapte!
Jenia sări de pe divan, îşi aruncă părul pe spate, îşi potrivi sarafanul mototolit, luă de pe masă cheia şi telegrama pe care n-o expediase încă şi se pregăti s-o ia la goană.
Dar deodată zări pe masă o foaie de hîrtie, pe care sta scris cu litere de o şchioapă, cu creion albastru: “Fetiţo, cînd pleci, să tragi uşa mai tărişor". Iar dedesubt iscălitura: “Timur".
“Timur? Cine-o mai fi şi Timur ăsta? Ar trebui să-l văd şi să-i mulţumesc."
Jenia aruncă o privire în odaia de alături. Acolo văzu o masă de scris, pe care se aflau un serviciu de scris, o scrumieră şi o oglindă. La dreapta, lîngă o pereche de jambiere de piele, descoperi un pistol vechi şi zgîriat. Tot acolo, sprijinită de masă, era şi o sabie turcească încovoiată, cu teaca jupuită şi roasă. Jenia puse pe masă cheia şi telegrama, luă sabia în mînă, o scoase din teacă, apoi o ridică deasupra capului şi se uită în oglindă.
Avea o înfăţişare fioroasă. “N-ar strica să mă fotografiez aşa şi să arăt fotografia fetelor, la şcoală! se gîndi ea. Aş putea să croiesc chiar o minciună, să spun, de pildă, că m-a luat tata pe front. N-ar strica să iau şi pistolul în mîna stîngă... Uite, aşa-i şi mai bine!" Apoi îşi încruntă cît putu mai mult sprîncenele, îşi strînse buzele şi, ţintind în oglindă, apăsă pe trăgaci.
în odaie răsună o bubuitură. Fumul înceţoşa ferestrele şi oglinda se răsturnă peste călimară. Asurzită, Jenia uită pe masă şi cheia, şi telegrama şi ieşi puşcă din odaie, căutînd să fugă cît mai departe de casa aceea misterioasă şi plină de primejdii.
Fără să ştie cum, se pomeni pe malul unui pîrîu. N-avea la ea nici cheia casei de la Moscova, nici recipisa telegramei, nici măcar telegrama! Acum o să fie nevoită să-i spună Olgăi tot adevărul: şi chestia cu cîinele, şi că rămăsese peste noapte într-o vilă pustie, şi povestea cu sabia turcească, ba chiar şi cu focul de revolver! Nu, asta nu-i bine! Ei, dacă ar fi tata aici, el ar înţelege... Dar Olga n-o să înţeleagă nimic. Olga o să se supere, ba poate chiar o să plîngă. Iar asta ar fi şi mai rău! Şi

Jenia ştia să plîngă. Dar cînd o vedea pe Olga plîngînd, îi venea să se urce pe un stîlp de telegraf, într-un copac înalt, sau pe hogeacul casei...
Ca să-şi facă curaj, se scăldă, apoi plecă încetişor să-şi caute vila.
în timp ce Jenia urca treptele verandei, Olga stătea în bucătărie şi încerca să aprindă primusul. Auzind paşi, întoarse capul şi, fără să scoată o vorbă, îşi aţinti privirea duşmănoasă asupra Jeniei.
— Bună dimineaţa, Olia! zise Jenia, oprindu-se pe treapta de sus şi încercînd să zîmbească. Olia, n-ai să mă cerţi?
— Ba da! îi răspunse Olga, fără să-şi ia ochii de la ea.
— Bine, n-ai decît să mă cerţi — făcu Jenia, resemnată. Dacă ai şti ce întîmplare ciudată, ce aventură extraordinară am avut! Haide, Olia, nu mai încrunta sprîncenele, că nu s-a întîmplat cine ştie ce... doar că am pierdut cheia de la casă şi nici telegrama pentru tata n-am dat-o...
Şi Jenia închise ochii pe jumătate şi răsuflă adînc, pregătindu-se să dea drumul la toate noutăţile deodată. Dar tocmai atunci portiţa din faţă se deschise cu zgomot. O capră zbîrlită, plină toată de scaieţi, năvăli în curte şi, cu capul în piept, o luă la goană spre fundul grădinii. Iar în urma ei alerga plîngînd fetiţa cea desculţă, pe care Jenia o mai văzuse o dată.
Profitînd de acest prilej, Jenia lăsă baltă discuţia primejdioasă cu soră-sa şi se repezi să alunge capra din grădină. O ajunse din urmă tocmai cînd fata, gîfîind, o apucase de coarne.
— Ascultă, n-ai pierdut nimic? o întrebă fetiţa cea străină pe Jenia, ghiontindu-şi înainte capra.
— Nu — îi răspunse Jenia, nedumerită.
— Dar asta a cui e? Nu-i a ta? Şi fetiţa îi arătă cheia de la casa din Moscova.
— Ba e a mea — îi răspunse Jenia în şoaptă, întorcînd capul, cu frică, spre verandă.
— Uite cheia, recipisa şi un bileţel. Telegrama a şi fost trimisă — zise fetiţa printre dinţi, tot aşa de încet.
Şi punînd în mîna Jeniei un pacheţel, îi mai dădu un ghiont

caprei.
Capra o luă la trap spre portiţă. Fetiţa cea desculţă porni după ea ca o umbră, de-a dreptul prin spini şi urzici. Şi, îndată ce trecură pragul portiţei, se făcură nevăzute.
Strîngînd din umeri, ca şi cum ea ar fi mîncat bătaie, nu capra, Jenia desfăcu pacheţelul:
— Asta-i cheia. Asta-i recipisa de la telegramă. Prin urmare, cineva a expediat telegrama. însă cine?... A, uite şi bileţelul! Dar ce înseamnă asta?
în bileţel scria, cu litere mari şi cu creion albastru: “Fetiţo, să nu-ţi fie frică de cei de acasă. Totul e în ordine, iar de la mine n-o să afle nimeni nimic". Mai jos, semnătura: “Timur".
Ca vrăjită, Jenia vîrî încet bileţelul în buzunar. Apoi îşi îndreptă umerii şi, liniştită, se întoarse la Olga.
Olga stătea tot acolo, lîngă primusul care nu voia să se aprindă. Avea ochii plini de lacrimi.
— Olia! strigă atunci Jenia, dezolată. Am glumit. De ce te-ai supărat pe mine? Am făcut curăţenie în casă, am spălat geamurile, mi-am dat toată silinţa să fie totul aşa cum trebuie, am spălat pînă şi podelele, şi toate cîrpele! Uite cheia de la casă şi recipisa de la telegramă. Haide, lasă-mă să te sărut. Dacă ai şti cît te iubesc! Vrei să sar de pe acoperiş în urzici de dragul tău?
Şi fără să mai aştepte răspunsul Olgăi, i se aruncă de gît.
— Da... dar eu eram îngrijorată — zise Olga cu deznădejde. Totdeauna faci glume proaste... Iar tata mi te-a dat în grijă... Lasă-mă în pace, Jenia! Nu vezi că-s plină de gaz pe mîini? Mai bine toarnă laptele în cratiţă şi pune-l pe primus!
— Eu... eu nu pot fără să glumesc! îngăimă Jenia, în timp ce Olga se spăla pe mîini.
Trînti cratiţa cu lapte pe primus, pipăi bileţelul din fundul buzunarului, apoi întrebă:
— Olia, oare există Dumnezeu?
— Nu — îi răspunse Olga, vîrîndu-şi capul sub robinet.
— Dar atunci, cine există?
— Lasă-mă în pace! făcu Olga, necăjită. Nu există nimeni!

Jenia tăcu puţin, apoi o întrebă din nou:
— Olia, dar cine-i acela Timur?
— în orice caz nu-i Dumnezeu. A fost un ţar în evul mediu — răspunse Olga fără tragere de inimă, săpunindu-şi faţa şi mîinile. Un ţar şchiop şi rău.
— Dar dacă nu-i ţar, şi nu-i nici rău, şi nici din evul mediu, atunci cine-i?
— Atunci nu ştiu. Lasă-mă în pace! Ce ţi-a venit, mă rog, cu Timur al tău?
— Mi-a venit aşa, fiindcă mi se pare că-l iubesc tare mult pe Timur ăsta.
— Pe cine?... Şi nedumerită, Olga îşi ridică faţa plină de clăbuci: Ce tot îndrugi acolo şi nu mă laşi să mă spăl în linişte? Lasă că s-o întoarce el, tata, să vadă ce-i cu dragostea asta a ta!...
— Ei, şi ce-i dacă s-o întoarce tata? strigă Jenia cu patos, dar în acelaşi timp cu tristeţe. Chiar dacă se întoarce, se întoarce pentru puţin timp. Şi sînt sigură că n-o să obijduiască un suflet singur şi fără apărare.
— Nu cumva eşti tu sufletul acela singur şi fără apărare? întrebă Olga, nedumerită. Eh, Jenka, Jenka, nu mai înţeleg ce fel de om eşti şi cu cine semeni!
Atunci Jenia îşi lăsă capul în piept şi, cercetîndu-şi chipul care se răsfrîngea în capacul rotund al ceainicului nichelat, răspunse mîndră, fără să stea pe gînduri:
— Cu tata! Numai cu el. Atît. Şi cu nimeni altcineva pe lume!

Doctorul F. G. Kolokolcikov, domnul cel în vîrstă, stătea în grădina casei şi-şi repara o pendulă. în faţa lui, în picioare, stătea Kolea, nepotu-său. Chipul băiatului părea abătut. Ai fi zis că îl ajuta pe bătrîn la lucru. în realitate, însă, ţinea în mînă o şurubelniţă şi aştepta de un ceas să i-o ceară.
Dar arcul de oţel care trebuia aşezat la locul lui era grozav de încăpăţînat, iar bunicul avea o răbdare... Ai fi zis că aşteptarea n-o să se mai sfîrşească niciodată. Şi Kolea nu mai putea de necaz, cu atît mai mult, cu cît de după gardul vecin se ivise

pînă acum de cîteva ori capul zburlit al lui Sima Simakov, un băiat grozav de isteţ şi destoinic. Şi Sima Simakov îi făcea lui Kolea semne atît de ciudate şi de neînţeles — şi cu limba, şi cu capul, şi cu mîinile — încît pînă şi Tatianka, sora lui Kolea, o fetiţă de cinci ani, care stătea sub tei şi se căznea să vîre un ciulin în gura cîinelui lungit alene lîngă ea, începu deodată să ţipe, ba chiar îl trase pe bunicu-său de pantaloni, ceea ce-l făcu pe Simka Simakov să se ascundă după gard.
în sfîrşit, arcul intră la locul lui.
— Omul trebuie să muncească — rosti sentenţios F. G. Kolokolcikov, domnul cel cărunt, ridicîndu-şi faţa asudată către Kolea. Iar după mutra ta, s-ar zice că bei unt de ricin. Dă-mi şurubelniţa şi na-ţi cleştele! Munca înnobilează pe om. Şi ţie tocmai nobleţea sufletească îţi lipseşte. De pildă, ieri ai mîncat patru porţii de îngheţată, fără să-i dai şi surorii tale celei mici.
— Minte, neruşinata! strigă Kolea, indignat, aruncîndu-i Tatianei o căutătură mînioasă. I-am dat de trei ori la şir cîte două linguriţe. Cu toate astea, a venit să mă pîrască, dar a uitat să spună că, trecînd pe lîngă măsuţa mamei, a şterpelit patru copeici!
— Dar tu n-ai coborît astă-noapte cu frînghia pe fereastră? i-o trînti Tatiana, netulburată, fără să întoarcă măcar capul. Ba mai ţii şi o lanternă ascunsă sub pernă! Iar ieri, nu ştiu ce huligan a aruncat cu pietre în fereastra odăii noastre de dormit: zvîrlea cîte-o pietricică şi fluiera, şi iar zvîrlea, şi iar fluiera...
Auzind aceste vorbe nesocotite ale neruşinatei de Tatianka, lui Kolea Kolokolcikov i se opri răsuflarea. Un fior îi trecu prin tot trupul, din creştet şi pînă-n călcîie. Dar, spre norocul lui, adîncit în lucru, bunicul nu ţinu seama de o calomnie atît de cumplită, ori poate că nici n-o auzi. Tocmai atunci, şi tocmai la timp, intră în grădină lăptăreasa, care, turnînd laptele cu măsura, începu să se plîngă:
— Să vedeţi, Fedor Grigorievici, nişte hoţi erau cît pe ce să-mi fure astă-noapte butoiul de stejar din curte! Iar azi mi-au spus oamenii că au văzut în zori, pe acoperiş la mine, doi indivizi: şedeau, cică, pe hogeac şi bălăbăneau din picioare...

— Adică, cum vine asta, pe hogeac? Dă-mi voie să te-ntreb, ce interes puteau să aibă? începu s-o descoasă, mirat, bătrînul.
Deodată, dinspre coteţul găinilor se auzi mai întîi un zăngănit, apoi o bătaie ca de gong. Şurubelniţa din mîna domnului cărunt tremură şi, cît ai clipi, arcul încăpăţînat sări de la locul lui şi căzu cu zgomot pe acoperişul de tablă. Toată lumea — pînă şi Tatianka, pînă şi cîinele cel leneş — se întoarse în acelaşi timp, fără să priceapă de unde venea zgomotul şi ce se întîmplase. Numai Kolea Kolokolcikov, fără a spune un cuvînt, o zbughi ca un iepure de-a dreptul peste straturile cu morcovi, făcîndu-se nevăzut dincolo de gard.
Nu se opri decît lîngă grajdul vacilor, de unde răsunau, ca şi din coteţul găinilor, aceleaşi zgomote stridente, de parcă bătea cineva cu o greutate de cîntar într-o şină de oţel. Acolo se ciocni cap în cap cu Sima Simakov, pe care-l întrebă neliniştit:
— Ascultă... nu înţeleg. Ce-nseamnă asta?... Alarmă?
— Da' de unde! După instrucţiunea numărul unu, pare să fie semnalul de adunare generală.
Săriră apoi peste gard şi se strecurară printr-o spărtură în parc. Acolo dădură peste Gheika, un băietan voinic şi lat în umeri. în urma lui venea în goană Vasili Ladîghin, după el alţii. Şi, sprinteni, fără să facă cel mai mic zgomot, o luară la fugă pe cărări numai de ei cunoscute, spre o destinaţie anumită, schimbînd din mers cîte-o vorbă-două:
— Nu-i alarmă?
— Da' de unde! După instrucţiunea numărul unu, ăsta-i semnalul de adunare generală.
— Care semnal? Doar nu-i “trei-stop", “trei-stop"! Trebuie să fie vreun dobitoc care a învîrtit de roată de zece ori la şir!
— O să vedem!
— Da, aşa-i, o să verificăm!
— înainte, băieţi! Ca fulgerul!

în vremea asta, un băiat de vreo treisprezece ani, înalt şi cu părul negru, stătea în faţa mesei din odaia vilei în care-şi

petrecuse noaptea Jenia. Purta pantaloni negri, subţiri şi o cămaşă albastră cu mînecă scurtă, pe care era brodată o stea roşie.
Un bătrîn cărunt şi cu părul lung se apropie de el. Avea o cămaşă de pînză sărăcăcioasă, iar pantalonii, foarte largi, erau numai petice. De genunchiul stîng purta, legat cu curele, un picior de lemn, cioplit grosolan, într-o mînă ţinea un bileţel, în cealaltă un revolver vechi şi zgîriat.
— “Fetiţo, cînd pleci, să tragi uşa mai tărişor", citi bătrînul, ironic. Totuşi, pînă la urmă, poate că ai să-mi spui cine a dormit astă-noapte la noi, pe divan?
— O fetiţă pe care o cunosc — îi răspunse băiatul, fără tragere de inimă. Eu nu eram acasă şi cîinele n-a lăsat-o să plece.
— Vezi că minţi? se supără bătrînul. Dac-ar fi fost o fetiţă cunoscută, i-ai fi spus pe nume, colea, în bileţel.
— Cînd am scris bileţelul, nu ştiam cum o cheamă, dar acum ştiu.
— Nu ştiai... Şi dimineaţa ai lăsat-o singură în odaie? Nu, prietene, eşti bun de trimis la balamuc! Ticăloasa a spart oglinda şi a făcut ţăndări scrumiera. Noroc că revolverul era încărcat cu cartuşe oarbe. Dar dacă erau cartuşe adevărate?
— Bine, unchiule... dar dumneata n-ai cartuşe adevărate, pentru că săbiile şi puştile duşmanilor dumitale sînt de... lemn sadea.
Ai fi zis că bătrînul zîmbeşte. Totuşi, scuturîndu-şi pletele, zise cu asprime:
— Bagă de seamă! Ştii că mie nu-mi scapă nimic. Şi după cît văd, treburile tale sînt cam suspecte... Tare mă tem că din pricina asta o să te expediez acasă la maică-ta!
Bocănind cu piciorul lui de lemn, bătrînul urcă scările spre etaj. Cînd dispăru, băiatul sări în sus de bucurie, apucă de labe cîinele, care tocmai dăduse buzna în bucătărie, şi-l sărută pe bot.
— Ei, ce zici, Rita? Am dat de dracu amîndoi! Dar nu-i nimic, astăzi e bine dispus. Acuşi o să înceapă a cînta!
într-adevăr, din odaia de sus se auzi cum îşi dregea cineva

glasul, apoi un tra-la-la!... După aceea, o voce plină, de bariton, începu să cînte:

...Sînt patru nopţi de cînd nu dorm. Şi se pare Că-n linişte şi-n beznă pîndesc mereu duşmanii...

— Stai, turbatule! strigă Timur la cîine. Ce-mi rupi pantalonii? Unde vrei să mă duci?
Şi deodată, înţelegînd, Timur închise cu zgomot uşa care ducea sus, la unchiu-său, şi luîndu-se după cîine, trecu prin coridor şi ieşi în verandă.
Acolo, într-un colţ, lîngă un telefon, se zbătea, sărea şi se lovea de perete un clopoţel de aramă, atîrnat de o sfoară.
Băiatul îl strînse în palmă şi petrecu sfoara pe după un cui. Dar sfoara încetă să mai zbîrnîie: fără îndoială că se rupsese pe undeva. Atunci, nedumerit şi furios, Timur înşfăcă receptorul telefonului.

Cu un ceas înaintea celor povestite mai sus, Olga stătea la masă, avînd în faţa ei un manual de fizică.
Jenia intră în odaie şi luă sticluţa cu tinctură de iod.
— Jenia — o întrebă Olga supărată — unde te-ai zgîriat aşa la umăr?
— Păi mergeam pe cărare — îi răspunse Jenia cu prefăcută nepăsare — şi am dat peste nu ştiu ce ascuţit care înţepa... Şi uite, m-am zgîriat!
— Dar cum se face că eu nu dau niciodată peste “nu ştiu ce ascuţit care înţeapă"? o îngînă Olga.
— Nu-i adevărat! Ai şi tu înaintea ta examenul de matematici, care-i şi ascuţit, şi te şi înţeapă! Parcă văd că ai să cazi!... Ascultă, Olecika, nu te face inginer, fă-te doctor — urmă Jenia, împingînd spre Olga oglinda de pe masă. Uite, ai tu mutră de inginer? Un inginer trebuie să fie aşa... aşa... şi aşa... (Şi Jenia se strîmbă de trei ori, plină de energie.) Iar tu eşti aşa... aşa... şi aşa... (Şi Jenia făcu ochii galeşi, îşi ridică puţin sprîncenele şi zîmbi dulce.)

— Eşti o proastă! zise Olga, îmbrăţişînd-o. Şi după ce o sărută, o dădu uşurel la o parte: Du-te, Jenia, şi lasă-mă în pace. Mai bine dă o fugă pînă la fîntînă şi adu nişte apă.
Jenia luă un măr dintr-o farfurie, se trase într-un colţ, stătu puţin în faţa ferestrei, apoi desfăcu la iuţeală curelele cutiei acordeonului şi începu iarăşi:
— Ştii, Olia? Azi s-a apropiat de mine un bărbat destul de simpatic ca înfăţişare: blond, îmbrăcat în haine albe... Şi m-a întrebat: “Cum te cheamă, fetiţo?" “Jenia"... i-am răspuns.
— Jenia, lasă-mă în pace şi nu mai umbla la acordeon — zise Olga, fără să se întoarcă şi fără să-şi ridice ochii de pe carte.
— “Iar pe sora ta — urmă Jenia, scoţînd acordeonul din cutie — o cheamă Olga, nu-i aşa?"
— Jenka, lasă-mă în pace şi nu mai umbla la acordeon! repetă Olga, devenind atentă fără să vrea.
— “O, ce minunat cîntă sora dumitale, zicea el. N-ar dori să urmeze conservatorul?" (Vorbind, Jenia scosese acordeonul din cutie şi acum îşi petrecea cureaua pe după umăr.) “Nu, i-am răspuns eu, s-a şi înscris la construcţii, specialitatea beton armat." Atunci el a făcut: “A-a!" (Şi Jenia apăsă pe o clapă.) Iar eu i-am răspuns: “Be-e!" (Şi Jenia apăsă pe altă clapă.)
— Obraznico! Pune acordeonul la loc! strigă Olga, sărind de pe scaun. Cine ţi-a dat voie să intri în vorbă cu tot felul de bărbaţi?
— Lasă că-l pun — se supără Jenia. N-am intrat eu în vorbă cu el, el a intrat în vorbă cu mine! Voiam să-ţi spun ce-a mai fost, dar acum nu-ţi mai spun. Las' că vine tata şi o să-ţi arate el ţie!
— Mie? Ba ţie o să-ţi arate, că tu nu-mi dai pace să învăţ!
— Ba ţie! îi răspunse Jenia tocmai din cerdac, înşfăcînd căldarea goală. Am să-i spun eu cum mă trimiţi de o sută de ori pe zi ba după gaz, ba după săpun, ba după apă! Doar nu-s nici camion, nici cal şi nici tractor!
Jenia aduse apă, puse căldarea pe bancă, dar cum Olga continua să stea aplecată asupra cărţii fără s-o ia în seamă, se supără şi plecă în grădină.

Ajungînd pe pajiştea din faţa şopronului vechi, cu etaj, Jenia scoase praştia din buzunar şi, întinzînd-o, trimise în văzduh un mic paraşutist de carton.
Paraşutistul se înălţă cu picioarele în sus, apoi se întoarse în poziţie normală şi deasupra lui se deschise o cupolă albastră de hîrtie. Dar în clipa aceea vîntul suflă mai cu putere şi paraşutistul, luat de curent, dispăru în întunericul ferestrei de la podul şopronului.
Un accident! Omuleţul de carton trebuia salvat. Jenia ocoli şopronul, prin al cărui acoperiş găurit plecau în toate părţile cabluri subţiri de sfoară. Sprijini de fereastră o scară hîrbuită, se căţără şi sări în pod.
Dar, ciudat! Podul părea locuit. Pe perete atîrnau bobine de sfoară, un felinar, două steguleţe de semnalizare aşezate cruciş şi harta staţiunii de odihnă, mîzgălită toată cu semne misterioase. într-un colţ se afla un maldăr de paie acoperit cu saci. Tot acolo zăcea răsturnată o ladă de placaj. Sus, sub acoperişul găurit şi putred se vedea o roată mare, care aducea cu cîrma unei corăbii. Deasupra roţii atîrna un telefon de amator.
Jenia se uită printr-o spărtură. Frunzişul bogat al grădinilor se legăna în faţa ei ca valurile mării. Sus, pe cer, se jucau porumbei. Şi fata se gîndi: ce-ar fi dacă porumbeii aceştia ar fi pescăruşi, dacă şopronul ăsta vechi, cu sforile, cu felinarele şi cu steguleţele lui, ar fi o corabie mare, iar ea căpitanul ei?...
Gîndul acesta o înveseli. Puse mîna pe roată şi o învîrti. Cablurile de sfoară, bine întinse, tremurară zbîrnîind. Şi deodată se stîrni un vînt, care ridică vuind valuri verzi. Iar Jeniei i se păru că valurile leagănă corabia-şopron, mînînd-o încet şi liniştit în larg.
— Cîrma la stînga, spre bord! comandă ea în gura mare, împingînd şi mai tare roata cea grea.
Strecurîndu-se prin spărturile acoperişului, raze de soare subţiri şi drepte cădeau pe faţa şi pe rochia ei. Dar Jenia îşi zise că erau proiectoarele vaselor duşmane, care căutau să-i dibuiască bastimentul. Şi se hotărî să dea lupta.

îşi conducea corabia cu energie, manevrînd roata, care scîrţîia, cînd la dreapta, cînd la stînga, şi însoţindu-şi mişcările cu comenzi pline de autoritate.
Dar iată că razele subţiri şi drepte ale proiectorului păliră, apoi se stinseră de tot. Bineînţeles că nu era de vină soarele, care se ascunsese după un nor: era escadra duşmană, care, nimicită, se ducea la fund.
Lupta se sfîrşise. Jenia îşi şterse fruntea cu palma plină de praf. Deodată, soneria telefonului din perete începe să zbîrnîie. La una ca asta, Jenia nu se aştepta: era sigură că-i vorba de un telefon-jucărie. Nu se simţi la largul ei. Ridică receptorul şi-l duse la ureche.
Un glas răsunător şi furios striga:
— Alo! Alo! Răspunde! Cine-i măgarul care a rupt cablurile şi a dat semnale încurcate şi tîmpite?
— Nu-i nici un măgar aici — îngăimă fata, uluită. Sînt eu, Jenia.
— Nesocotită ce eşti! strigă acelaşi glas mai aspru încă şi parcă speriat. Lasă roata în pace şi pleacă de-acolo cît mai repede! Or să vină numaidecît nişte... băieţi şi ai să mănînci o bătaie!...
Jenia lăsă receptorul din mînă, dar era prea tîrziu. în pătratul de lumină al ferestrei apăru un cap: era Gheika. în urma lui se ivi Sima Simakov, apoi Kolea Kolokolcikov şi, după ei, încă mulţi alţii.
— Cine sînteţi voi? îi întrebă Jenia, îngrozită, trăgîndu-se îndărăt de la fereastră. Plecaţi de-aici!... Asta-i grădina noastră. Nu v-am chemat eu să veniţi.
Dar, umăr lîngă umăr, băieţii înaintau către ea în tăcere, ca un zid de nepătruns. Văzîndu-se înghesuită într-un colţ, Jenia începu să ţipe.
în aceeaşi clipă, în lumina ferestrei răsări încă o umbră. Toţi se întoarseră, trăgîndu-se la o parte. Şi în faţa Jeniei se ivi un băiat înalt şi cu părul negru, îmbrăcat cu o cămaşă albastră cu mînecă scurtă, care avea, brodată pe piept, o stea roşie.
— Linişteşte-te, Jenia! zise el cu hotărîre. Nu trebuie să ţipi. N-

o să se atingă nimeni de tine. Noi ne cunoaştem. Eu sînt Timur.
— Tu eşti Timur? îl întrebă Jenia cu neîncredere, holbîndu-şi ochii plini de lacrimi. Tu m-ai învelit noaptea trecută cu cearşaful? Tu mi-ai lăsat bileţelul pe masă? Tu ai expediat pe front telegrama pentru tata şi mi-ai trimis cheia şi recipisa? Dar de ce? De ce-ai făcut toate astea? De unde mă cunoşti?
Atunci Timur se apropie de ea, o luă de mînă şi-i răspunse:
— Ştii una? Rămîi cu noi! Stai jos, ascultă, şi atunci ai să pricepi totul.
Timur desfăcu în faţa lui harta staţiunii de odihnă, iar băieţii i se aşezară roată împrejur, pe paiele acoperite cu saci.
într-o spărtură, mai sus de lucarnă, se instală într-un scrînciob de frînghie un observator. Purta la gît, atîrnat de un şnur, un binoclu de teatru, turtit.
Nu departe de Timur stătea Jenia, care asculta şi urmărea cu atenţie tot ce se petrecea la consfătuirea acestui stat-major neştiut de nimeni. Timur începu:
— Mîine în zori, înainte de a se trezi lumea, Kolokolcikov şi cu mine avem să reparăm cablurile pe care le-a rupt ea. (Şi arătă spre Jenia.)
— Nu se scoală el, Kolokolcikov, la timp! îl întrerupse ursuz Gheika, un băiat cu capul mare, îmbrăcat cu tricou de marinar. Ăsta nu se trezeşte decît la ora ceaiului şi a prînzului.
— Asta-i calomnie! strigă bîlbîindu-se Kolea Kolokolcikov şi sări în picioare. Eu mă trezesc la prima rază de soare!
— Eu nu ştiu care-i prima rază de soare, şi care cea de a doua, dar garantez că n-ai să te scoli la timp! o ţinea una şi bună Gheika.
în clipa aceea observatorul, care se legăna în scrînciobul lui de frînghii, fluieră. Băieţii săriră cu toţii de la locurile lor.
Pe drum, stîrnind nori de praf, venea în galop un divizion de artilerie. Cai voinici, înhămaţi în curele şi lanţuri, trăgeau repede după ei chesoane verzi şi tunuri cu învelitori cenuşii.
încremeniţi în şa, călăreţii arşi de soare şi de vînt o luară cu semeţie pe după colţ şi bateriile dispărură una după alta în

dumbravă. în sfîrşit, divizionul se făcu nevăzut.
— Se duc la gară, să se îmbarce — lămuri Kolea Kolokolcikov cu importanţă. Eu îi cunosc după echipament dacă se duc la instrucţie, la paradă sau în altă parte.
— îi cunoşti, nu-i cunoşti, taci din gură! îl întrerupse Gheika. Doar şi noi avem ochi. Ştiţi una, băieţi? Limbutul ăsta vrea s-o şteargă în Armata Roşie!
— Nu se poate — interveni Timur. Asta-i o prostie.
— Cum nu se poate? strigă Kolea, înroşindu-se. Dar altădată cum fugeau băieţii pe front?
— Altădată da! Acum, însă, toţi şefii şi comandanţii au primit ordin sever să alunge toţi băieţii care vin pe front.
— Cum să-i alunge? strigă Kolea Kolokolcikov, înfierbîntîndu-se şi înroşindu-se şi mai amarnic. Pe cei care-s de partea lor?...
— După cum vezi! oftă Timur. întocmai: pe cei care-s de partea lor! Şi acum, băieţi, să ne căutăm de treabă.
Toţi se întoarseră la locurile lor.
— Nişte băieţi necunoscuţi au scuturat un măr din grădina casei cu numărul treizeci şi patru de pe strada Krivaia — raportă Kolea Kolokolcikov, ursuz. Au rupt două crengi şi au călcat în picioare un strat de flori.
— A cui o fi casa asta? Şi Timur căută într-un caiet cu scoarţe de muşama. E a lui Kriukov, ostaş roşu. Care dintre noi e “specialist în livezi străine şi în meri"?
— Eu — se auzi un glas timid.
— Cine a fost în stare să facă o ispravă ca asta?
— Asta-i opera lui Mişka Kvakin şi a ajutorului său, zis şi “Mutră". E vorba de un măr din varietatea “Zolotoi naliv" 1, şi se înţelege că l-au ales anume.
— Iar Kvakin! Şi Timur rămase pe gînduri. Gheika, ai vorbit cu el?
— Am vorbit.

Nota 1. Zolotoi naliv — “Seva de aur".

— Şi?...
— I-am dat doi dupaci.
— Dar el?
— Mi-a atins şi el vreo doi.
— Mereu tot aud: “i-am dat", “m-a atins"... Dar folosul nu-l văd... Bun! De Kvakin o să ne ocupăm în mod special. Să trecem mai departe.
— Pe băiatul lăptăresei celei bătrîne, care stă la numărul douăzeci şi cinci, l-au luat la cavalerie — raportă nu ştiu cine dintr-un colţ.
— Ei, mare lucru ai mai spus şi tu! Şi Timur clătină din cap a dojană. Apăi acolo, pe poartă, e pus încă de alaltăieri semnul nostru. Cine l-a pus? Tu, Kolokolcikov?
— Eu.
— Atunci de ce steaua are raza de sus, din stînga, răsucită ca o lipitoare? Dacă te-ai apucat să faci o treabă, trebuia s-o faci ca lumea. Or să ne rîdă oamenii... Să trecem mai departe.
De data asta se ridică Sima Simakov şi începu să turuie pe nerăsuflate, fără să se încurce şi sigur de sine:
— Pe strada Puşkarev, la numărul cincizeci şi patru, s-a pierdut o capră. Tocmai treceam pe acolo, cînd văd o bătrînă care bătea o fetiţă. “Mătuşică, i-am zis, ştii că, după lege, nu mai ai voie să baţi?" Ea mi-a răspuns: “Păi mi-a pierdut capra, fir-ar afurisită să fie!" “Şi unde ţi-a pierdut-o?" “Uite colo, în rîpa aceea din spatele păduricii. A ros capra cît a ros coajă de tei şi pe urmă a intrat în pămînt, de parcă au mîncat-o lupii!"
— Stai! A cui e casa?
— A lui Pavel Guriev, ostaş roşu. Fetiţa e a lui, o cheamă Niurka. Cea care o bătea era bunică-sa, nu ştiu cum îi zice. Capra e cenuşie, cu dungi negre pe spinare. îi zice Manka.
— Să cauţi capra! porunci Timur cu asprime. Să plece o echipă de patru oameni. Tu... tu, tu şi tu. Ei, mai este ceva, băieţi?
— în casa cu numărul douăzeci şi doi am văzut o fetiţă plîngînd — comunică Gheika, în silă parcă.
— Şi de ce plîngea?

— Am întrebat-o, dar n-a vrut să-mi spună.
— Trebuia s-o descoşi mai bine. Poate că o bătuse cineva... sau o nedreptăţise.
— Am întrebat-o, nu mi-a spus.
— Cît e de mare fetiţa?
— De vreo patru ani.
— Ia te uită! Dac-ar fi un om în toată firea... dar aşa, un plod de patru ani! Stai, a cui e casa?
— A locotenentului Pavlov, care a căzut mai zilele trecute pe graniţă.
— “Am întrebat-o, dar nu mi-a spus" — îl îngînă Timur, supărat, pe Gheika. Apoi se încruntă şi se gîndi: Bine... O să cercetez cazul personal. Voi să nu vă amestecaţi în chestia asta.
— A apărut la orizont Mişka Kvakin! raportă observatorul, tare. Merge pe partea cealaltă a străzii. înfulecă un măr. Timur! Trimite o echipă să-i ardă vreo cîteva palme ori să-i înfunde vreo doi dupaci!
— Nu, nu-i nevoie. Staţi pe loc. Mă întorc îndată.
Timur sări de pe fereastră pe scară şi dispăru în tufişuri, iar observatorul comunică din nou:
— în faţa unei portiţe din cîmpul meu de vedere, o fată necunoscută, frumoasă ca înfăţişare, ţine în mînă un urcior şi cumpără lapte. Fără îndoială că e stăpîna vilei.
— E soră-ta? o întrebă Kolea Kolokolcikov pe Jenia, trăgînd-o de mînecă. Şi neprimind nici un răspuns, îi atrase atenţia pe un ton grav şi supărat: Vezi să nu-ţi treacă prin minte s-o strigi de aici!
— Ia vezi-ţi de treabă! Iacă cine s-a găsit să facă pe şeful cu mine!... îi răspunse Jenia în batjocură, smulgîndu-şi mîneca din mîna lui.
— Las-o în pace — îl necăji Gheika pe Kolea. Asta e în stare să te şi bată!
— Pe mine? se supără Kolea. Dar ea n-are decît gheare! Pe cînd eu, uite ce musculatură am! Şi la braţe... şi la picioare!
— Te bate ea cu toată musculatura ta de la braţe şi de la

picioare! Băieţi, fiţi atenţi: Timur se apropie de Kvakin...
Fluturînd în mînă o crenguţă, Timur îi tăie drumul lui Kvakin. Văzîndu-l, Kvakin se opri. Faţa lui turtită nu arăta nici mirare, nici frică.
— Bună ziua, comisarule! zise el, calm, aplecîndu-şi capul pe un umăr. Unde te duci aşa de grăbit?
— Bună ziua, atamane! îi răspunse Timur pe acelaşi ton. Ieşeam înaintea ta.
— Bucuros de oaspeţi! Numai că n-am cu ce să te cinstesc. Doar cu ăsta! Şi Kvakin îşi vîrî mîna în sîn şi-i întinse lui Timur un măr.
— E de furat? Întrebă Timur, muşcînd din măr.
— Cam aşa — îi răspunse Kvakin. Astea-s varietatea “Zolotoi naliv". Păcat însă că nu-s coapte cum se cuvine.
— Parcă-i aguridă! zise Timur, aruncînd mărul. Ascultă, ai văzut pe gardul casei de la numărul treizeci şi patru un semn ca ăsta? Şi-i arătă cu degetul steaua brodată pe cămaşa lui albastră.
— Da, l-am văzut — şi Kvakin întinse urechea. Mie, frăţioare, nu-mi scapă nimic, fie zi, fie noapte.
— Aşa! Apoi uite ce-i: dacă o să mai vezi pe undeva, fie zi, fie noapte, un semn ca ăsta, să fugi de-acolo ca dracu de tămîie!
— Oho, comisarule, dar iute mai eşti!... făcu Kvakin, lungind cuvintele. Ajunge cît am vorbit!
— Ehei, atamane, dar încăpăţînat mai eşti! îi răspunse Timur, fără să ridice glasul. Şi acum ţine minte ce-ţi spun şi spune-le şi celor din banda ta: că de azi înainte nu mai stăm de vorbă cu voi.
Văzîndu-i de departe, nimeni nu şi-ar fi închipuit că sînt doi duşmani, şi nu doi buni prieteni. De aceea Olga, care rămăsese în poartă cu urciorul în mînă, o întrebă pe lăptăreasă cine era băiatul care vorbea cu haimanaua de Kvakin.
— Nu ştiu — îi răspunse înţepată lăptăreasa. Nu mai încape vorbă că e o haimana şi un neruşinat ca şi Kvakin. Mereu se tot învîrt pe lîngă casa voastră.

Bagă de seamă, drăguţă, să n-o ia cumva la bătaie netrebnicii ăştia pe surioara dumitale!
Olga se simţi cuprinsă de nelinişte. După ce aruncă celor doi băieţi o căutătură duşmănoaSă, Se duse pe terasă, lăsă acolo urciorul, apoi încuie uşa şi ieşi în stradă s-o caute pe Jenia, care nu mai dăduse pe-acasă de două ceasuri încheiate.
După ce se întoarse, Timur le povesti băieţilor ce vorbise cu Kvakin. Şi hotărîră ca a doua zi să trimită întregii bande a lui Kvakin un ultimatum scris.
Fără să facă cel mai mic zgomot, băieţii coborîră pe rînd din pod şi, strecurîndu-se prin spărturile gardurilor sau sărind de-a dreptul peste ele, se împrăştiară care încotro pe la casele lor.
După ce plecară toţi ceilalţi, Timur se apropie de Jenia.
— Ei, ce zici? o întrebă. Acum ai înţeles tot?
— Tot — îi răspunse Jenia — însă deocamdată nu tocmai bine. Te-aş ruga să mă lămureşti, dar cît mai simplu...
— Atunci, hai să coborîm şi să mergem împreună. Tot nu-i acasă soră-ta.
După ce coborîră din pod, Timur luă scara şi o culcă la pămînt.
Cu toate că se înserase bine, Jenia îl urmă cu încredere.
Se opriră în dreptul casei unde stătea lăptăreasa cea bătrînă.
Timur se uită împrejur. Nu era nimeni prin apropiere. Atunci băiatul scoase din buzunar un tub cu vopsea şi se apropie de poarta pe care era zugrăvită o stea. Într-adevăr, colţul de sus, din stînga, al stelei era răsucit ca o lipitoare.
Cu mînă sigură, Timur îndreptă şi ascuţi razele stelei.
— Spune-mi, te rog, ce rost are steaua asta? Îl întrebă Jenia. Dar spune-mi cît mai simplu, să ştiu şi eu ce înseamnă tot ce faceţi...
Timur îşi vîrî tubul în buzunar, rupse o frunză de brusture, îşi şterse degetul de vopsea, apoi, uitîndu-se drept în ochii Jeniei, îi răspunse:
— Steaua înseamnă că din casa asta a plecat un bărbat în Armata Roşie şi că din clipa aceea casa lui se află sub paza şi ocrotirea noastră. Tatăl tău e în armată?
Steaua înseamnă că din q bărbat in Armata Roşie şi că din

clipa aceea casa lui se află sub paza şi ocrotirea noastră. Tatăl tău e in armată?
— Da! făcu Jenia, mîndră şi emoţionată. E comandant.
— Prin urmare, şi tu te afli sub paza şi ocrotirea noastră!
Se opriră apoi în faţa porţii altei vile. Şi acolo era zugrăvită pe gard o stea. însă razele ei drepte şi luminoase erau încercuite cu o dungă lată şi neagră.
— Uite — zise Timur — şi din casa asta a plecat un bărbat în Armata Roşie. Dar el nu mai este. E vila locotenentului Pavlov, care a fost ucis mai zilele trecute la graniţă. Aici stau nevasta şi fetiţa lui, fetiţa aceea mică, de la care Gheika cel bun n-a putut să afle de ce plînge aşa de des... Dacă ţi-o veni vreodată la îndemînă, Jenia, fă-i vreun bine.
Toate acestea Timur le spuse firesc şi simplu, şi totuşi Jenia simţi un fior străbătîndu-i pieptul şi braţele, deşi era o seară caldă, înăbuşitoare chiar.
Stătu tăcută, cu capul în piept. Şi numai aşa, ca să spună ceva, îl întrebă:
— Cum, Gheika e un băiat bun?
— Da — îi răspunse Timur. E băiatul unui marinar, al unui matroz. Cu toate că îl ceartă mereu pe Kolokolcikov, care-i un plod lăudăros, totdeauna îi ia apărarea.
Un strigăt ascuţit, aproape furios, îi făcu să se întoarcă. Nu departe de ei stătea Olga. Jenia îl apucă pe Timur de mînă. Ar fi vrut să i-l prezinte Olgăi, să-l cunoască şi ea. Dar Olga o strigă din nou, cu o voce aspră şi rece, aşa că renunţă la gîndul acesta. Plecîndu-şi capul cu resemnare şi ridicînd nedumerită din umeri, Jenia îşi luă rămas bun de la Timur şi se îndreptă spre Olga.
— Evghenia! zise Olga cu lacrimi în ochi şi răsuflînd greu. îţi interzic să stai de vorbă cu băiatul ăsta! M-ai înţeles?
— Dar ce-i cu tine, Olia? îngăimă Jenia.
— îţi interzic să mai ai de-a face cu băiatul ăsta! repetă Olga cu străşnicie. Tu ai treisprezece ani, eu am optsprezece. Sînt sora ta şi sînt mai mare decît tine. Iar tata, cînd a plecat, mi te-a dat în grijă...

— Bine, Olia, dar tu nu ştii şi nu înţelegi nimic! strigă Jenia cu deznădejde. Tremura toată. Ar fi vrut să-i explice totul, s-o facă să priceapă... însă nu putea. N-avea dreptul. Şi, dînd din mînă, nu mai adăugă nimic.
Fără să mai piardă vremea, Jenia se duse să se culce. Dar somnul nu venea. Adormi tîrziu şi nu auzi cînd în toiul nopţii cineva bătu în fereastră, aducînd o telegramă de la tata.

Se luminase de zi. Văcarul începu să sufle în cornul lui de lemn. Bătrîna lăptăreasă deschise portiţa şi plecă să-şi ducă vaca la cireadă. Dar nici nu dădu bine colţul, şi de după tufele de salcîm răsăriră ca din pămînt cinci băieţi cu cîte o găleată goală în mînă. Căutînd să nu facă zgomot, se repeziră cu toţi spre fîntînă.
— Pompează!
— Dă-o încoace!
— Na-ţi-o!
— înşfac-o!
Stropindu-se cu apă rece pe picioarele goale, băieţii alergau pînă în curte, răsturnau găleţile în butoiul de stejar şi, fără să piardă o clipă, fugeau îndărăt la fîntînă.
Sima Simakov, năduşit tot, manevra pompa fără încetare; deodată se pomeni cu Timur, care-l întrebă:
— Nu l-aţi văzut pe-aici pe Kolokolcikov? Nu? Asta înseamnă că încă nu s-a sculat... Hai, grăbiţi-vă! Bătrîna trebuie să se întoarcă dintr-un moment într-altul.
Ajungînd în grădină în faţa vilei Kolokolcikovilor, Timur se opri sub un copac şi fluieră. Cum nu-i răspunse nimeni, se urcă pe o creangă şi se uită în odaie. Din copac nu se vedea decît o jumătate din patul tras lîngă fereastră şi două picioare acoperite cu o pătură.
Timur aruncă pe pat o fărîmă de scoarţă de copac şi strigă încet:
— Kolea, scoală-te! Ei, Kolka!
Cel ce dormea nu se mişcă. Atunci Timur scoase briceagul din buzunar, tăie o nuia lungă, îi ciopli un cîrlig la vîrf, apoi o vîrî

pe fereastră şi, prinzînd pătura cu cîrligul, o trase spre el.
Pătura, uşoară, tocmai ajunsese pe pervazul ferestrei, în clipa aceea, din odaie se auzi un strigăt răguşit de nedumerire. Holbîndu-şi ochii somnoroşi, domnul cel cărunt sări din pat. Numai în cămaşă de noapte, apucă de un capăt pătura care luneca şi se repezi la fereastră.
Cînd se văzu faţă în faţă cu domnul acela bătrîn şi onorabil, Timur sări din copac cît ai clipi.
Atunci domnul cel cărunt aruncă pe pat pătura recucerită, luă în grabă din perete o puşcă cu două ţevi, îşi puse la repezeală ochelarii şi, îndreptînd ţeava pe fereastră, spre cer, îşi miji ochii şi trase...
Speriat, Timur nu se opri decît la fîntînă. Greşiseră amîndoi: Timur îl luase pe domnul care dormea drept Kolea, iar domnul, la rîndul lui, îl luase pe Timur drept un hoţ.
Ajuns la fîntînă, Timur o văzu pe bătrîna lăptăreasă ieşind pe portiţă. Se ducea cu cobiliţa şi cu găleţile să aducă apă. Atunci Timur se ascunse în tufele de salcîm şi se uită. După ce se întoarse de la fîntînă, bătrîna ridică o găleată şi o răsturnă în butoi. Dar se trase speriată înapoi, deoarece apa dăduse cu zgomot peste marginile butoiului plin deja, stropind-o şi vărsîndu-i-se la picioare.
Nedumerită, bătrîna se uită în jur oftînd, apoi ocoli butoiul, se opri, îşi vîrî mîna în apă şi-o duse la nas. După aceea alergă în cerdac, să vadă dacă lacătul de la uşă era la locul lui. în cele din urmă, neştiind ce să mai creadă, bătu în fereastra vecinei.
Timur începu să rîdă şi ieşi din ascunzătoare. Trebuia să se grăbească. Soarele era sus, Kolea Kolokolcikov nu venise încă, iar cablurile nu erau reparate nici pînă acum.
în timp ce se îndrepta spre şopron, Timur îşi aruncă ochii pe fereastra deschisă care dădea în grădină.
în faţa unei mese trase lîngă pat, Jenia scria. Din cînd în cînd îşi dădea peste cap părul care-i cădea mereu pe frunte. Era îmbrăcată cu tricou şi pantaloni scurţi.
Văzîndu-l pe Timur, nici nu se sperie, nici nu se miră. îl ameninţă doar cu degetul, atrăgîndu-i atenţia să n-o trezească

pe Olga. Vîrî apoi scrisoarea neterminată în sertar şi ieşi din odaie în vîrful picioarelor.
Aflînd despre întîmplarea cu Kolka, Jenia uită de toate sfaturile Olgăi şi se prinse de bunăvoie să-l ajute pe Timur la reparatul cablurilor, pe care le rupsese chiar ea.
După ce isprăviră lucrul, Timur sări de partea cealaltă a gardului. Fata îi spuse:
— Nu ştiu de ce, dar sora mea nu te poate suferi.
— Ei, vezi? îi răspunse Timur cu tristeţe. Iar unchiul meu nu te poate suferi pe tine!
Timur vru să plece, dar Jenia îl opri:
— Stai puţin şi piaptănă-te. Prea eşti zburlit astăzi!
Scoase un pieptene şi i-l întinse. Dar chiar în clipa aceea, de la fereastră, Olga îi strigă cu indignare:
— Jenia! Ce faci acolo?...
Surorile stăteau acum pe verandă.
— Eu nu mă amestec cînd e vorba să-ţi alegi tu cunoştinţele — se apăra Jenia cu deznădejde. Nu mă uit dacă-s îmbrăcate modest sau cu haine albe. “O, ce minunat cîntă sora dumitale!" Minunat! Mai bine-ar asculta ce minunat ocărăşti! Uite, despre toate astea eu i-am scris tatii...
— Evghenia! Băiatul ăsta e o haimana, iar tu eşti o proastă — zise Olga cu răceală, încercînd să pară liniştită. Dacă vrei, n-ai decît să-i scrii tatii, treaba ta. Dar dacă te mai prind o singură dată cu băiatul ăsta, să ştii că în aceeaşi zi plecăm de-aici şi ne întoarcem la Moscova. Şi tu ştii că vorba mea e vorbă!
— Ştiu, tirano! îi răspunse Jenia cu glas înecat în lacrimi. Ştiu foarte bine...
— Şi acum, uite, citeşte.
Şi Olga puse pe masă telegrama pe care o primise peste noapte, apoi ieşi.
Telegrama suna aşa:
“Zilele acestea trec Moscova, rămîn cîteva ore. Stop. Voi telegrafia data şi ora sosirii. Stop. Tata".
Jenia îşi şterse lacrimile, apropie telegrama de buze şi murmură încet:

— Tată, vino mai repede, tată! Jenka ta e aşa de necăjită!...

în curtea casei de unde dispăruse capra şi unde stătea bunicuţa care o bătea pe Niurka, fetiţa cea isteaţă, fuseseră aduse două care cu lemne.
Blestemîndu-i pe cărăuşi că descărcaseră lemnele la întîmplare, bunicuţa se apucă să le aşeze ea, icnind şi gemînd. Dar munca aceea era peste puterile sale. tuşind, se lăsă pe o treaptă, răsuflă adînc, apoi îşi luă stropitoarea şi plecă spre grădina de zarzavat.
în curte nu rămase decît frăţiorul Niurkăi, un băieţel de trei ani — bărbat voinic şi vrednic pe cît se pare, deoarece, îndată ce dispăru bunica, luă un băţ şi începu să bată cu el în bancă şi în albia răsturnată cu fundul în sus.
Sima Simakov alergase pînă mai adineauri după capra cea hoinară, care galopa prin tufişuri şi prin rîpe mai dihai decît un tigru indian. Auzind semnalul băieţelului, Sima lăsă un băiat din echipa lui în marginea păduricii, iar el împreună cu ceilalţi se repeziră în curte ca o vijelie.
Sima vîrî în gura băieţelului un pumn de fragi şi-i dădu o pană strălucitoare, smulsă dintr-o aripă de cioară, iar ceilalţi patru băieţi se apucară, grăbiţi, să clădească lemnele în stivă.
Apoi Sima Simakov o luă repede de-a lungul gardului, s-o ţină pe bunicuţă în grădină, pînă cînd băieţii vor termina de aşezat lemnele. Ajungînd într-un loc unde vişinii şi merii se înălţau chiar lîngă gard, Sima se opri şi se uită printre scînduri.
Bunica îşi umpluse poala cu castraveţi şi se pregătea să se întoarcă în curte. Sima Simakov bătu încet în scîndura gardului. Bătrîna trase cu urechea. Atunci Sima luă un băţ şi începu să mişte crengile unui măr. Bătrîna îşi închipui că cineva încerca să sară gardul, ca să fure mere. Lăsă castraveţii în iarbă, smulse un smoc mare de urzici, se apropie pe furiş de gard şi rămase acolo, aşteptînd.
Sima Simakov se uită iarăşi printre scînduri, dar de data aceasta n-o mai văzu pe bunicuţă. îngrijorat, îşi făcu vînt, se prinse cu mîinile de marginea gardului şi, cu băgare de seamă,

începu să se ridice. Dar în aceeaşi clipă, bătrîna ieşi din ascunzătoarea ei şi, cu un strigăt de biruinţă, îl arse cu urzicile peste mîini.
Vînturîndu-şi mîinile urzicate, Sima o luă la goană spre poartă. Cînd ajunse acolo, cei patru băieţi, care-şi terminaseră treaba, ieşeau grăbiţi din curte.
în curte nu mai era decît băieţelul singur. Luă de jos o surcică, o aşeză pe marginea stivei, apoi începu să tîrască într-acolo o bucată de coajă de mesteacăn.
Aşa îl găsi bunica, atunci cînd se întoarse din grădină. Făcînd ochii mari, bătrîna se opri în faţa stivei clădite cu grijă şi întrebă:
— Cine-o fi trebăluit aici în lipsa mea?
Aşezînd coaja de mesteacăn peste lemne, băieţelul îi răspunse cu importanţă:
— Păi nu vezi, bunicuţo? Eu trebăluiesc aici!
Tocmai atunci intră în curte şi lăptăreasa. Şi bătrînele se aşezară la sfat, cumpănind în fel şi chip cele două întîmplări misterioase, cea cu apa şi cea cu lemnele. încercară să-l descoasă pe băieţel, dar nu aflară mare lucru. Micuţul le povesti că intraseră pe poartă mai mulţi oameni, că-i vîrîseră în gură fragi dulci, că-i dăduseră o pană, ba că-i făgăduiseră să prindă şi să-i aducă un iepure cu două urechi şi cu patru picioare! După asta se apucaseră să clădească lemnele şi pe urmă fugiseră, în clipa aceea intră şi Niurka.
— Tu n-ai văzut, Niurka, cine a fost mai adineauri la noi în curte? o întrebă bunica.
— Nu ştiu, că eu am căutat capra — îi răspunse Niurka, amărîtă. Toată dimineaţa am alergat prin desişuri şi prin rîpe!
— Ştii că mi-au furat capra? i se plînse lăptăresei bunica, supărată. Şi ce capră! Parcă era o porumbiţă, nu o capră. Curat porumbiţă!
— Ce porumbiţă! se oţărî Niurka, trăgîndu-se mai încolo de lîngă bunică-sa. Cînd începea să împungă cu coarnele, nu mai ştiai unde să te-ascunzi! Porumbiţele n-au coarne...
— Taci, Niurka! Taci, gură-cască ce eşti! strigă bunica. E drept

că era grozav de neastîmpărată. Spirt, nu alta. Tocmai voiam s-o vînd, drăguţa de ea! Şi acum, uite, am rămas fără porumbiţa mea...
Fără veste, portiţa se deschise scîrţîind şi capra intră în curte cu capul plecat în piept şi se repezi glonţ la lăptăreasă. înşfăcîndu-şi bidonul cu lapte, femeia se urcă ţipînd pe cerdac. Izbindu-se cu coarnele de perete, capra se opri.
Abia atunci femeile văzură că de coarnele caprei era legat un dreptunghi de placaj, pe care scria cu litere de-o şchioapă:

“Capră, capră sînt,
Pe toţi vă-nspăimînt.
Pe Niurka de-o oropsiţi,
Cu mine o s-o păţiţi!"

în vremea asta, de peste gard se auzeau hohotele de rîs ale băieţilor.
Sima Simakov sărea în jurul unui băţ înfipt în pămînt şi, bătînd tactul cu piciorul, cînta grozav de mîndru:

Nu sîntem nici Hoţi de codru,
Nici vreo şleahtă de smintiţi:
Sîntem vesela echipă De pionieri vestiţi.
Iha-ha!

Apoi, ca un stol de lăstuni, băieţii îşi luară tălpăşiţa fără să facă cel mai mic zgomot.
Mai aveau încă destule treburi în ziua aceea. Dar lucrul cel mai de căpetenie era să ticluiască numaidecît un ultimatum, pe care să-l trimită lui Mişka Kvakin.
Nici unul dintre băieţi nu ştia cum se scrie un ultimatum. De aceea, Timur îl întrebă pe unchiul său. Acesta îi spuse că fiecare ţară îşi alcătuieşte ultimatumul în felul ei, dar că, din politeţe, la sfîrşit se obişnuieşte să se adauge:
“Primiţi, domnule ministru, încredinţarea celei mai înalte consideraţiuni".

După aceea ultimatumul se înmînează, printr-un ambasador acreditat, conducătorului statului duşman.
Dar asta nu-i plăcu nici lui Timur şi nici băieţilor lui. Mai întîi, nici nu le trecea prin gînd să-i trimită haimanalei de Kvakin vreo “consideraţiune" oarecare şi-apoi, ei n-aveau ambasador permanent, şi nici măcar un plenipotenţiar, pe lîngă banda lui Kvakin. După ce se sfătuiră, băieţii hotărîră să trimită ultimatumul într-un chip cît se poate de simplu, cam în felul în care, odinioară, zaporojenii au trimis epistola lor către sultanul turc, aşa cum văzuseră cu toţii în poze, citind despre luptele pe care le purtaseră cazacii cei viteji cu turcii, cu tătarii şi cu leşii.

...Dincolo de poarta cenuşie pe care era zugrăvită o stea roşie în chenar negru, pe aleea de nisip din grădina plină de umbră a casei de peste drum de vila Olgăi şi a Jeniei, se plimba o fetiţă bălaie. Mama ei, o femeie tînără şi frumoasă, cu chipul trist şi obosit, stătea în balansoar lîngă fereastra pe care era un buchet mare de flori de cîmp. Avea în faţă un teanc de scrisori şi de telegrame desfăcute, pe care le primise de la rude, de la prieteni, de la cunoscuţi şi necunoscuţi. Scrisorile şi telegramele erau pline de dragoste şi de duioşie. Ele veneau de departe şi cuvintele lor vibrau ca un ecou în pădure, care, deşi nu te cheamă undeva anume şi nici nu-ţi făgăduieşte nimic, totuşi îţi dă curaj, deoarece te face să simţi că oamenii sînt pe aproape şi că nu eşti singur în pădurea întunecoasă.
Fetiţa cea bălaie se opri în faţa gardului. îşi ţinea păpuşa de picioare, aşa că mîinile ei de lemn şi cozile de cînepă i se tîrau pe nisip. Deodată de pe gard coborî un iepuraş de placaj vopsit, care-şi plimba lăbuţa pe strunele unei balalaici zugrăvite. Iepuraşul avea o mutrişoară grozav de tristă şi de caraghioasă.
încîntată de minunea aceea pe care nu şi-o putea explica — fără îndoială că nu i se mai întîmplase nimănui pe lume — fetiţa lăsă păpuşa din mînă şi se apropie de gard. Iepuraşul blînd i se coborî drept în braţe, iar în urma iepuraşului se ivi

peste gard şi chipul fericit şi zîmbitor al Jeniei.
Fetiţa ridică ochii spre Jenia şi o întrebă:
— Cu mine te jucai?
— Da, cu tine. Dacă vrei, uite, sar peste gard şi viu acolo.
— Vezi că sînt urzici — îi atrase atenţia fetiţa, după ce se gîndi puţin. Aici m-am urzicat şi eu la mînă, ieri.
— Nu-i nimic — îi răspunse Jenia, sărind gardul. Mie nu mi-e frică de urzici. Arată-mi în care tufă te-ai urzicat ieri. în asta? Ei bine, uite: o smulg, o arunc, o zdrobesc cu picioarele şi pe urmă o scuip! Şi acum, hai să ne jucăm: tu ţine iepuraşul şi eu o să iau păpuşa.
Olga, care stătea pe verandă, o văzu pe Jenia învîrtindu-se pe lîngă gardul vecinilor, dar o lăsă în pace, pentru că şi aşa surioara ei plînsese destul în dimineaţa aceea. Dar cînd o văzu căţărîndu-se pe gard şi sărind în grădina de alături, ieşi îngrijorată din casă şi se îndreptă spre portiţă.
în vremea asta, Jenia şi fetiţa cea bălaie se depărtaseră de gard şi stăteau acum în faţa ferestrei, lîngă mama. Fetiţa îi arăta iepuraşul cel trist şi caraghios care cînta la balalaică, iar mama zîmbea.
După felul cum se tulbură Jenia cînd o văzu pe Olga intrînd în grădină, mama fetiţei înţelese că noua-sosită era nemulţumită.
— Nu te supăra pe ea — zise străina încet către Olga, care se apropia. Nu face nici un rău, se joacă cu fetiţa mea... Pe noi ne-a lovit o mare nenorocire... Străina tăcu. Eu măcar plîng, dar ea... — şi femeia arătă spre fetiţă adăugînd în şoaptă — ea nici nu ştie că tatăl ei a fost ucis zilele trecute la frontieră...
Olga se tulbură, iar Jenia, care stătea mai la o parte, îi aruncă o privire plină de amărăciune şi de dojană.
— Sînt singură — urmă femeia. Mama mea e în munţi, în taiga, foarte departe, fraţii mei sînt în armată, iar surori n-am.
Străina îşi lăsă mîna pe umărul Jeniei, care se apropiase, şi, arătînd spre fereastră, o întrebă:
— Fetiţo, nu cumva tu mi-ai pus astă-noapte buchetul ăsta pe cerdac?
— Nu — îi răspunse repede Jenia. Nu l-am pus eu. Dar

desigur că l-a pus vreunul dintr-ai noştri.
— Cine? Şi Olga se uită la Jenia, nedumerită.
— Nu ştiu — făcu Jenia, speriată. Nu l-am pus eu. Eu nu ştiu nimic... Dar uite, vine cineva.
în dreptul porţii se auzi uruit de maşină, apoi pe cărare se iviră doi comandanţi aviatori.
— La mine vin — şopti străina. Sînt sigură că vor să-mi propună iarăşi să plec în Crimeea sau în Caucaz, la vreun sanatoriu sau la vreo staţiune balneară...
Cei doi comandanţi, care se apropiau, îşi ridicară mîinile la bonete, şi auzind pesemne ultimele ei cuvinte, cel mai mare în grad, un căpitan, zise:
— Nici în Crimeea, nici în Caucaz, nici la vreun sanatoriu şi nici la vreo staţiune balneară. Doreaţi să vă vedeţi mama, nu-i aşa? Ei bine, mama dumneavoastră pleacă chiar în cursul zilei de astăzi, cu trenul, din Irkutsk. Pînă la Irkutsk a fost adusă cu un avion special.
— Cine-a adus-o? întrebă străina, fericită şi descumpănită în acelaşi timp. Dumneavoastră?
— Nu — îi răspunse căpitanul aviator. Prietenii noştri comuni.
Fetiţa cea bălaie se apropie în fugă de noii-sosiţi, uitîndu-se la ei cu îndrăzneală. Se vedea bine că uniforma lor albastră nu-i era străină.
— Mamă — se rugă ea — fă-mi un scrînciob, că vreau să zbor încoace şi încolo, încoace şi încolo, departe, departe... ca tata de departe!
— Nu, asta nu! strigă mama, luîndu-şi fetiţa în braţe şi strîngînd-o la piept. Nu, să nu zbori departe... ca tatăl tău!

Pe Malaia Ovrajnaia, în spatele capelei cu zugrăveli scorojite, cu moşnegi pletoşi şi încruntaţi şi cu îngeri proaspăt bărbieriţi, mai la dreapta icoanei care înfăţişa judecata de apoi, cu cazanele ei cu smoală şi cu draci sprinteni, pe o pajişte plină de romaniţe, cîţiva băieţi din banda lui Mişka Kvakin jucau cărţi.
Jucătorii n-aveau bani, aşa că jucau pe “dupaci", pe

“bobîrnace" şi pe “învie mortul". Cel care pierdea era legat la ochi, apoi culcat pe iarbă cu faţa în sus, iar la urmă i se punea în mînă un băţ lung, în chip de lumînare. Cu băţul acela, răposatul trebuia să se apere pe nevăzute de prietenii lui cu inimă milostivă, care, în dorinţa de a-l învia, îl băteau cu urzici peste genunchi, peste pulpe şi peste tălpile goale.
Jocul era în toi, cînd, deodată, de după gardul de piatră răsună semnalul strident al unei trompete.
Erau solii lui Timur, care se apropiau.
Trompetul-major Kolea Kolokolcikov strîngea în mînă o goarnă de alamă sclipitoare, iar Gheika, desculţ şi încruntat, ţinea în mînă un plic făcut din hîrtie de împachetat.
— Ce înseamnă hărmălaia asta de circ? întrebă, aplecîndu-se peste zid, băiatul căruia i se spunea “Mutră". Mişka! strigă el, întorcînd capul. Lasă cărţile, că a venit la tine nu ştiu ce delegaţie!
— Aici sînt! răspunse Kvakin, urcîndu-se pe gardul de piatră. Hei, Gheika, salutare! Dar cine-i mucosul cela care-i cu tine?
— Ţine plicul — zise Gheika, întinzîndu-i ultimatumul. Vi se dă un termen de gîndire de douăzeci şi patru de ore. O să vin după răspuns mîine, tot la vremea asta.
Supărat că-l făcuse mucos, trompetul-major Kolea Kolokolcikov ridică goarna şi, umflîndu-şi obrajii, sună retragerea mînios. Şi, fără să mai adauge un cuvînt, cei doi parlamentari se depărtară cu demnitate, petrecuţi de privirile curioase ale băieţilor înşiraţi pe muchia zidului.
— Ce-o mai fi şi asta? întrebă Kvakin, întorcînd plicul pe amîndouă feţele şi uitîndu-se la băieţii lui, care rămăseseră cu gurile căscate.

Pîn-acum trăiam în pace, de nimic nu ne păsa...
Şi deodată goarnă, vuiet, e primejdie, păzea!
Dracu' să mă ia, măi frate, dacă mai pricep ceva!

Rupse plicul şi, fără să se coboare de pe zid, începu să citească:

— “Lui Mihail Kvakin, atamanul bandei care se ocupă cu jefuirea grădinilor străine..." Mie mi-e adresată — explică Kvakin, tare. Cu titlul întreg şi după toate regulile, “...şi lui Piotr Peatakov, preaticălosul ajutor al atamanului, zis şi «Mutră»..." Acum ţi se adresează ţie — explică Kvakin, satisfăcut, către cel poreclit “Mutră". Ia te uită cum au întors-o: “preaticălosul"!... Găsesc că e o expresie mult prea aleasă pentru tine, ar fi putut să-ţi spună cumva mai simplu, idiotule! “...precum şi tuturor membrilor acestei ruşinoase şleahte, ultimatum". Ce-o fi însemnînd cuvîntul ăsta habar n-am — făcu Kvakin, batjocoritor. Trebuie să fie vreo înjurătură sau aşa ceva.
— Ăsta-i un cuvînt internaţional. înseamnă că vor să ne bată — îi lămuri Alioşka, un băiat ras în cap, care stătea lîngă “Mutră".
— Apăi aşa trebuia să scrie — zise Kvakin. Citesc mai departe. Punctul întîi:
«Avînd în vedere că atacaţi noaptea grădinile oamenilor paşnici, fără să cruţaţi nici casele însemnate cu semnul nostru, steaua roşie, şi nici măcar pe acelea unde steaua roşie are un chenar negru, de doliu, vă ordonăm, vouă, netrebnici şi laşi ce sînteţi...»
...Ia te uită cum ne insultă, cîinii! urmă Kvakin, descumpănit, dar silindu-se să zîmbească. Şi ce stil, şi ce de mai virgule! într-adevăr...
«...vă ordonăm: Mihail Kvakin împreună cu individul ticălos zis “Mutră" să se prezinte cel mai tîrziu mîine dimineaţă, avînd asupra lor tabelul nominal al tuturor membrilor bandei lor ticăloase, la locul pe care îl vom comunica prin trimişii noştri.
în caz de refuz, ne considerăm liberi de a acţiona aşa cum vom crede de cuviinţă.»
...Adică, cum vine asta: liberi? întrebă din nou Kvakin. După cît ştiu, pînă acum nu i-am închis nicăieri!
— Ăsta-i un cuvînt internaţional. Asta înseamnă că vor să ne bată — îl lămuri iarăşi Alioşka, cel cu capul ras.
— Apăi aşa trebuia să spună!... zise Kvakin cu necaz. îmi pare

rău că a plecat Gheika. Se vede că n-a mai plîns de mult.
— El nu plînge — zise cel ras în cap — că are un frate marinar.
— Ei, şi?
— Şi tată-său a fost marinar. De aceea nu plînge.
— Dar tu ce te-amesteci?
— Mă amestec, pentru că şi unchiul meu e marinar.
— Ce tot îi dai zor cu marinarii tăi, idiotule! se înfurie Kvakin. Cînd tată-său, cînd frate-său, cînd unchiu-tău... Singur nu ştii ce legătură are una cu alta. Mai lasă să-ţi crească păruL, Alioşa, că ţi s-a copt creierul de soare! Şi tu ce tot mîrîi acolo, “Mutro"?
— Eu zic că mîine să punem mîna pe trimişii lor, iar lui Timka şi băieţilor lui să le tragem o mamă de bătaie!... propuse “Mutră", mohorît, adînc ofensat de ultimatum.
Această propunere a fost aprobată de toţi.
Apoi Kvakin şi “Mutră" se retraseră la umbra capelei şi se opriră lîngă icoana în care erau înfăţişaţi dracii cei sprinteni şi voinici tîrînd cu îndemînare în focul iadului pe păcătoşii care urlau împotrivindu-se din răsputeri. Acolo, Kvakin îl întrebă pe tovarăşul lui:
— Ascultă, tu ai intrat în grădina vilei unde stă fetiţa al cărei tată a fost ucis?
— Eu. Şi ce-i cu asta?
— Apoi asta-i... — bombăni Kvakin cu necaz, ciocănind cu degetele în perete. Bineînţeles că puţin îmi pasă de semnele lui Timka, şi totdeauna Timka o să mănînce bătaie de la mine...
— Foarte bine! încuviinţă “Mutră". Dar ce tot ciocăneşti cu degetul în dracii ăştia?
— Uite ce-i — îi răspunse Kvakin, strîmbîndu-se — cu toate că mi-eşti prieten, “Mutro", trebuie să-ţi spun că nu semeni deloc a om, ci mai degrabă cu diavolul ăsta burduhos şi scîrbos!

...A doua zi dimineaţa, lăptăreasa nu găsi acasă trei dintre clienţii ei obişnuiţi. Cum era tîrziu ca să se mai ducă la piaţă,

luă bidonul pe umăr şi plecă pe la case.
Umblă mult, pînă cînd, în cele din urmă, se opri în dreptul vilei unde stătea Timur. După gard, cineva cînta încet, cu glas plin şi plăcut. Asta însemna că stăpînii erau acasă şi s-ar putea să-şi vîndă laptele.
Bătrîna intră pe portiţă şi strigă cu glas cîntător:
— Luaţi lapte, lapte?
— Două măsuri! îi răspunse cineva, cu voce groasă.
Lăptăreasa lăsă bidonul jos, se întoarse şi văzu ieşind dintr-un tufiş un bătrîn şchiop, cu plete, îmbrăcat în zdrenţe şi ţinînd într-o mînă o sabie încovoiată, scoasă din teacă.
— Eu întrebam, taică, dacă n-ai nevoie de oleacă de lăptişor — repetă bătrîna, trăgîndu-se speriată îndărăt. Dar ce înfăţişare fioroasă ai! Ce faci cu sabia? Poate coseşti iarbă?
— Dă-mi două măsuri. Urciorul e pe masă — îi răspunse scurt bătrînul, înfigîndu-şi sabia în pămînt.
— Mai bine ţi-ai cumpăra o coasă, taică — zise lăptăreasa, turnînd zorită laptele în urcior şi uitîndu-se cu frică la bătrîn. Iar sabia arunc-o mai bine, că nu de alta, dar poţi să bagi în sperieţi o biată femeie ca mine...
— Cît am de plată? o întrebă bătrînul, vîrîndu-şi mîna în buzunarul pantalonilor largi.
— Cît plăteşte toată lumea — îi răspunse lăptăreasa. Cîte o rublă patruzeci măsura, adică două ruble şi optzeci. Eu nu vreau decît ce mi se cuvine.
Bătrînul se mai scotoci prin buzunar, apoi scoase un pistol mare, zgîriat.
— Lasă, taică, mai pe urmă... — zise lăptăreasa, înşfăcîndu-şi bidonul şi depărtîndu-se grăbită. Nu te obosi, drăguţă! urmă ea, mărind pasul şi întorcîndu-şi mereu capul îndărăt. N-am nevoie numaidecît de bani... Se repezi în uliţă, trîntind portiţa în urma ei, apoi strigă cu necaz: Eşti bun de dus la balamuc, diavol bătrîn, nu să stai slobod prin lume. La balamuc, cu lacăt la uşă!
Bătrînul ridică din umeri, vîrî la loc în buzunar hîrtia de trei ruble şi ascunse repede revolverul la spate, deoarece tocmai

atunci intra în grădină domnul cel în vîrstă, doctorul F. G. Kolokolcikov.
Faţa lui era încremenită şi gravă. Mergea ţeapăn, sprijinindu-se în baston, pe aleea presărată cu nisip.
Văzîndu-l pe bătrînul cel ciudat, domnul tuşi, îşi potrivi ochelarii, apoi întrebă:
— N-ai putea să-mi spui, stimate, unde îl pot găsi pe stăpînul acestei vile?
— Stăpînul acestei vile sînt eu — îi răspunse bătrînul.
— în cazul acesta — urmă domnul, ducîndu-şi mîna la pălăria de pai — eşti bun să-mi spui dacă un oarecare băiat Timur Garaev nu e rudă cu dumneata?
— Ba mi-e rudă — îi răspunse bătrînul. Acest oarecare băiat mi-e nepot.
— îmi pare foarte rău — făcu domnul, dregîndu-şi glasul şi trăgînd nedumerit cu coada ochiului spre sabia înfiptă în pămînt — îmi pare rău, dar nepotul dumitale a încercat ieri dimineaţă să mă jefuiască.
— Cum asta? zise uimit bătrînul. Timur al meu a încercat să vă jefuiască?
— închipuieşte-ţi! urmă domnul. Dar aruncîndu-şi ochii la mîna pe care bătrînul o ţinea la spate, începu să se tulbure. în timp ce dormeam, a încercat să fure pătura cu care eram învelit.
— Cine? Timur te-a jefuit? A furat o pătură? Şi bătrînul păru a-şi pierde cumpătul, iar mîna ascunsă la spate, în care ţinea revolverul, îi căzu fără voie în jos.
Domnul cel onorabil se tulbură şi, trăgîndu-se cu demnitate de-a-ndărătelea spre ieşire, zise:
— Se înţelege, eu nu susţin că... însă faptele... faptele nu mint. Te rog nu te apropia de mine, stimate domn! Se înţelege, nu ştiu cărui fapt să atribui, însă... însă înfăţişarea dumitale, atitudinea dumitale ciudată...
— Ascultă — zise bătrînul, făcînd un pas spre străin — eu cred că trebuie să fie o neînţelegere.
— Stimate domn! strigă doctorul, trăgîndu-se mereu îndărăt, fără să-şi ia ochii de la revolver. Discuţia noastră ia o

întorsătură nedorită, aş putea spune chiar nedemnă de vîrsta noastră... Zicînd aşa, ieşi repede pe portiţă şi plecă repetînd: Da, într-adevăr, o întorsătură nedorită şi nedemnă...
Bătrînul ajunse la portiţă tocmai cînd Olga, care se ducea la scăldat, trecea pe lîngă domnul cel speriat.
Cum o văzu, bătrînul începu să dea din mîini, strigîndu-i să se oprească. Dar domnul, sprinten ca o capră, sări peste şanţ, o apucă pe Olga de mînă şi, cît ai clipi, dispărură amîndoi după colţ.
Bătrînul izbucni în hohote de rîs. Bocănind vioi cu piciorul lui de lemn, începu să cînte, emoţionat şi fericit:

Cum ai putea să-nţelegi,
Tu, ce ca fulgerul zbori,
Cum te-aştept nopţi întregi,
Cum te-aştept pînă-n zori?
Da!

Desfăcu în grabă cureaua de la genunchi, îşi aruncă piciorul de lemn în iarbă şi, smulgîndu-şi din mers peruca şi barba, o luă la fugă spre casă.
Peste zece minute, tînărul şi veselul inginer Gheorghi Garaev cobora repede cerdacul. îşi scoase apoi motocicleta din şopron, îi porunci Ritei să aibă grijă de casă, apăsă pe demaror şi, sărind în şa, o luă la goană spre rîu, s-o caute pe Olga, care se speriase de el...

La ora unsprezece, Gheika şi Kolea Kolokolcikov se duseră să ia răspunsul la ultimatumul lui Timur.
— Ţine-te drept! se răstea Gheika la Kolea. Calcă uşor şi apăsat. Nu vezi că mergi ca un pui de găină care caută viermi? Tot ce ai pe tine e bine făcut: şi pantalonii, şi cămaşa — toată uniforma. Dar degeaba, că tot ca dracu arăţi! Nu te supăra, măi frate, vorbesc serios. De pildă, spune-mi te rog de ce-ţi lingi buzele cînd mergi? Bagă-ţi limba în gură şi las-o acolo, la locul ei... Hei, da' tu ce cauţi pe-aici? îl întrebă Gheika

pe Sima Simakov, care le ieşise în cale.
— M-a trimis Timur să fac legătura — începu să turuie Simakov. Aşa trebuie, tu nu te pricepi la nimic! Voi aveţi misiunea voastră, eu o am pe a mea...
Kolea, dă-mi goarna să suflu şi eu o dată. Ia te uită la el ce grozav e astăzi! Gheika, eşti un prost! Cînd ştiai că o să fii trimis cu o însărcinare ca asta, trebuia să-ţi pui cizmele sau bocancii. Ce crezi că solii umblă desculţi? Dar să lăsăm asta. Voi o luaţi într-acolo, eu încoace. Hei-hop, la revedere!
— Ce gură-spartă! zise Gheika, clătinînd din cap. Ceea ce altul ar spune în patru vorbe, el îţi spune într-o sută. Haide, Nikolai, suflă, că ne apropiem...
— Ia mînă-l încoace pe Mihail Kvakin! îi porunci Gheika unui băiat care se ivise sus, pe gardul de piatră.
— Luaţi-o la dreapta! le strigă Kvakin de după zid. Am lăsat poarta deschisă anume pentru voi.
— Nu te duce — îi şopti Kolea lui Gheika, trăgîndu-l de mînă. Or să ne prindă şi or să ne bată!
— Anume pentru noi amîndoi? îl întrebă Gheika, cutezător, pe Kvakin. Suflă mai tare, Nikolai! Pentru noi, toate drumurile sînt deschise!
Trecură pragul portiţei de fier ruginite şi se pomeniră în faţa unui grup de băieţi în fruntea cărora era “Mutră" şi Kvakin.
— Daţi-ne răspunsul la scrisoare — zise Gheika cu hotărîre.
Kvakin zîmbi, iar “Mutră" se încruntă.
— Să mai discutăm — îi propuse Kvakin. Stai, aşază-te, de ce te grăbeşti?
— Am venit după răspuns — stărui Gheika, fără prietenie. Cît despre vorbit, o să vorbim noi mai tîrziu.
Şi n-ai fi putut să-ţi dai seama dacă băiatul acela voinic şi cu privirea deschisă, în tricou de marinar, lîngă care stătea gornistul cel mititel şi palid, se juca ori glumea, sau, simţind că dreptatea şi puterea erau de partea lui, el, voinicul lat în umeri, şi totdeauna desculţ, îşi mijea ochii săi cenuşii şi neînduplecaţi, hotărît să le smulgă un răspuns...
— Ţine — îi zise Kvakin, întinzîndu-i o hîrtie.

Gheika o desfăcu. Pe partea dinăuntru a hîrtiei era desenată grosolan o tiflă, sub care cineva scrisese şi o înjurătură.
Liniştit, fără să se schimbe la faţă, Gheika rupse hîrtia bucăţele. Deodată se simţiră amîndoi, şi el, şi Kolea, înşfăcaţi de umeri şi de braţe.
Nu se împotriviră.
— Pentru un ultimatum ca al vostru s-ar cuveni să vă scărmănăm zdravăn — zise Kvakin, apropiindu-se de Gheika. însă noi sîntem oameni cumsecade. O să vă închidem pînă mîine dimineaţă colea — şi el arătă spre capelă — iar la noapte o să curăţăm de fructe toată grădina de la numărul douăzeci şi patru.
— Asta n-o să se întîmple — îi răspunse Gheika, liniştit.
— Ba o să se întîmple! strigă “Mutră", dîndu-i o palmă peste obraz.
— N-ai decît să-mi dai şi o sută de palme! Zise Gheika, închizînd o clipă ochii şi deschizîndu-i apoi din nou. Kolea, să nu-ţi fie frică — îşi îmbărbătă tovarăşul. Simt că astăzi o să se dea semnalul de adunare generală după instrucţiunea numărul unu!
După ce prizonierii au fost împinşi în capela cea mică cu obloane ferecate, cele două uşi s-au închis, iar zăvorul a fost tras şi înţepenit cu o pană de lemn.
— Ei, cum e? strigă “Mutră", apropiindu-se de uşă şi ducîndu-şi mîinile pîlnie la gură. Cum credeţi c-o să fie: cum vrem noi, sau cum vreţi voi? Nu, haimanalelor, de azi înainte nimic n-o să mai fie cum vreţi voi. Niciodată!
“Mutră" scuipă.
— Frate-său e marinar — zise întunecat Alioşka cel ras în cap. E pe acelaşi vapor cu unchiu-meu.
— Dar tu ce eşti? îl întrebă “Mutră", ameninţător. Căpitanul lor?
— Era cu mîinile legate şi tu l-ai bătut. Frumos îţi şade?
— Na-ţi şi ţie! se înfurie “Mutră", plesnindu-l pe Alioşka cu dosul palmei.
Şi cît ai clipi, se rostogoliră amîndoi în iarbă. Ceilalţi îi trăgeau

de mîini şi de picioare, încercînd să-i despartă... Dar nimănui nu-i trecu prin minte să se uite în sus, în frunzişul des al teiului de lîngă zid, unde ar fi văzut sclipind ochii lui Sima Simakov.
Sima coborî în spirală la pămînt şi, luînd-o de-a dreptul peste grădini, alergă într-un suflet spre pîrîu, la ai lui, la Timur.

După ce-şi înfăşură capul cu un prosop, Olga se întinse pe nisipul fierbinte al plajei şi începu să citească.
Jenia se scălda. Fără veste, simţi că cineva o ia în braţe pe la spate. întoarse capul.
— Bună ziua — îi zise o fetiţă înaltă şi cu ochi negri. Am venit înot din partea lui Timur. Mă cheamă Tania şi fac şi eu parte din detaşament... îi pare rău că te-a certat soră-ta din pricina lui. Trebuie să fie o fiinţă grozav de rea!
— Spune-i să nu-i pară rău — îngînă Jenia, înroşindu-^se. Olga nu e rea deloc, dar aşa-i firea ei... Şi bătînd din palme, adăugă cu descurajare: O, veşnic sora, sora şi iar sora! Aşteptaţi că vine el, tata!...
Cele două fete ieşiră din apă şi se urcară pe malul înalt, mai spre stînga plajei. Acolo dădură peste Niurka.
— Mă mai cunoşti? o întrebă ea pe Jenia repede şi printre dinţi, ca de obicei. Eu te-am recunoscut dintr-o dată. Uite că vine şi Timur! Şi în timp ce-şi scotea rochiţa, arătă spre malul celălalt, unde erau o mulţime de băieţi. Ştiu acum şi cine a prins capra şi cine ne-a aşezat lemnele, şi cine a dat fragi frăţiorului meu! Şi pe tine te ştiu — se întoarse ea către Tania. Te-am văzut odată cum stăteai pe un strat cu flori şi plîngeai. Să nu mai plîngi. Ce folos ai din asta?... Hei! Stai acolo, drace, că de nu, te zvîrl în pîrîu! strigă ea către capra legată de un tufiş. Hai să sărim în apă, fetelor!
Jenia şi Tania se uitară una la alta. Avea haz Niurka, fetiţa cea arsă de soare ca o ţigancă!
Luîndu-se de mîini, fetele se apropiară de malul sub care plescăia apa limpede şi albastră ca cerul.
— Ei, sărim?
— Sărim!

Şi tustrele, deodată, se aruncară în apă. Dar nici n-apucară să iasă la lumină, şi în urma lor mai sări cineva. Era Sima Simakov, care se repezise în apă din goană, îmbrăcat cum era: cu şortul, cu tricoul şi cu sandalele în picioare. Scuturîndu-şi şuviţele de păr ud, scuipînd şi sforăind, înota în salturi lungi spre celălalt mal.
— Bucluc, Jenia, mare bucluc! strigă el, întorcînd capul. Gheika şi Kolea au căzut în capcană!

Olga urca malul, cîntînd. Cînd ajunse sus, acolo unde cărarea dădea în drum, se pomeni cu Gheorghi, care stătea lîngă motocicletă. îşi dădură bună ziua.
— Tocmai treceam cu motocicleta — începu el să-i explice — cînd te-am văzut venind. Hai s-o aştept — mi-am zis — şi s-o duc unde are de mers, dacă s-o întîmpla să fie în drumul meu...
— Nu-i adevărat! zise Olga, neîncrezătoare. Ai stat şi m-ai aşteptat anume.
— Ai dreptate — recunoscu Gheorghi. Am încercat să spun o minciună, dar nu mi-a mers. Eram dator să-ţi cer iertare pentru că te-am speriat azi-dimineaţă. Ştii, bătrînul acela şchiop de lîngă portiţă... eu eram.
Mă pregăteam de repetiţie şi mă grimasem... Urcă-te să te duc cu motocicleta.
Olga clătină din cap.
Gheorghi îi puse pe carte un mănunchi de flori. Florile erau frumoase. Fata se înroşi, se zăpăci... apoi le aruncă în drum.
La una ca asta, Gheorghi nu se aşteptase.
— Ascultă! îi zise el, amărît. Dumneata cînţi frumos şi din acordeon, şi din gură, ai privirea deschisă şi luminoasă. Nu te-am supărat cu nimic... Dă-mi voie să cred că oamenii nu fac ce-ai făcut dumneata... nici chiar cînd au drept specialitate betonul armat!
— N-am nevoie de flori! îi răspunse Olga cu un aer vinovat, speriindu-se singură de gestul ei. Eu... eu merg cu dumneata şi fără flori!

Se aşeză pe şaua de piele, şi motocicleta porni ca vîntul.

La un moment dat, drumul se bifurcă. Părăsindu-l pe cel care ducea la staţiune, motocicleta o luă spre cîmp.

— N-ai apucat pe unde trebuie — strigă Olga. Trebuia s-o luăm la dreapta!

— Pe aici drumul e mai bun — îi răspunse Gheorghi — şi e şi mai plăcut.

Mai făcură un cot. Zburau acum printr-o dumbravă plină de umbră şi de foşnet. De lîngă o turmă sări un cîine, lătrînd şi încercînd să ajungă motocicleta. Dar cum ar fi putut s-o ajungă? Rămase în urmă, cine ştie unde.

Un camion greu trecu vîjîind ca un proiectil pe lîngă ei. Iar cînd Gheorghi şi Olga ieşiră din norii de praf, văzură la poalele dealului fumurile, coşurile, turnurile, geamurile şi acoperişurile de tablă ale unui oraş necunoscut.

— Asta-i uzina noastră! strigă Gheorghi. Acum trei ani veneam aici şi culegeam ciuperci şi fragi!

Motocicleta viră brusc, aproape fără să-şi micşoreze viteza.

— Drept înainte — îl preveni Olga. înainte, şi de-a dreptul acasă!

Deodată motorul amuţi. Se opriră.

— Puţină răbdare — zise Gheorghi, sărind jos. Avem o mică pană...

Culcă motocicleta pe iarbă, sub un mesteacăn, scoase din trusă o cheie şi se apucă să înşurubeze şi să strîngă nu ştiu ce.

— Ce rol ai în opera voastră? îl întrebă Olga, aşezîndu-se pe iarbă. De ce ţi-ai ales o mască aşa de fioroasă, de înspăimîntătoare?

— Am un rol de bătrîn invalid — îi răspunse Gheorghi, umblînd mereu la motocicletă. E vorba de un fost partizan puţin cam... într-o ureche. Stă în apropiere de graniţă şi mereu i se pare că duşmanul e mai viclean decît noi şi că e gata să ne surprindă. E bătrîn, dar e prevăzător. însă ostaşii roşii sînt tineri, rîd, şi îndată ce ies din posturi, încep să joace volei. Ba mai au şi tot soiul de fetiţe... de Katiuşe.

Gheorghi se încruntă şi începu să cînte încet:

Se-ascunde iarăşi luna-n nori. Şi pe coline,
De patru nopţi, departe, tot patrulez mereu.
Duşmanii stau la pîndă... Fii treaz, poporul meu!
Eu sînt bătrîn şi slab... Sărman, sărman de mine!

Apoi îşi schimbă fără veste glasul şi, imitînd corul, urmă:

O, linişte, bătrîne, linişte!

— Ce înseamnă asta "linişte"? îl întrebă Olga, ştergîndu-şi buzele de praf cu basmaua.
— Asta înseamnă — îi explică Gheorghi, ciocănind mereu cu cheia în bucşă — asta înseamnă: "Dormi liniştit, dobitoc bătrîn ce eşti! Toţi luptătorii şi toţi comandanţii sînt de mult la posturile lor"... Olia, surioara dumitale, ţi-a spus că ne-am întîlnit?
— Mi-a spus şi am certat-o.
— Păcat, nu trebuia s-o cerţi. E o fetiţă foarte nostimă. Eu îi spun "a", ea îmi răspunde "be"!
— Cu fetiţa asta nostimă am eu destulă bătaie de cap! zise Olga. S-a împrietenit cu un băiat, cu unul Timur, din banda huliganului de Kvakin. Şi orice-aş face, nu izbutesc să-l alung din jurul casei noastre.
— Timur?... Hm!... Şi Gheorghi tuşi încurcat. Cum adică: face parte din banda lui Kvakin? După cîte ştiu eu, Timur nu prea... nu tocmai... în sfîrşit, să n-ai nici o grijă, că-l vindec eu de năravul ăsta!...
Olia, de ce nu urmezi dumneata conservatorul? Parcă mare lucru e să fii inginer? Şi eu sînt inginer, şi ce folos?
— Cum, nu eşti inginer bun?
— De ce să nu fiu bun? îi răspunse Gheorghi, apropiindu-se de ea şi începînd să ciocănească în bucşa roţii din faţă. Nu-s deloc un inginer rău, însă dumneata cînţi aşa de frumos, şi din acordeon, şi din gură!

— Ascultă, Gheorghi — zise Olga, tulburată, trăgîndu-se mai la o parte — eu nu ştiu ce fel de inginer eşti, însă... însă îţi repari motocicleta într-un chip foarte ciudat!
Şi Olga îi arătă cu mîna cum ciocăneşte cu cheia cînd în bucşă, cînd în geanta roţii.
— Dar nu-i deloc ciudat! Totul e aşa cum trebuie să fie. Sări în picioare şi mai ciocăni o dată cu cheia în cadru: Uite că e gata... Olia, tatăl dumitale e comandant?
— Da.
— Asta-mi place. Şi eu sînt comandant.
— Cine să te mai înţeleagă?! zise Olga, ridicînd din umeri. Cînd eşti inginer, cînd actor, cînd comandant... Poate că eşti şi aviator?
— Nu — şi Gheorghi zîmbi. Aviatorii te asurzesc de sus cu bombele lor, pe cînd noi, ăştia de pe pămînt, pătrundem de-a dreptul în inimă chiar şi prin beton armat!
Şi iarăşi începură să defileze prin faţa lor lanurile de secară, cîmpiile, dumbrăvile şi pîrîul. în sfîrşit, iată şi vila.
Cînd auzi motocicleta, Jenia coborî în goană de pe verandă. Văzîndu-l pe Gheorghi, se tulbură, iar cînd inginerul plecă, se apropie de Olga, o îmbrăţişă şi-i şopti cu invidie, uitîndu-se în urma lui:
— Ce fericită eşti pe ziua de azi!

După ce se înţeleseră să se întîlnească aproape de grădina casei cu numărul douăzeci şi patru, băieţii din curtea capelei se împrăştiară care încotro.
Nu rămase acolo decît “Mutră". Tăcerea din capelă începea să-l neliniştească şi să-l supere. Prizonierii nici nu strigau, nici nu băteau în uşă şi nici nu răspundeau la întrebările şi la provocările lui.
Atunci “Mutră" se folosi de un vicleşug. Deschise uşa din faţă, intră în pridvor şi rămase nemişcat, ca şi cum n-ar fi fost nimeni acolo. Stătea aşa, cu urechea lipită de gaura cheii, cînd deodată uşa cea mare de fier se închise cu un zgomot atît de cumplit, de parcă o izbise cineva cu un drug.

— Care-i acolo? se înfurie “Mutră", repezindu-se spre uşă. Haide, nu face glume proaste, că altfel o păţeşti cu mine!
Dar nu-i răspunse nimeni. De afară se auzeau glasuri necunoscute. Apoi balamalele obloanelor scîrţîiră. Cineva vorbea printre gratii cu prizonierii.
Nu mult după aceea, în capelă se auziră rîsete. Şi rîsetele acelea îl scoaseră din sărite pe “Mutră".
în sfîrşit, uşa de afară se dădu de perete şi în faţa ”Mutrei" ieşiră ca din pămînt Timur, Simakov şi Ladîghin.
— Trage zăvorul de la cealaltă uşă! îi porunci Timur fără să se clintească. Deschide de bunăvoie, că de nu, o să fie şi mai rău!
“Mutră" trase zăvorul, fără nici un chef. Kolea şi Gheika ieşiră din capelă.
— Intră în locul lor! îi porunci Timur “Mutrei". Intră mai repede, ticălosule! strigă el, strîngîndu-şi pumnii. N-am timp să stau de vorbă cu tine!
Cele două uşi se închiseră cu zgomot în urma “Mutrei". Apoi, băieţii prinseră de uşă un drug greu şi atîrnară de capătul lui un lacăt. După aceea, Timur luă o foaie de hîrtie, şi cu creion albastru, scrise cu litere strîmbe:
“Kvakin, nu mai este nevoie să-i păzim. I-am încuiat şi cheia e la mine. Vin deseară de-a dreptul acolo unde trebuie să ne întîlnim, în apropierea grădinii".
Apoi, Timur şi băieţii lui se făcură nevăzuţi. Peste vreo cinci minute, în curtea capelei intră Kvakin. El citi bileţelul, încercă lacătul, zîmbi şi se întoarse spre portiţă, în timp ce “Mutră", prizonier, bătea deznădăjduit cu pumnii şi cu picioarele în uşa de fier.
Ajungînd la portiţă, Kvakin se întoarse şi mormăi cu nepăsare:
— Bate, Gheika, bate! Că pînă deseară, măi frate, ai să te saturi bătînd!
După aceea, evenimentele se desfăşurară cam aşa:
înainte de asfinţitul soarelui, Timur şi Simakov traseră o fugă pînă la piaţă. La capătul unui şir de barăci aşezate la voia întîmplării, barăci în care se vindea cvas, apă gazoasă,

zarzavaturi, ţigări, articole de băcănie, îngheţată şi altele, era o gheretă goală, ca vai de ea, care în zilele de tîrg servea de atelier de cizmărie.
Timur şi Simakov intrară în gheretă, dar nu rămaseră mult acolo.

Pe înserat, roata de comandă din podul şopronului începu să se învîrtească. Unul după altul, cablurile tari de sfoară se întinseră, trimiţînd peste tot unde era nevoie semnalul cuvenit.
începură să sosească întăriri. Se adunară vreo douăzeci-treizeci de băieţi. Iar prin spărturile gardurilor se mai furişau încă mulţi, tiptil şi fără zgomot.
Pe Tania şi pe Niurka le trimiseră îndărăt. Jenia rămăsese acasă: trebuia să facă ce o şti, numai să n-o lase pe Olga să iasă în grădină.
în pod, la roată, stătea Timur.
— Repetă semnalul pe cablul numărul şase — îl rugă Simakov, îngrijorat, vîrîndu-şi capul pe fereastră. Nu ştiu de ce nu răspund cei de-acolo.
Doi băieţi scriau o placardă. Veni şi grupa lui Ladîghin.
în sfîrşit, cercetaşii se înapoiară. Banda lui Kvakin se aduna pe maidanul din apropierea grădinii casei cu numărul douăzeci şi patru.
— Acum! porunci Timur. Toată lumea să fie gata!
Spunînd acestea, lăsă roata din mînă şi apucă o frînghie. Şi deasupra şopronului vechi, în lumina nestatornică a lunii care alerga printre nori, se înălţă încet, fîlfîind în vînt, drapelul detaşamentului lui, semnalul de luptă.
De-a lungul gardului casei cu numărul douăzeci şi patru înainta un lanţ de vreo zece băieţi. Oprindu-se în umbră, Kvakin zise:
— Toţi au venit, afară de “Mutră".
— El e şmecher — răspunse nu ştiu cine. Nici vorbă că a şi intrat în grădină. Aşa-i el, totdeauna se bagă înainte.
Kvakin dădu la o parte două scînduri, desţepenite din vreme, şi trecu prin gaură. După el se strecurară şi ceilalţi. în uliţă,

lîngă spărtură, rămase de pază numai Alioşa.
Din şanţul năpădit de urzici şi de buruieni de pe cealaltă parte a uliţei se iviră cinci capete. Patru se ascunseră numaidecît. Al cincilea, al lui Kolea Kolokolcikov, mai întîrzie puţin, dar o palmă pe care o primi în creştet îl făcu să dispară şi el.
Santinela Alioşka se întoarse. De jur-împrejur era linişte. Atunci îşi vîrî capul prin spărtură, să vadă ce se petrece în grădină.
Trei umbre ieşiră din şanţ. în clipa următoare, santinela se simţi apucată zdravăn de mîini şi de picioare.
Şi, fără să aibă cînd scoate un strigăt, zbură de lîngă gard.
— Gheika! îngăimă el ridicînd capul. De unde-ai ieşit?...
— De acolo — îi răspunse Gheika printre dinţi.
Bagă de seamă, nu cumva să deschizi gura! Că de nu, nu mă mai uit că mi-ai luat apărarea!
— Bine — încuviinţă Alioşka — uite, tac! Dar pe neaşteptate slobozi un fluierat ascuţit.
Cît ai clipi, palma lată a lui Gheika îi astupă gura.
Apoi se simţi înşfăcat de umeri şi de picioare şi dus cu de-a sila.
Cei din grădină auziră semnalul. Kvakin întoarse capul. Dar semnalul nu se mai repetă. Atunci Kvakin se uită cu atenţie împrejur. De data aceasta i se păru că tufele din fundul grădinii se mişcă.
— Ăsta e ”Mutră"! zise el încet. Tu te-ai ascuns acolo, dobitocule?
— Mişka! Lumină! strigă deodată unul din băieţi. Vin stăpînii!
Dar nu erau stăpînii grădinii.
Din spatele lor, din frunziş, izbucni lumina a cel puţin zece lanterne, care, orbindu-i, înaintau fulgerător asupra tîlharilor năuciţi.
— Bateţi-i, nu fugiţi! strigă Kvakin, scoţînd un măr din buzunar şi aruncîndu-l în direcţia luminilor. Smulgeţi-le lanternele din mînă! Ăsta-i Timka.
— Dintr-acolo vine Timka, de dincoace vine Simka! strigă Simakov, ieşind de după tufiş.

Şi încă vreo zece băieţi se iviră din spate şi din flancuri.
— Ehei! urlă Kvakin. Ăştia au putere, nu glumă! îndărăt peste gard, băieţi!
Văzîndu-se prinsă în cursă, banda se năpusti spre gard, cuprinsă de panică. îmbrîncindu-se şi lovindu-se la cap, băieţii săreau în uliţă, căzînd de-a dreptul în mîinile lui Ladîghin şi Gheika. Luna se ascunsese în nori. Nu se auzea decît:
— Dă-mi drumul!
— Lasă-mă!
— Nu mă îmbrînci! Să nu te-atingi de mine!
— Linişte! răsună din întuneric glasul lui Timur. Nu bateţi prizonierii. Unde-i Gheika?
— Aici.
— Du-i pe toţi la locul hotărît.
— Dar dacă vreunul nu vrea să meargă?
— Atunci luaţi-l de mîini şi de picioare şi duceţi-l cu alai, ca pe icoana Maicii Domnului.
— Daţi-mi drumul, diavolilor! se auzi un glas plîngător.
— Care ţipă? întrebă Timur, înfuriat. La blestemăţii sînteţi meşteri, dar cînd e vorba să daţi socoteală, n-aveţi curaj! Gheika, dă comanda şi ia-o din loc!
Prizonierii au fost duşi pînă la ghereta cea pustie din capătul pieţei şi, unul cîte unul, împinşi de la spate înăuntru.
— Mihail Kvakin să poftească la mine — porunci Timur.
Kvakin a fost adus înaintea lui.
— Gata? întrebă Timur.
— Gata.
Cel din urmă prizonier fusese împins în gheretă.
Traseră zăvorul şi puseră în urechile lui un lacăt greu.
— Pleacă! strigă atunci Timur către Kvakin. Eşti un caraghios! Nimănuia nu-i e frică de tine şi nimeni n-are nevoie de tine.
Kvakin, care se aştepta să-l bată, stătea cu capul în piept şi nu înţelegea nimic.
— Pleacă! repetă Timur. Ţine cheia asta şi du-te de deschide capela, unde stă închis prietenul tău “Mutră”...
Dar Kvakin nu se mişcă din loc.

— Dă drumul băieţilor — se rugă el, întunecat. Sau închide-mă şi pe mine la un loc cu ei.
— Nu — îi răspunse Timur. De-acum înainte s-a sfîrşit. Nu mai aveţi nimic comun, nici tu cu ei, nici ei cu tine.
Petrecut cu fluierături şi huiduieli, Kvakin plecă încet, cu capul vîrît între umeri. Făcu aşa vreo zece paşi, apoi se opri şi se îndreptă din mijloc.
— Am să te bat! strigă el cu mînie, întorcîndu-se spre Timur. Numai pe tine am să te bat! O să ne batem numai noi amîndoi, pînă la cea din urmă picătură de sînge! Şi dintr-o săritură, se mistui în întuneric.
— Ladîghin şi grupa ta de cinci sînteţi liberi — zise Timur. Ce-aveţi de făcut acum?
— Trebuie să mutăm butucii la numărul douăzeci şi doi de pe Bolşaia Vasilkovskaia.
— Bine. Dă-i drumul!
Deodată se auzi fluierînd o locomotivă. Sosise trenul de centură şi călătorii începeau să coboare. Timur se grăbi să plece.
— Simakov şi grupa ta de cinci, voi ce-aveţi de făcut?
— Casa cu numărul douăzeci şi opt de pe Malaia Petrakovskaia. Băiatul începu să rîdă şi adăugă: Treaba ne-o cunoaştem noi: căldări, apă şi-un butoi... Hep! Hep! La revedere!
— Bine, daţi-i drumul! Şi acum... — dar deodată Timur schimbă vorba: Vine nu ştiu cine spre noi. Cei care au mai rămas, să se împrăştie pe la casele lor!... Haide, repede!
Fără veste se auziră dinspre piaţă bocănituri şi larmă. Călătorii care veneau de la gară se opriră şi se traseră îndărăt. Bocăniturile şi larma se repetară.
Ferestrele vilelor din jurul pieţei se luminară. Cineva aprinse becul de deasupra gheretei şi oamenii care se adunaseră văzură atîrnată pe uşă o placardă cu următoarele rînduri:
“Trecătorule, să nu te înduioşezi!
Aici sînt închişi indivizii care jefuiesc cu laşitate, noaptea, grădinile cetăţenilor paşnici. Cheia lacătului e atîrnată după

această placardă. Cel care va da drumul arestaţilor să se uite mai întîi dacă n-are printre ei vreo rudă sau vreun prieten".

E noapte, tîrziu. Steaua cea roşie încadrată în chenar negru nu se vede, dar e la locul ei. Asta-i grădina vilei în care stă fetiţa cea mică. Dintr-un copac stufos coboară cîteva frînghii. După ele, pe trunchiul aspru lunecă un băiat. Leagă o scîndurică de frînghii, apoi se aşază şi încearcă dacă scrînciobul cel nou e trainic. Creanga groasă scîrţîie uşor, frunzişul freamătă şi se cutremură. O pasăre speriată ţipă şi-şi ia zborul. E tîrziu... Olga doarme de mult.
Doarme şi Jenia. Dorm şi tovarăşii lui: Simakov cel plin de viaţă, Ladîghin cel tăcut, Kolea cel poznaş.
Doarme şi Gheika cel îndrăzneţ şi, ca de obicei, se agită şi mormăie prin somn.
Orologiul din foişor bate un sfert: “A trecut o zi — o zi grea! Bing-bang... un-doi!..." E tîrziu, într-adevăr...
Băiatul se scoală, caută cu mîinile prin iarbă şi ridică un mănunchi mare de flori de cîmp, culese de Jenia.
încetişor, ca să nu-i trezească şi să-i sperie pe cei care dorm, băiatul se urcă pe cerdacul luminat de lună şi aşază cu băgare de seamă buchetul pe treapta de sus a scării. E Timur.

Dimineaţa unei zile de odihnă. în cinstea aniversării unui an de la victoria ostaşilor noştri la Hasan, comsomoliştii staţiunii organizează în parc o mare petrecere cu muzică.
încă de dimineaţă fetele se duseseră în dumbravă.
Olga se grăbea să-şi calce o bluză. Umblînd printre rochii, atinse sarafanul Jeniei. Din buzunarul lui căzu un bileţel.
Olga îl ridică şi-l citi:
“Fetiţo, să nu-ţi fie frică de cei de acasă. Totul e în ordine, iar de la mine n-o să afle nimeni nimic. Timur".
“Ce anume n-o să afle? Pentru ce să nu-i fie frică? Ce taină are fetişcana asta ascunsă şi vicleană?...
Destul! Ar fi timpul să pun capăt la toate prostiile astea. La plecare, tata mi-a dat-o în seamă... Nu, trebuie să fac ceva,

repede şi cu hotărîre."
Tocmai atunci, Gheorghi îi bătu în geam:
— Olia, scoate-mă din încurcătură! A venit la mine o delegaţie şi m-a rugat să cînt ceva pe estradă. Azi e o zi aşa de mare, încît n-am putut să nu primesc. Acompaniază-mă, te rog, cu acordeonul.
— Da... Bine, însă lucrul ăsta poate să-l facă şi pianista! se miră Olga. De ce numaidecît eu, cu acordeonul?
— Da, Olia, dar eu vreau să mă acompaniezi dumneata, nu pianista! O să cîntăm aşa de frumos amîndoi!
Pot să intru la dumneata pe fereastră? Lasă fierul de călcat şi scoate-ţi acordeonul. Uite, l-am şi scos eu.
Nu-ţi rămîne alta decît să apeşi pe clape, iar eu o să cînt.
— Ascultă, Gheorghi — se supără Olga — la urma urmei, odată ce este uşă, puteai să nu intri pe fereastră!

Parcul vuia de zgomot. Soseau, în şiruri nesfîrşite, maşini cu vilegiaturişti. Camioane grele, încărcate cu sandvişuri, cu franzele, cu sticle, cu salam, cu bomboane şi cu turtă dulce, intrau încet pe poartă.
Echipele albastre ale vînzătorilor de îngheţată, unii cu cărucioare, alţii cu bidoane, se apropiau în ordine.
în poieni cîntau pe glasuri felurite patefoane, în jurul cărora se instalau şi vilegiaturiştii din staţiune, şi cei veniţi de prin alte părţi, cu băutură şi cu mîncare.
Fanfara cînta. La poarta teatrului de estradă stătea de pază un bătrînel şi certa pe un electrician, care voia să intre înăuntru cu toate cheile, curelele şi crampoanele lui.
— Pe-aici nu-i voie cu unelte, drăguţă. Azi e sărbătoare. Du-te întîi acasă, spală-te şi îmbracă-te mai curăţel şi vino pe urmă.
— Dar bine, tătucă, intrarea e gratuită, fără bilet.
— Nu-i nimic. Nici aşa nu se poate. Aici se cîntă. Mă mir că n-ai adus încalte şi un stîlp de telegraf!
Şi pe tine, cetăţene, te rog să pleci — opri el pe un altul. Aici se cîntă... e muzică. Iar ţie îţi iese din buzunar gîtul unei sticle.
— Stai puţin, tătucă dragă — se bîlbîi omul, încercînd să se

împotrivească. Eu am nevoie... că sînt tenor.
— Hai, vezi-ţi de drum, tenorule, vezi-ţi de drum! îi răspunse bătrînul. Apoi, arătînd spre electrician: Uite, basul nici nu crîcneşte, aşa că nu crîcni nici tu, tenorule.
Jenia, căreia băieţii îi spuseseră că Olga trecuse cu acordeonul spre scenă, se frămînta nerăbdătoare pe banca ei.
în sfîrşit, iată-i, Gheorghi şi Olga! Jenia se tulbură: îi era frică să nu rîdă lumea de sora ei.
Dar nimeni nu rîse.
Pe scenă, Gheorghi şi Olga erau atît de veseli, atît de tineri şi atît de la largul lor, încît Jeniei îi venea să-i sărute pe amîndoi.
în sfîrşit, Olga îşi petrecu pe după umăr cureaua acordeonului.
O brazdă adîncă tăie fruntea lui Gheorghi, care se gîrbovi dintr-o dată şi-şi lăsă capul în piept. Părea acum un moşneag.
Şi, cu glas sonor şi plin, începu să cînte:

...Sînt patru nopţi de cînd nu dorm. Şi mi se pare
Că-n linişte şi-n beznă pîndesc mereu duşmanii.
Mă frige puşca... Inima-mi tresare
Ca-n nopţile războiului de-acuma douăzeci de ani.
O, dacă astăzi ai ieşi în calea mea,
Soldat duşman din oastea mercenară,
Să ştii că-aşa cărunt cum sînt, eu aş lupta
Tot liniştit şi dîrz ca şi odinioară!

— O, ce frumos! Şi ce milă îţi face bătrînul acesta curajos şi şchiop! Bravo, bravo!... şoptea Jenia. Cîntă, Olia, cîntă! Ce păcat că nu te-aude şi tata!...
După concert, Gheorghi şi Olga se luară de mînă ca doi prieteni şi plecară împreună pe alee.
— Toate ar fi bune — zise Olga — numai nu ştiu unde a dispărut Jenia.
— Am văzut-o — îi răspunse Gheorghi — stătea pe o bancă şi striga mereu: “Bravo, bravo!" Pe urmă s-a apropiat de ea... — aici Gheorghi se încurcă — un băiat şi s-au dus amîndoi.
— Ce fel de băiat? se sperie Olga. Gheorghi, dumneata eşti

mai mare decît mine, învaţă-mă ce să mă fac cu fata asta? Uite, azi-dimineaţă am găsit la ea bileţelul ăsta.
Gheorghi citi bileţelul. De data aceasta rămase şi el pe gînduri, încruntat.
— “Să nu-ţi fie frică", înseamnă să nu m-asculte. Eh, de mi-ar cădea băieţaşul ăsta în mînă, aş sta eu de vorbă cu el!
Zicînd aşa, Olga vîrî bileţelul în buzunar. O vreme rămaseră tăcuţi amîndoi. Dar orchestra cînta o melodie veselă, de jur-împrejur nu se auzeau decît rîsete.
Aşa că, prinzîndu-se iarăşi de mînă, Gheorghi şi Olga porniră înainte pe alee.
Deodată, la o răscruce, se întîlniră faţă în faţă cu altă pereche, care se ţinea tot atît de prieteneşte de mînă, venind în întîmpinarea lor. Erau Timur şi Jenia.
Zăpăcindu-se, cele două perechi se salutară politicos, fără să se oprească.
— Ăsta-i! strigă Olga cu deznădejde, trăgîndu-l pe Gheorghi de mînecă. Ăsta-i băiatul.
— Da — răspunse Gheorghi, încurcat. Dar partea proastă e că băiatul e Timur, nepotul meu cel neastîmpărat!
— Şi tu... şi dumneata ştiai!... se supără Olga. Ştiai şi nu-mi spuneai nimic!
Trăgîndu-şi mîna dintr-a lui, o luă la fugă pe alee.
însă Timur şi Jenia nu se mai vedeau. Atunci Olga coti pe o cărare îngustă şi şerpuită şi abia acolo dădu peste Timur, care stătea în faţa “Mutrei" şi a lui Kvakin.
— Ascultă — îi zise Olga, apropiindu-se de el — nu ţi-e destul că ai jefuit toate livezile, chiar şi pe ale femeilor bătrîne şi pe a fetiţei celei orfane, nu-i destul că fug de tine şi cîinii, mai vrei s-o strici şi pe soră-mea şi s-o stîrneşti împotrivă-mi? Porţi cravată de pionier, dar nu eşti decît un... decît un ticălos!
Timur se îngălbeni.
— Nu-i adevărat! zise el. Dumneata nu ştii nimic.
Olga dădu din mînă şi plecă în goană s-o caute pe Jenia.
Timur rămase nemişcat şi mut.
“Mutră" şi Kvakin tăceau şi ei, nedumeriţi.

— Ei, cum e, comisare? întrebă Kvakin. După cum văd, ţi se întîmplă şi ţie să ai neplăceri.
— Aşa e, atamane — îi răspunse Timur, ridicîndu-şi încet ochii. Mi-e inima grea, sînt amărît. Mai bine m-aţi fi prins şi mi-aţi fi tras o mamă de bătaie, decît să aud asemenea vorbe din pricina voastră!
— Apoi de ce-ai tăcut? zise Kvakin, rîzînd. Trebuia să-i spui că noi sîntem vinovaţii, nu tu. Doar eram colea, lîngă tine.
— Ehei! Ia să-i fi spus, că-ţi arătam noi ţie! Adăugă “Mutră", bucurîndu-se.
Dar Kvakin, care nu se aştepta la un astfel de sprijin, se uită la el în tăcere şi fără prietenie, în timp ce Timur se depărta încet, atingînd cu mîna din mers trunchiurile copacilor.
— E mîndru — şopti Kvakin. îi vine să plîngă, dar se stăpîneşte.
— Ia hai să-i ardem una, să vezi cum plînge! Zise “Mutră", aruncînd după Timur cu un con de brad.
— El e mîndru... — repetă Kvakin, răguşit — iar tu... tu eşti un ticălos! Şi, făcîndu-şi vînt, îi trînti “Mutrei" un pumn drept în frunte.
“Mutră" înlemni, apoi începu să urle şi o luă la goană. Kvakin alergă după el şi, ajungîndu-l din urmă, îi mai trase doi ghionţi în spate. în cele din urmă Kvakin se opri, îşi ridică şapca de jos şi şi-o scutură de genunchi. Apoi se apropie de un vînzător de îngheţată, luă o porţie, se rezemă de un copac şi, răsuflînd greu, începu s-o mănînce cu lăcomie.

în poiană, lîngă poligonul de tir, Timur dădu peste Gheika şi Sima.
— Timur! Te caută unchiul tău. Părea grozav de supărat — îl preveni Sima.
— Da, mă duc, ştiu...
— Te întorci îndărăt?
— Nu ştiu.
— Tima! îi vorbi Gheika cu glas neaşteptat de blînd, luîndu-l de mînă. Ce înseamnă asta? Doar noi n-am făcut nimănui nici

un rău. Şi tu ştii că dacă omul are dreptate...
— Da, ştiu... atunci nu se teme de nimic în lume! Cu toate astea, îl doare...
Şi Timur se depărtă.

în vremea asta, Jenia se apropie de Olga, care-şi ducea acasă acordeonul.
— Olia!
— Pleacă de-aici! îi răspunse Olga, fără să se uite la ea. Eu nu mai vorbesc cu tine. Plec imediat la Moscova, şi în lipsa mea poţi să te plimbi cu cine pofteşti, chiar şi pînă-n zori!
— Bine, Olia, dar...
— Ţi-am spus că nu mai vorbesc cu tine. Poimîine ne întoarcem la Moscova. O să-l aşteptăm pe tata acolo.
— Da! Tatii am să-i spun tot, ţie însă nu! strigă cu lacrimi în glas Jenia, înfuriată, apoi plecă în goană să-l caute pe Timur.
Curînd dădu peste Gheika şi Simakov şi-i întrebă unde e Timur.
— L-a chemat acasă — îi răspunse Gheika. Nu ştiu de ce, dar unchiu-său e grozav de supărat pe el din pricina ta!
înfuriată, Jenia bătu din picior şi, strîngînd pumnii, strigă:
— Uite-aşa se prăpădesc oamenii... pentru nimica toată!...
Şi prinse în braţe trunchiul unui mesteacăn. Dar chiar atunci se apropiară de ea, în goană, Tania şi Niurka.
— Jenka! îi zise Tania. Ce-i cu tine? Hai repede cu noi! A venit un acordeonist şi a început dansul. Toate fetele dansează!
O apucară de braţe, o scuturară bine şi o duseră pe sus spre cercul dansatorilor, în mijlocul căruia fluturau bluze, rochii şi sarafane în culori vii ca florile.
— Haide, Jenia, nu mai plînge! zise Niurka, repezit şi printre dinţi ca de obicei. Eu nu plîng nici cînd mă bate bunica! Fetelor, hai să intrăm în cerc! Să ne repezim!
— “Să ne r-repezim!" o îngînă Jenia.
Şi, trecînd prin lanţ, fetele se răsuciră şi se învîrtiră, vesele şi nebunatice.

Cum ajunse Timur acasă, unchiu-său îl şi chemă la el.
— M-am săturat de hoinărelile tale nocturne — începu Gheorghi. M-am săturat de semnale, de sonerii şi de frînghii. Ce înseamnă povestea aceea cu pătura?
— A fost o eroare.
— Frumoasă eroare, n-am ce zice! Să nu te mai ţii de Jenia. Sora ei nu te iubeşte.
— De ce?
— Nu ştiu. Se vede că nu meriţi. Ce-i cu bileţelele acelea? Ce-i cu întîlnirile voastre misterioase din grădină, în zorii zilei? Olga pretinde că o înveţi pe fată tot soiul de blestemăţii.
— Minte! se indignă Timur. Şi mai zice că e comsomolistă! Dacă avea vreo îndoială, putea să mă cheme şi să mă întrebe. Iar eu i-aş fi răspuns la toate întrebările.
— Bine. Dar pînă ai să-i răspunzi, îţi interzic să te mai apropii de vila lor. Şi, de altfel, dacă îţi mai faci de cap, să ştii că te trimit acasă la maică-ta!
Şi Gheorghi dădu să plece.
— Unchiule — îl opri Timur — cînd erai şi dumneata ca mine, ce făceai? Cum vă jucaţi?
— Noi?... Alergam, săream, ne urcam pe acoperişuri... Se întîmpla să ne şi batem... Dar jocurile noastre erau simple şi pe înţelesul tuturor...

Ca s-o pedepsească pe Jenia, Olga plecă spre seară la Moscova, fără să-i spună nici un cuvînt.
N-avea nici o treabă la Moscova. De aceea se duse de-a dreptul la o prietenă de-a ei, unde rămase pînă se înnoptă şi abia pe la orele zece se îndreptă spre casă.
Deschise uşa, aprinse lumina şi deodată tresări: pe uşă era înfiptă o telegramă. Olga smulse telegrama şi o citi. Era de la tata.

Spre seară, cînd camioanele plecau din parc, Jenia şi Tania alergară la vilă. Se înţeleseră să joace volei şi Jenia trebuia să-şi schimbe pantofii cu alţii de sport.

Tocmai îşi lega şireturile, cînd se pomeni cu mama fetiţei celei blonde. Fetiţa dormea în braţele ei. Aflînd că Olga nu era acasă, străina se întristă.
— Voiam să-mi las fetiţa la voi — zise ea. Nu ştiam că sora ta nu-i acasă... Trebuie să mă duc la Moscova, s-o primesc pe mama, care soseşte cu trenul de noapte.
— Las-o — zise Jenia. De ce numaidecît Olga... ce, eu nu-s om? Culc-o în patul meu, eu o să mă culc în altă parte.
— Fetiţa mea doarme liniştit, n-o să se trezească decît mîine dimineaţă — se bucură mama. Atîta doar că din cînd în cînd trebuie să-i potriveşti perna sub cap.
Dezbrăcară fetiţa şi o culcară în pat. Apoi străina plecă. Jenia dădu perdeaua la o parte, ca să se vadă patul de afară, închise uşa la verandă şi, împreună cu Tania, alergă la volei, învoindu-se ca după fiecare joc să vină să vadă cum doarme fetiţa.
îndată după plecarea ei, poştaşul urcă treptele cerdacului. Bătu mult timp la uşă, dar cum nu-i răspundea nimeni, se întoarse la portiţă şi întrebă pe un vecin dacă nu cumva stăpînii plecaseră în oraş.
— Nu — îi răspunse vecinul — chiar adineauri am văzut-o pe fetiţă. Lasă telegrama la mine.
Vecinul iscăli, vîrî telegrama în buzunar, se aşeză pe bancă şi-şi aprinse luleaua. Şi stătu acolo mult, aşteptînd-o pe Jenia.
Trecu aşa vreo oră şi jumătate. Poştaşul se apropie din nou de vecin.
— Ce-o fi zorul şi focul ăsta? se miră el. Uite, am mai adus o telegramă!
Vecinul iscăli. În vremea asta se întunecase de-a binelea. Atunci vecinul deschise portiţa, urcă treptele cerdacului şi se uită pe fereastră. Fetiţa cea străină dormea. Pe pernă, lîngă obrazul ei, se culcase motănaşul cel roşcat. Prin urmare, stăpînii vilei erau pe undeva, pe aproape. Vecinul deschise gemuşorul şi dădu drumul în casă celor două telegrame, care se aşezară lin pe pervazul ferestrei, aşa că Jenia trebuia să le vadă negreşit la întoarcere.

Dar Jenia nu le văzu. Venind acasă, ea potrivi perna fetiţei la lumina lunii, goni motănaşul, se dezbrăcă şi se culcă.
Rămase aşa mult timp, gîndindu-se la ciudăţeniile vieţii. De pildă, acum: nici ea nu era vinovată, şi poate că nici Olga. Şi totuşi, pentru întîia oară se certaseră, şi încă destul de serios. îi părea nespus de rău. Nu-i era somn. Şi deodată îi veni gust să mănînce pîine cu dulceaţă. Sări din pat, se duse la dulap, aprinse lumina — şi deodată văzu telegramele de pe pervazul ferestrei.
Se sperie. Cu mîini tremurătoare, le deschise şi le citi.
în cea dintîi scria:
“Astăzi trec prin Moscova. Stop. Voi sta de la douăsprezece noaptea pînă la trei dimineaţa. Aşteptaţi-mă acasă. Tata".
în cea de-a doua:
“Vino imediat, tata soseşte noaptea asta Moscova. Olga".
Jenia se uită îngrozită la ceas. Era ora unsprezece şi patruzeci şi cinci. Se îmbrăcă la repezeală, luă în braţe fetiţa adormită şi se repezi ca ieşită din minţi spre ieşire. Dar se răzgîndi. Aşeză fetiţa la loc, apoi ieşi în uliţă şi o luă la goană spre casa lăptăresei.
Acolo începu să bată în uşă cu pumnii şi cu picioarele, pînă cînd ieşi vecina la fereastră.
— De ce baţi? întrebă femeia, somnoroasă. Asta-i joacă?
— Dar nu mă joc! se rugă Jenia. Am treabă cu lăptăreasa, cu mătuşa Maşa. Aş vrea să-i las în grijă fetiţa...
— Ce tot baţi cîmpii? Gospodina a plecat de dimineaţă în sat, la frate-său — se răsti la ea femeia şi închise fereastra cu zgomot.
Dinspre gară se auzi fluierînd un tren. Jenia se repezi în stradă, unde dădu peste domnul cel cărunt, doctorul.
— Iertaţi-mă! îngăimă ea. Nu ştiţi ce tren a fluierat?
Domnul îşi scoase ceasul.
— Douăzeci şi trei şi cincizeci şi cinci de minute — îi răspunse. E ultimul tren spre Moscova.
— Cum ultimul? şopti Jenia, înghiţindu-şi lacrimile. Şi cînd mai pleacă altul?

— Dimineaţa la ora trei şi patruzeci. Dar ce-i cu tine, fetiţo? o întrebă speriat bătrînul, văzînd-o că se clatină. O apucă de umăr: De ce plîngi? Poate că pot să te-ajut cu ceva?
— O, nu! îi răspunse Jenia, stăpînindu-şi plînsul şi luînd-o la goană. Nimeni pe lume nu mă mai poate ajuta acum.
Ajungînd acasă, Jenia îşi înfundă capul în pernă.
Dar imediat sări în picioare şi se uită cu necaz la fetiţa adormită. Apoi, venindu-şi în fire, îi potrivi pătura şi alungă iarăşi de pe pernă motănaşul cel roşcat.
După aceea aprinse lumina în verandă, în bucătărie şi în odaie, se aşeză pe divan şi începu să dea din cap.
Rămase aşa mult timp, fără să se gîndească la nimic pe cît se pare. Din întîmplare, atinse cu piciorul acordeonul, care era jos, lîngă ea. îl ridică fără să-şi dea seama şi-şi trecu degetele pe clape: în odaie răsună o melodie gravă şi tristă. Deodată îşi întrerupse cîntecul şi se apropie de fereastră. I se scuturau umerii de plîns.
Nu, nu mai avea putere să îndure singură un chin atît de cumplit! Aprinse o lumînare şi, împiedicîndu-se la fiecare pas, o luă prin grădină spre şopron.
Iată podul. Iată şi frînghiile, harta, sacii, steagurile.
Jenia aprinse felinarul, se apropie de roata de comandă, găsi cablul de care avea nevoie, îl agăţă de cîrlig şi învîrti roata cu putere.

Timur dormea, cînd Rita îl atinse cu laba pe umăr. Dar băiatul nu simţi nimic. Atunci Rita îi apucă pătura cu dinţii şi i-o trase jos.
Timur sări ca ars.
— Ce-i cu tine? întrebă el, nedumerit. Ce s-a întîmplat?
Căţeaua se uita în ochii lui, dădea din coadă şi-şi scutura capul. Deodată Timur auzi clinchetul clopoţelului de bronz.
Fără să priceapă cine ar putea să aibă nevoie de el la miezul nopţii, ieşi pe terasă şi ridică receptorul telefonului.
— Da, eu sînt. Cine-i acolo? Tu eşti?... Tu, Jenia?
La început, Timur ascultă liniştit. Dar îndată prinseră să-i

tremure buzele şi faţa i se acoperi de pete roşii. Respira des şi sacadat.
— Numai pentru trei ore? întrebă el, tulburat. Plîngi, Jenia? Te aud eu, plîngi... Lasă, nu trebuie. Vin îndată!
Timur agăţă receptorul, apoi luă de pe poliţă mersul trenurilor.
— Da, aşa-i, cel din urmă pleacă la ora douăzeci şi trei şi cincizeci şi cinci de minute, iar următorul abia mîine la trei şi patruzeci. îşi muşcă buzele: Prea tîrziu!
Oare, într-adevăr, nu se mai poate face nimic? Nu! E prea tîrziu.
însă steluţa roşie ardea ziua şi noaptea pe poarta casei în care stătea Jenia. Chiar el o zugrăvise, el, cu mîna lui, şi razele ei drepte şi ascuţite păreau că-i strălucesc şi-i sclipesc şi acum în faţa ochilor.
Fata comandantului se afla la grea cumpănă! Fata comandantului căzuse, din întîmplare, în cursă...
Timur se îmbrăcă repede, ieşi alergînd în stradă şi peste cîteva minute era dinaintea cerdacului unde locuia domnul cel cărunt. în cabinetul doctorului era încă lumină. Timur bătu la uşă. I se deschise.
— Pe cine cauţi? îl întrebă domnul, mirat, fără prietenie.
— Pe dumneavoastră — îi răspunse Timur.
— Pe mine? Doctorul se gîndi puţin, apoi, cu un gest larg, deschise uşa şi zise: Atunci intră, te rog!...
N-au stat prea mult de vorbă.
— Asta e tot ce facem — îşi încheie povestirea Timur, cu ochii strălucitori. Asta e tot ce facem. Aşa ne jucăm noi şi iată de ce am nevoie acum de nepotul dumneavoastră, Kolea.
Bătrînul se ridică în tăcere. Apoi, cu o mişcare grăbită, îl apucă pe Timur de bărbie, îi înălţă capul, i se uită drept în ochi şi ieşi.
Trecu în odaia unde dormea Kolea şi-l scutură de umăr.
— Scoală-te — zise el — te cheamă...
— Dar eu nu ştiu nimic! se apără Kolea, holbînd ochii speriat. Crede-mă că nu ştiu nimic, bunicule!
— Scoală-te! repetă doctorul cu asprime. A venit să
te ia un tovarăş de-al tău.

Jenia şedea în podul şopronului pe o grămadă de paie, strîngîndu-şi genunchii cu braţele. îl aştepta pe Timur. Dar în locul lui, în spaţiul gol al ferestrei se arătă capul zburlit al lui Kolea Kolokolcikov.
— Tu eşti? se miră Jenia. Ce cauţi aici?
— Nici eu nu ştiu — îi răspunse în şoaptă Kolea, speriat. Dormeam, cînd a venit Timur, m-a sculat şi m-a trimis aici, poruncindu-mi să coborîm amîndoi şi să-l aşteptăm lîngă portiţă.
— Dar de ce?
— Nu ştiu. Şi pe urmă, aşa de tare îmi vîjîie şi-mi vuieşte capul, încît crede-mă, Jenia, că nu mai pricep nimic!

în noaptea aceea, unchiul Gheorghi era la Moscova. Aşa că, neputînd să-i ceară motocicleta, Timur aprinse felinarul, luă toporul, o strigă pe Rita şi ieşi în grădină. Se opri în faţa uşii încuiate şi se uită cînd la topor, cînd la lacăt. Da, îşi dădea seama că nu se cuvenea să facă aşa ceva, dar n-avea altă soluţie. Cu o lovitură puternică de topor, sfărîmă lacătul şi scoase motocicleta din şopron.
— Rita! şopti el cu amărăciune, lăsîndu-se într-un genunchi şi sărutînd căţeaua pe bot. Nu te supăra! Dar nu se putea altfel...

Jenia şi Kolea stăteau lîngă portiţă. Fără veste, în depărtare se ivi o lumină care se apropia fulgerător. Lumina venea drept spre ei. Se auzi vîjîit de motor.
Orbiţi, închiseră ochii şi se traseră lîngă gard, cînd deodată lumina se stinse, motorul amuţi şi în faţa lor se ivi Timur.
— Kolea — zise el fără să-l mai întrebe nimic — tu rămîi aici, să păzeşti fetiţa care doarme. Răspunzi pentru ea în faţa întregului detaşament! Jenia,urcă-te. înainte! La Moscova!
Fetiţa ţipă de bucurie, se repezi la Timur, îl îmbrăţişă cît putu de tare şi-l sărută.
— Urcă-te, Jenia, urcă-te! strigă Timur, încercînd să pară autoritar. Ţin-te bine! Haide, pornim! îi dăm drumul!

Motorul începu să pîrîie, claxonul urlă şi în curînd luminiţa roşie de la spatele motocicletei dispăru din ochii lui Kolea, care se uita după ea buimăcit.
Băiatul mai rămase puţin locului, apoi ridică de jos un băţ şi, ţinîndu-l în cumpănire ca pe o puşcă, făcu înconjurul vilei cu ferestrele luminate.
— într-adevăr — mormăi el, călcînd cu importanţă — e grea slujba de ostaş! N-ai linişte nici zi, nici noapte...

...Era aproape ora trei. Colonelul Alexandrov stătea lîngă masa pe care se afla un ceainic, rece acum, felii de salam, de brînză şi de franzelă.
— Peste o jumătate de oră trebuie să plec — îi zise el Olgăi. îmi pare rău că n-am putut s-o văd pe Jenka...
Olia, plîngi?
— Nu înţeleg de ce n-a venit. Mi-e aşa de milă de ea, te aştepta cu atîta nerăbdare! Acum o să-şi iasă din minţi de-a binelea. Iar ea şi aşa e cam într-o ureche.
— Olia — zise colonelul, ridicîndu-se — eu nu ştiu nimic, totuşi nu cred că Jenka a nimerit într-un cerc de băieţi răi, care să-i strice caracterul şi să pună stăpînire pe ea. Nu e în firea ei.
— Atît mai lipseşte — şi Olga se îmbufnă — să i-o mai spui şi pe-asta! Că şi aşa i-a intrat în cap că seamănă la caracter cu tine! în ce-o fi semănînd, nu ştiu.
Odată s-a urcat pe acoperiş şi a dat drumul unei frînghii pe hogeac. Cînd să pun mîna pe fierul de călcat, fierul a sărit în sus! Acum, altceva. La plecarea ta, avea patru rochii. Două le-a făcut ferfeniţă, a treia i-a rămas scurtă, iar pe a patra, deocamdată, nu i-o dau s-o poarte. în vremea asta i-am cusut eu, cu mîna mea, încă trei rochii, noi-nouţe. Dar tot ce îmbracă face praf imediat. Cînd o cauţi, e zgîriată şi plină de vînătăi. Şi cînd o vezi cu guriţa mică şi cu ochii ei mari şi albaştri, îţi vine a crede că e o floare, nu un drac de fată! Dar întreabă-mă pe mine ce fel de floare-i! Oho! Cum o atingi, te frigi. Aşa că nici prin gînd să nu-ţi treacă, tată, că seamănă la fire cu tine. Şi lucrul acesta te rog să i-l spui şi ei, că de nu, e în stare să

ţupăie trei zile pe hogeac!
— Bine, bine — încuviinţă colonelul, îmbrăţişînd-o. O să-i spun. O să-i scriu. Dar şi tu, Olia, las-o mai domol, n-o mai ţine atîta din scurt! Să-i spui că mi-e dragă şi că n-am uitat că trebuie să mă întorc curînd.
Şi să-i mai spui că n-are voie să plîngă după mine, pentru că e fată de comandant!
— Degeaba, că tot o să plîngă! zise Olga, strîngîndu-se lîngă el. Şi eu sînt fată de comandant, şi uite, plîng!
Tata se uită la ceas, se apropie de oglindă, se încinse cu centironul şi începu să-şi aşeze bluza. Deodată, uşa din faţă se izbi cu zgomot, draperia se dădu la o parte şi, cu umerii ridicaţi, de parcă stătea gata să se repeadă, Jenia se ivi în prag.
Dar în loc să strige de bucurie, să sară şi să se repeadă, Jenia se apropie încetişor şi fără zgomot de tatăl ei şi-şi sprijini obrazul în tăcere de pieptul lui. Fruntea-i era stropită cu noroi, rochia mototolită şi plină de pete.
Văzînd-o aşa, Olga o întrebă, speriată:
— De unde vii, Jenia? Cum de-ai ajuns aici?
Fără să se întoarcă, Jenia dădu numai din mînă, ceea ce însemna: “Stai puţin!... Lasă-mă în pace!... Nu mă întreba!...”
Tata o strînse în braţe, se aşeză pe divan şi o luă pe genunchi. Apoi se uită la faţa ei şi-i şterse cu palma fruntea stropită de noroi.
— Da, foarte bine! Eşti un om şi jumătate, Jenia!
— Dar uită-te, eşti plină de noroi, ţi-s obrajii negri de murdari ce sînt! Cum ai ajuns aici? o întrebă din nou Olga.
Jenia arătă spre draperia uşii, şi atunci Olga îl văzu pe Timur.
Băiatul îşi scotea jambierele de piele. Pe o tîmplă avea o pată mare de ulei galben, iar faţa-i era asudată şi obosită, ca a omului care şi-a îndeplinit cu cinste munca în ziua aceea. Salută aplecîndu-şi capul.
— Tată! strigă Jenia, sărind de pe genunchii lui şi alergînd spre Timur. Să nu crezi pe nimeni! Ceilalţi nu ştiu nimic. Acesta e Timur, cel mai bun prieten al meu!

Tata se ridică şi, fără să stea pe gînduri, se apropie de Timur şi-i strînse mîna. Un zîmbet fugar de biruinţă lunecă pe faţa Jeniei: aruncă o privire iscoditoare spre Olga, care, descumpănită şi încă nedumerită, se apropie de Timur:
— Ei... atunci... bine-ai venit!
Pendula bătu ora trei.
— Tată — se sperie Jenia — chiar pleci? Ceasul nostru merge înainte...
— Nu, Jenia, e ora trei.
— Tată, să ştii că şi ceasul tău merge înainte.
Şi fata se repezi la telefon şi ceru “ora exactă". în receptor se auzi un glas metalic şi monoton:
— E ora trei şi patru minute!
Jenia aruncă o privire la ceas şi oftă:
— Nu merge înainte decît cu un minut... Tată, ia-ne şi pe noi la gară, să te conducem pînă la tren!
— Nu se poate, Jenia. Acolo n-o să am timp pentru voi.
— De ce? Doar ai bilet, nu-i aşa?
— Desigur.
— într-un vagon capitonat?
— Fără îndoială.
— O, cum aş vrea să călătoresc cu tine într-un vagon capitonat... să ne ducem departe, departe de tot!...

...O gară! Nu, mai curînd o staţie de mărfuri, ca acelea de la periferiile Moscovei, cum ar fi Triajul, să zicem. Numai linii, numai macazuri, trenuri de marfă şi vagoane. Oameni, nici pomeneală. Pe una din linii staţionează un tren blindat. Iată, s-a deschis puţin ferestruica de fier şi o clipă s-a arătat faţa luminată de flăcări a mecanicului. Pe peron stă tatăl Jeniei, colonelul Alexandrov, îmbrăcat cu o haină de piele.
Deodată, un locotenent se apropie de el, salută şi-l întreabă:
— Tovarăşe comandant, putem pleca?
— Da.Colonelul se uită la ceas: trei şi cincizeci şi trei de minute. Ordinul e să plecăm la ora trei şi cincizeci şi trei de minute.

Apoi, colonelul Alexandrov se îndreaptă spre un vagon. Se uită în sus: se luminează de zi, însă cerul e înnorat. Se prinde de barele pline de rouă. în faţa lui se deschide o uşă grea. Şi în clipa cînd pune piciorul pe scară, se întreabă zîmbind:
— Călătoreşti într-un vagon capitonat, nu-i aşa?
— Desigur, într-un vagon capitonat...
Uşa grea de oţel se închide cu zgomot în urma lui.
Apoi, uriaşa namilă blindată se urneşte din loc, uşor, fără smucituri, nici zăngănit de fiare şi, treptat, treptat, ia viteză. Trece locomotiva, defilează gurile tunurilor.
Moscova rămîne în urmă. E ceaţă. Stelele se sting una cîte una. Se luminează de ziuă...

în dimineaţa următoare, cînd Gheorghi se întoarse de la muncă şi nu-l găsi nici pe Timur, nici motocicleta, se hotărî pe loc să-l trimită pe Timur acasă la maică-sa.
Se aşeză să scrie o scrisoare surorii sale, dar deodată văzu pe cărare un ostaş roşu. Ostaşul se apropie de fereastră, scoase un plic şi întrebă:
— Tovarăşul Garaev?
— Eu sînt.
— Gheorghi Alexeevici?
— Da.
— Luaţi plicul şi semnaţi de primire.
Ostaşul plecă. Gheorghi se uită la plic şi fluieră cu înţeles. în sfîrşit, iată că sosise ceea ce aştepta de atîta timp! Deschise plicul, citi hîrtia, apoi mototoli scrisoarea începută. Nu mai avea nici un rost să-l trimită pe Timur la maică-sa. Dimpotrivă, trebuia s-o cheme telegrafic, să vină ea aici, la el.
Cînd Timur intră în odaie, Gheorghi, înfuriat, bătu cu pumnul în masă. Dar în urma lui Timur veneau Olga şi Jenia.
— Domol, zise Olga. Nu trebuie nici să strigi, nici să baţi cu pumnul în masă. Timur n-are nici o vină. Dumneata şi cu mine sîntem vinovaţi!
— Aşa-i — se amestecă în vorbă Jenia — nu mai ţipa la el! Şi tu, Olga, nu te apropia de masă, că pistolul cela pocneşte

grozav!
Gheorghi se uită la Jenia, apoi la pistol şi la toarta ruptă a scrumierei de ceramică. în mintea lui încolţi o bănuială. Misterul începea să se dezlege. întrebă:
— Prin urmare, tu ai fost în noaptea aceea aici, Jenia?
— Da, eu. Olia, spune-i tu toată întîmplarea, să priceapă omul. în vremea asta, noi luăm puţin gaz şi o cîrpă şi ne ducem să curăţăm motocicleta...
A doua zi, în timp ce Olga era pe verandă, intră pe portiţă un ofiţer. Călca apăsat şi sigur, ca omul care vine la el acasă, şi Olga, mirată, se ridică să-l întîmpine.
în faţa ei stătea Gheorghi, în uniformă de căpitan de tancuri.
— Ce înseamnă asta? îl întrebă Olga încet. E un... rol nou într-o nouă operă?
— Nu — îi răspunse Gheorghi. Nu e un rol nou, ci doar o nouă uniformă. Am venit numai pentru o clipă, să-mi iau rămas bun.
— Şi astea — întrebă Olga, arătînd petliţele şi înroşindu-se uşor — şi astea înseamnă ceea ce mi-ai spus atunci?... “Noi pătrundem de-a dreptul în inimă, chiar şi prin betonul armat!"
— Da, întocmai... Olia, cîntă-mi ceva înaintea plecării la drum lung!
Gheorghi se aşeză. Olga îşi luă acordeonul:

...Aviatori! Mitraliere, tunuri!
Plecaţi acum
În lungul vostru drum.
De-o să vă-ntoarceţi curînd,
Asta eu nu pot să ştiu,
Dar să vă-ntoarceţi oricînd,
Fie chiar şi mai tîrziu!
Hei! Dar pe unde-aţi fi —
Sus în văzduh, sau pe mări,
Sau peste duşmane ţări —
Voi, aripi dragi, veţi zbura
Cu cîte-o roşie stea,
Necruţătoare,

Iar eu vă voi aştepta
Cu nerăbdare!

— Vezi, ţi-am cîntat — zise Olga. Numai că ăsta-i un cîntec cu aviatori. Cu tanchişti, nu cunosc nici unul aşa de frumos.
— Nu-i nimic — răspunse Gheorghi. O să găseşti un cuvînt bun pentru mine şi fără cîntec.
Olga rămase pe gânduri şi, în timp ce căuta cuvîntul acela bun şi potrivit, tăcută, se uită ţintă în ochii lui cenuşii, care acum nu mai rîdeau.
...Jenia, Timur şi Tania erau în grădină.
— Ascultaţi — le propuse Jenia — Gheorghi trebuie să plece dintr-o clipă în alta. Ce-ar fi să adunăm tot detaşamentul şi să-l petrecem? Hai să dăm semnalul de adunare generală, după instrucţiunea numărul unu. Să vedeţi ce zarvă o să stîrnim!
— Nu se poate — zise Timur.
— De ce?
— Nu se poate! N-am mai petrecut aşa pe nimeni.
— Ei, dacă nu se poate, nu se poate! încuviinţă Jenia. Aşteptaţi-mă aici, că mă duc să beau puţină apă.
După ce plecă Jenia, Tania începu să rîdă.
— De ce rîzi? o întrebă Timur, nedumerit.
Tania rîse şi mai tare.
— Bravo, Jenia, deşteaptă fată! “Mă duc să beau puţină apă!"
— Atenţiune! se auzi din podul şopronului glasul limpede şi victorios al Jeniei. Dau semnalul de adunare generală, după instrucţiunea numărul unu!
— Ce faci, nebuno? strigă Timur, sărind ca ars. Acuşi or să se adune o sută de băieţi!
însă era prea tîrziu. Roata cea grea scîrţîi şi începu să se învîrtească. Cablurile tresăriră: “Trei-stop", “trei-stop", oprire! Şi pretutindeni — pe sub acoperişurile şoproanelor, prin cămări, prin coteţele găinilor — începură să sune clopoţeii, pîrîitoarele, sticlele şi tinichelele de semnalizare. Şi dacă nu o sută, dar cel puţin cincizeci de băieţi alergară la semnalul cunoscut.

— Olia — strigă Jenia, urcîndu-se pe terasă ca o furtună — mergem şi noi să-l petrecem! Sîntem mulţi. Ia te uită pe fereastră!
— Oho! se minună Gheorghi, dînd perdeaua la o parte. Dar sînteţi un detaşament întreg, bun de îmbarcat în tren şi de trimis pe front!
— Nu se poate! repetă Jenia, oftînd, vorbele lui Timur. Toţi şefii şi toţi comandanţii au primit ordin să alunge de pe front pe toţi băieţii. Şi-mi pare aşa de rău! Eu, că-s fată, şi încă m-aş încumeta la luptă, la atac. Mitralierele în linia de foc!... Aş fi cea dintîi!
— Cea dintîi?... o îngînă Olga. Da, cea dintîi lăudăroasă şi capul răutăţilor! Apoi, petrecîndu-şi cureaua acordeonului pe după umăr, adăugă: Dacă-i vorba să-l petrecem, atunci să-l petrecem cu muzică.
Coborîră în stradă. Olga începu să cînte la acordeon.
Deodată izbucni fanfara de amatori din fruntea coloanei: un amestec de tinichele, de sticle şi borcane lovite cu beţele. Şi toată lumea se porni să cînte.
Alaiul o luă pe străzile înverzite, îngroşîndu-se mereu.
La început, oamenii nu înţelegeau ce însemna zgomotul şi gălăgia aceea. De ce şi cu ce prilej cînta atîta lume?
Dar după ce aflau, zîmbeau, şi unii numai în gînd, alţii în gura mare, îi urau lui Gheorghi drum bun.
în timp ce mulţimea se apropia de peron, trecu prin gară, fără să se oprească, un tren militar. în primele vagoane erau ostaşii roşii. Toată lumea le făcu semne cu mîna, strigînd “ura"! Trecură apoi platforme deschise, încărcate cu căruţe, deasupra cărora se înălţa o întreagă pădure de oişti verzi. Urmară vagoane încărcate cu cai. Caii dădeau din cap, mestecîndu-şi fînul. Oamenii îi petrecură şi pe ei cu urale. În sfîrşit, trecu o platformă pe care era ceva mare şi colţuros, acoperit cu grijă cu o prelată cenuşie. Alături stătea o santinelă, legănîndu-se în ritmul vagonului.
Eşalonul dispăru în depărtare, iar în faţa peronului se opri un tren de pasageri. Şi Timur îşi luă rămas bun de la unchiul său.

Olga se apropie de Gheorghi.
— La revedere! îi zise ea. Cine ştie pentru cît timp ne despărţim...
El clătină din cap şi-i strînse mîna:
— Ştiu eu?... Cum o vrea soarta!
Deodată răsună fluieratul locomotivei, urmat de larma şi de tunetele asurzitoare ale fanfarei. Trenul plecă. Olga rămase gînditoare. Iar în ochii Jeniei se citea o fericire nesfîrşită, pe care nici ea singură n-o înţelegea.
Timur era tulburat, dar se stăpînea.
— Vezi, acum am rămas şi eu singur — zise el cu glas schimbat. Şi, îndreptîndu-se imediat din mijloc, adăugă: Adică nu, mîine soseşte mama.
— Dar eu? strigă Jenia. Dar ei? Şi arătă spre tovarăşi. Dar asta? şi bătu cu degetul în steaua roşie.
— Fii liniştit! îi zise Olga lui Timur, trezindu-se din gîndurile ei. Totdeauna te-ai gîndit la cei din jurul tău. Acum te vor răsplăti şi ei la fel.
Timur înălţă capul. Şi nici atunci, nici chiar atunci, el, băiatul neprefăcut şi de ispravă, nu putu să răspundă altfel. îmbrăţişîndu-şi cu privirea tovarăşii, zîmbi şi zise:
— Stau şi mă uit... Toată lumea e mulţumită. Toată lumea e liniştită... Prin urmare, sînt şi eu liniştit!
Anul 1940

COMANDANTUL CETĂŢII DE ZĂPADĂ

DEASUPRA CETĂŢII ÎNALTE DE ZĂPADĂ, cu forturile, cu turnurile şi cu zidurile ei crenelate, fîlfîie un steag avînd pe el o stea. în faţa porţilor larg deschise stă aliniată garnizoana cetăţii.
Pe poartă iese Timur, comandantul cetăţii de zăpadă.
Se întoarce către Kolea Kolokolcikov şi-i spune apăsat:
— Cu începere de azi, santinelele din posturile cetăţii să se schimbe din oră în oră, atît ziua cît şi noaptea!

— Dar dacă... pe unii băieţi n-or să-i lase cei de-acasă?
— O s-alegem dintre cei pe care ştim c-o să-i lase.

*
**

în faţa uşii de la biroul statului-major al unei unităţi militare stă şoferul Nikolai Başmakov.
Căpitanul de artilerie Maximov lasă receptorul telefonului pe furcă. Apoi se ridică şi-şi potriveşte centironul.
Şoferul face stînga-mprejur. Dar în aceeaşi clipă telefonul zbîrnîie şi telefonistul de serviciu îl opreşte pe căpitan:
— Tovarăşe căpitan, vă cheamă cineva la aparat.
Căpitanul ia receptorul, ascultă, apoi răspunde:
— Prin urmare, iar v-aţi retras? E regretabil... Tovarăşe comandant de divizie, dumneavoastră sînteţi general, iar eu nu sînt decît un căpitan. Totuşi îndrăznesc să vă reamintesc ceea ce v-am mai spus de nenumărate ori: disciplina, în unităţile dumneavoastră, lasă foarte mult de dorit...
Telefonistul de serviciu se uită surprins la căpitan.
Maximov urmează:
— Subunităţile dumneavoastră înaintează prin nămeţi, fără schiuri, căutînd să înfrîngă duşmanul numai cu chiote, cu strigăte şi cu urlete sălbatice. Afară de asta, asaltaţi cetatea fără un plan dinainte stabilit, fără pregătire, şi atacaţi numai cu pumnii, cu baionetele şi cu săbiile. Şi, bineînţeles, duşmanul vă învinge cu tehnica cea mai modernă. Tovarăşe general, preţuiesc bărbăţia şi bravura dumneavoastră, însă, cu tot regretul, trebuie să vă spun că aceste calităţi nu sînt nici pe departe suficiente pentru a obţine victoria în războiul modern... Vă rog să mă iertaţi că v-o spun deschis... Peste o oră voi fi acasă.
Şi căpitanul pune la loc receptorul în furcă.

*
**

Aproape în aceeaşi clipă, Maximov Saşa, fiul căpitanului, aşază şi el receptorul în furcă la ei acasă, apoi pune mîna pe goarnă. În faţa lui, pe masa acoperită cu o muşama cu flori, stau înşiraţi soldaţi de plumb.
Un semnal strident de goarnă de tinichea... A suflat Saşa. Deodată îl apucă tusea şi-şi duce mîinile la piept.
Dădaca îi întinde repede o batistă.
Un bulgăre de zăpadă loveşte geamul întunecat al ferestrei. Dădaca şi Jenia, sora lui Saşa, se întorc în acelaşi timp. Saşa aruncă batista şi se repede la fereastră.
Alt bulgăre de zăpadă loveşte în geam.
— Ce-nseamnă asta? se înfurie dădaca. Mă duc să chem portarul... Saşa, pleacă de la fereastră!
Uşa se deschide larg şi în prag se iveşte făptura firavă şi cu părul răvăşit a lui Vovka. Băiatul gîfîie:
— Uf! Ne-am bătut ca leii, ca tigrii. Ai auzit, Saşa, cum strigam “ura"?
Dădaca sare cu gura:
— Ai înnebunit, Vovka? Scoate-ţi paltonul! Saşa e bolnav, are fierbinţeală şi...
— Tu nu eşti nici leu, nici tigru, ci un biet iepure de casă urecheat! îi spune foarte calm Jenia.
— Ascultă, pisică leşinată! Am fost rănit ieri de două ori, iar astăzi de patru ori! Ştii că am înaintat pînă aproape de zidurile cetăţii?
— Pe mine nu mă interesează cum aţi înaintat şi pînă unde — îl întrerupe Saşa, furios. Pe mine mă interesează de ce-aţi bătut în retragere?
— Cine a bătut în retragere? Noi? îşi iese din fire Vovka. Dar imediat schimbă tonul: Bineînţeles că am bătut în retragere... Am plecat la atac fără schiuri. Troienele ne ajungeau pînă la brîu... Şi, pe deasupra, comandantul cela al cetăţii a întins peste noapte sîrmă pe sub zăpadă.
— Sîrmă?
— Da, sîrmă. Mereu ni se agăţa, cînd de pantaloni, cînd de

pîslari... Dar lasă că le arătăm noi! La noapte, Iurka şi cu mine ne-am hotărît să intrăm cu orice preţ în cetate!
— Tu?... în cetate! zice Jenia în batjocură. A fost odat'un iepuraş, un iepuraş, un iepuraş...
— Eu, iepuraş? Eu sînt... vultur! Uite, îmi iau zborul! strigă Vovka şi, fluturînd din mîini, iese din odaie alergînd.
Doi bulgări de zăpadă lovesc din nou în geam. Jenia îi spune lui Saşa:
— A venit un băiat străin în fruntea unui detaşament şi a ridicat sub ochii voştri, o cetate... Şi iată, sînt două săptămîni de cînd vă luptaţi şi nu sînteţi în stare s-o cuceriţi!
Din uşa care dă în odaia de alături scoate capul Nina, vecina lor, o studentă:
— Saşa, ai vorbit cu tata la telefon?
— Am vorbit. Trebuie să vină numaidecît... Ai nevoie de el, Nina?
— Totdeauna am nevoie de el. Vreau să-i arăt tabloul meu.
Şi Nina intră în odaie, cu un tablou, pe care-l aşază pe masă, rezemat de perete. Saşa tuşeşte. Nina îi spune:
— Pleacă de lîngă fereastră, Saşa. Auzi?
Saşa se depărtează în silă. Dădaca se supără:
— Cînd i-am spus eu, n-a vrut, dar îndată ce i-a spus ea, a plecat... Şi doar eu sînt dădaca lui, ea nu e decît o străină... o vecină, acolo...
— Anna Egorovna, asta s-o spui de faţă cu Stepan — şi Nina zîmbeşte blînd.
— Să ştii c-o să-i spun! Pentru tine o fi el căpitan, dar pentru mine e tot un băiat, că doar eu l-am dădăcit...
— Şi pentru mine e tot un băiat — îi taie vorba Nina. Mai cu seamă cînd lasă în jos buza şi-şi ridică sprîncenele, uite aşa... Dădăcuţă dragă, cu cine seamănă Stepan Petrovici?
— Cu maică-sa — îi răspunde dădaca, îmblînzindu-se. Maică-sa era de felul ei din Riazan, o femeie muncitoare şi liniştită... Şi taică-său era om de treabă, dar prea aspru, ca pe vremea de demult...
— Dacă seamănă cu mamă-sa, e semn bun. Şi eu sînt fată

muncitoare... Şi tot din ţinutul Riazanului sînt. Sînt ţărancă, ştiu să cînt, ştiu să joc...
— Ei, acuma gata, te-ai pornit! Ai întors-o cum ai vrut... Orice comandant trebuie să aibă o nevastă, iar copiii lui, o mamă. Iacă, îs trei ani de cînd îi tot bat capul să se însoare. Dar ţi-ai găsit!... Pe cine o fi aşteptînd? Dădaca se uită drept în ochii Ninei şi întreabă cu ironie: Nu cumva pe tine?
Nina arată cu ochii spre copii.
— Degeaba îmi faci cu ochiul, ştiu eu ce gîndeşti! Cît despre dînşii — şi dădaca arată şi ea spre copii — încă nu pricep nimic din treburile astea.
Fără să-şi ridice ochii de pe caiet, Jenia zice:
— Ba să ne iertaţi, dădacă, noi pricepem tot. Nu-i aşa, Saşa?
— Nu mă interesează chestiile astea. Eu sînt comandant de divizie — îi răspunde Saşa cu nepăsare.
în odaie intră căpitanul Maximov. Se îndreaptă spre băiat şi, punîndu-i mîna pe frunte, întreabă:
— A fost doctorul?
— Trebuie să vină îndată — îi răspunde dădaca.
Maximov pare tulburat. Se apropie de Nina şi-i şopteşte:
— Nina...
Dar, întîlnind privirea aţintită a dădacei, se zăpăceşte şi se uită la tabloul pe care sînt pictaţi fel de fel de oameni, de diferite vîrste şi naţionalităţi. Cu braţele încărcate cu fructe şi flori, oamenii se îndreaptă către un drum larg, care urcă spre piscurile unor munţi luminaţi de soare.
— Tabloul se numeşte “Drumul spre comunism", nu-i aşa? întreabă Maximov.
Nina încuviinţează în tăcere şi rămîne cu urechea aţintită să audă ce-o să mai spună. Maximov arată spre tablou.
— Tractorul ăsta tot într-acolo merge? N-o să ajungă niciodată la destinaţie: rezervorul de benzină e prea mic, iar pinioanele de conducere sînt prea mari!
Nina se aprinde:
— Cum, nu-ţi place? Bineînţeles, tu ai vrea ca înaintea acestor oameni să meargă patrule de recunoaştere, şi de o parte şi de

alta, gărzi! Uite, aici ar fi bine să aşez un observator de artilerie... nu-i aşa?
Ciudat mai eşti, Stepan!... Doar asta nu-i decît o alegorie, o fantezie!...
Zîmbind, Maximov îi arată petliţele de artilerist de pe veston:
— Nu ştiu. Se vede că artileria mea nu înţelege alegoria ta... După mine, toţi ăştia nu-s decît nişte oameni lipsiţi de griji, care se întorc acasă de la un picnic... Văzîndu-i faţa tulburată, Maximov urmează mai împăciuitor şi prieteneşte: Nu te supăra, fetiţo, dar asemenea drumuri care să ducă spre comunism nu există.
Se uită la Nina, dar ea se trage îndărăt, face ochii mari şi-l întreabă:
— Şi tu... şi tu zici că nu-s decît o fetiţă?
— Apoi, ce alta eşti decît o fetiţă? zice dădaca, fără să se tulbure şi fără să-şi întrerupă lucrul. El e comandant, e căpitan. Meseria lui e milităria, aşa că ştie mai bine unde duce fiecare drum. De aceea au ei fel de fel de planuri, fel de fel de hărţi. Pe cînd tu atîta ştii: comunism şi iar comunism!... Şi, de, cine ştie dacă în capul tău mai ai altceva decît vînt!
— Dădacă! o opreşte Maximov cu dojană.
Jenia se amestecă şi ea în vorbă cu diplomaţie:
— Tată, ştii? Acuşi vine vacanţa şi o să facem un pom de iarnă frumos...
— îmi pare foarte rău că n-o să fiu şi eu la pomul vostru. Peste o oră, o oră şi jumătate, trebuie să plec, departe, într-o delegaţie.
Pe faţa Ninei se aşterne spaima, pe a dădacei îngrijorarea. Jenia parcă s-a zăpăcit. Iar Saşa se uită drept în ochii tatii şi-i arată cu mîna harta Finlandei, atîrnată pe perete:
— Nu-i adevărat, tată! Pleci cu bateria acolo... pe front!
Un bulgăre de zăpadă loveşte surd în fereastră.
Dădaca se întoarce şi-şi ridică braţele în sus:
— Ce-nseamnă asta, Doamne iartă-mă? Să nu poată avea omul linişte în casa lui!...
în odaie intră doctorul Kolokolcikov. Se scutură de zăpadă şi

zice:
— Vă rog să mă iertaţi, dar în curte lupta e în toi, şi ca să ajungă cineva pînă la voi, trebuie să treacă cu un automobil blindat!
— Uite, tătucă, Saşa are temperatură — zice dădaca, arătînd spre băiat.
— Fiecare om are temperatură.
— Are o sută de grade! strigă Jenia.
— E drept că temperatura asta n-o are oricine! recunoaşte doctorul.
— Dumnealor, tătucă, s-au apucat să facă război — caută să-l lămurească dădaca — şi aleargă cît e ziulica de mare prin nămeţi. Şi uite aşa s-a făcut că a prins pe undeva o răceală.
— Apoi o să vedem noi îndată dacă el a prins răceala, ori răceala l-a prins pe el!
Doctorul se apropie de Saşa, care stă întunecat lîngă soldaţii lui de plumb.
— Ce ai, tinere?
Saşa arată cu mîna înspre soldaţi:
— Am o armată.
— Bine, bine, dar eşti bolnav.
— Sînt comandant de divizie.
— Prin urmare, sînteţi... sînteţi general. Doctorul îi ia pulsul. Generalul trebuie să meargă la spital. Generalul are temperatură mare.
Şi doctorul îl duce pe Saşa în odaia lui. Dădaca, după ei. Maximov se întoarce spre Nina:
— Te-ai supărat?
— Doar pleci... Dar aş vrea să ştiu de ce rîzi?
— Ca să nu plîngi tu.
— N-o să plîng... Că a mai fost şi campania din Mongolia... Ne-am deprins.
Deodată, cineva bate la uşă, şi în prag se opreşte un băiat plin de zăpadă din cap pînă-n picioare, îmbrăcat cu paltonul şi încins pe deasupra cu o curea.
îl salută politicos şi demn pe căpitanul Maximov şi zice:

— Mă cheamă Timur. Sînt comandantul cetăţii de zăpadă. Vă rugăm să ne iertaţi dacă vreo cîteva din proiectilele noastre au căzut din greşeală pe teritoriul dumneavoastră neutru...
Şi Timur arătă spre fereastră.
Auzindu-i glasul, Saşa intră în odaie aşa cum e — în cămaşă albă şi cu gulerul descheiat — şi se opreşte sprijinindu-se de uşă. Faţa lui e palidă şi mîndră.
— Hoarda dumitale s-a retras astăzi de pe toată linia frontului... — zice Timur către Saşa. însă dumneata eşti bolnav, iar ajutorul dumitale, Iurka, nu ştie să comande. De aceea am venit să-ţi propun un armistiţiu.
închizînd ochii şi strîngînd din buze, Saşa clatină din cap. Jenia se uită cu mirare la Timur. Timur ridică uşor din umeri:
— Cum pofteşti. însă cetatea n-o s-o cuceriţi! Ca să puteţi duce lupta, trebuie să aveţi schiuri, cîrlige, frînghii şi scări portabile. îmi eşti duşman, dar ţi-o spun ca unui prieten...
Saşa deschide ochii şi răspunde cu ură:
— Pleacă, pleacă! Orice s-ar întîmpla, cetatea ta o să cadă în mîinile noastre!
— O s-o topească soarele, or s-o dărîme ploile, are s-o spulbere vîntul, dar a voastră n-o să fie niciodată! îi răspunde Timur cu aprindere, apoi se întoarce şi pleacă.
Jenia aleargă după el.
— Hei, tinere comandant! strigă doctorul în urma lui Timur. Eu reprezint Crucea Roşie şi vă rog să-mi asiguraţi libera trecere pe teritoriul vostru plin de primejdii...
Deschizîndu-i uşa din sală, Jenia îl întreabă pe Timur:
— Prin urmare, dumneata şi fratele meu sînteţi duşmani?
— Da. De-asta eşti supărată pe mine?
— Nu — suspină Jenia. De ce-aş fi?... Voi sînteţi în război...
După ce închide uşa, Jenia se întoarce în sufragerie, unde doctorul şi căpitanul Maximov vorbesc despre boala lui Saşa.
— Sînt aproape sigur că băiatul are o congestie pulmonară — zice doctorul. Trebuie să stea în pat şi să ţină regim: mîncăruri uşoare, băuturi acrişoare. Uite reţeta. Să se ducă cineva repede la farmacie.

Dădaca vîră reţeta în mîna Ninei:
— Du-te tu, Nina. Eu trebuie să-l pregătesc de drum pe căpitan.
încurcată, Nina se uită la dădacă.
— Bine, dădăcuţă, dar putem să dăm un telefon, sau să trimitem portarul... — zice Jenia, înţeleaptă. Te pomeneşti că vine maşina să-l ia pe tata şi Nina n-o să-şi mai poată lua rămas bun de la el!
— Ba o să poată. Că ia tramvaiul de aici, după aceea se urcă în celălalt, şi de acolo pînă la farmacie nu-s decît doi paşi! îi răspunde dădaca cu linişte.
îngrijorată, Nina se uită în ochii lui Maximov. Căpitanul aruncă o privire la ceas şi dă din cap în tăcere.
— Nina, nu te duce — strigă Saşa din odaia lui, stînd acum în pat. Eu pot să mai aştept. Nu mă doare nimic...
Nina intră la el, se apleacă şi-l sărută pe frunte:
— Mulţumesc, comandante. Dormi. Totul o să fie bine!
Nina pleacă. Dădaca pătureşte lucrurile în geamantan. Maximov se aşază pe un scaun lîngă Saşa, iar Jenia se cuibăreşte lîngă el.
La căpătîiul lui Saşa e o măsuţă pe care sînt flori, o cutiuţă, un pahar şi un detaşament de soldaţi de plumb.
Cineva bate în uşă. E şoferul Kolea, care-i întinde lui Maximov un plic:
— Tovarăşe căpitan, maşina vă aşteaptă... Bună seara, Saşa!
Rupînd plicul, Maximov îi spune şoferului:
— Ai venit cu un ceas mai devreme. Apoi scoate ordinul şi-l citeşte. Da, am înţeles. Copii, trebuie să plec. Dădacă, să-i spui Ninei că n-am putut s-o aştept... Şi nu mai fi supărată pe ea. S-o săruţi din partea mea.
Saşa se ridică în coate:
— Tată, să-mi scrii cît de des... Să-mi scrii şi tu, Kolea, poate că tata o să plece în luptă sau o să fie ocupat... Şi zicînd aşa, ia un soldat de plumb de pe măsuţă şi i-l întinde şoferului: Uite, să ai o amintire de la mine.
Kolea se apropie în vîrful picioarelor şi întinde mîna de

departe:
— Am înţeles, Saşa: să scriu des. Fii sigur că soldatul tău o să se întoarcă din război cu o medalie.
Şi-şi vîrî soldatul de plumb în buzunar.
— Ascultă, zăpăcitule, vezi să nu alergaţi pe front după medalii, tu şi căpitanul tău! îi zice dădaca lui Kolea, poruncitor. Cînd o să vezi că pe undeva e primejdie şi-i greu de trecut, mai bine aşteaptă sau ia-o pe-alături şi ocoleşte!...
— Am înţeles: s-o iau pe-alături şi să ocolesc!
Saşa îi face tatii un semn cu mîna şi-i spune nu ştiu ce la ureche. Tata se gîndeşte puţin, dă din cap misterios, scoate o foaie de hîrtie din geanta de campanie şi scrie ceva la repezeală. Dădaca e numai ochi şi urechi. Maximov pătureşte bileţelul şi-l dă lui Saşa.
Băiatul ia cutiuţa de pe masă, vîră bileţelul înăuntru şi pune cutiuţa la loc. Apoi se mai gîndeşte puţin şi aşază lîngă cutiuţă două santinele de plumb.
Maximov îl ia de mînă şi-l sărută:
— Tovarăşe general! îţi doresc sănătate, fericire şi succes în bătălii!... Urează-mi şi mie acelaşi lucru...
Cînd se întoarce Nina de la farmacie, nu-l mai găseşte pe căpitanul Maximov. în sufrageria goală e dezordine. Fără să se uite la dădacă, o întreabă încet:
— Anna Egorovna, Stepan n-a spus nimic înainte de plecare? Nu mi-a lăsat nici o vorbă?
— El? face bătrîna, căutînd parcă să-şi aducă aminte. Nimic. Adică, nu. Te-a rugat să-i duci cărţile la biblioteca regimentului.
— Bine — răspunde Nina, lăsîndu-şi capul în piept. Apoi se întoarce şi o întreabă cu glas tremurat: Spune-mi, te rog, de ce nu mă iubeşti?
— Eu iubesc pe toată lumea — îi răspunde dădaca fără prietenie. Dar trebuie să înţelegi că el are copii mari şi că lor le trebuie o mamă adevărată, nu o fetişcană ca tine.

Santinelele păşesc cu paşi măsuraţi de-a lungul cetăţii de zăpadă. Cu puşti de lemn pe umăr, uşor încovoiaţi, vin unul în

întîmpinarea celuilalt. Apoi se opresc în faţa focului. Orologiul bate sonor sferturile.
Cea dintîi santinelă trage cu urechea:
— Trebuie să vină schimbul.
— N-o să vină — îi răspunde cea de-a doua, încălzindu-şi mîinile la foc. N-or să-i lase cei de-acasă să plece.
— S-au dus vremurile acelea! Acum or să-i lase.
Santinelele întorc capul: schimbul vine pe cărare, umăr la umăr. Pîslarii mari, vîrîţi în galoşi, bat tactul, pas după pas, pe zăpada care scîrţîie. Garda se schimbă.
— E linişte peste tot? întrebă cea de-a treia santinelă.
— A trecut un cîine în goană şi în zbor o cioară.
Hoarda doarme, aşa că nici n-ai ce păzi — îi răspunde cea de-a doua.
— Totul e în ordine! adaugă prima santinelă. Avem un comandant straşnic! Un comandant care ştie ce face!
— Comandantului nu-i merge tocmai rău. El doarme liniştit sub plapuma lui caldă... — mormăie al treilea.
— Comandantul inspectează gărzile! zice Timur, ieşind de după un tufiş. Dar văzînd faţa tulburată a santinelei numărul trei, îi strînge mîna: Să trăieşti, Grişka, tu ai venit, n-ai tras chiulul. Apoi se îndreaptă din mijloc: Luaţi poziţia potrivit regulamentului!
Trage umerii înapoi! Nu sta ţeapăn şi fii cu ochii în patru!
Printr-o spărtură a zidului de piatră se ivesc feţele mirate ale lui Vovka şi Iura.
— A înnebunit! Pe un ger ca ăsta... Brrr!... Şi Vovka se zgribuleşte. Uite colo o pisică îngheţată... Şi ei îşi schimbă din nou santinelele... Trebuie să mă duc acasă. Tata nu mi-ar zice nimic, dar bunică-mea e tare aspră. Ar fi în stare să-mi şi ardă vreo cîteva!
— Bună recunoaştere am făcut, n-am ce zice! îi şopteşte Iurka, posomorît. Ce-ar fi să aşezăm o bombă bună sub zidurile cetăţii?
— O bombă? Vovka se uită împrejur şi, zărind pe zăpadă un pîslar rupt, îl ridică: Distrage atenţia santinelelor!

Cronometrează timpul! Bomba urmează să fie aruncată imediat!...
Vovka şi Iurka se furişează spre zidurile cetăţii.
— Stai! Cine-i? strigă a treia santinelă.
Vine în goană şi cea de-a patra. Amîndoi ostaşii scrutează întunericul. în vremea asta, pîslarul rupt zboară peste zidul cetăţii şi cade în partea cealaltă, pe zăpadă.
Fără să-l observe, santinelele continuă să meargă cu paşi măsuraţi de-a lungul zidului.

*
**

întins în pat, cu braţele aruncate în lături — semn rău — Saşa mormăie nu ştiu ce prin somn. Temperatura i se urcă mereu.
Peretele de lîngă patul lui e plin de arme de lemn.
Pe masa de la căpătîi se află o floare într-un pahar, şi cutiuţa. Lîngă cutiuţă stau încremenite două santinele de plumb. Mai încolo, chiar la marginea mesei, s-a aliniat detaşamentul întreg.
Saşa deschide pe jumătate ochii strălucitori de febră şi se uită la soldaţii lui. Deodată, cele două santinele coboară cu mişcări sigure de pe piedestalele lor şi, ridicînd uşor puştile, pornesc cu paşi măsuraţi, unul în întîmpinarea celuilalt, de-a lungul spaţiului de pază. Saşa zîmbeşte. Dar iată că chipul lui arată o atenţie încordată. Cu mişcări iuţi, cele două santinele fac stînga-împrejur şi întind puştile în poziţie de tragere. Se dau puţin îndărăt. Două rotocoale de fum, mici şi caraghioase, se înalţă unul după altul. Apoi santinelele scot de la cingătoare cîte o grenadă şi o aruncă. Şi pe loc izbucnesc fără zgomot flăcări şi se înalţă nori de fum.
Iar cînd fumul lăptos se risipeşte, pe deasupra santinelelor răsturnate se întinde o mînă care deschide cutiuţa şi ia bileţelul. E dădaca. Vîră grăbită bileţelul în buzunar şi se întoarce: în prag stă Nina, îmbrăcată într-un halat pestriţ.
— Anna Egorovna — zice ea — du-te că rămîn eu. Tot nu mi-

e somn...
Dădaca potriveşte perna sub capul lui Saşa, iese şi, după ce închide uşa, desface în grabă bileţelul. Pe faţă i se aşterne o expresie de nedumerire: în mînă are o foaie de hîrtie albă, pe care nu scrie nimic.
în vremea asta, Nina ia termometrul de pe masă, clatină din cap, pune la loc sticluţa răsturnată şi se aşază pe marginea patului. Cînd să ridice mîna lui Saşa, căzută de pe pat şi strînsă pumn, vede că băiatul ţine în palmă o hîrtiuţă. Nina desface degetele încleştate, ia bileţelul şi citeşte:
“Dragă Nina, ai grijă de copii. Să creşti mare. Rămîi cu bine. Cînd o să mă întorc, totul o să fie bine. Stepan".
Faţa Ninei se înroşeşte de emoţie. începe să zîmbească. Pune bileţelul în cutiuţă şi aşază alături cele două santinele de plumb. Apoi, recunoscătoare, îşi lasă capul pe pieptul lui Saşa.
Santinelele de plumb sînt din nou la postul lor.

Santinelele de sub zidurile cetăţii de zăpadă stau şi ascultă bătăile orologiului din turn.
— Trebuie să vină schimbul — zice unul.
— N-o să vină nici un schimb. N-or să-i lase cei de-acasă — se împotriveşte celălalt.
— Nu mai sînt vremurile de altădată. Acum or să-i lase.
Chiar în aceeaşi clipă, cele două santinele aud tropot regulat de paşi grei pe zăpada care scîrţîie şi întorc capul. Vine Kolea Kolokolcikov şi încă un băiat, înfofolit din cap pînă-n picioare.
Garda se schimbă în faţa porţilor larg deschise.
Deodată, Kolokolcikov se repede în cetate, ridică de jos pîslarul rupt şi, bîlbîindu-se de emoţie, răcneşte drept în obrazul santinelelor uluite:
— Gură-cască ce sînteţi! Nu mai iau postul în primire! O să-i raportez comandantului!

*
**

în poiana acoperită cu zăpadă, totul e răvăşit. într-o margine se înalţă o construcţie de beton armat, pe jumătate năruită, mai la o parte zace un tun cu roţile în sus.
Un schior în halat alb traversează poiana şi dispare în desişul pădurii. Peste tot sînt numai copaci negri şi stînci colţuroase. De jur-împrejur domneşte o linişte mohorîtă.
Schiorul aleargă. Halatul i se agaţă de un ciot şi se rupe. Ostaşul se opreşte şi-l dezbracă.
Deodată aude de sus un glas cîrîitor:
— Atenţie la picioare, să nu-mi atingi cablul!
Schiorul înalţă capul şi vede între crengi un observator de artilerie. Are faţa aspră şi un nas de vultur. De gît îi atîrnă un binoclu, iar în mînă ţine un receptor telefonic.
— Hei, Corbule! Căpitanul Maximov e la voi în baterie? îl întreabă schiorul.
Observatorul întinde scurt braţul, ca pe o aripă, îi arată direcţia, apoi îşi duce binoclul la ochi.

*
**

într-o cazemată fineză, pe jumătate distrusă, doi ostaşi roşii şi şoferul Başmakov stau la o masă de lemn, lîngă o sobă de tablă şi beau ceai.
Un telefonist recepţionează o telefonogramă, o copiază pe hîrtie şi, la intervale regulate, repetă:
— Zi-i înainte... zi-i înainte...
Kolea scoate din buzunar foiţa, chibriturile, mahorcă şi soldatul de plumb. Aşază soldatul pe masă şi, răsucindu-şi o ţigară, zice:
— Războiu-i greu, nevasta-i hăt, în ţară. în jurul tău, numai mantale şi şrapnele... Hai, frate, să fumăm cîte-o ţigară!
Unul din ostaşi, un başkir, soarbe din ceai şi zîmbeşte:
— Om mare joaca cu jucăria mica!... Asta mori de rîs...
— N-ai decît să rîzi — îi răspunde Kolea. Soldatul ăsta e dintr-o armată vrăjită... Nu înţelegi? Cum se spune pe limba voastră

vrăjitor?
— Asta coţcar, nu?
— Nu, n-ai nimerit la ţintă! Soldatul ăsta mi l-a dăruit un general. E deştept nevoie mare: ştie să şi vorbească! Ia spune, băiete, de ce Abdul Murtazin bea ceai fără zahăr? Kolea dă drumul unui rotocol gros de fum, care-i învăluie aproape tot obrazul, şi-şi răspunde singur, cu glas subţirel: “Pentru că în post a stat fără rost, l-a mîncat, cînd zorile s-au revărsat".
Celălalt ostaş izbucneşte în hohote de rîs. Telefonistul îi ameninţă pe cîteşitrei cu pumnul.
— Mai ştie şi altele! zice Kolea cu mîndrie, aplecîndu-se iarăşi peste soldatul de plumb. Un, doi, trei, patru, cinci! Şi slobozind o şuviţă groasă de fum, învăluie jucăria într-un nor cenuşiu. Apoi îi spune başkirului: Ia-ţi zahărul!
Fumul se risipeşte. Lîngă cana de aluminiu a başkirului e o bucăţică de zahăr.
Başkirul rîde cu voie bună.
Deodată, rogojina care înlocuieşte uşa smulsă se dă la o parte. învăluit în rotocoale de abur, intră căpitanul Maximov. Ostaşii se ridică în picioare. Rogojina se dă încă o dată la o parte şi în cazemată intră un schior. îşi ţine halatul pe braţ. Schiorul îi întinde lui Maximov un plic şi raportează:
— Tovarăşe căpitan, sînt schiorul de legătură Egorov, de la statul-major al batalionului. La ordinele dumneavoastră.
Maximov citeşte repede hîrtia.
— Unde ţi-e halatul de camuflaj?
— L-am agăţat şi s-a rupt. O să-l cîrpesc numaidecît.
Tovarăşe căpitan, aveţi o telegramă de la soţia dumneavoastră. Din întîmplare, nimerise la bateria a treia. E deschisă, deoarece a fost transmisă prin telefon la bateria a doua, a treia fiind nevoită să-şi schimbe poziţia.
Schiorul îi întinde telegrama, se apropie de soba de fier şi începe să-şi încălzească mîinile.
— Eu... de la soţia mea? întreabă Maximov, mirat.
Apoi citeşte telegrama, zîmbeşte şi i-o arată lui Kolea, şoferul.

Kolea citeşte tare:
— “Saşa merge spre bine, se pregăteşte să dea iarăşi asalt cetăţii. Noi organizăm un pom de iarnă pentru răniţi. Te sărutăm cu toţii. Jena 1 Nina."

Căpitanul arată cu creionul semnătura şi zice încet:
— Jenia, Nina...
Apoi scrie ceva repede pe telegramă. Pe faţa lui trece o expresie de viclenie.
Ostaşul başkir zîmbeşte şi spune, lăudîndu-se oarecum:
— Şi la mine acasă, la Ufa, este nevasta... Şi ea scrie la mine scrisori caraghios.
— Minţi, minţi! strigă celălalt ostaş. Tu n-ai nici o nevastă...
— Am logodnica la Sterlitamaka, cheamă pe ea Lola — răspunde fără supărare başkirul, dus pe gînduri. Şi ea scrie la mine scrisori caraghios...
Maximov vîră telegrama în plic şi i-o întinde lui Kolea:
— Să nu uiţi s-o expediezi chiar astăzi.
Telefonistul, care terminase de recepţionat telefonograma, i-o întinde în tăcere căpitanului, apoi se apropie de sobă, îşi încălzeşte mîinile şi-l întreabă pe schior, zîmbind:
— Dar tu n-ai nici o Lolă?
— Să-ţi spun drept, n-am nici una — îi răspunde schiorul. Dară după război o să-mi caut şi eu o Lolă.
— Or să te ucidă, dacă umbli fără halat de camuflaj! îl mustră aspru telefonistul.
Schiorul se aşază la pămînt, îşi întinde halatul, scoate un ac şi răspunde serios:
— Or să mă ucidă?... în cazul ăsta, se înţelege că n-o să mai am nici o Lolă!
După ce citeşte telefonograma, căpitanul Maximov îi ordonă şoferului:
— Pregăteşte maşina. Mergem la statul-major al sectorului.

Nota 1. Jena — în limba rusă, soţie.

Kolea ia poziţie de drepţi:
— Tovarăşe căpitan, am înţeles: să pregătesc maşina.
— Ia spune, tovarăşe agent — îl întreabă căpitanul Maximov pe schior — drumul prin marginea pădurii, de-a lungul lacului, nu e sub focul inamicului?
— Cînd am trecut eu, era linişte, tovarăşe căpitan. Dar ce-s eu? O umbră... o săgeată... un iepure...
— Un iepure? rîde telefonistul. Cînd dau de asemenea iepuri, lupii se urcă în copaci!...

*
**

Prin pădure se furişează doi schiori cercetaşi finezi. Auzind zgomot, îşi ascut auzul şi se îndreaptă spre drumul pe care căpitanul Maximov şi şoferul Kolea se duc la statul-major.
Maximov se uită tăcut înainte. Kolea, cu ochii la drum, vorbeşte fără să se întoarcă:
— Tovarăşe comandant, daţi-mi voie să vă întreb: de ce nu v-a plăcut tabloul Ninei? Mie mi-a plăcut. Sînt acolo oameni care merg cu flori în mînă. Pe un drum bătut aleargă copii călărind pe beţe. Peste tot e veselie... Kolea suceşte volanul cînd la dreapta, cînd la stînga, maşina saltă mereu. Ce, ăsta-i drum? E curată nenorocire! zice el, schimbînd tonul şi trăgînd cu coada ochiului la faţa îngrijorată a lui Maximov.
Mai bine aţi povesti ceva, tovarăşe căpitan... Prea-s mohorîte locurile pe-aici.
Şi, într-adevăr, totul în jurul lor e mohorît: şi pădurea duşmănoasă, şi cheresteaua neagră a unei izbe arse, şi stîncile sfărîmate, şi copacul despicat, şi arătările monstruoase şi bizare plăsmuite de zăpadă...
— Ai dreptate, drumul din tabloul Ninei e frumos — răspunde Maximov pe gînduri. Numai că prea e drept şi neted, prea e fără piedici şi fără luptă...
— Cum fără luptă? strigă Kolea şi, schimbîndu-se deodată la faţă, frînează maşina şi înşfacă mitraliera.

O explozie, fum...
Kolea s-a trîntit în zăpadă. Puşca-mitralieră stă cu ţeava sprijinită de un trunchi. înainte de a apăsa pe trăgaci, Kolea mai strigă o dată:
— Cum fără luptă? Astăzi nu mai sînt drumuri fără luptă!
Finezii albi gonesc pe schiuri. Căpitanul Maximov trage. Kolea sloboade o rafală de jumătate de încărcător.
Deodată, pe cer se ivesc două avioane. Pe aripile lor se desluşesc stele roşii. Observatorul se uită cu atenţie în jos, apoi, pe neaşteptate, face un gest scurt: a văzut un detaşament de schiori împresurînd pe drum o maşină mică. Cît ai clipi, cele două avioane se lasă pe o aripă.
Unul dintre finezi aruncă grenade de mînă. Kolea cade pe spate. Atunci Maximov apucă mitraliera şi trage o rafală asupra finezilor. Apoi se uită la încărcătorul gol, îşi scoate naganul şi trage în închizătorul mitralierei.
Vuietul motoarelor creşte ameţitor: zburînd jos de tot deasupra drumului, avioanele trag asupra finezilor. Maximov îl apucă pe Kolea de umeri. Însă şoferul rămîne nemişcat. Atunci căpitanul se lasă în genunchi, scoate un pansament individual din trusa găurită de glonţ şi-l pansează la cap. După ce termină, Maximov se ridică în picioare, scoate mantaua de pe un finez mort, apoi de pe altul şi încă de pe unul şi-l înfăşoară pe Kolea.
După aceea îşi pune schiurile şi, cercetîndu-şi busola, se depărtează.
Avioanele şi-au luat zborul. în drum n-au rămas decît maşina sfărîmată şi cadavrele finezilor. Nu departe de acolo zace Kolea, înfăşurat în mantale.
în vremea asta, căpitanul Maximov alunecă pe schiuri la vale, prin pădure. Deodată se poticneşte şi cade din viteză în zăpadă. Unul din schiuri i se rupe în două. Maximov, cufundat în zăpadă pînă la brîu, îl cercetează. îl aruncă cît colo, se sprijină de un copac şi începe să mănînce zăpadă.

*

**

Pe drum înaintează legănîndu-se o turelă din care iese ţeava unui tun. E o maşină blindată. în urma ei mai vin încă trei. Pe cîteşipatru se văd stele roşii.
Conducătorul maşinii din faţă vede, prin deschizătura îngustă de tragere, drumul pustiu, cadavrele finezilor ucişi şi, alături, sfărîmăturile acoperite de zăpadă ale maşinii căpitanului Maximov. Autoblindatul se opreşte şi din el coboară ostaşi roşii.
Kolea aude zgomot. Se ridică într-un cot, deschide ochii şi se uită în jurul lui. Lîngă el, pe zăpadă, zace mănuşa căpitanului.

*
**

Clopoţelul începe să sune fără veste. E recreaţia cea mare. Şcoala vuieşte de larma obişnuită. într-un colţ vorbesc în şoaptă două fetiţe: Jenia Alexandrova şi Katia.
Jenia Maximova l-a prins pe Vovka cel mic de mînă şi-l zgîlţîie:
— De ce-ai intrat azi-dimineaţă la Saşa cu paltonul pe tine? Nu ştii că e bolnav şi nu-i voie?... Eu ştiu, fiindcă eu îs infirmieră... Şi-i arată insigna de pe piept.
— Ştiu... Dar era o chestie urgentă! O chestie importantă! Aveam numaidecît nevoie de el.
— “Urgent, numaidecît, important!" îl îngînă Jenia repede. O să-i rog pe Iura şi pe Petka să-ţi tragă o bătaie Urgent!
Deodată, zărindu-le pe cele două fetiţe care şoptesc între ele şi parcă neputînd să-şi creadă ochilor, Jenia, surprinsă, dă drumul încet mîinii lui Vovka. Băiatul o şi ia la sănătoasa. Dar nu face nici doi paşi, şi Timur îl înşfacă zdravăn de mînă.
— Stai drept! Nu bîţîi din picioare şi uită-te ţintă în ochii mei! îi zice cu asprime.
— Iaca mă uit! îi răspunde Vovka cam cu frică.
— Şi ce vezi?
— Nimic... Văd o vînătaie, o zgîrietură...

— Nu te uiţi unde trebuie! Uită-te mai adînc!...
— Văd nişte cercuri... Pupila, o gaură...
— Ba vezi mînie, asta vezi! Cine a vărsat astăzi o căldare cu cenuşă, cine a aruncat ieri un pîslar şi o pisică îngheţată peste zidurile cetăţii noastre? Aha, taci? Timur e gata să-i dea un bobîrnac, dar se răzgîndeşte şi surîde: Piei din ochii mei! Ai noroc că ne aflăm pe teritoriu neutru. Dar păzeşte-te să nu-mi cazi în mînă pe cîmpul de bătaie!
Timur dă drumul mîinii băiatului şi Vovka se grăbeşte s-o ia la fugă, însă nimereşte imediat în braţele lui Iura.
— Stai! Ce-ai şuşotit acolo cu Tima Garaev? îl întreabă Iura. Aha, trădare! Vrei să-ţi trădezi curtea ta natală şi să treci de partea străinilor?
— Nu, nici nu-i trece prin gînd să treacă la străini, dar aşa-i el, lăudăros, şi-l plictiseşte pe Saşa, care-i bolnav — zice Jenia Maximova cu dispreţ. Iurka! Prin urmare, hotărît, nu-i aşa? Facem un pom de iarnă pentru răniţi!
Iurka se întoarce spre Vovka:
— Bagă de seamă: deocamdată,nici o vorbă nimănui!
— Nimănui, fraţilor... Cremene... mormînt!...
Jenia Maximova se apropie în grabă de Katia şi o trage de mînecă:
— Cu cine ai stat de vorbă toată recreaţia?
— Cu Jenia Alexandrova, o fată dintr-a şasea B. îmi spunea ce rochiţă îşi face pentru pom...
— O ştiu eu pe Alexandrova asta! Mereu îţi făceam semne cu ochiul, dar tu... Şi ce fel de rochie îşi face, mă rog? Din pînză sau din hîrtie?
— Mi-a spus să nu-ţi spun... Zice că faci pe grozava şi că ţi-ai dat paltonul la garderobă înaintea ei, peste rînd.
Jenia încremeneşte, apoi îşi plesneşte palmele una de alta şi zice înecîndu-se de furie:
— Eu fac pe grozava? Eu mi-am dat paltonul peste rînd? Asta-i o calomnie cum nu s-a mai pomenit!
în clipa aceea se aude clopoţelul şi Jenia îşi ia tonul ei obişnuit: Să n-o crezi, Katia. Niciodată nu mi-am dat paltonul

peste rînd...
Dar întorcînd capul, o vede cu mirare pe Jenia Alexandrova cum se apropie de Timur, cum îl ia de mînă şi încep amîndoi să rîdă.
— Ia te uită la ea, prinţesa garnizoanei din cetate! strigă Jenia, strîmbîndu-se. Las' că se face el, Saşa, sănătos: o să cucerească cetatea, iar lor o să le tragă o bătaie...
— Ce tot îndrugi acolo? Care prinţesă? E fata comandantului unui tren blindat...
— Şi eu sînt fata unui căpitan de artilerie. Şi-apoi, eu m-am gîndit întîi să facem un pom de iarnă pentru răniţi, nu ea!
— Ei, vezi că faci pe grozava? Recunoaşte, Jenka, cît de puţin, măcar atîtica, că faci pe grozava!...

*
**

în camera de odihnă a secţiei de convalescenţă de la un spital de campanie stă la o masă şoferul Kolea Başmakov. E îmbrăcat în halat şi cu capul bandajat. Are în faţă o foaie de hîrtie mototolită, un plic şi un soldat de plumb. Kolea desenează ceva pe foaia albă de hîrtie şi vorbeşte, dar nu se ştie cu cine: cu ostaşul rănit, care stă cu o carte în mînă de partea cealaltă a mesei, sau cu soldatul de plumb:
— Cînd închid ochii, văd înaintea mea un tablou neasemuit... E cald... e lumină... Iată oameni mergînd, şi printre ei, copii şi fete frumoase. Toţi cîntă... Braţele li-s încărcate cu flori, cu lămîi şi cu fel de fel de fructe... Şi e atîta veselie! în faţa lor se deschide un drum... Kolea închide ochii. Drumule... zboară învîrtindu-te ca bila rotundă pe masa de biliard! Kolea se uită la foaia de hîrtie pe care a reconstituit din memorie, şi destul de exact, tabloul Ninei. Numai că oamenii lui sînt grozav de caraghioşi: gurile care cîntă sînt prea larg deschise, mănunchiurile de flori pe care le duc în braţe sînt prea mari, iar feţele lor vesele, cu ochii bulbucaţi, sînt prea inexpresive. Dar în clipa cînd văd înaintea ochilor tabloul acesta neasemuit, îmi

răsare imediat în minte şi alt drum: o “emka" sfărîmată, fum, încărcătoarele goale. Iar pe zăpadă, mănuşa căpitanului meu care m-a învelit în cîteva mantale, pentru ca eu, Başmakov, să nu crap, ci să trăiesc pentru binele obştesc şi, în parte, şi al meu...
Rănitul îşi ridică ochii de pe carte şi se uită cu mirare la Kolea, care vorbeşte acum numai cu soldatul jucărie:
— Ciudat! Ce am eu cu tabloul ăsta? Carton... Vopsele... Ecoul unei muzici depărtate... Exact ca şi tine, soldat caraghios! Nici tu nu eşti decît o bucăţică de plumb şi atîta tot... Atunci de ce, cînd mă uit la voi, mi se strînge inima de mila oamenilor?...
— Pentru că stai de dimineaţă cu nasul în hîrtia aceea — îi spune rănitul cu cartea. O să chem sora, să-ţi ia condeiul şi călimara cu cerneală.
Kolea se apucă din nou să scrie, grăbit.
Doi răniţi joacă dame; altul stă într-un fotoliu şi cîntă încet, acompaniindu-se cu mandolina:

Scrisoarea asta cînd o va primi,
O lacrimă ea va strivi-n tăcere...
Şi ochii ei frumoşi se vor umbri,
Şi ochii ei vor plînge cu durere...

Kolea lasă o clipă scrisul şi-i spune rănitului:
— N-au trecut decît patru zile şi mi se pare că au trecut patru ani... Rămîne pe gînduri. Apoi începe iar să vorbească, poate cu rănitul, poate cu el însuşi:
Cînd am intrat în partid, un tovarăş m-a întrebat: “Ce-ţi doreşti de aci înainte?" I-am răspuns: “Ce-şi doresc toţi oamenii: fericire..." “Despre asta nu scrie în program, zice. Scopul nostru e socialismul, apoi comunismul în toată amploarea lui. Iar fericirea e o noţiune nedeterminată şi neştiinţifică..." “Nu, i-am răspuns, pentru individul izolat aşa e, într-adevăr. Cine poate să ştie ce doreşte el în viaţă? Unul vrea să aibă o nevastă, altul o casă, al treilea vrea să cînte la pian... Dar ceea

ce le trebuie tuturor oamenilor la un loc, asta se poate determina şi ştiinţific."
Tocmai atunci trece pe-acolo o soră:
— Tovarăşe Başmakov, ce tot mormăi dumneata?
Lasă cerneala şi hîrtia şi du-te de te plimbă sau joacă dame.
— Jocul ăsta e o distracţie deşartă,nu-i pentru mine...
Soră, dar cum aş face să-mi pot lua hainele de la magazie? Am în bluză o scrisoare a căpitanului, pe care n-am apucat s-o trimit.
— Hainele şi actele o să le primeşti poimîine, cînd pleci în concediu.
Sora se îndepărtează şi Kolea i se adresează din nou rănitului:
— Doctorul mi-a spus aşa: “Cazul dumitale e un caz ciudat. Dacă loveşti în cap pe un om obişnuit, înnebuneşte. Grenada aruncată în dumneata te-a făcut să te izbeşti cu capul de un copac. Şi totuşi stai acum şi discuţi cu mine ca un adevărat filozof..."
— Doctorul a glumit. Ţi-a spus aşa ca să te îmbărbăteze. Şi rănitul îi arată hîrtia ruptă în bucăţi: Uite, e a zecea oară de cînd rupi scrisoarea şi iar o începi...
Asta se cheamă filozofie? Ba e nebunie curată!
— îi scriu familiei comandantului meu, care a fost ucis... Am început aşa: “Dragă fată, şterge florile din tabloul dumitale. Căpitanul avea dreptate, nici astăzi nu există drum fără luptă..."
Rănitul ridică din umeri:
— Hotărît lucru că doctorul a glumit. E cazul cel mai banal în medicină...
Sora se apropie din nou şi zice, mai apăsat încă:
— Başmakov, lasă condeiul şi cerneala. Du-te de te plimbă, odihneşte-te sau joacă dame...
Kolea ia în grabă plicul, vîră scrisoarea înăuntru şi scrie adresa: “Leningrad, strada Krasnoarmeiskaia nr. 119. Familia Maximov. Pentru Nina, personal".
Apoi se duce repede spre cutia de scrisori, care e chiar acolo, în odaie. O clipă stă la îndoială.

Rănitul cu mandolina începe din nou să cînte:

Scrisoarea asta cînd o va primi,
O lacrimă ea va strivi-n tăcere...

Cu un gest repezit, Kolea aruncă scrisoarea în cutie.
Cei care jucau dame şi-au terminat gălăgioşi partida, rănitul care citea a închis cartea. Şi toţi împreună reiau cupletul:

Şi ochii ei frumoşi se vor umbri,
Şi ochii ei vor plînge cu durere...

*
**

Nina stă pe marginea patului lîngă Saşa. îl ia de mînă şi-i spune:
— Ştii, Jenia e la şcoală şi dădaca e în oraş. Trebuie să plec şi eu, dar mă întorc repede. însă te rog să nu te mai duci la fereastră...
— Jenka nu dă demîncare porumbeilor mei. Şi nu ştiu cine încearcă să-i momească la altă fereastră.
— Lasă, de azi înainte o să le dau demîncare chiar eu. Nu mă crezi?
— Spune-mi, Nina, de ce n-a răspuns tata la telegrama ta?
— De ce? Foarte simplu: fără îndoială că au trecut la ofensivă, iar telegrama mea nu l-a mai găsit acolo unde era înainte.
— Dar unde era?
— Nu ştiu... Cred că pe undeva în pădure — şi Nina zîmbeşte — sub vreun brad. De altfel, şi tu eşti comandant şi cunoşti mai bine decît mine chestiile astea.
— Da, desigur — răspunde Saşa cu un zîmbet de recunoştinţă. Au trecut la ofensivă. Şi eu o să trec la ofensivă. Bine, Nina, du-te. Te iubesc.
Nina pleacă. Saşa se apropie de fereastră, zgîrie cu unghia gheaţa de pe sticlă pînă face un rotocol. Prin ochiul acela

zăreşte porumbeii lăsîndu-se din zbor pe prichiciul ferestrei.
Tocmai atunci aude sunînd clopoţelul. Iese în sală şi zăreşte strecurîndu-se prin crăpătura uşii o scrisoare.
O ridică şi fuge în odaie. Se vede bine că e tulburat.
întoarce scrisoarea pe toate feţele, o pune în dreptul luminii şi se uită. Grozav ar vrea s-o deschidă! Dar pe plic e scris: “Pentru Nina, personal".
Saşa lasă scrisoarea pe pervazul ferestrei şi rămîne acolo, în picioare. Deodată vede că pe prichiciul acoperit cu zăpadă al uneia din ferestrele casei înalte de peste drum se aşază cîţiva porumbei. O mînă se strecoară prin gemuşor şi le aruncă firimituri. Porumbeii ciugulesc.
Atunci Saşa se înfurie, răsuceşte cremona şi deschide larg fereastra. Un val de abur năvăleşte în odaie. Saşa scoate capul afară, pipăie pervazul căutînd o cîrpă, o găseşte şi o trage spre el. Scrisoarea s-a agăţat de cîrpă şi cîrpa tîrăşte după ea şi soldaţii de plumb.
Saşa strigă:
— Care-i acela care-mi momeşte porumbeii, hai?
De jos, din curte, Kolea Kolokolcikov îl urmăreşte cu mirare.
Saşa azvîrle cîrpa. Şi în acelaşi timp zboară jos şi scrisoarea şi se rostogolesc şi soldaţii de plumb. Saşa se apleacă peste fereastră şi se uită în curte deznădăjduit.
însă scrisoarea nu e nicăieri. Băiatul îşi înalţă capul şi rămîne încremenit: la fereastra de peste drum stă acum o fetiţă de o neasemuită frumuseţe. Buclele blonde îi cad în inele pe umeri de sub cercul care-i încinge fruntea, împrăştiind raze sclipitoare. E îmbrăcată cu o rochiţă uşoară ca fumul, presărată toată cu stele.
Fetiţa arată cu degetul undeva, jos. într-adevăr, după o ieşitură pe care Saşa n-o poate vedea, zace scrisoarea.
Saşa se apleacă şi mai tare peste fereastră. Dar chiar în clipa aceea intră în odaie Nina, îl apucă de umeri, îl trage îndărăt şi închide fereastra. Saşa se repede în sală. Nina îl ajunge la uşă şi-l prinde.
Băiatul bombăneşte:

— Lasă-mă! Dă-mi drumul!... Am scăpat jos o scrisoare... E de pe front, de la Kolea, trebuie să fi scris despre tata...
— Saşenka... Saşa!... Lasă, o să găsim noi scrisoarea. O s-o căutăm...
Simţind deodată o slăbiciune în tot trupul, Saşa îşi reazemă capul pe pieptul Ninei. Ochii i se închid. îngînă:
— Scrisoarea a căzut în zăpadă... acolo, la fereastră, e o fetiţă, o stea... O să-ţi arate, că ea a văzut unde-a căzut scrisoarea...
Nina e nedumerită.
Iar fetiţa cea misterioasă se uită încă prin fereastra îngheţată. Deodată vede jos ceva care-o face să-şi împreuneze mîinile.

*
**

Saşa zace în pat. Fierbinţeala îl chinuieşte iarăşi.
Temperatura se urcă din nou. Regimentul de soldaţi de plumb stă încremenit într-un colţ al odăii, iar motănaşul cel roşcat s-a lungit pe covorul de dinaintea uşii.
Deodată, cu mişcări măsurate, toţi soldaţii coboară de pe piedestalele lor de plumb, se aşază în formaţie de marş şi cîntă:

Comandantul nostru-şi doarme
Somnul lui neliniştit.
Sus, soldaţi de plumb, la arme,
Timpul nostru a sosit!
Făr-a-i tulbura odihna,
O, nici vorbă să-l trezim!
Să pornim în marş cu toţii
Şi scrisoarea să-i găsim.
Tra-ta-ta-ta!
Tra-ta-ta!
Prin păduri şi prin troiene
Grabnic să ne risipim

Şi în cea mai scurtă vreme
Scrisoarea să i-o găsim.

La aceste vorbe, întreg regimentul se împarte în detaşamente, care se risipesc în toate părţile.

*
**

Cu puştile în poziţie de tragere, înfundaţi în zăpadă pînă la brîu, soldaţii de plumb au încremenit lîngă pîslarul cel rupt.
Ceva mai la o parte stă Timur, iar lîngă el Kolea Kolokolcikov.
Timur ţine în mînă o scrisoare desfăcută.
— Am găsit-o aici... — arată Kolea. în clipa aceea vede soldaţii de plumb: Ia te uită unde-au ajuns soldaţii de plumb care au căzut de pe fereastră! zice el, ridicîndu-i.
— De ce ai deschis scrisoarea? îl întreabă Timur.
— Era udă şi mi s-a dezlipit în buzunar. întîi mi-am zis: “Hai să le duc scrisoarea". Dar după ce-am făcut cîţiva paşi, mi-am zis: “Hai mai bine s-o citesc".
— Scrisoarea asta e cam alarmantă. Şi nici nu-i tocmai limpede. Şi-apoi nu ştiu dacă asemenea scrisori e bine să ajungă la destinaţie.
Timur ascunde repede scrisoarea în buzunar: dădaca se apropie de ei.
— Hei, războinicilor! N-aţi găsit nimic pe aici? întreabă ea.
— Ba da! Uite ăştia, care au căzut de pe fereastră — zice Kolea, întinzîndu-i soldaţii de plumb. Sînt ai voştri?
— Altceva nimic? N-aţi găsit pe zăpadă o scrisoare?
Băieţii tac.
— Nu ştiu de ce tot spune: “Steaua albastră a văzut scrisoarea" — zice dădaca, pe gînduri. O fi aiurînd, o fi de vină fierbinţeala... Despre ce scrisoare vorbeşte? Despre care stea? Dar poate că... Şi dădaca se uită ţintă în ochii băieţilor. Băgaţi de seamă că tot o să aflu eu adevărul odată şi odată!

*
**

Saşa e în pat şi ţine în mîini o carte intitulată: “Cum străpung tancurile o zonă întărită". Vovka stă lîngă el, Saşa citeşte:
— “După ce tancurile grele străbat limita dinainte a apărării, comandantul artileriei trebuie să concentreze focul în spatele apărării, ca să împiedice înaintarea rezervelor duşmane..." Saşa azvîrle cartea: Nu, asta nu ni se potriveşte...
— Poate găsim în alt loc ceva care să ni se potrivească — zice cu îndoială Vovka, frunzărind cartea.
— Nu, nici în alt loc n-o să găsim nimic care să ni se potrivească... Cu toate astea, trebuie să cucerim cetatea şi s-o distrugem. Dă ordin lui Iurka să pregătească băieţii cu schiuri, cu scări, cu scuturi, cîrlige şi frînghii...
— Bine, dar la început nici nu voiai să auzi de toate astea?! Cine ne-a poruncit să luăm la goană compania de geniu?! Cine zicea că doar nu sîntem nici dulgheri, nici tîmplari, ci cazaci?
— “Cazaci, cazaci"! Cazacii au unităţi de recunoaştere, pe cînd noi ce-avem?... Stau şi mă întreb: oare nu sîntem în stare să aflăm ce surprize ne-a pregătit comandantul cela al cetăţii?
— Doar ţi-am spus că-i nebun! De două zile santinelele se schimbă întruna, iar de după ziduri se aude mereu ciocănind şi bocănind — răspunde Vovka, întunecat. Dar imediat se şi luminează la faţă: Stai, am o idee! Nu mă-ntreba nimic. O să trimit în cetate agenţii mei.
— Mare bucluc că-s bolnav! în orice caz, atacaţi cetatea! Chemaţi într-ajutor băieţii de la casa numărul treizeci şi şase şi pe cei de la patruzeci şi patru. Că doar şi noi i-am ajutat astă-toamnă. Să vă faceţi rost de rogojini şi de scînduri! Să daţi asaltul noaptea, pe întuneric... Mai mare ruşinea... Ei îs aşa de puţini şi tot ei rîd de noi, poreclindu-ne cînd “Divizia sălbatică", cînd “Hoarda cea mare"... Păcat că nu-i acasă tata! Să fi fost el acum, ne-ar fi învăţat şi ne-ar fi spus ce trebuie să facem. Vovka, dovedeşte că-mi eşti prieten... Şi Saşa îi arată

fereastra cu pricina: Află cine stă în apartamentul acela. Am descoperit acolo, la fereastră, o fetiţă. Era ca o stea. Părul îi împrăştia scîntei şi purta o rochiţă albastră... Fetiţa asta a văzut cine a ridicat de jos, din zăpadă, scrisoarea în care era vorba de tata.
— Bine, dar intrarea în casa aceea e pe strada cealaltă. Ca să ajung acolo, trebuie să trec prin parc şi pe lîngă cetate... Şi cum o cheamă pe fetiţă?
— Ei, dacă aş şti!... Însă tu întreabă de nu cumva stă aici o fetiţă aşa şi aşa?
Şi Saşa încearcă să-i arate cum e fetiţa: îşi ia un aer mîndru şi-şi învîrteşte degetele, de la cap spre umeri, închipuind buclele.
— O fetiţă “aşa şi aşa"? Şi Vovka imită gesturile lui Saşa, apoi zice cu îndoială: Bine, să admitem că o să găsesc apartamentul şi că o să întreb dacă nu stă acolo o fetiţă “aşa şi aşa". N-or să creadă oamenii, şi pe bună dreptate, că nu-s în toate minţile?
— N-au decît să creadă. Ce-ţi pasă?
— Nu-i tocmai plăcut. Afară de asta, s-ar putea întîmpla să mă înhaţe pe drum santinelele care păzesc cetatea.
— Prin urmare, nu te duci? Nici de dragul unui tovarăş? Eşti un fricos!
— Cine, eu? Şi Vovka se uită la peretele împodobit cu tot soiul de arme de lemn: Dă-mi o sabie! Vovka ia o sabie din perete, o îndoaie şi o aruncă: Nu-i oţel de calitate... Ia s-o văd pe-asta. Dă-mi şi un pistol. Ia din cui un pistol, apoi strînge cu importanţă mîna lui Saşa: Rămîi cu bine!
Vovka pleacă, dar se opreşte în prag:
— Prin urmare, “aşa şi aşa"? întreabă el, închipuind în jurul capului o stea şi bucle. Cronometrează timpul!
O să-ţi aduc steaua ceea a ta... chiar dacă o fi nevoie s-o tîrăsc de păr!

*

**

Peste un sfert de oră, Vovka iese în curte cu surioara lui, o fetiţă de patru ani. Fetiţa parcă-i un balon.
Mîinile i-s vîrîte în mănuşi uriaşe, iar în picioare poartă pîslari grei.
Vovka bagă mîna în buzunar:
— Vezi, am aici o bomboană... Dar în loc de bomboană, scoate o radieră de cerneală. Cînd o vede, se zăpăceşte: Hm! Nu-i bomboană, dar o să fie şi bomboană... Una, două... patru! Uite ce să faci: să te duci acolo! Şi-i arată cetatea: Vezi zidurile, porţile? Du-te. Ia în mînă o nuieluşă, ca şi cum te-ai plimba, şi cîntă un cîntecel: “Tra-la-la, tra-la-la..." Ei n-or să se lege de tine. Dar tu trage cu ochiul înăuntru, pe poartă. Pe urmă să-mi spui tot ce-ai să vezi. Să ştii că pentru asta o să-ţi dau... ei, las' că vedem noi ce... după treaba pe care ai s-o faci. Haide, du-te! Iar eu — oftează Vovka — eu trebuie să mă duc să caut steaua...
Vovka îşi înalţă privirea la zidul casei cu şapte etaje şi începe să numere ferestrele:
— Una, două, trei... trei cornişe, două balcoane. Prin urmare, a treia fereastră de jos, iar de la marginea zidului, a şaisprezecea. Un-doi, am plecat! Şi Vovka îşi înalţă sabia, se întoarce şi se pomeneşte faţă în faţă cu Kolea Kolokolcikov, înarmat.
— Sînt Kolokolcikov, cercetaşul cetăţii. Cine eşti tu? îl întreabă Kolea, neprietenos.
— Eu... eu sînt Vovka...
— Ce ai în mînă?
— Eu? Ce să am, un băţ...
— Minţi, asta-i o sabie. Stai pe loc şi apără-te.
— Bine, dar asta-i foarte ciudat! Că, după cîte ştiu, voiaţi să încheiem un... un armistiţiu...
— Armistiţiul e pentru războinici, nu pentru diversionişti! Iar tu ai aruncat astă-noapte o pisică îngheţată la noi în cetate, şi mai adineauri nu ştiu care dintre voi a turnat peste zid o căldare cu cenuşă. Pentru isprava asta se cuvine să te facem

praf!
— N-am turnat eu cenuşa. A turnat-o Iurka.
— Şi pe Iurka o să-l facem praf. Fiecare la rîndul lui.
Kolea îşi scoate sabia, dar în aceeaşi clipă se uită descumpănit împrejur, se fereşte la o parte şi o ia la sănătoasa: văzuse portarul, care se apropia cu un măturoi în mînă. Omul strigă cu glas gros în urma lui Kolea:
— Hei, tu... cercetaşule! Fă bine şi şterge-o din curte.
N-aveţi decît să vă războiţi cît poftiţi, dar în altă parte, ca să nu-mi spargeţi mie ferestrele!
Văzînd-o pe Jenia Maximova, care se apropia, Vovka îşi ia un aer marţial, îşi vîră sabia la cingătoare şi strigă în urma lui Kolea:
— Fricosule! Crezi că mă sperii eu de tine? îmi pare rău că m-a împiedicat portarul. Jenia, ia-o pe surioara mea şi duceţi-vă de vă plimbaţi într-acolo. E foarte interesant. Uite-l şi pe comandantul Timka. Apropie-te şi intră în vorbă cu el, despre una, despre alta... Te pricepi tu... în vremea asta, eu o să mă strecor ca un tigru pe lîngă cetate...
Jenia ia fetiţa de mînă şi, măsurîndu-l pe Vovka din cap pînă-n picioare, zice:
— Tigru, tu? Nu eşti decît un iepure de casă urecheat şi caraghios!

*
**

în piaţa cea mică de lîngă parc e o înghesuială grozavă: se vînd brazi. Mai la dreapta, printre copaci, se zăreşte cetatea de zăpadă şi, dincolo de ea, gardul de zid al unei case mari. Ceva mai la o parte stau Jenia Alexandrova şi Katia.
— Şi pe tine te cheamă Jenia, şi pe ea — zice Katia. Vreau să vă împac. Ea e o fată foarte bună. Şi tatăl ei e pe front... Ne-am hotărît să facem un pom de iarnă pentru răniţi... Deodată, Katia se întoarce şi se răsteşte la Timur, care se apropiase de ele: Ce vrei?

— Ăsta e Timur, tovarăşul meu — zice Jenia, apoi îi şopteşte lui Timur: Ştii, “Hoarda cea mare" îşi pregăteşte schiuri, cîrlige şi prăjini pentru asalt.
— Ştiu.
— Totdeauna le ştii pe toate! îi răspunde Jenia, puţin supărată. Apoi, văzînd-o pe Jenia Maximova venind spre ei, se întoarce cu spatele.
— Ce-i cu tine? se miră Timur.
— Nimic. Vine încoace o fată. Mi se pare că o cunoşti şi tu...
— Da, e Jenia Maximova. O cunosc.
Şi Timur o ia de braţ pe Jenia Alexandrova, cu gîndul să iasă în întîmpinarea celeilalte. Dar ea se smulge.
Atunci Timur se apropie singur de Jenia Maximova şi-i strînge mîinile cu prietenie.
— Hotărît lucru, Timur şi-a ieşit din minţi — zice Jenia Alexandrova către Katia. Uite, o duce în cetatea noastră, iar ea o să-i spună lui frate-său tot ce-o să vadă acolo!
Timur o însoţeşte pe Jenia Maximova şi pe sora lui Vovka pînă în cetatea cea minunată de zăpadă, cu forturile, turnurile şi zidurile ei crenelate. în urma lor vine şi Katia.
Pe unul din turnuri fîlfîie un steag, avînd la mijloc o stea cu raze. Ceva mai jos, în zidul turnului, e un orologiu: un deşteptător înfipt în zăpadă. Deasupra orologiului se văd gratii. în faţa porţilor stă o santinelă.
înăuntru trebăluieşte garnizoana cetăţii. Pe ciubucele zidurilor sînt înşirate piramide de muniţii de zăpadă.
Printre creneluri se zăreşte un periscop, improvizat din oglinjoare. într-un colţ se vede un obiect mătăhălos, învelit cu grijă într-o rogojină. Tot acolo arde un foc, deasupra căruia atîrnă o gamelă. Cu o cană în mînă, Kolea Kolokolcikov bea în grabă ceai şi mănîncă franzelă. Lîngă foc stă culcat un cîine mare.
Timur le arată fetelor un tun complicat: în loc de culată are un jgheab oblic, plin cu apă îngheţată, pe care stau înşirate proiectile rotunde de zăpadă. În partea dreaptă se vede o roată cu un mîner, iar pe obada roţii sînt fixate plăci late de

oţel. E un tun automat. în jurul lui se învîrtesc cîţiva artilerişti. Timur îi prezintă fetelor: ăsta-i mînuitorul închizătorului, ăstălalt ochitorul, celălalt servantul cu muniţia şi cel din urmă servantul încărcător.
— Ei, cîte lovituri? întreabă Timur, arătînd spre tun.
— O sută douăzeci pe minut: le-am numărat cu ceasornicul — îi răspunde mînuitorul închizătorului. N-am avut decît o singură întîrziere, din pricina denivelării unui proiectil. Dar nu din vina noastră, dintr-a lor — şi el arată spre băieţii care fac bulgări de zăpadă.
Mînuitorul închizătorului învîrte manivela roţii, şi placa de oţel se trage îndărăt. Proiectilul lunecă pe jgheab şi se opreşte în faţa aşa-zisei ţevi. Placa scapă cu zgomot şi proiectilul zboară. în locul lui vine altul, apoi al treilea şi tot aşa mai departe.
Un şir întreg de proiectile îi trec lui Vovka pe deasupra capului. Vovka se furişează cu băgare de seamă pe cărarea din parc, apoi se face ghem la pămînt. Mînuitorul închizătorului mai trage cîteva lovituri de tun, spre marea bucurie a Jeniei şi a Katiei. Numai surioara lui Vovka habar nu are ce se petrece în jurul ei, ci se uită înfricoşată la cîinele cel uriaş.
Deodată, Jenia dă cu ochii de mogîldeaţa acoperită cu rogojină şi încearcă s-o descopere. Dar Timur trage repede rogojina la loc:
— Nu vă supăraţi, însă asta nu se poate: e secretul nostru militar.
Un fluierat ascuţit îl întrerupe: una din santinele l-a zărit pe Vovka strecurîndu-se printre copaci. Santinela pune mîna pe un bulgăre de zăpadă, dar Vovka a şi apucat a sări gardul.
— Ăsta-i semnalul de alarmă — zice Timur. Acum, aş ruga frumos femeile să părăsească incinta cetăţii...
Femeile — Jenia şi Katia — îl salută cu demnitate.
Iar fetiţa face o plecăciune sfioasă în faţa dulăului, fără să-şi ia de la el privirea neîncrezătoare.
— Ascultă — îi zice Jenia lui Timur — de ce vorbeşti aşa cu noi? Ce, noi sîntem femei? Ce tot îi dai zor cu incinta? Şi despre ce secret vorbeşti? îţi baţi joc de noi, asta-i!

Expresia severă dispare de pe chipul lui Timur. Acum are faţa obişnuită a unui băiat glumeţ. Zîmbeşte.
— Da, rîd.dar nu de voi. Sînt mulţumit. Fratele tău e duşmanul nostru, însă n-o să poată cuceri cetatea noastră pentru nimic în lume! De ce fluieri? întreabă el santinela.
— A trecut un spion, Vovka Brîkin.
— Ei, atunci prindeţi-l şi spînzuraţi-l în turnul de colo! dă ordin Timur.

în vremea asta, Vovka urcă scările casei celei străine.
După ce se codeşte puţin în faţa unei uşi, sună. Un bărbat zdravăn scoate capul pe uşă şi-l măsoară în tăcere, aşteptînd să-l întrebe ce are de întrebat.
— Vă rog, nu stă aici o fetiţă? începe Vovka.
Bărbatul cel zdravăn se întoarce şi strigă gros:
— Varvara... te caută cineva.
în uşă se iveşte o fetiţă mică de tot, cu şorţuleţ dinainte şi cu mîinile pline de făină. Se scutură frecîndu-şi mîinile una de alta, apoi întreabă:
— Pe mine mă cauţi, băiatule? Vezi că n-am vreme...
— Nu, nu-i asta. Am greşit uşa — şi Vovka se trage îndărăt şi o ia la goană pe scări în jos.
Fetiţa cea mică ridică din umeri şi zîmbeşte:
— Mi se pare că s-a speriat de mine...
Vovka se opreşte în faţa altei intrări şi sună. Uşa se deschide încet. Prin crăpătură se strecoară o mînă care-l înhaţă şi, fără multă vorbă, îl trage în săliţa întunecoasă. O bătrînică slabă îl zgîlţîie:
— Ţi-am dat voie numai pentru o jumătate de ceas, iar tu mi-ai lipsit două ceasuri încheiate. Ai să mă bagi în mormînt, tîlharule!
— Da' de unde, mătuşică, eu nu vreau deloc să te bag în mormînt! îngînă Vovka, bîlbîindu-se.
— Cine eşti? întreabă mirată bătrîna, aprinzînd lumina.
— Voiam să ştiu, mătuşică, dacă nu stă aici, în apartament, o fetiţă.

Bătrînica îl împinge pe uşă afară:
— Nu stă nici o fetiţă! Nu stă decît un băiat şi ni-e de ajuns!
Vovka coboară din nou şi sună iarăşi la o uşă, a treia.
în casă se aude muzică. Cineva cîntă la acordeon. Uşa se deschide larg şi în faţa lui Vovka se iveşte Jenia Alexandrova. E îmbrăcată cu un halat lung, prea larg pentru ea.
— Ce vrei? întreabă Jenia.
— Am vrut să întreb... nu stă aici vreo fetiţă?
— Eu stau. Că doar şi eu sînt fetiţă.
— Tu? Şi nu mai stă şi alta... mai altfel? zice Vovka, uitîndu-se la Jenia cu o privire cercetătoare.
— Fetiţele nu sînt “mai altfel" — rîde Jenia. Toate fetiţele sînt la fel.
— Asta aşa-i. Dar voiam să întreb... dacă nu stă aici alta... mai frumoasă...
— Eşti un prost şi nu înţeleg ce vrei! se înfurie Jenia şi, trîntindu-i uşa în nas, intră în casă.
în odaie, Olga, sora ei, cîntă din gură acompaniindu-se cu acordeonul:

Aviatori! Mitraliere, tunuri!
Plecaţi acum
în lungul vostru drum...

Olga lasă acordeonul din mînă şi o întreabă:
— Jenia, nu înţeleg: eşti supărată pe Timur?
— Nici eu nu ştiu... S-a schimbat — îi răspunde Jenia, amărîtă. Oare-i într-adevăr comandant, sau şef?
— Ştiu eu ce-o fi acum?... însă, mai tîrziu, Timur ăsta o să fie, desigur, un mare comandant... Cine a fost la uşă?
— Un băieţaş. întreba de o fetiţă...
Jenia îşi scoate halatul şi rămîne într-o rochiţă minunată, toată numai stele. Apoi se apropie de oglindă şi-şi aşază pe cap o perucă blondă, cu bucle prinse de o diademă aurită, care împrăştie raze sclipitoare.
Era “steaua albastră", de care Saşa avea atîta nevoie.

Pe sala unei instituţii militare, Timur stă în poziţie de drepţi în faţa unui ofiţer. Lîngă ofiţer e un recrut tînăr şi încă stîngaci.
— Vă rog să-mi spuneţi dacă atunci cînd cineva a fost ucis, sau rănit, sau dispărut fără urmă... se poate vorbi despre asta într-o scrisoare trimisă de pe front? întreabă Timur.
— Se poate, dar n-ar trebui! îi răspunde militarul.
Noi îi înştiinţăm pe cei în drept, dar numai după ce cercetăm fiecare caz.
Timur ar vrea să mai întrebe ceva, însă dintr-o dată o vede pe dădacă venind din fundul coridorului. Femeia cercetează tăbliţele de pe uşi.
— Se poate dar n-ar trebui? Mulţumesc! zice repede Timur, ducîndu-şi mîna la cozoroc. Atîta voiam să ştiu.
Şi, făcînd stînga împrejur, pleacă.
— Tovarăşe, îndreaptă-ţi gulerul şi potriveşte-ţi cingătoarea. Uite ce ţinută au astăzi pionierii noştri!... zice militarul către recrut, arătîndu-i-l pe Timur, care se depărta.
în vremea asta, găsind biroul de care avea nevoie, dădaca vorbeşte cu un militar despre Maximov.
— Va să zică, Stepan nu-i mort? întreabă ea.
Militarul ridică din umeri cu amărăciune şi milă.
— Atunci, poate că a căzut prizonier?
— Mă îndoiesc — zice militarul, dar imediat se corectează: Deocamdată, căpitanul Maximov e dat dispărut... Are copii?
— Are. Doi.
— Dumitale ţi-am spus, dar deocamdată te sfătuiesc să nu le spui copiilor... Şi nici nevestei lui...
— N-are nevastă... N-are decît logodnică.
— Nici logodnicei eu nu i-aş spune cîteva zile.
— Va să zică e dat dispărut?
Dădaca ridică spre ostaş obrazul ei bătrîn şi cinstit şi zice, parcă pentru ea, parcă întrebîndu-l pe el:
— Război...
Militarul se ridică în picioare, se uită drept în ochii ei şi, încuviinţînd din cap, îi răspunde apăsat:

— Război!

*
**

Jenia Maximova stă la masa încărcată cu hîrtii, cu panglici şi cîrpe şi-şi coase o rochie pentru balul mascat. într-un fotoliu, lîngă ea, Saşa, cu o pătură pe picioare. în faţa lui stă Vovka şi pare descumpănit.
— închipuieşte-ţi, a fost în cetate şi nu vrea să ne spună nimic! zice Vovka, furios, arătînd spre Jenia.
— Am fost ca oaspete al comandantului şi nicidecum ca spioana voastră! Aţi înţeles?
— Am înţeles, am înţeles — îi răspunde Saşa cu năduf, apoi se întoarce spre Vovka: Ei, dar spioana ta ce-a făcut?
— Spioana mea e o proastă! O întreb: “Ce-ai văzut?" “Un cîine", zice. “Şi altceva?" “Avea nişte gheare la labe!" “Bine, dar afară de cîine, ce-ai mai văzut?" “Am văzut nişte băieţi. Cîinele nu se uita deloc la ei, dar de la mine nu-şi mai lua ochii şi mereu îşi arăta colţii". încearcă să faci vreo ispravă cu asemenea spioană!
— Schiurile, prăjinile, rogojinile şi cîrligele le-aţi pregătit?
— Toate-s gata. Pînă la căderea nopţii, din cetate n-o să mai rămînă decît scrum.
— Băgaţi de seamă, o să mă uit pe fereastră. Şi dacă văd că iarăşi vă retrageţi ca nişte laşi, o să ies eu singur în stradă!
— Cine să se retragă? Noi? Vovka îi întinde mîna. Poţi să consideri cetatea ca şi distrusă! N-au mai rămas din ea decît dărîmături... tăciuni, fum şi cenuşă!
Pe sus îi dau tîrcoale ciorile, iar cîinii şi lupii sfîşie cadavrele...
Şi Vovka pleacă, luîndu-şi un aer măreţ.
— Eh, dar mare lăudăros mai e şi Vovka ăsta! zice Jenia, aproape încîntată.
— Jenia, cînd am primit noi ultima telegramă de la tata? o întreabă Saşa.
— De mult, acum două săptămîni — îi răspunde Jenia, scoţînd

telegrama din buzunar şi repetînd textul pe care-l învăţase pe de rost: “Leningrad, Krasnoarmeiskaia 119, Maximov. Scrieţi-mi mai des cum merge Saşa cu sănătatea. Sărutări. Tata".
— “Scrieţi-mi mai des", dar el nu scrie deloc...
Jenia, Vovka n-a reuşit... Află tu a cui e fereastra aceea!
— Păi cum să aflu? Ferestre de-astea sînt o sută. Iar intrarea în casă e prin cealaltă stradă... După ce cunoşti care-i fereastra? Are vreun semn?
— Pe marginea ei se aşază porumbeii mei. Acolo stă o fetiţă. E ca o stea... Neînchipuit de frumoasă...
— Porumbelul e un semn care zboară: cînd ici, cînd colo. Iar fete într-adevăr frumoase nici nu sînt în cvartalul nostru — şi Jenia ridică din umeri. Dar văzînd-o pe Nina că intră în odaie, strigă bucuroasă: Nina, fă-mi mai repede rochiţa! Acuşi o să fie serbarea pomului de iarnă şi toată lumea s-a pregătit...
— Nina, tu îl iubeşti pe tata? întreabă Saşa.
— Da, mult de tot — îi răspunde Nina, simplu şi deschis.
— Atunci caut-o pe fetiţa aceea. Ea ştie unde-a căzut scrisoarea. Şi în scrisoare era vorba despre tata...
— Saşenka, tu aveai temperatură atunci. Poate că ţi s-a părut...
— Nu. Numai după aceea mi s-a părut... Dar atunci nu...
— Nu striga aşa. Ia te uită la el cum s-a înfierbîntat! zice dădaca, intrînd în odaie. Bunicul tău a fost soldat, tatăl tău e căpitan. Iar tu... ei, fără îndoială că tu ai să fii general...
Nina se uită cu atenţie la Saşa:
— Saşa, îţi strălucesc ochii şi-ţi arde obrazul. Iar ai temperatură!
În timpul acesta, Saşa s-a uitat ţintă pe fereastră.

*
**

Pe înserat, profitînd de amurg, “Divizia sălbatică" se concentrează în grabă în spatele şoproanelor. Pe la porţile caselor se adună simpatizanţi şi curioşi. La o poartă stă Jenia

Alexandrova, la alta, Jenia Maximova.
Băieţii cară cîrlige, prăjini şi frînghii. Pe zăpadă se văd urme de schiuri. Cea mai mare parte din băieţi sînt înfofoliţi în halate de camuflaj, făcute din cearşafuri, feţe de perne sau şorţuri. Unii şi-au confecţionat turbane albe din ştergare. însă cel mai extraordinar dintre toţi e Vovka. O pînză oarecare îi acoperă pieptul şi pîntecele, dar spinarea i-a rămas neagră. într-o mînă ţine o trompetă, în cealaltă, un steag cu o emblem destul de complicată înfăţişînd un tigru vărgat care stă pe picioarele dindărăt şi-şi cască larg botul. Alt steag fîlfîie deasupra turnului cetăţii. Acesta are la mijloc o simplă stea cu raze — emblema lui Timur şi a băieţilor lui.
în turnul de zăpadă de deasupra orologiului, grătarul de fier e lăsat în jos. Porţile de lemn, acoperite cu un strat de gheaţă, au fost trase din ziduri şi închid de nădejde cetatea. Printr-una din ambrazuri se uită atent Timur. Alături de el stă gornistul Kolea Kolokolcikov. în spatele tunului automat s-au aliniat servanţii. Toată garnizoana s-a înşirat, gata de luptă, de-a lungul zidurilor. Băieţii par liniştiţi, dar stau cu ochii în patru. într-un colţ se desluşeşte mogîldeaţa cea mare, acoperită cu rogojină.
în timpul acesta, băieţii “Diviziei sălbatice" se strecoară prin tufişurile parcului spre cetate. Printre copaci înaintează cu băgare de seamă un detaşament de schiori. Alţi băieţi, înotînd prin zăpadă pînă la brîu, tîrăsc după ei cîteva scări.
Timur se întoarce şi ridică braţul. Băieţii dau la o parte rogojina şi de sub ea iese la iveală un proiector improvizat dintr-un far de automobil. Băieţii încep să învîrtească o roată. Deasupra sticlei se lasă o reţea de sîrmă. Apoi proiectorul se ridică deasupra zidurilor şi dă drumul unui snop de raze luminoase. Băieţii care se strecoară prin parc se aruncă în zăpadă.
— Tu, cercetaşule, cum de n-ai aflat că au un proiector? îi şopteşte cu necaz Iurka lui Vovka, apoi le porunceşte celorlalţi: Staţi la pămînt şi nu mişcaţi!
Iar tu, Vovka, întoarce-te, dar caută să te tîrăşti ca o pisică, şi comunică unităţii de asalt şi detaşamentului de schiori să se

regrupeze şi să-i atace din spate.
Băieţii trag săniuţe şi tîrăsc scări peste troiene.
Raza de lumină a proiectorului se apropie. Şi iarăşi se trîntesc cu toţii în zăpadă. Dar, pe neaşteptate, în megafonul din parc răsună glasul crainicului:
— Atenţiune! începe exerciţiul de alarmă aeriană.
Stingeţi imediat luminile şi camuflaţi ferestrele.
Lumina proiectorului se stinge. în întuneric se aude glasul încîntat al lui Iurka:
— Aha, s-a stins! Vovka, comunică celor care atacă şi schiorilor să-şi urmeze înaintarea în aceeaşi direcţie în care au pornit.
— N-or să mai vrea. Le-a pierit cheful...
Sirenele urlă. în sufrageria Maximovilor, Nina a stins lumina şi tot ea lasă acum în grabă, la ferestre, storurile de camuflaj. în odaia de alături, Saşa se repede la fereastră şi se uită la casa de peste drum. Şi acolo luminile se sting pe rînd. Nu rămîne luminată decît o singură fereastră — cea care-i trebuie lui.
Băiatul sare pe fereastră şi deschide gemuşorul.
Din curte se aud strigăte:
— Stingeţi lumina!
— Ce apartament o fi acela?
— Douăzeci şi patru...
în vremea asta, în apartamentul Alexandrovilor, Olga e în baie, cu capul săpunit. Deodată se aude telefonul zbîrnîind şi, aproape în acelaşi timp, soneria sunînd asurzitor. Olga iese ca o furtună din baie şi se repede la şaltăr. Lumina se stinge. Saşa sare de la fereastră şi iese din odaie în goană, mormăind:
— Douăzeci şi patru, douăzeci şi patru...
Se aude trîntindu-se uşa de la intrare.
— Cine-i acolo? întreabă Nina, îngrijorată, şi aprinde lumina — doar lăsase storurile. Nu-i răspunde nimeni, în sală e pustiu. Nina se repede în odaia lui Saşa. Saşa însă nu mai e acolo. Atunci iese în capul scării şi strigă îngrozită: Saşa! Saşa!

*
**

Crainicul anunţă sfîrşitul exerciţiului de alarmă aeriană. Sirenele sună încetarea.
Dinspre cetate se aude glasul lui Timur:
— Lumină! Proiectorul!
Prins în raza proiectorului, Vovka se trage îndărăt în panică. Echipele de asalt care tîrăsc cîrligele şi scările se opresc locului, zăpăcite. Snopul de lumină al proiectorului cercetează pe îndelete parcul şi deodată îl prinde în raza lui pe Saşa, care aleargă pe cărare, printre nămeţi. E fără palton, fără căciulă şi cu părul răvăşit. Mai înaintează cîţiva paşi, dar lumina îl orbeşte: se clatină şi se agaţă de un tufiş.
— De ce-o fi făcînd-o pe eroul? întreabă Kolea Kolokolcikov, nedumerit. Se vîră drept sub tirul bateriei!
— N-o face pe eroul, e bolnav — îi răspunde Timur.
— Comandantul e cu noi! strigă Vovka din tufişuri. La atac! Ura! Şi începe să sune atacul.
O clipă mai tîrziu, Kolea Kolokolcikov dă şi el, în cetate, semnalul bătăliei.
— Nu trebuie! strigă Timur, smulgînd trompeta din mîna lui Kolea.
Kolea îşi scoate pistolul din cingătoare şi lansează o rachetă. Se aud strigăte: “Urr-rra-a-a!!!" Din gurile tunurilor iese fum negru. Bulgări de zăpadă zboară din tunul automat. O ploaie de proiectile cade peste detaşamentul care atacă. Orbit de lumina proiectorului şi împroşcat de obuze, detaşamentul se împrăştie în fugă.
Pe cărare se arată Nina, numai într-o rochie subţire. E drept în centrul focului.
— Staţi! Staţi! strigă ea.
în urma ei vine într-un suflet Jenia Maximova, aproape ciocnindu-se cu Jenia Alexandrova, care se iveşte chiar atunci din cealaltă parte a cărării.
— Sună retragerea! Înalţă steagul alb! Strigă Timur.

— Ce retragere? strigă Kolea cu mînie. Nu-i vezi că dau îndărăt?
— înainte! înainte, laşilor! le strigă Saşa băieţilor lui, care se retrag.
Şi se aruncă spre cetate. Dar se poticneşte, se clatină şi cade în troiene.
Timur smulge goarna din mîna lui Kolea:
— Eu sînt comandantul cetăţii. Ordon retragerea! Proiectorul spre steag! înalţă steagul alb!...
Şi Timur sună retragerea.
Tupilat în tufişuri, Vovka ridică puţin capul şi-i spune lui Iura:
— Ia te uită, mi se pare că am biruit!... Se predau.
Deasupra cetăţii se înalţă steagul alb. Lumina proiectorului se tîrăşte în sus, după el.
— Ura! Am biruit! înainte! Cu mai mult curaj! urlă Vovka.
Băieţii din “Divizia sălbatică" se reped din toate părţile asupra cetăţii mute. Porţile se deschid încet. Cel dintîi iese Timur şi, cu paşi grăbiţi, se îndreaptă spre Saşa.
în vremea asta, Nina îl ridică pe Saşa şi-l strînge la piept, iar Jenia Maximova se munceşte să-şi scoată şuba, rupîndu-i copcile. Dar înainte de a reuşi, Jenia Alexandrova aruncă şuba ei pe umerii lui Saşa, spunîndu-i Jeniei Maximova:
— Lasă! Tu eşti numai în bluză, pe cînd eu am un pulover... Acum e rîndul meu să-mi dau paltonul “peste rînd"!...
“Divizia sălbatică", sub comanda lui Vovka, se aruncă şi distruge cetatea. O lovitură de par face să sară închizătorul tunului automat. Proiectorul se prăbuşeşte la pămînt.
Arătînd spre cetate, Kolea Kolokolcikov îl întreabă deznădăjduit pe Timur:
— Spune-mi de ce, de ce ai făcut asta?
Şi Kolea îşi zvîrle trompeta în zăpadă, apoi se sprijină de trunchiul unui copac. îi tremură umerii: plînge.
Saşa deschide ochii:
— Aţi cucerit cetatea?
— Da, comandante, am cucerit-o! îi răspunde Vovka ivindu-se

fără veste. N-or să rămînă din ea decît tăciuni... fum... şi scrum...

*
**

E dimineaţă. Pe unul din crenelurile cetăţii distruse s-a aşezat o cioară. Deasupra turnului se vede prăjina ruptă a steagului. înăuntrul cetăţii, totul e răvăşit şi plin de cenuşă, proiectorul sfărîmat şi periscopul spart.
Porţile cetăţii sînt smulse şi rezemate de perete. Pe poartă se vede steaua cu raze a lui Timur. în faţa ei stă Timur, adîncit în gînduri.
Jenia Alexandrova se apropie pe la spate. Se uită cu milă la Timur şi începe să cînte încetişor:

Luminează, luminează... steaua mea...

Timur se întoarce. Jenia fluieră melodia, apoi cîntă din nou, arătînd înspre stea:

Numai tu să luminezi, nepreţuito,
Niciodată alta n-o mai fi aşa...

— De ce ai predat cetatea?
— Să nu-i spui nimic lui Saşa. Asta tot n-o să-mi uşureze inima...
— Pe el nu-l cunosc, iar cu sora lui sînt certată... Pentru o prostie! O ceartă fără nici un rost. Ea e fata unui artilerist, eu a unui comandant de tren blindat, şi amîndoi părinţii noştri sînt pe front. împacă-ne tu.
Ştiu că sînteţi prieteni... Timur, vino astă-seară pe la mine.
Jenia pleacă. Timur mai rămîne. îşi simte sufletul greu. îngînă:

Numai tu să luminezi, nepreţuito...

în timp ce Timur vorbea cu Jenia, doi ochi îi urmăreau prin spărtura meterezului. îndată după plecarea Jeniei Alexandrova, pe porţile sfărîmate vine încet Jenia Maximova.
— înadins le-ai predat cetatea, nu-i aşa? De ce-ai făcut asta? îl întreabă ea.
— Fiindcă fratele tău e bolnav. Afară de asta... Mai este o cauză, dar n-o să ţi-o spun. Unde te duci, Jenia?
— Mă duc în curtea cealaltă. Nu cumva ştii cine stă în apartamentul douăzeci şi patru?
— Ce nevoie ai tu de apartamentul douăzeci şi patru?
Şi Timur începe să fie atent.
— Saşa zice că acolo stă fetiţa care a văzut de la fereastră cine a ridicat scrisoarea tatii de pe front.
— Nu v-a mai scris de mult?
— De ce întrebi?
— Aşa! Am şi eu un unchi pe front. Şi-mi scrie rar. Ce vrei, e război, n-are timp...
— Şi nouă ne scrie rar... Jenia scoate telegrama din buzunar: Asta-i cea din urmă...
— E de acum două săptămîni. Păi nu-i chiar aşa mult de atunci... Unchiu-meu nu scrie decît o dată pe lună... — minte Timur.
Jenia vîră telegrama în manşeta şubei. Se simte mai liniştită:
— Da? Prin urmare, şi ţie îţi scrie rar... Dar tot nu înţeleg, Timur: de ce-ai lăsat cetatea în mîinile lui Saşa?
Timur se apropie şi mai mult şi o apucă de mînecă:
— Aşa trebuia! Dar poate că nu trebuia... Ba nu, trebuia!!...
Şi în timp ce vorbeşte, Timur sustrage încetişor telegrama din manşeta Jeniei Maximova.
Pe masă, în faţa lui Timur, sînt două telegrame. Pe una scrie: “Leningrad, Krasnoarmeiskaia 119, Maximov. Scrieţi-mi mai des cum merge Saşa cu sănătatea. Sărutări. Tata". Pe cealaltă: “Leningrad, Puşkinskaia 6, Timur Garaev. Sînt bine, sănătos. Felicitări pentru Anul nou. Sărutări. Unchiul tău".
Timur înmoaie o pensulă mică în sticluţa cu clei şi lipeşte pe prima telegramă un rînd luat din a doua.

Şi iese aşa: “Leningrad, Krasnoarmeiskaia 119, Maximov. Sînt bine, sănătos. Felicitări pentru Anul nou. Tata".
Apoi ia din perete o manta de ploaie din pînză aspră de prelată şi o geantă de vînătoare.
Peste zece minute, la uşa Maximovilor sună un poştaş foarte ciudat. E îmbrăcat cu o manta din pînză de prelată, gluga i-e trasă adînc pe frunte şi ţine în mînă o geantă de vînătoare. E legat la o falcă, de parcă l-ar durea măselele. în cealaltă mînă are o condică.
Uşa se deschide puţin, atît cît îngăduie lănţişorul. În crăpătură se iveşte capul dădacei. Stînd pieziş, poştaşul îi vîră grăbit prin deschizătură telegrama, condica şi creionul şi-i spune răguşit:
— Aveţi o telegramă. Semnaţi, vă rog.
Dădaca semnează şi-i dă condica îndărăt. Uşa se închide. Poştaşul e gata să plece, dar tocmai atunci o vede pe Jenia urcînd scara. Speriat, poştaşul suie în goană încă un etaj şi, suflînd din greu, se sprijină de uşa unui apartament străin.
Jenia se opreşte la intrare şi scoate cheia din buzunar. Deodată, dincolo de uşă aude larmă, bătăi din picioare şi strigăte de bucurie. Jenia rămîne încremenită.
Cu mîna tremurătoare, vîră iute cheia în broască, apoi dispare înăuntru. Strigătele şi larma sporesc.
în capul scărilor din faţa apartamentului stă un poştaş caraghios şi ascultă larma stîrnită de o mare bucurie. E Timur. în ochi îi strălucesc lacrimi.

*
**

Pe uşa din faţa apartamentului Maximovilor atîrnă o tăbliţă: “Colţul roşu". Alături e o placardă, înfăţişînd un brad şi un ostaş roşu rănit. în partea de sus a placardei e scris: “Slavă eroilor!", iar în partea de jos: “Bine aţi venit!"
Dinăuntru se aude muzică veselă. Uşa se deschide şi se închide mereu. Trec alergînd băieţi costumaţi.
în sală, cîţiva copii atîrnă în grabă pe pereţi tablouri şi

ghirlande de verdeaţă. Două fetiţe mătură pe jos. Cu părul în ochi, îmbrăcată într-un halat de lucru, Nina le arată băieţilor cum să împodobească bradul.
într-un colţ, orchestra de jazz face repetiţie. Orchestra e compusă din cincisprezece băieţi mai mici, iar dirijorul e Vovka. Deodată, jazzul amuţeşte. Se aude cum scînceşte cineva.
— Dirijor Brîkin, ce înseamnă cearta asta în orchestra dumitale? întreabă Nina, apropiindu-se în grabă.
— Toba mare s-a certat cu toba mică. Zice că n-am cucerit ieri cetatea. Minte!
Pe scară se aud strigăte:
— Vin, vin! Au sosit!
— Hai, pregătiţi-vă! Vovka, dă-i drumul! Cîntaţi! porunceşte Nina. Toată lumea să danseze şi să rîdă!
Uite, o să dansez şi eu cu voi!
Orchestra începe să cînte un marş săltăreţ.
— O, dar eu nu sînt încă îmbrăcată... nici pieptănată! îşi aduce aminte Nina şi dispare.
Jos, la intrare, mai mulţi băieţi iau de subsuori pe răniţii sosiţi cu maşinile şi-i ajută să urce scările.
Cîţiva ostaşi se sprijină în cîrje. Doctorul Kolokolcikov, încercînd să scape de băieţii care-l trag de mîini, strigă:
— Hei, băieţi, staţi puţin! Fie-vă milă de mine! Eu nu-s rănit, sînt doctorul...
Scara răsună de strigăte de veselie.
Din odaia lui, Saşa Maximov aude aceste strigăte şi-şi încalţă în grabă pîslarii. Dădaca îi pune la gît un fular. Saşa îl aruncă cît colo.
— Doctorul a zis să te îmbraci gros, să nu te zbenguieşti în jurul bradului şi să nu ieşi în capul scărilor — îl povăţuieşte dădaca. Tu trebuie să m-asculţi ca pe o mamă.
Jenia aleargă la oglindă. E îmbrăcată cu o rochie nemaipomenită.
— Bine, dădacă, dar mai înainte spuneai că el n-o asculta deloc pe mama!

— Apoi pe-atunci era mititel şi nu înţelegea nimic, dar acum e mare şi înţelege tot.
— Nici acum nu înţelege nimic.
— Bine că înţelegi tu, coţofano!
— Da, înţeleg... — îi răspunde Jenka printre dinţi, frecîndu-se la gît. Uite, am o vînătaie. M-a atins un proiectil aruncat din cetate. Dar lasă c-o să-i arăt eu acuşi lui Timur.
— Adică cum, acuşi? întreabă Saşa, uluit. Crezi c-o să vină şi el... după tot ce s-a petrecut ieri?
— L-am invitat eu.
— Aşa-a!... Dar eu sînt sigur că toată lumea o să rîdă de el.
— “Eu sînt sigur"... Mereu “eu şi iar eu"! se înfurie Jenia. Ia te uită eroul, parcă-i Ceapaev!... Dar să ştii de la mine că n-aţi cucerit voi cetatea: Timur singur a sunat încetarea luptei şi a deschis porţile, fiindcă i-a fost milă de tine.
Saşa strigă tulburat:
— Nu-i adevărat!
— Ba-i adevărat! Chiar băieţii tăi vorbeau astăzi în curte.
După o scurtă tăcere, Saşa îşi scoate pîslarii şi porunceşte scurt:
— Dă-mi cizmele.
Jenia se uită la el nedumerită şi-i aduce cizmele. Saşa aruncă fularul de la gît şi zice, tot atît de scurt şi de poruncitor:
— Dă-mi centura tatii...
Spilcuit, bine strîns cu centura şi cu diagonala petrecută peste umăr, Saşa intră în Colţul roşu şi-l caută din ochi pe Timur. Timur e liniştit, Saşa tulburat.
— Cine te-a rugat să faci asta? îl întreabă Saşa. Ce-ţi pasă ţie de mine?
— N-am făcut decît ceea ce ai fi fost dator să faci şi tu pentru mine.
— Eu... pentru tine?...
— Da, tu pentru mine. Bineînţeles, dacă... — şi Timur stă o clipă la îndoială — dacă aş fi avut un necaz şi aş fi fost bolnav.
— N-nu ştiu... — îi răspunde Saşa, încurcat.
— Nu ştii? Timur i se uită drept în ochi, de parcă vrea să-l

sugestioneze: Ba ştii foarte bine. Doar eşti băiatul unui comandant şi trebuie să-ţi fie milă de ai tăi.
Tulburat, Saşa nu mai zice nimic. Deodată Timur izbucneşte în rîs. Acum, faţa lui e veselă şi deschisă.
— Trebuie să înţelegi că odată, cîndva, noi doi o să luptăm cot la cot... chiar dacă nu aşa de curînd.
Vovka îi aude. Rămîne o clipă încremenit, cu bagheta lui de dirijor în aer. Dar imediat îi face vînt în sus şi jazzul începe să cînte: “Pe un drum de campanie".
Şi toată lumea, şi băieţii, şi răniţii, cîntă cu veselie.
Melodia ajunge pînă în apartamentul Maximovilor unde Nina, gătită, se piaptănă în grabă. Aruncă o privire spre portretul lui Maximov, apoi ia telegrama de pe măsuţa oglinzii şi o duce la buze. O mai citeşte o dată, dar parcă o muşcă un şarpe: rîndul de deasupra s-a dezlipit şi sub el se vede textul vechi: “Scrieţi-mi mai des cum merge Saşa cu sănătatea. Sărutări. Tata".
Nespus de tulburată, Nina mototoleşte telegrama.
în clipa aceea intră dădaca. Nina îi spune cu voce sugrumată:
— Telegrama asta e plăsmuită. Ce-i cu Stepan? De ce-mi ascundeţi adevărul?
— Cum adică, plăsmuită? Şi, ca trăsnită, dădaca se lasă în fotoliu: Prin urmare, Stepan n-a venit? Nu s-a întors?
— De unde? Şi cînd? Spune-mi drept. Doar nu mai sînt o fetiţă!
— Lasă-mă în pace — zice dădaca şi braţele îi cad obosite. Nici eu nu ştiu nimic...
Deodată, Jenia intră ca o furtună şi, fără să observe tulburarea de pe feţele lor, începe să turuie din gură:
— Nina, tu ştii că Saşka nu poate să trăiască fără tine. Şi nici eu. La noi, acolo, e mare veselie! Se uită mirată la Nina şi la dădacă: Ce, iar v-aţi certat? În ajunul Anului nou? într-o seară ca asta? Nina, hai cu noi, trebuie să dansezi...
— Du-te, Jenia, că vin şi eu îndată... ceva mai tîrziu...
— Bine — zice Jenia cu nepăsare — atunci Saşa o să iasă pe sală dezbrăcat, să te ia...
— Pe care sală? întreabă Nina, zăpăcită, ţinîndu-şi ochii

închişi. Dar venindu-şi în fire, se ridică şi aleargă spre uşă: Nu, nu se poate să iasă dezbrăcat pe sală!...

*
**

La pom, veselia e în toi. Timur şi Saşa stau alături, umăr lîngă umăr.
— Da, o să ridicăm cetatea la loc, o s-o dregem pe unde-i stricată, o să v-o lăsăm vouă şi o să-ncepem lupta de la început — zice Saşa.
— Ba nu. Luaţi-o pentru voi. E bună, e solidă şi o să vă folosească încă multă vreme...
— Bine, dar voi?... Voi cu ce rămîneţi?
— Noi?... O să găsim... Şi Timur se întoarce spre Kolea Kolokolcikov şi-l bate pe umăr: Ei, ce zice vechea gardă? O să ne mai găsim noi de lucru, nu-i aşa?
Fără să se uite la nimeni, Nina îşi croieşte drum spre Saşa. De jur-împrejur se aud glasuri: “Linişte, linişte!"
Saşa o ia de mînă pe Nina şi o sileşte să se aşeze lîngă el.
Pe estradă se urcă un ostaş roşu rănit, cu braţul bandajat. Orchestra porneşte din nou, rănitul cîntă:

în ropot de arme, în tunet şi-n fum,
Pornesc pe duşman să-l înfrunte.
Iar cînd din zăpezi se ridică — şi-acum
Compania a patra-i în frunte!
Compania a patra, brigada de şoc,
Porneşte cu zîmbet pe buze.
I-aşteaptă mitralii, şi săbii, şi foc,
Şi-obuze... obuze... obuze.
Căciuli brumării poartă roşie stea...
A dat comandantul poruncă:
Pe loc, cazemata blindată s-o ia.
Compania a patra s-aruncă.
La luptă, tovarăşi, la luptă, băieţi,

Cu inima tare ca piatra,
Cu gîndul la patria scumpă, semeţ
Atacă compania a patra!

— O, dacă m-ar lăsa... dacă m-ar primi... — şopteşte Saşa, mişcat, către Timur — aş face armata numai la compania a patra... Şi tu tot aşa, nu?
— Nu. Eu m-aş duce la a cincea.
— De ce?
— Pentru că a noastră, a cincea, o să fie şi mai straşnică decît a voastră, a patra! îi răspunde Timur cu mîndrie.
Saşa se aprinde şi vrea să-i răspundă, dar dintr-o dată face ochii mari: în uşă stă Jenia Alexandrova, îmbrăcată cu o rochie fumurie, toată numai stele, cu buclele blonde strînse cu o diademă care împrăştie raze sclipitoare.
Saşa o prinde de mînă pe Nina:
— Asta e! Asta e “steaua albastră"! Hai s-o întrebăm despre scrisoare.
Jenia Maximova iese repede înaintea Jeniei Alexandrova. Se cercetează cu atenţie una pe alta, dar deodată izbucnesc amîndouă în rîs şi se prind de mîini:
— Spune-mi, cine a ridicat atunci scrisoarea mea din zăpadă? o întreabă Saşa.
— Cine?... Jenia Alexandrova zîmbeşte şi se întoarce spre Kolea Kolokolcikov. Dar Kolea e tulburat, iar Timur o priveşte cu asprime şi ochii lui îi poruncesc: “Să nu spui". Şi uitîndu-se drept spre Kolea, care se zăpăcise de tot, Jenia răspunde: Nu-l cunosc, nu ştiu cine era...
— He-he-hei! strigă Vovka, triumfător, zărindu-l pe Kolea Kolokolcikov. Ştii că pisica cea moartă tot eu v-am aruncat-o în cetate?...
Apoi îşi avîntă bagheta şi jazzul începe un dans săltăreţ, într-un tempo îndrăcit.
Descumpănită şi abătută, Nina se trage lîngă fereastră. Se sprijină de pervazul lat, încărcat cu jucării, şi se întoarce cu spatele spre sală, ca să nu-i vadă nimeni lacrimile.

Bradul sclipeşte de lumini. Dansatorii lunecă perechi, în vîrtejul dansului măştile strălucesc.
Ceva mai la o parte stau Saşa, Timur, Jenia Alexandrova şi Jenia Maximova şi vorbesc prieteneşte. Deodată vine în goană Katia, gîfîind:
— Staţi! Bucuraţi-vă! strigă ea. O să vedeţi îndată...
Şi în aceeaşi clipă, în uşă se arată dădaca. Iar în urma ei, sprijinindu-se în baston, intră un ostaş: e şoferul Kolea Başmakov. Nina se uită la el cu groază.
— Nu vă speriaţi! Căpitanul trăieşte! strigă Kolea. Nici măcar nu-i rănit... O patrulă de-a noastră l-a găsit în pădure. Şi Kolea îi întinde Ninei, care încremenise, o scrisoare, adăugînd: Scrisoarea a cam întîrziat, dar o să-ţi facă multă bucurie...
Nina ia plicul, ca pe altă lume. Citeşte întîi adresa: “Leningrad, Krasnoarmeiskaia 119, Maximov. Pentru soţia mea Nina". în plic găseşte o telegramă desfăcută: “Saşa e neliniştit că nu scrii, te sărutăm cu toţii. Jena Nina".
— Dar e o greşeală! Trebuia: Jenia şi Nina — zice Nina, buimăcită.
— Totul e în regulă — îi răspunde Kolea. Telegrama a fost trimisă telefonic din baterie în baterie... însă căpitanul a spus că nu-i nici o greşeală şi că a fost transmisă exact!
Kolea Başmakov şi Saşa se duc lîngă fereastră. Acolo, pe pervaz, printre jucăriile pregătite pentru daruri, stau aliniaţi soldaţii de plumb.
Başmakov scoate din buzunar un soldat de plumb şi-l aşază pe fereastră, în faţa frontului. Soldatul e cam zgîriat, cam turtit, dar pare grozav de vesel.
Saşa împinge repede înainte portdrapelul, apoi încă doi soldaţi, cu săbiile trase pentru onor, şi la urmă pe comandant, care salută pe ostaşul întors de pe front.
Kolea Başmakov se uită la tabloul Ninei, atîrnat pe perete.
— Ei, ce zici? Drumul nu e aşa cum trebuie să fie? îl întreabă Nina, tulburată.
— Nu te supăra, dar o să-ţi spun drept: nu. Drumul acolo e mult mai cotit, iar oamenii mult mai hotărîţi. Kolea pune mîna

pe umărul rănitului care cîntase cîntecul companiei a patra şi-i arată pictura: Nu ştiu ce-or fi cîntînd oamenii din tablou, dar cîntecul lor, fără îndoială, nu e un cîntec de luptă. Nu-i aşa, tovarăşe necunoscut?
— Acum am înţeles şi eu... O să pictez altul...
— Vrei să-ţi dau o idee? zîmbeşte Jenia Alexandrova. Pictează-i pe ei. Şi arată spre Saşa, spre Kolea, spre Iurka şi Timur. Viaţa lor de fiecare zi e un adevărat cîntec de luptă!
În clipa aceea, Vovka se apropie şi-şi vîră capul între Saşa şi Kolea.
— Nu, nu, pe şmecherul de Vovka, cel care aruncă mîţe moarte, să nu-l pictezi, te rog! adaugă repede Jenia Maximova.
Timur îşi lasă mîna pe umărul lui Vovka:
— De ce? Aşteaptă puţin şi ai să vezi că ăsta o să fie cel mai bun aruncător de grenade!
— Ei, dacă aşa spune fostul comandant al celei mai straşnice cetăţi de zăpadă — şi Jenia Alexandrova îşi desface braţele — atunci aşa o să fie!
Bradul străluceşte. Colţul roşu răsună de cîntecele vesele ale orchestrei. în jurul bradului dănţuiesc copiii.
Dar printre crengile bradului sclipitor, în larma care sporeşte, se străvede alt brad, mare şi negru, în mijlocul unei poieni acoperite cu zăpadă. De crengile de jos sînt atîrnate două gamele, trei puşti, un halat alb şi un steguleţ de semnalizare.
Ceva mai la dreapta bradului e o baterie.
Comandantul ridică mîna: răsună o salvă. Comandantul se uită cu binoclul şi vede infanteria ridicîndu-se din zăpadă şi pornind cu pas hotărît. Mai ridică o dată mîna, şi iarăşi răsună o salvă, mai puternică încă. Deodată, comandantul întoarce capul. Faţa lui e simplă şi energică, uşor obosită. îşi scoate mănuşa şi, cu dosul palmei, îşi şterge fruntea asudată.
E căpitanul Maximov.

*

**

Pentru cea din urmă oară apare înaintea spectatorului cetatea înaltă de zăpadă. Deasupra ei fîlfîie drapelul noii garnizoane.
Armata lui Saşa, aliniată în faţa zidurilor, îşi ia rămas bun, cu onorurile cuvenite, de la armata fostului comandant al cetăţii, Timur, care pleacă pe schiuri undeva, aiurea.
Anul 1940

PIATRA CEA FIERBINTE

I

A FOST ODATĂ UN MOŞNEAG care trăia singur-singurel. Fiind lipsit de puteri, împletea coşuri, cîrpea pîslari, păzea de băieţi o livadă colhoznică, şi în felul acesta îşi cîştiga pîinea cea de toate zilele.
Venise în sat de mult, de undeva de departe, şi oamenii înţeleseseră chiar de la început că moşneagul acela trecuse prin multe cumpene în viaţa lui.
Moşul era şchiop şi mai înălbit decît s-ar fi cuvenit să fie pentru anii lui. O cicatrice mare şi strîmbă îi cresta pieziş obrazul şi gura, şi asta făcea ca faţa lui să pară amărîtă şi ursuză chiar şi atunci cînd zîmbea.

II

într-o bună zi, băiatul Ivaşka Kudreaşkin se furişă în livada colhozului, cu gîndul să şterpelească mere şi să se îndoape pînă n-o mai putea. Dar, agăţîndu-şi pantalonii într-un cui din gard, căzu într-o tufă de agriş plină de ţepi, se zgîrie şi începu să urle. Chiar acolo, pe loc, îl prinse şi paznicul.
Bineînţeles că moşneagul ar fi putut foarte bine să-i ardă cîteva cu o urzică sau să-l ducă la şcoală şi să arate acolo cum stau lucrurile, ceea ce ar fi fost şi mai rău.
Dar moşului i se făcu milă de Ivaşka. Mîinile băiatului erau numai zgîrieturi, la spate îi atîrna, ca o coadă de oaie, o

bucată de pantalon, iar pe obrajii înroşiţi lacrimile-i curgeau şiroaie.
Paznicul îl scoase în tăcere pe portiţă pe bietul Ivaşka, speriat de moarte, lăsîndu-l să-şi vadă de-ale lui, fără să-i dea măcar un dupac şi fără să-i strige din urmă măcar o vorbă de ocară.

III

De ruşine şi de necaz, Ivaşka se duse în pădure, se rătăci şi pînă la urmă ajunse la o mlaştină. Obosise. Se lăsă pe o piatră albastră, care ieşea la iveală din muşchi. Dar imediat sări ca ars: i se păru că se aşezase pe o viespe, care-l înţepase prin gaura pantalonilor.
însă pe piatră nu era nici o viespe. Piatra era fierbinte ca jăraticul, iar pe faţa ei netedă se desluşeau litere acoperite cu noroi.
Hotărît că era o piatră fermecată! îşi dădu seama numaidecît Ivaşka. Atunci îşi scoase gheata şi, cu tocul, începu să cureţe noroiul de pe inscripţie, ca să vadă cît mai repede ce folos ar putea să tragă de pe urma acelei pietre.
Şi iată ce citi:
ACEL CE VA CĂRA ACEASTĂ PIATRĂ PÎNĂ ÎN VÎRFUL DEALULUI ÎŞI VA RECĂPĂTA TINEREŢEA ŞI-ŞI VA ÎNCEPE VIAŢA DE LA ÎNCEPUT...
Dedesubt era o pecete, dar nu o pecete obişnuită şi rotundă, ca aceea de la sovietul sătesc, nici triunghiulară, ca pe bonurile de la cooperativă, ci mai ceva: cu două cruci şi trei codiţe, o gaură, un beţişor şi încă patru virguliţe.
Atunci Ivaşka Kudreaşkin se supără. N-avea decît opt ani abia împliniţi. Şi n-avea nici un gust să-şi ia viaţa de la început, adică să rămînă iarăşi repetent în clasa întîi.
Ei, dacă ar putea să treacă, datorită acestei pietre, din clasa întîi de-a dreptul într-a treia, fără să mai înveţe materiile de a doua — asta zic şi eu că ar fi ceva!
Dar toată lumea ştie, şi încă de mult, că nici o piatră, cît de fermecată ar fi, nu poate să aibă asemenea putere.

IV

Cum trecea amărît pe lîngă livadă, Ivaşka îl văzu din nou pe moşneag, care se ducea acum nu ştiu unde cu o căldare de var în mînă şi, pe umăr, cu o bidinea de coajă de tei, prinsă într-un băţ lung. Tuşea mereu, oprindu-se la fiecare pas ca să-şi tragă răsuflarea. Atunci, fiindcă avea un suflet bun, Ivaşka se gîndi: “Iată un om care foarte uşor ar fi putut să mă bată cu urzici, dar căruia i-a fost milă de mine. Ce-ar fi să mă îndur şi eu de el şi să-l ajut să-şi recapete tinereţea, ca să nu mai tuşească, să nu mai şchiopăteze şi să nu mai sufle aşa de greu?"

Cu aceste gînduri bune, Ivaşka cel cu suflet nobil se apropie de bătrîn şi-i spuse fără înconjur despre ce era vorba. Moşneagul îi mulţumi posomorît, însă nu se îndură să-şi părăsească livada ca să se ducă la mlaştină, deoarece tot mai erau pe lume destui oameni în stare s-o jefuiască în lipsa lui.

Dar îl rugă pe Ivaşka să scoată singur piatra din mlaştină şi s-o care sus, pe deal. Mai tîrziu o să vină şi el pentru cîteva clipe, s-o spargă la repezeală.

Această întorsătură neaşteptată îl necăji grozav pe Ivaşka.

însă nici nu voia să-l supere pe bătrîn, neîndeplinindu-i dorinţa.

A doua zi dimineaţă, Ivaşka luă un sac gros şi mănuşi bune de pînză, ca să nu se frigă la degete, şi plecă spre mlaştină.

V

Abia putu să urnească piatra din loc, murdărindu-se tot de noroi şi de lut. Apoi, gîfîind şi cu limba scoasă de un cot, se aşeză la poalele dealului, pe iarba uscată.

“Iată! se gîndea el. Acum o să car piatra la deal, pe urmă o să sosească moşneagul cel şchiop, o s-o spargă, o să-şi recapete tinereţea şi o să-şi ia viaţa de la început. Oamenii zic că a trecut prin multe cumpene. E bătrîn, e singur, a fost schingiuit, a fost rănit şi, fără îndoială, n-a avut parte de o viaţă fericită, în timp ce atîţia oameni s-au bucurat de fericire..." Bunăoară, chiar el, Ivaşka. Cu toate că-i încă mic, a avut parte de fericire de trei ori pînă acum. întîi, cînd era cît pe ce să

întîrzie de la şcoală şi un şofer necunoscut l-a luat într-o maşină sclipitoare şi l-a dus, de la grajdul colhozului, pînă la poarta şcolii. A doua oară, în primăvara asta, cînd a prins cu mîinile goale, într-un şanţ, o cogeamite ştiucă. Şi, în sfîrşit, cînd unchiu-său Mitrofan l-a luat cu el la oraş, la serbarea veselă de 1 Mai.

“Aşa că, lasă să ştie şi moşneagul acesta nenorocit cum e viaţa cea bună" — hotărî Ivaşka, mărinimos.

Se ridică de pe iarbă şi începu să tragă piatra la deal cu răbdare.

VI

Şi iată că înainte de asfinţitul soarelui veni şi bătrînul sus, pe deal, unde Ivaşka, istovit, înfrigurat şi zgribulit, îşi usca hainele murdare şi ude în faţa pietrei celei fierbinţi.

— Bine, bunicule, dar de ce-ai venit fără ciocan, fără topor şi fără rangă? strigă Ivaşka, mirat. Ori poate crezi c-ai s-o spargi cu pumnul?

— Nu, Ivaşka — îi răspunse bătrînul — nici nu mă gîndesc s-o sparg cu pumnul. Ba chiar n-o s-o sparg deloc, pentru că nu vreau să-mi încep viaţa de la început.

Zicînd aşa, moşneagul se apropie de Ivaşka şi-l mîngîie pe cap. Şi băiatul, care-l privea mirat, simţi cum tremura mîna grea a bătrînului.

— Ai crezut, desigur, că dacă-s bătrîn, şchiop şi schilod, sînt şi nenorocit — urmă moşneagul. Adevărul e că sînt cel mai fericit om din lume. E drept că un buştean mi-a rupt piciorul. Dar asta s-a petrecut pe vremea cînd doboram gardurile, cum ne tăia capul, ca să ridicăm baricade, pentru că ne răsculasem împotriva ţarului, pe care tu nu l-ai văzut decît în poze.

Da, mi-au sfărîmat dinţii... Dar asta s-a petrecut pe vremea cînd zăceam la închisoare, unde cîntam voioşi cîntece revoluţionare.

O sabie mi-a crestat obrazul în luptă. Dar asta s-a petrecut pe vremea cînd cele dintîi regimente ale armatei populare băteau şi zdrobeau armata albă duşmană. Mă zvîrcoleam aiurînd pe

un braţ de paie, într-o baracă scundă şi rece, bolnav de tifos exantematic. Dar nici moartea, care mă pîndea, nu mi se părea mai înspăimîntătoare decît vorbele pe care le auzeam: că ţara noastră a fost încercuită de duşman şi că puterea lui ne-a îngenuncheat.
Cînd mi-am venit în simţiri, odată cu cea dintîi rază de soare care începea din nou să surîdă, am aflat că duşmanul fusese înfrînt şi că noi luasem din nou ofensiva.
Şi, fericiţi, ne întindeam unul altuia, din pat în pat, mîinile numai oase, visînd cu sfială că ţara noastră o să fie, dacă nu în timpul vieţii noastre, măcar după noi, aşa cum este acum: mare şi puternică! Şi te întreb: asta nu e fericire, prostuţule? Ce nevoie am eu de altă viaţă? De altă tinereţe? Chiar dacă mi-a fost grea, viaţa mi-a fost curată şi cinstită!
Bătrînul tăcu, îşi scoase luleaua şi şi-o aprinse.
— Bine, bunicule — zise Ivaşka încet — dar atunci de ce m-ai făcut să mă chinuiesc şi să car piatra asta la deal, cînd ar fi putut foarte bine să rămînă mai departe acolo, în mlaştina ei?
— Las-o să stea aici, la vedere — zise moşneagul. Ai să vezi tu, Ivaşka, ce o să mai iasă din asta!

VII

Au trecut de atunci mulţi ani, dar piatra stă şi acum, neatinsă, acolo pe deal.
Mulţi oameni s-au perindat prin faţa ei. Se apropiau, O priveau, rămîneau cîteva clipe pe gînduri, apoi clătinau din cap şi-şi vedeau de drum.
Am fost şi eu odată pe dealul acela. Aveam ceva pe conştiinţă şi nu mă prea simţeam în apele mele. Atunci mi-am zis: “Ce-ar fi să mă duc şi să lovesc zdravăn în piatră, iar după aceea să-mi încep viaţa de la început?"...
Dar am stat şi m-am gîndit, şi pe urmă m-am răzgîndit.
“Ia te uită! or să spună vecinii cînd m-or vedea întinerit. Vine un tînăr neghiob! Pesemne că n-a ştiut să-şi trăiască viaţa cum trebuie, nu s-a priceput să-şi găsească fericirea, iar acum vrea s-o ia de la început!"

Atunci mi-am răsucit o ţigară, am aprins-o de la piatra fierbinte, ca să fac economie de chibrituri, şi... mi-am căutat de drum.
Anul 1941

SECRETUL MILITAR
(fragment)

PIONIERII OCTOMBRIŞTI erau cei mai strîns uniţi din tot detaşamentul: totdeauna împreună, totdeauna grămadă, fie că era vorba de cîntece, fie că era vorba de joc. Chiar şi cînd urlau, o făceau tot în cor,nu cîte unul. Aşa făcuseră mai zilele trecute, cînd nu-i luaseră în excursie, în munţi.
A doua zi, înainte de amiază, Natka îi duse pe octombrişti în poiana de lîngă păduricea de pini. Îi ţinea locul Rozei Kovaleva, conducătoarea lor de grupă, care în ziua aceea era ajutorul pionierului de serviciu pe tabără.
Nici n-apucă să se aşeze pe iarbă, că octombriştii se şi repeziră, gălăgioşi, să prindă locuri cît mai aproape de ea, şi, desculţi cum erau, se aşezară grăbiţi şi veseli în jurul ei în chip de stea.
— Povesteşte-ne ceva, Natka!
— Citeşte-ne, Natka!
— Arată-ne ilustraţii!
— Cîntă-ne ceva, Natka, strigau ei pe toate glasurile, întinzîndu-i care mai de care cărţi, poze, ba chiar şi o tobă spartă şi o pasăre împăiată ca vai de ea, decolorată şi fără coadă.
— Povesteşte-ne, Natka, ceva interesant, o rugă octombristul Karasikov, bosumflat. Că ieri, Roza ne-a vorbit despre felul cum trebuie să ne spălăm pe mîini şi pe dinţi!... Ca şi cum ăsta ar fi lucrul cel mai interesant!
— Spune-ne, Natka, o poveste! o rugă zîmbind cu sfială o fetiţă cu ochi albaştri.
— O poveste? şi Natka rămase pe gînduri. Eu nu prea ştiu poveşti. Adică, staţi... am să vă spun povestea pe care mi-a

spus-o aseară Alka. îmi dai voie? îl întrebă ea pe Alka. Băiatul era numai urechi.
— Cum nu? încuviinţă el, uitîndu-se mîndru la octombrişti, care se potoliră.
— Atunci o să vă spun povestea lui Alka, însă cu vorbele mele. Iar dacă o să uit ceva sau n-o să spun aşa cum se cuvine, îl rog pe Alka să mă îndrepte. Şi acum, ascultaţi!
în anii cei de demult, cînd abia se terminase războiul în ţară, trăia la noi un băiat pe care-l chema Malciş-Kibalciş.
Pe-atunci, Armata Roşie gonise pînă hăt departe trupele albe ale blestemaţilor de burghezi şi era linişte pe cîmpiile nesfîrşite, pe ogoarele înverzite, unde secara creştea, unde hrişca înflorea, unde sub copacii umbroşi şi sub vişinii stufoşi se afla o căsuţă, în care trăia Malciş, zis Kibalciş, şi tatăl lui Malciş, şi fratele cel mare al lui Malciş, că mamă n-aveau.
Tata muncea — cosea fînul. Fratele muncea — aduna fînul. Şi pînă şi Malciş le dădea o mînă de ajutor, cînd lui tată-său, cînd lui frate-său; ori sărea şi se juca laolaltă cu alţi băieţi.
Hop!... Hop!... Frumoasă-i viaţa! Gloanţele nu mai ţiuie, obuzele nu mai răbufnesc, satele nu mai ard. Nu mai trebuie să te întinzi la pămînt de frica gloanţelor, să te vîri în pivniţă de frica obuzelor, să fugi în pădure de frica focului! Nu mai trebuie să-ţi fie frică de burghezi. Nu mai ai cui să te închini pînă la pămînt. Nu mai ai altceva de făcut decît să te bucuri de viaţă şi să munceşti. Frumoasă-i viaţa!
Şi iată că odată, spre seară, iese Malciş-Kibalciş pe cerdac. Se uită el: ceru-i senin, vîntul călduţ, iar soarele se lasă pe noapte după Munţii Negri. Şi toate-s bune, şi totuşi este ceva care nu e chiar aşa cum ar trebui să fie: parcă bubuie, parcă răbufneşte nu ştiu ce... Şi i se mai pare lui Malciş că vîntul nu aduce parfumul de flori de prin livezi şi de miere de pe cîmpii, ci parcă miros de foc, de fum şi de praf de puşcă. Şi i le spuse toate acestea lui tată-său, iar tată-său se întorsese acasă ostenit.
— Ce tot spui? îi zise el lui Malciş. Ceea ce auzi tu e furtuna, care bubuie departe, dincolo de Munţii Negri. Sînt păstorii,

care-şi pasc turmele dincolo de Rîul Albastru şi-şi aprind focuri pentru cină. Du-te, Malciş, du-te şi te culcă liniştit.
Şi Malciş plecă şi se culcă. Dar nu-i era somn şi nu-i venea să doarmă nicidecum.
Deodată, Malciş-Kibalciş aude tropot în uliţă, şi, îndată după aceea, bătăi în geam. Se uită el, şi vede un călăreţ stînd sub fereastră. Calul — pana corbului, sabia strălucitoare, iar căciula brumărie, cu steluţă roşie.
— Hei, sculaţi, voi, oameni buni! strigă călăreţul. S-a abătut urgia peste noi, de unde nici cu gîndul n-am gîndit! A năvălit burghezul blestemat de dincolo de Munţii Negri. Şi iarăşi ţiuie gloanţele, şi iarăşi răbufnesc obuzele. Detaşamentele noastre se bat cu burghezii şi călăreţii noştri au plecat în goană, să cheme de departe într-ajutor Armata Roşie!
Zicînd aceste vorbe cu obidă, călăreţul cu steaua purpurie la căciulă plecă în goana mare. Iar tata se repede la perete, coboară din cui puşca, îşi ia-n spinare geanta şi-şi trece cartuşiera peste umăr.
— Să ştii — îi zise tata celui mare — că am pus secara ca o perie de deasă, să ai ce aduna la seceriş.
Iar tu — îi zise el apoi lui Malciş — să ştii că am dus o viaţă grea. Dar viaţa bună care te aşteaptă, tu s-o trăieşti şi pentru mine, băiete!
Aşa vorbi bătrînul. Şi pe urmă îl sărută pe Malciş şi se duse. N-avu cînd să-l sărute încă o dată, căci toţi vedeau şi auzeau acum: departe, peste cîmp, tunau explozii, iar dincolo de munţi, zările roşii ardeau în foc.
— Aşa e povestea, Alka? întrebă Natka, uitîndu-se pe rînd la feţele băieţilor care încremeniseră.
— Aşa... aşa, Natka, îi răspunse încet Alka, punîndu-şi mîna pe umărul ei ars de soare.
— Aşa-a... Trecu o zi, trecură două şi iese iarăşi Malciş pe cerdac: nu... nu se vede nicăieri Armata Roşie. Se urcă Malciş pe acoperiş şi stă acolo toată ziulica. Dar nici de-acolo nu văzu nimic. Se face noapte, Malciş vrea să doarmă. Deodată, tropot de copite-n drum, şi iarăşi bate cineva în geam. Se uită Malciş:

sub fereastra lui stătea din nou acelaşi călăreţ. Dar calul era slab şi obosit, iar sabia lui, neagră acum şi strîmbă. Căciula lui, de gloanţe găurită, purta o stea sfărîmată în bucăţi, iar capul îi era legat cu cîrpe.
— Sculaţi voi, oameni buni! strigă străinul. Pînă acum a fost cum a mai fost, dar astăzi e prăpăd în jurul nostru. Burghezii-s mulţi, iar noi sîntem puţini. Pe cîmp ne plouă gloanţele ca ploaia, iar obuze cad cu miile peste detaşamentele noastre. Sculaţi-vă şi ne săriţi într-ajutor!
Se scoală fratele cel mare al lui Malciş.
— Rămîi cu bine, Malciş... — zise el. Te las pe lume singur-singurel... Ai ciorbă-n oală, pîine pe masă, ai cap pe umeri, apă la izvor... Trăieşte, frate, aşa cum vei putea, şi pe mine să nu mă aştepţi...
Trecu o zi, trecură două. Şi cum sta Malciş pe acoperiş, lîngă hogeac, deodată văzu venind în goană, de departe, un călăreţ necunoscut.
Ajungînd în faţa lui Malciş, călăreţul sări de pe cal şi zise:
— Dă-mi un pic de apă, Malciş, bunule, să-mi potolesc setea. De trei zile n-am luat o gură de apă, de trei nopţi n-am închis ochii. Trei cai au căzut sub mine.
Armata Roşie a aflat despre urgia noastră, gorniştii au început să sufle în toate goarnele, toboşarii să bată în toate tobele cele duruitoare, iar stegarii să-şi fîlfîie drapelele în luptă. Şi toată Armata Roşie ne vine, în goană, într-ajutor. Numai de-am putea să rezistăm pînă mîine seară, Malciş!
Malciş coborî de pe acoperiş şi-i dădu să bea. Şi după ce-şi potoli setea, călăreţul plecă într-un suflet mai departe.
Şi iarăşi se făcu seară şi iarăşi Malciş se culcă să doarmă. Dar nu-i era somn. Cum ar fi putut să doarmă?...
Deodată auzi paşi pe uliţă şi zgomot lîngă geam. Se uită şi văzu sub fereastră acelaşi om. Era acelaşi, şi parcă nu era: nu mai avea cal, îi pierise. Nu mai avea sabie — i se frînsese, nici căciulă nu mai avea — îi zburase. Iar el se clătina, abia ţinîndu-se pe picioare.
— Hei, sculaţi, oameni buni! strigă pentru cea din urmă oară.

Obuze avem, dar tunarii ne-au fost ucişi. Puşti avem, dar trăgătorii ni s-au împuţinat. Şi nici ajutorul nu e departe, însă noi nu mai avem putere.
Hei, sculaţi, cei care-aţi mai rămas! Numai noaptea asta şi ziua de mîine să mai rezistăm!
Se uită Malciş-Kibalciş în uliţă, dar uliţa e pustie. Nu se mai aud nici obloane izbite, nici porţi care scîrţîie. N-are cine să se mai scoale. Au plecat şi părinţii, au plecat şi fraţii şi n-a mai rămas nimeni...
Şi iată că Malciş vede ieşind pe poartă un moşneag bătrîn, bătrîn, poate de o sută de ani. Moşneagul încearcă să ridice puşca, dar e aşa de bătrîn, încît nu poate s-o ridice. încearcă să-şi încingă sabia, dar e aşa de pierit, încît nu poate să şi-o încingă. Atunci moşneagul se aşeză pe prispă, îşi lăsă capul în piept şi începu să plîngă...
— E bine aşa, Alka? îl întrebă Natka pe băiat, ca să se odihnească o clipă, şi se uită în jurul ei.
Acum nu ascultau numai octombriştii povestea lui Alka. Pe nesimţite, se apropiase toată grupa de pionieri a lui Ioşka. Pînă şi başchira Emine, care abia înţelegea ruseşte, stătea serioasă şi gînditoare. Pînă şi Vladik cel neastîmpărat, care se întinsese mai la o parte şi se făcea că nu ascultă, fără îndoială că asculta, deoarece stătea cuminte, fără să vorbească sau să se lege de cineva.
— Bine, Natka, bine... Nici nu se poate mai bine, răspunse Alka, trăgîndu-se şi mai aproape de ea.
— Va să zică, aşa... Moşneagul se aşeză pe prispă, îşi lăsă capul în piept şi începu să plîngă.
Atunci inima băiatului se strînse de durere. Şi Malciş-Kibalciş ieşi repede în uliţă şi începu să strige cît îl ţinea gura:
— Hei, voi, băieţi, băieţei,băieţaşi! Ce fel de vorbă-i asta? Sîntem buni numai de joacă, sîntem buni numai să călărim pe nuia? Părinţii noştri au plecat, au plecat şi fraţii noştri. Iar noi, băieţii, să stăm şi să aşteptăm să vină burghezii, ca să ne ia burghezia lor cea blestemată?
îndată ce auziră aceste vorbe, băieţii, băieţaşii începură să

strige cu fel de fel de glasuri! Unul ieşea în goană pe uşă, altul pe fereastră, altul sărea de-a dreptul peste gard.
Toţi voiau să meargă şi să dea ajutor. Numai unul Malciş-Plohiş, voia să se ducă la burghezi. Dar acest Plohiş era atît de viclean, încît nu spuse nimănui nimic, ci îşi strînse mai bine cureaua pantalonilor şi o luă la goană împreună cu ceilalţi, chipurile să dea şi el ajutor.
Şi se luptară băieţii de cînd începu noaptea cea neagră şi pînă se iviră zorile cele luminoase. Numai Plohiş nu voia să lupte, ci umbla de colo pînă colo, căutînd să vadă cum ar putea el să-i ajute pe burghezi. Deodată, Plohiş văzu după o colină o mulţime de lăzi, iar în lăzile acelea stăteau la adăpost bombe negre, obuze albe şi cartuşe galbene. “Ehei — se gîndi Plohiş — asta-i tocmai ce-mi trebuie mie!"
Tocmai atunci, Burghezul cel Mare îi întreba pe burghezii lui:
— Ei, burghezilor, cîştigat-aţi bătălia?
— Nu, Slăvite Burghez — îi răspunseră burghezii — am ucis pe părinţii şi pe fraţii cei mari, şi bătălia era ca şi cîştigată, dar le-a sărit într-ajutor, în goana mare, Malciş-Kibalciş, şi ăstuia nu putem să-i facem de petrecanie!
Grozav s-a mai mirat şi s-a mai mîniat Burghezul cel Mare! Şi a strigat o dată, cu glasul lui înspăimîntător:
— Cum se poate să nu-i puteţi face de petrecanie lui Malciş? Burghezi netrebnici şi fricoşi ce sînteţi!
Cum de nu puteţi zdrobi un plod ca el? Alergaţi repede îndărăt şi să nu vă întoarceţi fără victorie!
Stau burghezii şi se socotesc: oare ce am putea să-i facem?... Deodată îl văd ieşind de după tufe pe Malciş-Plohiş, care venea drept spre ei.
— Bucuraţi-vă! le strigă el. Eu, Plohiş, am făcut tot ce trebuia: eu am tăiat lemne, eu am cărat fîn şi tot eu am dat foc lăzilor cu bombe negre, cu obuze albe şi cu cartuşe galbene. Acuşi trebuie să facă explozie!
Grozav s-au bucurat atunci burghezii, l-au înscris pe loc pe Malciş-Plohiş în burghezia lor şi i-au dat un poloboc întreg cu dulceaţă şi un paner plin cu prăjituri.

Stă Malciş-Plohiş, se îndoapă şi se bucură.
Deodată sar în aer toate lăzile! Şi răbufnesc aşa de cumplit, de parcă bubuie mii de tunete într-un singur tunet şi scapăr mii de fulgere dintr-un singur nor.
— Trădare! strigă Malciş-Kibalciş.
— Trădare! strigă toţi malcişii lui credincioşi.
Dar tocmai atunci, de după fumul şi focul acela, năvăliră burghezii, îl împresurară pe Malciş-Kibalciş şi-l luară cu ei.
L-au ferecat pe Malciş în lanţuri grele şi l-au închis într-un turn de piatră. Apoi au alergat la Burghezul cel Mare şi l-au întrebat ce le porunceşte să facă cu prinsul.
Multă vreme a chibzuit Burghezul cel Mare, şi, în sfîrşit, a răspuns:
— Pînă la urmă, o să-l ucidem. Dar mai întîi să ne spună tot ce ştie despre al lor secret militar. Duceţi-vă şi întrebaţi-l aşa:

Hei, cum se poate, Malciş, că Patruzeci de Ţări
Şi Patruzeci de Regi din cei mai mari,
Cu Roşia Armată s-au luptat,
Dar pîn-la urmă tot ei bătaie au mîncat?
Şi cum se poate, Malciş, că acum, cînd puşcăriile ni-s împînzite,
Cînd toate ocnele-s ticsite,
Cînd toţi jandarmii prin unghere stau de pază
Şi-armata stă cu puşca-n mînă, trează,
Noi n-avem parte nici de ziua luminată,
Şi nici de noaptea cea întunecată?
Şi cum se face, Malciş,
Tu, blestemat Kibalciş,
Că-n toate ale mele împărăţii burgheze:
Şi-n cea din Soare-Apune, şi-n cea unde Răsare,
Şi-n Ţara de Zăpadă, şi-n cea Dogoritoare,
Se cîntă pretutindeni acelaşi cîntec drag,
Mîini în mîini se trece, cîntînd, acelaşi steag,
Şi-n ziua cînd e primăvara-n floare,
Şi toamna, cînd e marea sărbătoare?...

Şi mai întrebaţi-l, burghezilor:
— Malciş, nu cumva Armata Roşie are vreun secret militar?
Apoi siliţi-l să-l destăinuiască.
— Nu cumva muncitorii noştri primesc vreun ajutor de la străini?
Şi siliţi-l să mărturisească de unde primesc ei acest ajutor. După aceea, să-l descoaseţi:
— Malciş, nu aveţi voi, oare, vreo tainică trecătoare din ţările voastre în ţările noastre, de răspunde pe la noi cînd se strigă pe la voi, de răsună pe la noi cînd se cîntă pe la voi, de stau pe gînduri ai noştri cînd şoptesc ceva ai voştri?...
Burghezii au plecat, dar s-au întors repede înapoi:
— Mărite Burghez, Malciş-Kibalciş n-a vrut să ne destăinuiască secretul militar. Ne-a rîs în obraz:
“Aveţi dreptate, ne-a spus. Armata Roşie cea puternică păstrează un mare secret. De multe ori o să ne mai atacaţi, dar niciodată n-o să ne biruiţi.
Aveţi dreptate, ne-a spus. Muncitorii noştri primesc ajutor nepreţuit. Şi oricîţi o să aruncaţi în închisori, tot n-o să le daţi de capăt şi n-o să aveţi linişte nici ziua pe lumină, nici noaptea pe-ntuneric.
Aveţi dreptate, ne-a spus. Cunoaştem trecători tainice şi adînci. Dar oricît le-aţi căuta, tot n-o să le găsiţi... Şi chiar dacă o să le găsiţi, n-o să le puteţi astupa, n-o să le puteţi zidi, n-o să le puteţi închide... Iar mai mult decît atît, burghezilor, eu nu vă mai spun nimic. Şi să ştiţi, blestemaţilor, că în vecii vecilor nici măcar n-o să vă treacă prin minte ceea ce nu vreau să vă spun!"
S-a încruntat atunci Burghezul cel Mare şi-a zis:
— Duceţi-vă înapoi, burghezilor, şi puneţi-mi-l pe acest încăpăţînat, Malciş-Kibalciş, la cele mai cumplite cazne din cîte sînt astăzi pe lume, ca să stoarceţi de la el secretul militar. Deoarece să ştiţi că n-o să avem nici linişte, nici viaţă bună, fără marele secret!
Burghezii plecară şi se întoarseră, dar de data aceasta mult

mai tîrziu.
Veneau clătinînd din cap.
— N-am făcut nimic, mărite Burghez, Mai-marele nostru, ziseră ei. Malciş a rămas neclintit şi mîndru, cu toate că faţa-i era albă ca varul, şi n-a vrut să ne destăinuiască secretul militar, deoarece cuvîntul lui e mai tare decît jurămîntul. Iar cînd eram gata să plecăm, el s-a lăsat la pămînt, şi-a lipit urechea de lespezile grele şi reci — şi n-ai să ne crezi, mărite Burghez — a zîmbit cu un zîmbet care ne-a făcut pe noi, burghezii, să ne cutremurăm şi să ne gîndim, cu mare spaimă: oare n-o fi auzind cum vine prin trecătorile cele tainice, însăşi pieirea noastră?...
— Ce trecători tainice?... Venea Armata Roşie! strigă aprins octombristul Karasikov, care nu se mai putea stăpîni.
Şi-şi repezi braţul în sus, în chip de sabie, cu un avînt atît de războinic, încît fetiţa care cu puţin înainte îl provoca fără frică, sărind într-un picior şi strigîndu-l “Karasik-rugasik", îi aruncă o privire speriată şi se trase pentru orice întîmplare mai la o parte.
în clipa aceea se auzi din depărtare semnalul de masă şi Natka îşi întrerupse povestea.
— Spune-ne sfîrşitul! strigă Alka poruncitor, privind-o înciudat drept în faţă.
— Spune-ne sfîrşitul! îi ceru cu glas hotărît şi Ioşka, aprinzîndu-se în obraji. După aceea, o să ne aşezăm repede în formaţie.
Natka se uită la copii. Nici unul nu se clintea din loc. Văzu fel de fel de capete: blonde,negre, castanii, aurii. De jur-împrejur o priveau fel de fel de ochi: mari şi căprui ca ai lui Alka, limpezi şi albaştri, de nu-mă-uita, ca ai fetiţei care-i ceruse să le spună o poveste, înguşti şi negri ca ai Eminei, şi mulţi, mulţi alţii, de obicei, veseli şi neastîmpăraţi, acum însă îngînduraţi şi gravi.
— Bine, copii, o să vă spun sfîrşitul.
...Şi ne-am gîndit, cu mare spaimă: oare n-o fi auzind cum vine prin trecătorile cele tainice însăşi pieirea noastră?
— Ce fel de ţară o mai fi şi asta? strigă atunci mirat Burghezul

cel Mare. Ce fel de ţară ciudată o mai fi şi asta, în care pînă şi cei mici cunosc secretul militar şi ştiu să-şi ţină cuvîntul cu atîta tărie? Aşadar, grăbiţi-vă, burghezilor, şi zdrobiţi-l pe trufaşul Malciş.

încărcaţi tunurile, trageţi săbiile din teacă şi desfăşuraţi drapelele noastre burgheze, pentru că aud cum străjile noastre sună alarma, pentru că văd cum stegarii noştri îşi flutură steagurile. înţeleg că n-o să fie uşor: ne aşteaptă o luptă grea.

...Şi aşa a pierit Malciş-Kibalciş... urmă Natka.

La aceste vorbe neaşteptate, octombristul Karasikov se întunecă la chip, iar braţul îi căzu moale, în jos. Fetiţa cea cu ochii albaştri se încruntă, iar obrazul pistruiat al lui Ioşka luă o expresie mînioasă, ca şi cum l-ar fi necăjit cineva sau l-ar fi păcălit cu ceva chiar în clipa aceea. Ceilalţi băieţi se frămîntară şi începură să şuşotească între ei. Numai Alka, deoarece cunoştea povestea, rămase liniştit.

— Dar... ia să-mi spuneţi voi, copii: aţi văzut vreodată o furtună? urmă Natka, ridicînd glasul şi uitîndu-se la băieţii care amuţiseră. Tunurile de luptă bubuiră ca tunetul. Exploziile orbitoare fulgerară ca fulgerul. Detaşamentele călări se năpustiră ca vîntul, iar drapelele roşii trecură, desfăşurate, ca norii: Armata Roşie venea ca vijelia.

Dar ploi torenţiale cu furtună, aşa cum se dezlănţuie în miez de vară secetoasă şi fierbinte, aţi văzut vreodată? Ca pîraiele care se revarsă grăbite din dealurile uscate spre văi, prefăcîndu-se în calea lor în torente vijelioase şi înspumate, aşa începură să clocotească răscoalele în împărăţia burgheză de la Soare-Răsare, odată cu cele dintîi salve de puşcă ale războiului. Şi mii de glasuri pline de mînie le răspunseră, şi din împărăţia de la Soare-Apune, şi din împărăţia de Zăpadă, şi din împărăţia cea Dogoritoare.

Şi speriat de moarte, Burghezul cel Mare fugi, blestemînd ţara aceea şi poporul cel neasemuit, cu armata ei care nu poate fi învinsă şi cu al ei secret militar pe care nimeni nu-l poate ghici.

Iar pe Malciş-Kibalciş l-au îngropat pe o colină înverzită, lîngă Rîul cel Albastru. Şi la căpătîiul mormîntului i-au înfipt un steag

mare, roşu.
Vapoare trec — pe Malciş îl salută, Iar avioanele-l salută de pe cer, Gonind, locomotivele-l salută, Pionierii-i dau salut de pionieri.
...Iată, copii, asta e toată povestea.

AUTOBIOGRAFIE

ÎN AUGUST 1914, cînd împlinisem zece ani, tata a fost mobilizat şi trimis pe frontul german.
A venit în fugă de la cazarmă, să-şi ia rămas bun.
Capul ras, căciulă brumărie, cizme grele, cu potcoave de fier.
Kaştanka, căţeluşa noastră roşcată, nu l-a recunoscut şi a început să scheaune şi să latre. Surioara cea mică, Katiuşka, n-a înţeles pînă la sfîrşit ce se petrecea. Mereu îşi zgîia ochii la tata şi-l trăgea de manta şi de epoleţi, rîzînd:
— Tata soldat! Tata soldat!...
Cînd a sosit clipa despărţirii, toţi au izbucnit în plîns. Abia atunci a înţeles şi Katiuşka că nu era nimic de rîs şi a început să urle de parcă ar fi opărit-o cineva cu apă clocotită. Eu mă ţineam tare.
Dincolo de fereastră tobele uruiau, fanfara militară bubuia. Şi tata plecă la gară cu compania de marş.
Parcă văd: se însera. în gară mirosea cumplit a păcură, a acid fenic şi a mere antonovka, din care se făcuseră anul acela nespus de multe.
Şi mai ţin minte că, în clipa cînd a plecat trenul, eu m-am oprit pe podeţul de peste rîpă.
în seara aceea, cerul ardea în culori neobişnuite.
Printre norii grei şi mohorîţi, care alergau repede deasupra orizontului, stăruia o lumină purpurie şi impunătoare. Ai fi zis că acolo, în depărtare, unde dispăruse trenul, dincolo de Morozovka, se aprindea o viaţă nouă. Se sărutaseră şi plînseseră, apoi roţile zdrăngăniră, se dădu semnalul, trenul se urni şi se pierdu în zare. “Drum bun, ostaşi, drum bun!"

Plecaseră cîntînd, însoţiţi de plînsete, de bubuitul fanfarei şi de fluieratul locomotivei. Dar cînd or să se întoarcă îndărăt?
Şi s-au întors după patru ani.
Cei care nu fuseseră schilodiţi, asfixiaţi, acoperiţi cu pămînt sau ucişi pe cîmpiile Galiţiei, în Carpaţi, în faţa Trapezundului sau a Rigăi, aceia s-au întors îndărăt în ajutorul muncitorilor de la Moscova şi de la Petrograd, care luptau deja pe baricade pentru o soartă mai bună, pentru fericirea, pentru înfrăţirea popoarelor, pentru Puterea Sovietică.
Nu aveam decît paisprezece ani cînd am intrat în Armata Roşie. Dar eram înalt, lat în umeri şi, bineînţeles că am minţit, spunînd că împlinisem şaisprezece.
Am luptat împotriva lui Petliura şi a polonezilor, în Caucaz, în inima Rusiei, în regiunea Antonovka şi, în sfîrşit, aproape de graniţa Mongoliei. Nu se poate povesti dintr-o dată tot ce am văzut în ofensivă sau în retragere. Dar ceea ce mi s-a întipărit în minte mai bine, a fost îndîrjirea turbată şi ura nesfîrşită şi neîmpăcată faţă de duşmanul cu care lupta Armata Roşie, singură împotriva gărzilor albe din lumea întreagă.
în faţa Kievului, lîngă Boiarka, a murit aiurînd prietenul meu Iaşa Oksiuz, elev la o şcoală militară. O spumă trandafirie i se ivise pe buzele arse. Vorbea cam fără şir — un străin nu putea înţelege ce spune. “Dacă am schimba poziţia în zori — îngăima el — şi am lua-o de-a lungul Niprului, pe urmă de-a dreptul peste Volga... Acolo să-mi puneţi scrisoarea la cutie. Să aruncaţi grenadele cu băgare de seamă. Şi niciodată, nici astăzi, nici mîine... Asta e tot! Nu... încă nu-i tot. Ba da, asta e tot, tovarăşi!" Şi tot ce îngăima el, aşa cum stătea culcat între straturile cu castraveţi şi cu morcovi, bătătorite de măcel, tot ce şoptea clătinîndu-şi capul şi încruntîndu-şi sprîncenele, eu înţelegeam: înţelegeam că se grăbea să ne spună că trebuie să-i batem pe albi şi astăzi, şi mîine, pînă la moarte, că trebuie să verificăm totdeauna posturile în zori, că Petliura o să fugă de pe Nipru, că Kolceak o să fie aruncat dincolo de Volga, că santinela noastră n-aruncase grenade la timp, că de aceea ieşiseră astăzi toate atît de prost, că avea şi acum la el

scrisoarea către tînăra lui nevastă, scrisoare al cărei colţ îl vedea, de altfel, ieşind din buzunarul vestonului uzat, kaki. Şi fără îndoială că în scrisoarea aceea erau cuvintele obişnuite: “Rămîi cu bine! Nu mă uita!" Dar nu există putere care să înfrîngă Puterea Sovietică nici astăzi, nici mîine... Şi asta e tot.
Cine cunoaşte satul Kojuhovka, aşezat undeva, lîngă Boiarka, în apropiere de Kiev? Aş fi curios să ştiu cam ce colhoz o fi acum acolo şi ce nume poartă: “Zorile revoluţiei", “Octombrie", “Flacăra", “înainte", “Victoria” sau poate un nume simplu şi modest: “Zorile"? Ei bine, acolo l-am înmormîntat noi pe Iaşa. După aceea am mai înmormîntat încă zece, douăzeci, o sută, o mie... Dar Puterea Sovietică e vie, trăieşte, şi nimeni, tovarăşi, n-o să-i poată face nimic!
Am rămas şase ani în Armata Roşie. La vîrsta de cincisprezece ani am terminat cursurile de comandanţi de la Kiev şi tot atunci, în august 1919, am fost numit comandant al companiei a şasea din regimentul doi al brigăzii de elevi.
Am comandat apoi, pe rînd, un batalion, un detaşament mixt, regimentul 23 de la Voronej şi, în sfîrşit, regimentul 58 independent, care avea sarcina să stîrpească banditismul.
Pe-atunci eram foarte tînăr şi fără îndoială că nu eram un comandant ca Ceapaev. Veşnic n-o scoteam la capăt, cînd cu una, cînd cu alta. Ba mi se întîmpla uneori să mă încurc aşa de grozav, încît mă uitam pe fereastră şi mă gîndeam: “ce bine ar fi să-mi descing sabia, să dau mauserul în primire şi să mă duc să bat oina cu băieţii!"
De multe ori călcam strîmb, nimeream pe-alături, ba chiar le făceam toate aşa cum mă tăia capul. Şi atunci ai mei mă certau cu asprime şi mă puneau la punct. Dar toate acestea nu erau decît spre binele meu.
îndrăgisem Armata Roşie şi aveam de gînd să rămîn ostaş toată viaţa. Dar în anul 1923 m-am îmbolnăvit fără veste, grav, din pricina unei vechi lovituri în partea dreaptă a capului. Tîmplele îmi vîjîiau fără încetare, iar buzele îmi zvîcneau enervant. Doctorii m-au îngrijit mult timp şi, în sfîrşit, în aprilie 1924, exact cînd împlinisem douăzeci de ani, am fost trecut în

cadrele de rezervă, cu gradul de comandant de regiment.
De atunci am început să scriu. Fără îndoială, pentru că în timpul cît am fost în armată nu eram decît un copilandru şi ţineam să povestesc noilor generaţii de băieţi şi de fete viaţa pe care o dusesem, cum începuse această viaţă şi cum se desfăşurase, deoarece, orice s-ar zice, am izbutit să văd multe.
Ce cărţi am scris — asta o ştiţi cu toţii. Dacă le lăsăm la o parte pe cele dintîi, foarte slabe, rămîn: “R.V.S.", “Şcoala", “Ţinuturi îndepărtate", “Adăpostul numărul patru", “Secretul militar" şi “Ceaşca albastră".
Termin acum povestirea “Soarta toboşarului".
în cartea aceasta nu e vorba de război, ci de lucruri aspre şi primejdioase — nu mai puţin primejdioase decît războiul însuşi.
ARKADI GAIDAR

CUPRINS

ÎN COLECŢIA ”BIBLIOTECA PENTRU TOŢI COPIII"
au apărut:

ION CREANGĂ - Amintiri din copilărie
MARK TWAIN - Tom Sawyer detectiv şi Tom Sawyer în străinătate
MIHAI EMINESCU - Basme
JULES VERNE - Un căpitan la 15 ani (2 vol.)
MIHAIL SADOVEANU - Măria Sa Puiul Pădurii
I. TURGHENIEV - Din povestirile unui vînător
IONEL TEODOREANU - Uliţa copilăriei
DANIEL DEFOE - Robinson Crusoe
JACK LONDON - Colţ Alb
E. T. A. HOFFMANN - Ulciorul de aur
EMIL GÂRLEANU - Cea dintîi durere
I. AGÎRBICEANU - File din cartea naturii
EDMONDO DE AMICIS - Cuore
XXX - Voinicul Ineluş
ION LUCA CARAGIALE - Cănuţă, om sucit

BENEDEK ELEK - Capra năzdrăvană
365
JULES VERNE - Copiii căpitanului Grant (2 vol.)
IOAN SLAVICI - Floriţa din codru
CALISTRAT HOGAŞ - Pe drumuri de munte
MIHAIL SADOVEANU - Nada Florilor
MARK TWAIN - Aventurile lui Tom Sawyer
KENNETH GRAHAME - Vîntul prin sălcii
VASILE VOICULESCU - Căprioara din vis
FRIEDRICH WOLF - Basme
IONEL TEODOREANU - Hotarul nestatornic
ASZTALOS ISTVAN - De ce mărul e rotund?
ARKADI GAIDAR - Comandantul cetăţii de zăpadă

ÎN PREGĂTIRE:

VICTOR ION POPA - Sfîrlează cu fofează
CEZAR PETRESCU - Fram, ursul polar
VALENTIN KATAEV - O pînză în depărtare
PANAIT ISTRATI - Căpitanul Mavromati
H. CH. ANDERSEN - Crăiasa Zăpezii
ALEXANDRU ODOBESCU - Doamna Chiajna

Lector: GEORGETA PĂSĂRIM
Tehnoredactor: VALERIA POSTELNICu
Apărut 1973. Comanda nr. 685. Tiraj 50000
Leg. 1/2 6100 + legate 1/, 43900.
Coli de tipar 24. Dat la cules 9.VIII.1973 Bun de tipar 6.XI.1973.
Tiparul: întreprinderea poligrafică Galaţi, B-dul George Coşbuc nr. 223A.
comanda 7753.
Republica Socialistă România